

משניות סדר נזיקים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת ציון במשפט תפדה לפ"ק

הוצאת חטף-סגול

2025

הובא לדפוס באמצעות $\text{\LaTeX}$ ע"י שמעון מונטגיו

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יאָרע דְבַר תְּקֻלָּה עַל יְדֵי וְלֹא אֶכְשֹׁל
בְּדַבֵּר הִלְכָּה וַיִּשְׁמַחוּ בִּי חֲבִירֵי וְלֹא אֹמֵר עַל טְהוֹר טָמֵא וְלֹא עַל
טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל מִתֵּר אֶסּוּר וְלֹא עַל אֶסּוּר מִתֵּר וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבִירֵי
בְּדַבֵּר הִלְכָּה וַאֲשַׁמַּח בָּהֶם:

והאר"י צוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה:
גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הִנְנִי רוֹצֶה לְלַמֹּד כְּדֵי שְׂבִיאוֹנִי תִלְמוּד זֶה לִידי מַעֲשֶׂה וְלִידי מִדּוֹת
יִשְׁרוֹת וְלִידי יְדִיעַת הַתּוֹרָה וְהִרְיִנִי עוֹשֶׂה לְשֵׁם יְחִיד קֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוא וּשְׂכִינְתִּיהָ בְּדַחִילוֹ וְרַחֲמֵינוּ וְיֵהִי נֹעֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה
יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

משניות סדר נזיקים

יש בו י' מסכתות וזהו סדורן

א בבא קמא י פרקים ב בבא מציעא י פרקים
ג בבא בתרא י פרקים ד סנהדרין יא פרקים ה מכות
ו פרקים ז שבועות ח פרקים ז עדויות ח פרקים
ח עבודה זרה ה פרקים ט אבות ו פרקים י הוריות
ג פרקים

בין הכל ע"ד פרקים:

ויש שמסדרים אחר שבועות ע"ז ואחר כך הוריות

ואחר כך אבות ולבסוף עדויות

ושניהם ניתנו מרועה אחד

מסכת בבא קמא

פרק א

אֲרֶבֶּעָה אַבּוֹת נִזְקִין הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמִּבְעָה וְהַהֲבֵיעַר לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כַּהֲרִי הַמִּבְעָה וְלֹא הָרִי הַמִּבְעָה כַּהֲרִי הַשּׁוֹר וְלֹא זֶה וְזֶה שֵׁישׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים כַּהֲרִי הָאֵשׁ שָׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְלֹא זֶה וְזֶה שֶׁדֶּרֶכָּן לִילֵךְ וְלִהְזִיק כַּהֲרִי הַבּוֹר שָׁאִין דֶּרֶכּוֹ לִילֵךְ וְלִהְזִיק הַצֵּד הַשּׁוֹה שֶׁבָּהֶן שֶׁדֶּרֶכָּן לִהְזִיק וְשִׁמְיֶרְתָּן עָלֶיךָ וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ב כָּל שֶׁחֲבַתִּי בְּשִׁמְיֶרְתּוֹ הַכְּשֶׁרְתִּי אֶת נֶזְקוֹ הַכְּשֶׁרְתִּי בְּמַקְצֵת נֶזְקוֹ חֲבַתִּי בְּתַשְׁלוּמֵי נֶזְקוֹ כִּהְכָשֶׁר כָּל נֶזְקוֹ נִכְסִים שָׁאִין בָּהֶן מַעֲלָה נִכְסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית נִכְסִים הַמְּיוֹחָדִים (וּבְכָל מְקוֹם) חוּץ מִרְשׁוֹת הַמְּיוֹחָדֶת לַמִּזִּיק וּרְשׁוֹת הַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ג שׁוֹם כֶּסֶף וְשׁוֹה כֶּסֶף בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְעַל פִּי עֲדִים בְּנֵי חוּרִין וּבְנֵי בְרִית וְהַנָּשִׁים בְּכָלֵל הַנֶּזֶק וְהַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק בְּתַשְׁלוּמֵי:

ד חֲמִשָּׁה תַּמִּין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין הַבְּהֵמָה אֵינָה מוֹעֲדֶת לֹא לִגְח וְלֹא לְגוֹף וְלֹא לְשׁוֹךְ וְלֹא לְרַבּוּץ וְלֹא לְבַעוֹט הַשֵּׁן מוֹעֵד לֶאֱכֹל אֶת הָרְאוּי לָהּ הָרֶגֶל מוֹעֲדֶת לְשִׁבּוֹר

בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ וְשׁוֹר הַמוּעֵד וְשׁוֹר הַמְּזִיק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק וְהָאָדָם הַזֹּאֵב וְהָאֵרִי וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדֶלֶס וְהַנֶּחֱשׁ הָרִי אֵלּוּ מוּעָדִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּזֶמֶן שֶׁהֵן בְּנֵי תַרְבוֹת אֵינָן מוּעָדִין וְהַנֶּחֱשׁ מוּעֵד לְעוֹלָם מֵה בֵּין תָּם לַמוּעֵד (אֶלָּא) שֶׁהֵתָם מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק מְגוּפוֹ וּמוּעֵד מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה:

יום יד

פרק ב

כִּיצַד הָרֶגֶל מוּעֵדֶת לְשִׁבּוֹר בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּהּ וּלְשִׁבּוֹר הֵיתָה מִבְּעֻטָּת אוֹ שֶׁהָיוּ צָרוּרוֹת מִנִּתְּזִין מִתַּחַת רִגְלֶיהָ וְשִׁבְרָה אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק דֶּרֶסָה עַל הַכְּלִי וְשִׁבְרָתוֹ וְנָפַל עַל כְּלִי אֲחֵר וְשִׁבְרוֹ עַל הָרֹאשׁוֹן מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם וְעַל הָאֲחֵרוֹן מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק הַתִּרְנָגוּלִים מוּעָדִין לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּן וּלְשִׁבּוֹר הָיָה דָּלִיל קָשׁוֹר בְּרִגְלָיו אוֹ שֶׁהָיָה מֵהֵדֵס וְשִׁבְרָ אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק:

^ב כִּיצַד הַשֵּׁן מוּעֵדֶת לֶאֱכֹל אֶת הָרֹאשׁוֹ לָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לֶאֱכֹל פִּירוֹת וִירְקוֹת אֶכְלָה כְּסוּת אוֹ כְּלִים מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק אֲבָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים פָּטוֹר וְאִם נִהְיִית מְשִׁלִּים מֵה שְׁנֵהֲנִית כִּיצַד (מְשִׁלִּים) מֵה שְׁנֵהֲנִית אֶכְלָה מִתּוֹךְ הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵה שְׁנֵהֲנִית מִצַּדִּי הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵה שֶׁהִזִּיקָה מִפֶּתַח

הַחֲנוּת (מְשֻׁלָּם) מֵה שְׁנֵהֲנִית • מִתּוֹךְ הַחֲנוּת (מְשֻׁלָּם) מֵה
שֶׁהִזִּיקָה:

א הַכֶּלֶב וְהַגָּדִי שֶׁקִּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַגֶּגֶר • וְשִׁבְרוּ אֶת הַכֵּלִים •
מְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹעֲדִין • הַכֶּלֶב שֶׁנֹּטֵל הַחֲרָרָה
וְהַלֵּךְ לַגָּדִישׁ • אֲכָל הַחֲרָרָה וְהַדְּלִיק הַגָּדִישׁ • עַל הַחֲרָרָה
מְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • וְעַל הַגָּדִישׁ מְשֻׁלָּם חֲצֵי גֵזֶק:

ד אֵיזָה הוּא תָם • וְאֵיזָה הוּא מוֹעֵד • מוֹעֵד כָּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ
שְׁלֹשָׁה יָמִים • וְתָם מְשִׁיחִזּוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים • דְּבָרֵי רַבִּי
יְהוּדָה • רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מוֹעֵד שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים •
וְתָם כָּל שִׁיְהוּ הַתִּינוּקוֹת מִמֶּשֶׁמְשִׁין בּוֹ וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ:

ה שׁוֹר הַמִּזִּיק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק בִּיצֵד • נִגַּח • נִגְף • נִשְׁךְ • רִבְצֵן •
בַּעֲט • בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • מְשֻׁלָּם חֲצֵי גֵזֶק • בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק •
רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר גֵּזֶק שָׁלֹם • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים חֲצֵי גֵזֶק •
אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלַעַל עַל הַשֵּׁן
וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים שֶׁהוּא פָּטוּר • הַחֲמִיר עָלֵיהֶם
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַקָּרֶן
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • לְשֻׁלָּם חֲצֵי גֵזֶק • אֵינוֹ דִּין שֶׁנִּחְמִיר עָלֶיהָ
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • אָמְרוּ לוֹ דִּין לֵבָא מִן הַדִּין
לִהְיוֹת כְּנֶדוֹן • מֵה בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים חֲצֵי גֵזֶק • אִף בְּרִשּׁוֹת
הַנֶּזֶק חֲצֵי גֵזֶק • אָמַר לָהֶם אֲנִי לֹא אֶדּוֹן קֶרֶן מִקֶּרֶן • אֲנִי אֶדּוֹן
קֶרֶן מִרְגֶּל • וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלַעַל עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • הַחֲמִיר בְּקֶרֶן • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַשֵּׁן

וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק־אֵינוֹ דִּין שְׁנַחֲמִיר בְּקָרָן־אָמְרוּ
לֹא דִיּוֹ לָבֵא מִן הַדִּין לִהְיוֹת בְּגִדּוֹן־מֵה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים חֲצִי
נֶזֶק אֶף בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק חֲצִי נֶזֶק:

^א אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם בֵּין שׁוֹגֵג־בֵּין מְזִיד־בֵּין עֵר־בֵּין יָשׁוּן־
סָמָא אֶת עֵין חֲבִירוֹ וְשִׁבַּר אֶת הַכְּלִים־מְשַׁלֵּם נֶזֶק שְׁלֵם:

פרק ג

הַמַּנִּיחַ אֶת הַכֹּד בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־וּבֵא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ־
וְשִׁבְרָה פְטוֹר־וְאִם הוּזַק בָּהּ בְּעַל הַחֲבִית חֵיב
בְּנִזְקוֹ־נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־וְהַחֲלַק אֶחָד בְּמִים־
אוֹ שְׁלָקָה בְּחֶרְסִיָּה חֵיב־רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּמִתְכַּוֵּין חֵיב־
בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין פְטוֹר:

^ב הַשּׁוֹפֵךְ מִים בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־חֵיב
בְּנִזְקוֹ־הַמַּצְנִיעַ אֶת הַקוֹץ וְאֶת הַזְּכוּכִית־וְהַגֹּדֵר אֶת גְּדֵרוֹ
בְּקוֹצִים־וְגֵדֵר שֶׁנִּפְלַ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים־וְהִזְקוּ בָּהֶן אַחֵרִים־
חֵיב בְּנִזְקוֹ:

^ג הַמוֹצִיא אֶת תִּבְנֹו וְאֶת קֶשׁוֹ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים לְזִבְלִים־
וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־חֵיב בְּנִזְקוֹ־וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־רַבֵּן
שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כָּל הַמִּקְלָקְלִין בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים
וְהִזְקוּ־חֵיבִין לְשֵׁלֶם־וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־הַהוֹפֵךְ אֶת
הַגָּלָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־חֵיב בְּנִזְקוֹ:

י שְׁנֵי קְדָרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין זֶה אַחֵר זֶה וְנִתְקַל הָרִאשׁוֹן
וְנִפְלָ וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בְּרִאשׁוֹן חֵיב בְּגִזְקֵי שְׁנֵי:

ה זֶה בָּא בְּחִבִּיתוֹ וְזֶה בָּא בְּקוֹרְתּוֹ נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ שֶׁל זֶה
בְּקוֹרְתּוֹ שֶׁל זֶה פָּטוּר שְׁלֵזָה רְשׁוּת לְהֵלֶךְ וְלִזְה רְשׁוּת
לְהֵלֶךְ הִיָּה בְּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן וּבְעַל חִבִּית אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה
חִבִּית בְּקוֹרָה פָּטוּר בְּעַל הַקוֹרָה וְאִם עָמַד בְּעַל הַקוֹרָה
חֵיב וְאִם אָמַר לְבַעַל חִבִּית עָמַד פָּטוּר הִיָּה בְּעַל חִבִּית
רִאשׁוֹן וּבְעַל קוֹרָה אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה חִבִּית בְּקוֹרָה חֵיב
וְאִם עָמַד בְּעַל חִבִּית פָּטוּר וְאִם אָמַר לְבַעַל קוֹרָה עָמַד
חֵיב וְכֵן זֶה בָּא בְּגִזְקוֹ וְזֶה בְּפִשְׁתָּנוֹ:

י שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בְּרִשׁוּת הָרַבִּים אֶחָד רָץ וְאֶחָד
מְהַלֵּךְ אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִים וְהִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה שְׁנֵיהֶם
פָּטוּרִין:

י הַמְּבַקֵּעַ בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק בְּרִשׁוּת הָרַבִּים בְּרִשׁוּת
הָרַבִּים וְהִזִּיק בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק
בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר חֵיב:

ח שְׁנֵי שְׁוָרִים תָּמִים שֶׁחִבְּלוּ זֶה אֶת זֶה מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר
חֲצִי גִזְק שְׁנֵיהֶם מוּעָדִים מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר גִּזְק שְׁלָם
אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד מוּעָד בְּתָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר גִּזְק
שְׁלָם תָּם בַּמוּעָד מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר חֲצִי גִזְק וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים
שֶׁחִבְּלוּ זֶה בְּזֶה מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר גִּזְק שְׁלָם אָדָם בַּמוּעָד
וּמוּעָד בְּאָדָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר גִּזְק שְׁלָם אָדָם בְּתָם וְתָם

בְּאָדָם. אָדָם בְּתָם מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם. תָּם בְּאָדָם
מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר חֲצִי נֶזֶק. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אִף תָּם שְׁחָבַל
בְּאָדָם. מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם:

ט שׁוֹר שָׁוָה מָנָה שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה
יָפָה כָּלוּם. נוֹטֵל אֶת הַשׁוֹר. שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר
שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כָּלוּם. אָמַר רַבִּי מֵאִיר עַל
זֶה נֶאֱמַר וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כֶּסֶּפוֹ. אָמַר
לֹא רַבִּי יְהוּדָה וְכֵן הִלְכָה. קִיַּמְתָּ וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי
וְחָצוּ אֶת כֶּסֶּפוֹ. וְלֹא קִיַּמְתָּ וְגַם אֶת הַמֵּת יִחָצוּ. וְאִיזָה זֶה
שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְהַנִּבְלָה יָפָה
חֲמִשִּׁים זוּז. שָׁוָה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וְחָצִי הַמֵּת. וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי
הַחַי וְחָצִי הַמֵּת:

י יֵשׁ חֵיִיב עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וּפְטוֹר עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ.
פְּטוֹר עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וְחֵיִיב עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ. שׁוֹרוֹ
שְׁבִישׁ פְּטוֹר. וְהוּא שְׁבִישׁ חֵיִיב. שׁוֹרוֹ שְׁסֻמָּא אֶת עֵין
עֲבָדוֹ. וְהִפִּיל אֶת שְׁנוֹ. פְּטוֹר. וְהוּא שְׁסֻמָּא אֶת עֵין עֲבָדוֹ.
וְהִפִּיל אֶת שְׁנוֹ חֵיִיב. שׁוֹרוֹ שְׁחָבַל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ חֵיִיב. וְהוּא
שְׁחָבַל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ פְּטוֹר. שׁוֹרוֹ שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ
בְּשַׁבַּת חֵיִיב. וְהוּא שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשַׁבַּת פְּטוֹר.
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ:

יא שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֵר שׁוֹר אַחֵר (וְהוֹזֵק). זֶה אוֹמֵר
שׁוֹרֵךְ הַזֵּיק. וְזֶה אוֹמֵר לֹא כִּי אֵלָא בְּסִלְעַ לָקָה. הַמוֹצִיא

מחבירו עליו הראיה. היו שנים רודפין אחר אחד. זה
אומר שורף הזיק. וזה אומר שורף הזיק. שניהם פטורין.
אם היו שניהם של איש אחד. שניהם חייבים. היה אחד
גדול. ואחד קטן. הנזק אומר גדול הזיק. והמזיק אומר
לא כי. אלא קטן הזיק. אחד תם ואחד מועד. הנזק
אומר מועד הזיק. והמזיק אומר לא כי. אלא תם הזיק.
המוציא מחבירו עליו הראיה. היו (הנזקין) שנים. אחד
גדול ואחד קטן. והמזיקים שנים. אחד גדול ואחד קטן.
הנזק אומר גדול הזיק את הגדול. וקטן את הקטן. והמזיק
אומר לא כי. אלא קטן את הגדול. וגדול את הקטן. אחד
תם ואחד מועד. הנזק אומר מועד הזיק את הגדול. ותם
את הקטן. והמזיק אומר לא כי. אלא תם את הגדול.
ומועד את הקטן. המוציא מחבירו עליו הראיה.

פרק ד

שור שנגח ארבע וחמשה שורים. זה אחר זה ישלם
לאחרון שבהם. ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו.
ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו. והאחרון אחרון
נשפר. דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר שור שנה
מאתים שנגח שור שנה מאתים. ואין הנבלה יפה כלום.
זה נוטל מנה. וזה נוטל מנה. חזר ונגח שור אחר שנה
מאתים. האחרון נוטל מנה. ושלפניו זה נוטל חמשים וזו
זה נוטל חמשים וזו. חזר ונגח שור אחר שנה מאתים.

האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים זוז ושנים הראשונים
דינר זהב:

ב שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו מועד
לאדם ואינו מועד לבהמה מועד לקטנים ואינו מועד
לגדולים את שהוא מועד לו משלם נזק שלם ואת
שאינו מועד לו משלם חצי נזק אמרו לפני רבי יהודה
הרי שהוא מועד לשבתות ואינו מועד לחול אמר להם
לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק
אימתי הוא תם משיחזור בו שלשה ימי שבתות:

ג שור של ישראל שנגח לשור של הקדש ושל הקדש
שנגח לשור של ישראל פטור שנאמר שור רעהו ולא
שור של הקדש שור של ישראל שנגח לשור של גוי
פטור ושל גוי שנגח לשור של ישראל בין תם בין מועד
משלם נזק שלם:

ד שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חייב
ושל חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור
שור של חרש שוטה וקטן שנגח בית דין מעמידין
להן אפטרופוס ומעידין להם בפני אפטרופוס נתפקח
החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן חזר לתמותו
דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו שור
האצטדין אינו חייב מיתה שנאמר כי יגח ולא שיגחוהו:

ה שׁוֹר שֶׁנִּגְחַת אֶת הָאָדָם וּמֵת. מוֹעֵד מְשִׁלִּים כִּפָּר. וְתָם פְּטוּר מִן הַכִּפָּר. וְזֶה חִיבִים מִיתָה. וְכֵן בִּבְנֵי. וְכֵן בְּבֵת. נִגְחַת עֶבֶד אוֹ אִמָּה. נוֹתֵן שְׁלֵשִׁים סְלָעִים. בֵּין שֶׁהוּא יָפָה מֵאָה מִנֶּה. וּבֵין שְׁאִינוֹ יָפָה אֶלָּא דִּינָר אֶחָד:

י שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בַּכֶּתֶל. וְנָפַל עַל הָאָדָם. נִתְכַּוֵּן לְהַרְגוֹ אֶת הַבְּהֵמָה. וְהָרַג אֶת הָאָדָם. לְגוֹי וְהָרַג בֶּן יִשְׂרָאֵל. לְנַפְלִים וְהָרַג בֶּן קִימָא. פְּטוּר:

י' שׁוֹר הָאִשָּׁה. שׁוֹר הֵיתוּמִים. שׁוֹר הָאֶפְסִטְרוֹפּוֹס. שׁוֹר הַמִּדְבָּר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׂמֵת. וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין. הָרִי אֵלּוֹ חִיבִים מִיתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שׁוֹר הַמִּדְבָּר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׂמֵת. (וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין.) פְּטוּרִים מִן הַמִּיתָה. לְפִי שְׂאִין לָהֶם בְּעָלִים:

ח שׁוֹר שֶׁהוּא יוֹצֵא לְהַסְקָל. וְהַקְדִּישׁוּ בְּעָלָיו אִינוֹ מְקַדְּשִׁי. שְׁחִטּוֹ. בְּשָׂרוֹ אָסוּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. הַקְדִּישׁוּ בְּעָלָיו. מְקַדְּשִׁי. וְאִם שְׁחִטּוֹ. בְּשָׂרוֹ מוֹתֵר:

ט מְסָרוֹ לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר. וְלִשְׂזוֹכֵר. נִכְנָסוּ תַּחַת הַבְּעָלִים. מוֹעֵד מְשִׁלִּים נֶזֶק שָׁלֵם. וְתָם מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק. קָשְׁרוֹ בְּעָלָיו בְּמוֹסְרָה. וְנָעַל בִּפְנֵיו כְּרָאוּי. וַיֵּצֵא וְהִזִּיק. אֶחָד תָּם. וְאֶחָד מוֹעֵד חֵיב. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר תָּם חֵיב. וּמוֹעֵד פְּטוּר. שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו. וְשֹׁמֵר הוּא זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִין לוֹ שְׂמִירָה. אֶלָּא סָבִין:

פרק ה

שׁוֹר שֶׁנִּגְחָ אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עֹבְרָה בְּצִדָּהּ וְאִין יָדוּעַ.
אם עד שלא נִגְחָהּ יִלְדָּהּ. אם מִשְׁנִיגָתָהּ יִלְדָּהּ.
מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק לַפָּרָה וְרִבִּיעַ נֶזֶק לְיֹלֶדֶת. וְכֵן פָּרָה שֶׁנִּגְחָה
אֶת הַשּׁוֹר וְנִמְצָא וְלִדָּהּ בְּצִדָּהּ וְאִין יָדוּעַ אִם עַד שֶׁלֹּא
נִגְחָה יִלְדָּהּ. אם מִשְׁנִיגָתָהּ יִלְדָּהּ. מִשְׁלֵם חֲצִי נֶזֶק מִן
הַפָּרָה וְרִבִּיעַ נֶזֶק מִן הַיֹּלֶדֶת:

בִּהְקַדֵּר שֶׁהַכֶּנִּיס קִדְרוֹתָיו לַחֲצֵר בֶּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא
בְּרִשּׁוֹת. וְשִׁבְרָתָן בְּהִמָּתּוֹ שֶׁל בֶּעַל הַבַּיִת פָּטוֹר. וְאִם
חִזְקָה בָּהֶן. בֶּעַל הַקִּדְרוֹת חַיֵּב. וְאִם הַכֶּנִּיס בְּרִשּׁוֹת.
בֶּעַל הַחֲצֵר חַיֵּב. הַכֶּנִּיס פִּירוֹתָיו לַחֲצֵר בֶּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא
בְּרִשּׁוֹת וְאֶכְלָתָן בְּהִמָּתּוֹ שֶׁל בֶּעַל הַבַּיִת פָּטוֹר. וְאִם הִזְקָה
בָּהֶן. בֶּעַל הַפִּירוֹת חַיֵּב. וְאִם הַכֶּנִּיס בְּרִשּׁוֹת. בֶּעַל הַחֲצֵר
חַיֵּב:

אִם הַכֶּנִּיס שׁוֹרוֹ לַחֲצֵר בֶּעַל הַבַּיִת שֶׁלֹּא בְּרִשּׁוֹת. נִגָּחוּ שׁוֹרוֹ
שֶׁל בֶּעַל הַבַּיִת. אוֹ שֶׁנִּשְׁכּוּ כְּלָבּוֹ שֶׁל בֶּעַל הַבַּיִת פָּטוֹר.
נִגָּח הוּא שׁוֹרוֹ שֶׁל בֶּעַל הַבַּיִת חַיֵּב. נִפְל לְבוֹרוֹ וְהִבְאִישׁ
מִמֵּיו חַיֵּב. הִיָּה אָבִיו אוֹ בְּנוֹ לְתוֹכּוֹ מִשְׁלֵם אֶת הַכֶּפֶר.
וְאִם הַכֶּנִּיס בְּרִשּׁוֹת. בֶּעַל הַחֲצֵר חַיֵּב. רַבִּי אוֹמֵר בְּכֵלֶן
אֵינוֹ חַיֵּב. עַד שֶׁיִּקָּבֵל עָלָיו בֶּעַל הַבַּיִת לְשִׁמּוֹר:

ד' שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְכוּוֵּן לַחֲבִירוֹ. וְהִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וַיִּצְאוּ
יִלְדֶיהָ פָּטוֹר מִדְּמֵי וְלִדּוֹת. וְאָדָם שֶׁהָיָה מִתְכוּוֵּן לַחֲבִירוֹ.

והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות כיצד משלם דמי ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אמר רבן שמעון בן גמליאל אם בן משהאשה יולדת משבחת אלא שמין את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל ואם אין לה בעל נותן ליורשיו היתה שפחה ונשתחררה או גזירת פטור:

ה החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים או ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים אחר חייב החופר בור ברשות הרבים ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב אחד החופר בור שיח ומערה חריצין ונעיצין חייב אם בן למה נאמר בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואם הוזק בו חייב:

י בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו והשני ולא כסהו השני חייב כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב נפל לפניו מקול הכריה חייב לאחוריו מקול הכריה פטור נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרו עו חייב על הבהמה ופטור

עַל הַכֵּלִים. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חָרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן חֵיב. בֶּן אוֹ
בֵּת. עֶבֶד אוֹ אִמָּה פָּטוּר:

^א אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בַּהֲמָה. לְנִפְלֹת הַבּוֹר. וְלִהְפָּרֶשֶׁת
הַר סִינִי. וּלְתַשְׁלוּמֵי כָּפֶל. וְלִהְשֵׁבֶת אֲבֵדָה. לְפָרִיקָה.
לְחִסּוּמָה. לְכִלְאִים. וּלְשֵׁבֶת. וְכֵן חִיָּה וְעוֹף. כִּיּוֹצֵא בָהֶן. אִם
כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר. אֲלֵא שֶׁדִּבֶּר הַפְּתוּב בַּהוּוֹה:

פרק ו

הַכּוֹנֵס צֹאן לְדִיר וְנָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּי. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. לֹא נָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּי. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
חֵיב. נִפְרָצָה בְּלִילָה. אוֹ שֶׁפִּרְצוּהָ לְסֻטִּים. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. הוֹצִיאוּהָ לְסֻטִּים (לְסֻטִּים) חֵיבִים:

^ב הַנִּיחָה בַּחֲמָה. אוֹ שֶׁמָּסְרָהּ לְחָרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן. וַיִּצָּאָה
וְהִזִּיקָה חֵיב. מָסְרָהּ לְרוּעָה. נִכְנָס רוּעָה תַּחְתּוּיוֹ. נָפְלָה
לְגִינָה וְנִהְיָתָ. מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁנִּהְיָתָ. יִרְדָּה כְּדֶרֶכָּה וְהִזִּיקָה.
מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁהִזִּיקָה. כִּיּוֹצֵא מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁהִזִּיקָה. שְׁמִין בֵּית
סָאָה בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה כָּמָה הִיתָה יָפָה וְכָמָה הִיא יָפָה. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֲכֻלָּה פִּירוֹת גְּמוּרִים מְשֻׁלָּם פִּירוֹת גְּמוּרִים.
אִם סָאָה סָאָה אִם סָאֲתִים סָאֲתִים:

^ג הַמְּגֵדִישׁ בְּתוֹךְ שָׂדֶה חֲבִירוֹ שֶׁלֹּא בְּרִשּׁוֹת. וְאֲכָלְתָּן
בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה. פָּטוּר. וְאִם הִזִּיקָה בָּהֶן. בַּעַל
הַגֵּדִישׁ חֵיב. וְאִם הַגֵּדִישׁ בְּרִשּׁוֹת. בַּעַל הַשָּׂדֶה חֵיב:

י השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחיוב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא העצים ואחד הביא האור המביא את האור חייב בא אחד ולבה המלבה חייב לבתה הרוח כלן פטורין השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר פטור המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אליעזר בן עזריה אומר רואין אותה כאלו היא באמצע בית כור רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות בדרך רשות הרבים רבי עקיבא אומר חמשים אמה רבי שמעון אומר שלם ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

ה המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו רבי יהודה אומר ישלם (כל) מה שבתוכו וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורים ה"ה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים:

י גַּץ שִׁיָּצָא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ וְהִזִּיק חֵיב גָּמַל שֶׁהִיָּה טָעוֹן
פְּשָׁתָן וְעָבַר בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים וְנִכְנַס פְּשָׁתָנוּ לְתוֹךְ הַחֲנוּת.
וְדָלְקָה בָּנְרוֹ שֶׁל חֲנוּנִי וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה בְּעַל הַגָּמַל
חֵיב הַנִּיחַ הַחֲנוּנִי נָרוֹ מִבַּחוּץ הַחֲנוּנִי חֵיב רַבִּי יְהוּדָה
אֹמֵר בָּנֵר חֲנֻכָּה פָּטוּר:

פרק ז

מְרַבָּה מֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל מִמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
וְחֻמְשָׁה שֶׁמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּדָבָר
שִׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּמֵדַת
תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה אֵינָה נוֹהֶגֶת אֲלֹא בְּשׂוֹר וְשֶׁה
בְּלֶבֶד שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִגְנוֹב אִישׁ שׂוֹר אוֹ שֶׁה וּטְבָחוֹ וּמָכְרוֹ
וְגוֹמֵר אֵין הַגֹּנוֹב אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְלֹא
הַטּוֹבֵחַ וְלֹא הַמוֹכֵר אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
וְחֻמְשָׁה:

ב גֹּנוֹב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם אוֹ עַל פִּי
שְׁנַיִם אַחֲרֵים מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גֹּנוֹב וּמָכַר
בְּשִׁבְתָּ גֹּנוֹב וּמָכַר לְעִבּוּדַת אֱלִילִים גֹּנוֹב וְטָבַח וּמָכַר בְּיוֹם
הַכַּפּוּרִים גֹּנוֹב מִשְׁלֵם אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר וְאַחֵר כֵּךְ מֵת אָבִיו
גֹּנוֹב וְטָבַח וְאַחֵר כֵּךְ הַקָּדִישׁ מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
וְחֻמְשָׁה גֹּנוֹב וְטָבַח לְרִפּוּאָה אוֹ לְכֻלָּבִים הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא
טְרֵפָה הַשּׁוֹחֵט חוּלִין בַּעֲזָרָה מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
וְחֻמְשָׁה רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר בְּשֵׁנֵי אֵלוֹ:

ג גִּנְבַּעַל פִּי שְׁנַיִם וְטִבַּח וּמָכַר עַל פִּיהֶם וְנִמְצְאוּ זֹמְמִין.
 מְשַׁלְּמִין הַכֹּל. גִּנְבַּעַל עַל פִּי שְׁנַיִם וְטִבַּח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם
 אֲחֵרִים. אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִמְצְאוּ זֹמְמִין. הָרֵאשׁוֹנִים מְשַׁלְּמִין
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהָאַחֲרֹנִים מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה.
 נִמְצְאוּ אַחֲרֹנִים זֹמְמִין. הוּא מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהֵם
 מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה. אֶחָד מִן הָאַחֲרֹנִים זֹמֵם. בְּטִלָּה
 עֵדוּת שְׁנִיָּה. אֶחָד מִן הָרֵאשׁוֹנִים זֹמֵם. בְּטִלָּה כָּל הָעֵדוּת.
 שְׂאֵם אֵין גְּנִיבָה אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה:

ד גִּנְבַּעַל עַל פִּי שְׁנַיִם וְטִבַּח וּמָכַר עַל פִּי עַד אֶחָד. אוֹ
 עַל פִּי עֶצְמוֹ. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גִּנְבַּעַל וְטִבַּח בְּשִׁבְתָּ גִּנְבַּעַל וְטִבַּח לְעִבּוּדָת
 אֲלִילִים. גִּנְבַּעַל מְשַׁלֵּם אָבִיו וּמֵת אָבִיו. וְאַחֵר כֶּךָ טִבַּח וּמָכַר.
 גִּנְבַּעַל וְהַקָּדִישׁ וְאַחֵר כֶּךָ טִבַּח וּמָכַר. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן
 אוֹמֵר קָדָשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרֵי־וְתָם מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
 וַחֲמִשָּׁה. שְׂאֵין חֵיב בְּאַחֲרֵי־וְתָם פְּטוּר:

ה מָכְרוּ חוּץ (מֵאֶחָד) מִמָּאָה שָׁבוּ. אוֹ שֶׁהִיטָה לוֹ בּוֹ
 שׁוֹתְפוֹת. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְּנֵבֶלָה בִּידּוֹ. הַנוֹחֵר וְהַמַּעֲקָר מְשַׁלֵּם
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גִּנְבַּעַל
 בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים וְטִבַּח (וּמָכַר) חוּץ מִרְשׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגִּנְבַּעַל
 חוּץ מִרְשׁוֹתָם. וְטִבַּח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגִּנְבַעַל וְטִבַּח
 וּמָכַר חוּץ מִרְשׁוֹתָם. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
 אֲבָל גִּנְבַעַל וְטִבַּח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם פְּטוּר:

י הִיָּה מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים פְּטוֹר. הַגְּבִיָּהוּ
אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת חֵיִב. נִתְּנוּ לְבִכּוּרֵת
בְּנוֹ. אוֹ לְבַעַל חֻבּוֹ. לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר.
וְלִשְׂזֹכֵר. וְהִיָּה מוֹשְׁכוֹ וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים. פְּטוֹר.
הַגְּבִיָּהוּ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת. חֵיִב:

י אֵין מְגִדְלִין בְּהֵמָה דְּקָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מְגִדְלִין
בְּסוּרְיָא וּבִמְדֻבְרוֹת שְׂבָאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגִדְלִין תְּרַנְגוּלִין
בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי הַקְּדָשִׁים. וְלֹא כֹהֲנִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי
הַטְּהוֹרוֹת. וְלֹא יְגִדֵּל יִשְׂרָאֵל חֲזִירִים בְּכָל מְקוֹם. לֹא יְגִדֵּל
אָדָם אֶת הַכֶּלֶב אֲלֵא אִם כֵּן הִיָּה קָשׁוּר בְּשִׁלְשֻׁלֶת. אֵין
פוֹרְסִין נִשְׁבִּין לַיּוֹנִים. אֲלֵא אִם כֵּן הִיָּה רְחוּק מִן הַיִּשּׁוּב
שְׁלֹשִׁים רִיס:

פרק ח

הַחֻבֵּל בַּחֲבִירוֹ חֵיִב עָלָיו מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים. בְּנִזְק.
בְּצַעַר. בְּרַפּוּי. בְּשִׁבְתָּ. וּבִבְשָׁת. בְּנִזְק כִּי־צַד.
סָמָא אֶת עֵינוֹ. קָטַע אֶת יָדוֹ. שָׁבַר אֶת רִגְלוֹ. רוֹאֵין אוֹתוֹ
כְּאִלוֹ הוּא עֹבֵד נִמְכָּר בְּשׁוּק. וְשִׁמִּין כֶּמֶה הִיָּה יָפָה וְכֵמֶה
הוּא יָפָה. צַעַר. כְּנֹאז בְּשִׁפּוּד. אוֹ בְּמִסְמָר. וְאַפִּילוּ עַל
צַפְרָנוֹ. מְקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חֲבוּרָה. אוֹמְדִין כֶּמֶה אָדָם
כִּי־יוֹצֵא בָּזָה. רוֹצֵה לְטוֹל לַהֲיוֹת מִצָּטֵעַר כִּדְּרַפּוּי. הִכְהוּ
חֵיִב לְרַפְּאוֹתוֹ. עָלוּ בוֹ צִמְחִים. אִם מִחֲמַת הַמָּכָה חֵיִב.
שֶׁלֹא מִחֲמַת הַמָּכָה פְּטוֹר. חֵיתָה וְנִסְתָּרָה חֵיתָה וְנִסְתָּרָה.

חַיֵּב לְרַפְּאוֹתוֹ. חֵיתָה כָּל צָרָכָה. אֵינוֹ חַיֵּב לְרַפְּאוֹתוֹ. שֶׁבֶת
 רוֹאִין אוֹתוֹ בְּאֵלוֹ הוּא שׁוֹמֵר קְשׁוּאִין. שְׂכָבֵר נָתַן לוֹ דְּמֵי
 יָדוֹ וְדְמֵי רִגְלוֹ. בִּשְׁתֵּי הַכֹּל לְפִי הַמְּבִישׁ וְהַמְּתַבֵּישׁ. הַמְּבִישׁ
 אֶת הָעֵרוֹם. הַמְּבִישׁ אֶת הַסּוּמָא. וְהַמְּבִישׁ אֶת הַיֵּשֶׁן חַיֵּב.
 וַיֵּשֶׁן שְׂבִישׁ פָּטוּר. נָפַל מִן הַגֵּג וְהִזִּיק וּבִישׁ. חַיֵּב עַל
 הַנֶּזֶק. וּפָטוּר עַל הַבִּשְׁתִּי. (שְׁנַאֲמַר וְשָׁלַחַה יָדָהּ וְהִחֲזִיקָהּ
 בְּמַבוּשִׁיו. אֵינוֹ חַיֵּב עַל הַבִּשְׁתִּי) עַד שֶׁיְהִי מִתְכַּוֵּין:

בִּזְה חֲמֹר בְּאֶדָם מִבְּשׁוֹר. שֶׁהָאֶדָם מְשַׁלֵּם נֶזֶק צֶעַר רַפּוּי
 שֶׁבֶת וּבִשְׁתִּי. וּמְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלִדּוֹת. וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא
 נֶזֶק. וּפָטוּר מִדְּמֵי וְלִדּוֹת:

אֵל הַמֶּכָּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם חֲבוּרָה.
 וְהַחוּבֵל בְּחֻבְרֵי בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. חַיֵּב בְּכָלֶן. הַחוּבֵל בְּעֶבֶד
 עֲבָרִי. חַיֵּב בְּכָלֶן. חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת בְּזֶמֶן שֶׁהוּא שְׁלוֹ. הַחוּבֵל
 בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל אַחֲרִים חַיֵּב בְּכָלֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין
 לְעֶבְדִּים בִּשְׁתִּי:

דִּחְרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטַן פְּגִיעַתָּן רָעָה. הַחוּבֵל בָּהֶן חַיֵּב. וְהֵם
 שְׁחֻבְלוּ בְּאַחֲרִים פָּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעַתָּן רָעָה.
 הַחוּבֵל בָּהֶן חַיֵּב. וְהֵם שְׁחֻבְלוּ בְּאַחֲרִים פָּטוּרִין. אֲבָל
 מְשַׁלְּמִין לְאַחַר זֶמֶן. נִתְגַּרְשָׁה הָאִשָּׁה. נִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד.
 חַיֵּבִין לְשִׁלֵּם:

ה' המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה. החובל בחבירו בשבת פטור מכלן. מפני שהוא נדון בנפשו. והחובל בעבד כנעני שלו. פטור מכלן:

י' התוקע לחבירו נותן לו סלע. רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי מנה. סטרו נותן לו מאתים זוז. לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז. צרם באזנו. תלש בשערו. רקק והגיע בו רוקו. העביר טליתו ממנו. פרע ראש האשה בשוק. נותן ארבע מאות זוז. הכל לפי כבודו. אמר רבי עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותם כאלו הם בני חורין שיירדו מנכסיהם. שהם בני אברהם יצחק ויעקב. ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק ובאה לפני רבי עקיבא וחיבו לתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו רבי תן לי זמן. נתן לו זמן. שמרה עומדת על פתח חצרה. ושבר את הפך בפניה. ובו כאיסר שמן. גלתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה. העמיד עליה עדים. ובא לפני רבי עקיבא אמר לו (רבי) לזו אני נותן ארבע מאות זוז. אמר לו לא אמרת כלום. שהחובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים שחבלו בו חייבין. הקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים (שקצצו את נטיעותיו) חייבים:

י' אף על פי שהוא נותן לו. אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו. שנאמר ועתה השב אשת וגומר. ומנן שלא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים

וְגוֹמֵר. הָאוֹמֵר סָמָא אֶת עֵינָיו קָטַע אֶת יָדָיו שֶׁבֶר אֶת
 רִגְלָיו חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר חֵיב. קָרַע אֶת כְּסוּתָיו שֶׁבֶר
 אֶת כַּדֵּי חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר פְּטוֹר. עָשָׂה כֵּן לְאִישׁ פְּלוֹנִי
 עַל מִנַּת לַפְטוֹר. חֵיב. בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמִמּוֹנוֹ:

פרק ט

הַגּוֹזֵל עֲצִים וְעֶשְׂאֵן כָּלִים. צָמַר וְעֶשְׂאֵן בְּגָדִים. מְשַׁלֵּם
 כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. גְּזוּל פָּרָה מְעַבְרָת וְיִלְדָּה. רָחֵל
 טְעוּנָה וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם דָּמֵי פָּרָה הָעוֹמֶדֶת לִילֵד. דָּמֵי רָחֵל
 הָעוֹמֶדֶת לִגְזֹז. גְּזוּל פָּרָה וְנִתְעַבְּרָה אֶצְלוֹ וְיִלְדָּה. רָחֵל
 וְנִטְעָנָה אֶצְלוֹ וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. זֶה הַכָּלָל כָּל
 הַגְּזֻלָּנִים. מְשַׁלְּמִין כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה:

^ב גְּזוּל בַּהֲמָה וְהַזְקִינָה. עֲבָדִים וְהַזְקִינוּ. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת
 הַגְּזֻלָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּעֲבָדִים אוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלָךְ
 לַפְּנִיךְ. גְּזוּל מִטְבֵּעַ וְנִסְדֵּק. פִּירוֹת וְהִרְקִיבוּ. זֵין וְהַחְמִיץ.
 מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. מִטְבֵּעַ וְנִפְסָל. תְּרוּמָה וְנִטְמָאת.
 חֶמֶץ וְעֵבֶר עָלָיו הַפֶּסֶח. בַּהֲמָה וְנִעְבְּדָה בָּהּ עֲבִירָה. אוֹ
 שִׁנְפָּסָלָה מֵעַל גְּבִי מִזְבֵּחַ. אוֹ שֶׁהִיתָה יוֹצֵא לְסֶקֶל. אוֹמֵר
 לוֹ הָרִי שְׁלָךְ לַפְּנִיךְ:

^ג נָתַן לְאוֹמְנִים לְתַקֵּן וּקְלָקְלוּ. חֵיבִים לְשֵׁלֵם. נָתַן לְחֹרֶשׁ
 שָׂדֶה תִּיבָה וּמִגְדָּל לְתַקֵּן. וּקְלָקַל. חֵיב לְשֵׁלֵם. הַבְּנָאִי
 שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְסִתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל. וְשֶׁבֶר אֶת הָאֲבָנִים אוֹ

שֶׁהַזֵּיק חָיֵב לְשֵׁלֵם. הֵיךְ סוֹתֵר מִצַּד זֶה. וְנִפְלַ מִצַּד אֲחֵר.
פְּטוּר. וְאִם מִחֲמַת הַמִּכָּה חָיֵב:

ד' הַנּוֹתֵן צֶמֶר לְצַבֵּעַ וְהַקֹּדִיחוֹ יוֹרֶה. נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ.
צָבְעוּ כָּאוֹר. אִם הִשְׁבַּח יִתֵּר עַל הַיִּצִּיאוֹה. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַיִּצִּיאוֹה. וְאִם הַיִּצִּיאוֹה יִתֵּר עַל הַשְׁבַּח. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַשְׁבַּח. לְצַבּוֹעַ לוֹ אָדוּם. וְצָבְעוּ שְׁחֹר. שְׁחֹר וְצָבְעוּ
אָדוּם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִם הִשְׁבַּח יוֹתֵר עַל הַיִּצִּיאוֹה. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיִּצִּיאוֹה.
וְאִם הַיִּצִּיאוֹה יִתֵּר עַל הַשְׁבַּח. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשְׁבַּח:

ה' הַגּוֹזֵל אֶת חֲבִירוֹ שְׁוֶה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ. יוֹלִיכֵנוּ אַחֲרָיו
(אֶפִּילוֹ) לְמַדִּי. לֹא יִתֵּן לֹא לִבְנוֹ. וְלֹא לְשְׁלוּחוֹ. אֲבָל נוֹתֵן
לְשְׁלִיחַ בֵּית דִּין. וְאִם מֵת יַחֲזִיר לְיוֹרְשָׁיו:

ו' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. מָחַל לוֹ עַל
הַקֶּרֶן. וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מִפְּחוֹת מְשֻׁוה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. אֵינוּ צָרִיד לִילֹךְ אַחֲרָיו.
נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. מָחַל לוֹ עַל
הַחֲמִשׁ. וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן. מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מְשֻׁוה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. צָרִיד לִילֹךְ אַחֲרָיו:

ז' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. הֲרִי זֶה מְשֻׁלֵּם
חֲמִשׁ עַל חֲמִשׁ. עַד שִׁיתִּמָּעֵט הַקֶּרֶן פְּחוֹת מְשֻׁוה פְּרוּטָה.
וְכֵן בַּפְּקָדוֹן. אוֹ בְּתִשּׁוּמַת יָד. אוֹ בַּגָּזֵל. אוֹ עָשָׂק אֶת עַמִּיתוֹ.
אוֹ מִצָּא אֲבִידָה וְכַחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקֵר. הֲרִי זֶה מְשֻׁלֵּם

קָרַן וְחָמֵשׁ וְאֶשֶׁם הֵיכָן פִּקְדוֹנִי אָמַר לוֹ נֶאֱבַד מִשְׁבִּיעֶדָּא
אָנִי וְאָמַר אָמֵן וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁאֵכְלוּ מִשְׁלֵם קָרַן
הוּדָה מַעְצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאֶשֶׁם:

הֵיכָן פִּקְדוֹנִי אָמַר לוֹ נִגְנַב מִשְׁבִּיעֶדָּא אָנִי וְאָמַר אָמֵן
וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׁגָנְבוּ מִשְׁלֵם תְּשְׁלוּמֵי כָּפֶל הוּדָה
מַעְצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאֶשֶׁם:

הַגּוֹזֵל אֶת אָבִיו וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה אוֹ שָׁאִין לוֹ לֹא
וּבִעֲלֵי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הָאוֹמֵר לְבָנוֹ קוֹנֵם אִי אֶתָּה נִהְיָה מִשְׁלִי אִם מֵת יִירָשְׁנוּ
בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ אִם מֵת לֹא יִירָשְׁנוּ וַיִּחְזִיר לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו
וְאִם אֵין לוֹ לֹא וּבִעֲלֵי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הַגּוֹזֵל אֶת הָגֵר וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לְכֹהֲנִים וְאֶשֶׁם לְמִזְבֵּחַ שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם אֵין לְאִישׁ
גּוֹאֵל לְהָשִׁיב הָאֶשֶׁם אֵלָיו הָאֶשֶׁם הַמּוֹשֵׁב לֵי לִכְהֵן וְגוֹמֵר
הִיָּה מַעֲלָה אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאֶשֶׁם וּמַת הַכֶּסֶף יִנָּתֵן לְבָנָיו
וְהָאֶשֶׁם יִרְעָה עַד שִׁסְתָּאב וַיִּמָּכֵר וַיִּפְּלוּ דָמָיו לַנִּדְבָה:

נָתַן הַכֶּסֶף לְאֶנְשֵׁי מִשְׁמֶר וּמַת אֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוּלִין
לְהוֹצִיא מִיָּדָם שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לוֹ יִהְיֶה
נָתַן הַכֶּסֶף לְהַוִּירִיב וְאֶשֶׁם לִידְעָה יֵצֵא אֶשֶׁם לְהַוִּירִיב
וְכֶסֶף לִידְעָה אִם קָיָם הָאֶשֶׁם יִקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יִדְעָה וְאִם

לֹא יִחְזִיר וַיָּבִיא אֶשֶׁם אַחֲרֵי שֶׁהֵמְבִיא גָזִילוֹ עַד שֶׁלֹּא
הֵבִיא אֶשְׁמוֹ יֵצֵא הֵבִיא אֶשְׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא גָזִילוֹ לֹא
יֵצֵא נָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ אֵין הַחֲמִשׁ
מֵעַכְבָּ:

פרק י

הַגִּזְלָל וּמֹאכִיל אֶת בָּנָיו וְהַנִּיחַ לַפְּנִיָּהֶם פְּטוּרִין מִלְּשָׁלֵם.
וְאִם הָיָה דֹּבֵר שֵׁישׁ בּוֹ אַחֲרֵיכֵן חִיבִין לְשָׁלֵם אֵין
פּוֹרְטִין לֹא מִתִּיבַת הַמוֹכְסִין וְלֹא מִכֵּיס שֶׁל גִּבְאִין וְאֵין
נוֹטְלִין מֵהֶם צִדְקָה אֲבָל נוֹטֵל הוּא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ מִן
הַשּׁוּק:

^א נָטְלוּ מוֹכְסִין אֶת חֲמוּרוֹ וְנָתְנוּ לוֹ חֲמוּר אַחֲרֵי גָזְלוֹ
לְסֻטִּים אֶת כֶּסֶתוֹ וְנָתְנוּ לוֹ כֶּסֶת אַחֲרַת הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ.
מִפְּנֵי שֶׁהִבְעֵלִים מִתִּיאֲשִׁין מִהֵן הַמְצִיל מִן הַנֶּהֱרִי אוֹ מִן
הַגִּיס אוֹ מִן הַלְסֻטִּים אִם נִתִּיאֲשׁוּ הִבְעֵלִים הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ.
וְכֵן נָחִיל שֶׁל דְּבוּרִים אִם נִתִּיאֲשׁוּ הִבְעֵלִים הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא נֶאֱמַנָת אִשָּׁה אוֹ קָטָן לוֹמַר.
מִכָּאֵן יֵצֵא נָחִיל זֶה וּמִהֶלֶךְ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲבִירוֹ לְהַצִּיל אֶת
נָחִילוֹ וְאִם הִזִּיק מִשְׁלֵם מֵה שֶׁהִזִּיק אֲבָל לֹא יִקּוֹץ אֶת
סוֹכּוֹ עַל מְנַת לִתֵּן אֶת הַדָּמִים רַבִּי יִשְׁמַעֲלָל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי
יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר אֵף קוֹצֵץ וְנוֹתֵן אֶת הַדָּמִים:

ג המכיר כליו וספריו ביד אחר ויצא לו שם גניבה בעיר.
ישבע לו לזכות כמה הוציא ויטול ואם לאו לא כל הימנו.
שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה הימנו:

ד זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה
חבית של דבש ושפך זה את יינו והציל את הדבש
לתוכה אין לו אלא שכרו ואם אמר אציל את שלך
ואתה נותן לי דמי שלי חייב לתן לו שטף נהר חמור
וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים הניח
זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו
ואם אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי
חייב לתן לו:

ה הגזול שדה מחבירו ונטלוהו מסיקין אם מפת מדינה
היא אומר לו הרי שלך לפניך ואם מחמת הגזלן חייב
להעמיד לו שדה אחר שטפה נהר אומר לו הרי שלך
לפניך:

ו הגזול את חבירו או שלוה הימנו או שהפקיד לו
בישוב לא יחזיר לו במדבר על מנת לצאת במדבר.
יחזיר לו במדבר:

ז האומר לחבירו גזלתיך הלוייתי הפקדת אצלי ואני
יודע אם החזרתי לך אם לא החזרתי לך חייב לשלם.
אבל אם אמר לו אני יודע אם גזלתיך אם הלוייתי אם
הפקדת אצלי פטור מלשלם:

ח הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חיב באחריותו לא ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו את הצאן והיא שלימה פטור (מלשלים):

ט אין לזקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות עצים ופירות אבל לזקחים מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ועגלים בשרון וכלן שאמרו להטמין אסור ולזקחין בצים ותרגולים בכל מקום:

י מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו ושהסורק מוציא הרי אלו של בעל הבית אם היה השחור על גבי הלבן נוטל את הכל והן שלו יתר מכן הרי אלו של בעל הבית החיט ששיר (מן) החוט כדי לתפור בו ומטלית שהיא שלש על שלש הרי אלו של בעל הבית מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית ואם היה עושה אצל בעל הבית אף הנסרת של בעל הבית: סליק

מסכת בבא מציעא

פרק א

שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטָלִית זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצֵאתִיהּ וְזֶה אוֹמֵר
אֲנִי מְצֵאתִיהּ זֶה אוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי וְזֶה אוֹמֵר כֹּלָּה
שְׁלִי זֶה יֹשֵׁב שְׁאִין לוֹ בָּה פָּחוֹת מִחֲצִיָּה וְזֶה יֹשֵׁב שְׁאִין
לוֹ בָּה פָּחוֹת מִחֲצִיָּה וַיִּחְלֹקוּ זֶה אוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי וְזֶה
אוֹמֵר חֲצִיָּה שְׁלִי הָאוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי יֹשֵׁב שְׁאִין לוֹ בָּה
פָּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה חֻלְקִים וְהָאוֹמֵר חֲצִיָּה שְׁלִי יֹשֵׁב שְׁאִין
לוֹ בָּה פָּחוֹת מִרְבִּיעַ זֶה נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה חֻלְקִים וְזֶה נוֹטֵל
רְבִיעַ:

ב הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִּין עַל גְּבִי בַּהֲמָה אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד רוֹכֵב
וְאֶחָד מְנַהִיג זֶה אוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי וְזֶה אוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי זֶה
יֹשֵׁב שְׁאִין לוֹ בָּה פָּחוֹת מִחֲצִיָּה וְזֶה יֹשֵׁב שְׁאִין לוֹ בָּה
פָּחוֹת מִחֲצִיָּה וַיִּחְלֹקוּ בְּזֶמֶן שֶׁהָיוּ מוֹדִים אוֹ שִׁישׁ לָהֶן
עֵדִים חוֹלְקִים בְּלֹא שְׁבוּעָה:

ג הָיָה רוֹכֵב עַל גְּבִי בַּהֲמָה וְרָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְאָמַר
לַחֲבִירוֹ תִּנָּה לִי נִטְלָה וְאָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּה זָכָה בָּה אִם
מִשְׁנֵתָנָה לוֹ אָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּה תִּחְלָה לֹא אָמַר כְּלוּם:

ד רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל לוֹ עָלֶיהָ וּבָא אַחֵר וַיִּחְזֹק בָּהּ
זֶה שֶׁהִחְזִיק בָּהּ זָכָה בָּה רָאָה אוֹתָן רָצִין אַחֵר מְצִיאָה
אַחֵר צָבִי שְׁבוּר אַחֵר גּוֹזְלוֹת שְׁלֹא פָּרְחוּ וְאָמַר זָכָה:

לִי שְׂדֵי זִכְתָּה לֹא הָיָה צָבִי רֶץ בְּדַרְכּוֹ אוֹ שֶׁהָיוּ גִזְלוֹת
מִפְּרִיחִין וְאָמַר זִכְתָּה לִי שְׂדֵי לֹא אָמַר כָּלוּם:

ה' מְצִיאָת בָּנוּ וּבָתּוֹ הַקֹּטְנִים מְצִיאָת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ
הַכְּנַעֲנִים מְצִיאָת אִשְׁתּוֹ הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ מְצִיאָת בָּנוּ וּבָתּוֹ
הַגְּדוֹלִים מְצִיאָת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֲבָרִים מְצִיאָת אִשְׁתּוֹ
שֶׁגִּרְשָׁהּ אָף עַל פִּי שְׁלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָתָהּ הָרִי אֵלּוּ
שְׁלָהֶן:

י' מָצָא שְׁטָרֵי חֹב אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים לֹא יַחְזִיר.
שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן אֵין בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים יַחְזִיר.
שָׂאִין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים בֵּין כֶּךָּ וּבֵין כֶּךָּ לֹא יַחְזִיר מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין
מֵהֶן:

ז' מָצָא גִטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים דִּיתִיקֵי מִתְּנָה
וְשׁוֹבְרִים הָרִי זֶה לֹא יַחְזִיר שְׂאֵנִי אוֹמַר כְּתוּבִים הָיוּ.
וְנִמְלֵךְ עֲלֵיהֶם שְׁלֹא לְתַנֵּם:

ח' מָצָא אֲגָרוֹת שׁוֹם וְאֲגָרוֹת מְזוֹן שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵאוּנִין
וְשְׁטָרֵי בִּירוּרִין וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין הָרִי זֶה יַחְזִיר מָצָא
בַּחֲפִיסָה אוֹ בְּדִלוּסְקָמָא תִּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת אוֹ אֲגָדָה
שֶׁל שְׁטָרוֹת הָרִי זֶה יַחְזִיר וְכַמָּה הִיא אֲגָדָה שֶׁל שְׁטָרוֹת.
שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בְּזֶה רֶבֶן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר
אֶחָד הִלְוָה מִשְׁלָשָׁה יַחְזִיר לְלוֹהֶה שְׁלֹשָׁה הִלְווּ מֵאֶחָד
יַחְזִיר לְמִלְוָה מָצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה

טִיבוֹ יִהְיֶה מִנַּח עַד שְׂיבָא אֵלֶיהוּ אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפוּנוֹת.
יַעֲשֶׂה מָה שֶׁבְּסִמְפוּנוֹת:

פרק ב

אֵלּוּ מְצִיאוֹת שְׁלוֹ וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. אֵלּוּ מְצִיאוֹת
שְׁלוֹ. מֶצֶא פִּירוֹת מְפֻזָּרִין. מַעוֹת מְפֻזָּרוֹת. כְּרִיכוֹת
בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים. וְעִגּוּלֵי דְבִילָה. כְּכָרוֹת שֶׁל נַחְתּוּם.
מַחְרוּזוֹת שֶׁל דָּגִים. וְחֲתִיכוֹת שֶׁל בֶּשֶׂר. וְגִזֵּי צֶמֶר הַבָּאוֹת
מִמְדִּינַתָּן. וְאַנִּיצֵי פֶשֶׁתָּן. וְלִשּׁוֹנוֹת שֶׁל אֲרָגְמָן. הֲרִי אֵלּוּ
שְׁלוֹ. (דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר) רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר כָּל שֵׁשׁ בּוֹ שְׁנוֹי
חֵיב לְהַכְרִיז. כִּיצַד. מֶצֶא עִגּוּל וּבִתּוּכוֹ חֶרֶס. כְּכָר וּבִתּוּכוֹ
מַעוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אֹמֵר כָּל כְּלִי אֲנַפְרִיא אֵינוֹ
חֵיב לְהַכְרִיז:

^ב וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. מֶצֶא פִּירוֹת בְּכָלִי. אוֹ כְּלִי כְּמוֹת
שֶׁהוּא. מַעוֹת בְּכִיס אוֹ כִּיס כְּמוֹת שֶׁהוּא. צְבוּרֵי פִּירוֹת
צְבוּרֵי מַעוֹת. שְׁלִשָּׁה מִטְבָּעוֹת זֶה עַל זֶה. כְּרִיכוֹת
בְּרִשּׁוֹת הִיחִיד וְכְכָרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְגִזֵּי צֶמֶר
הַלְקוּחוֹת מִבַּיִת הָאוֹמֵן. כִּדֵּי יִזֵּן וְכִדֵּי שֶׁמֶן. הֲרִי אֵלּוּ חֵיב
לְהַכְרִיז:

^ג מֶצֶא אַחֵר הַגֶּפֶה. אוֹ אַחֵר הַגָּדָר. גּוֹזְלוֹת מְקַשְּׁרִין.
אוֹ בְּשִׁבְלִין שֶׁבְּשָׂדוֹת. הֲרִי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. מֶצֶא כְּלִי
בְּאַשְׁפָּה אִם מְכַסֶּה לֹא יִגַּע בּוֹ. אִם מְגָלָה נוֹטֵל וּמַכְרִיז.
מֶצֶא בָּגֶל וּבִכְתָּל יִשֹּׁן. הֲרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ. מֶצֶא בְּכֶתֶל חֲדָשׁ.

מִחְצִיו וְלַחוּץ שָׁלוֹ. מִחְצִיו וְלַפְּנִים שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מְשָׁבִירוֹ לְאַחֲרִים. אָפִילוֹ מֵצֵא בְּתוֹךְ הַבַּיִת. הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ:

י' מֵצֵא בְּחֻנּוֹת הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ. בֵּין הַתִּיבָה וְלַחֲנוּנֵי הָרִי אֵלּוֹ שֶׁל חֲנוּנֵי. לַפְּנֵי שֶׁל שְׁלַחֲנֵי. הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ. בֵּין הַכֶּסֶּא וְלִשְׁלַחֲנֵי הָרִי אֵלּוֹ לְשְׁלַחֲנֵי. הַלּוֹקֵחַ פִּירוֹת מִחֲבִירוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁלַח לוֹ חֲבִירוֹ פִּירוֹת. וּמֵצֵא בָּהֶן מַעוֹת. הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ. אִם הָיוּ צְרוּרִין נוֹטֵל וּמַכְרִיז:

ה' אִף הַשְּׂמֵלָה הָיְתָה בְּכָלֹל כָּל אֵלֶּה. לָמָּה יֵצְאָה. לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ. לֹאמַר לָךְ מָה שְּׂמֵלָה מִיּוֹחֶדֶת שֵׁישׁ בָּהּ סִמָּנוֹן. וַיֵּשׁ לָהּ תוֹבָעִים. אִף כָּל דְּבָר שֵׁישׁ בּוֹ סִמָּנִים. וַיֵּשׁ לוֹ תוֹבָעִים. חַיֵּב לְהַכְרִיז:

י' וְעַד מָתִי חַיֵּב לְהַכְרִיז. עַד כִּדִּי שִׁידְעוּ בּוֹ שְׂכִינָיו. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁלֹשׁ רְגָלִים. וְאַחֵר הַרְגָּל הָאֲחֵרוֹן שִׁבְעָה יָמִים. כִּדִּי שִׁילַךְ לְבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה. וַיַּחְזֹר שְׁלֹשָׁה. וַיַּכְרִיז יוֹם אֶחָד:

י' אָמַר אֶת הָאֲבִידָה וְלֹא אָמַר אֶת סִמָּנֶיהָ. לֹא יִתֵּן לוֹ. וְהִרְמָאֵי אִף עַל פִּי שָׁאֲמַר סִמָּנֶיהָ לֹא יִתֵּן לוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר עַד דְּרוֹשׁ אַחִיד אוֹתוֹ. עַד שֶׁתְּדַרּוֹשׁ אֶת אַחִיד. אִם רִמָּאֵי הוּא. אִם אֵינוֹ רִמָּאֵי. כָּל דְּבָר שְׁעוֹשָׁה וְאוֹכֵל. יַעֲשֶׂה וְיֹאכֵל. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל יִמְכֹּר. שֶׁנֶּאֱמַר וְהִשְׁבֹּתוֹ לוֹ. רָאָה הֵיאָד תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ. מָה יִהְיֶה בְּדַמִּים. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבָדוּ חַיֵּב בְּאַחֲרִיּוֹתָן.

רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן לפיכך אם נאבדו.
אינו חייב באחריותן:

ח מצא ספרים קורא בהן אחת לשלשים יום. ואם אינו
יודע לקרות גוללן אבל לא ילמוד בהן בתחלה. ולא
יקרא אחר עמו. מצא כסות מנערה אחת לשלשים יום.
ושוטחה לצרכה. אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחשת.
משתמש בהן לצרכן. אבל לא לשוחקן. כלי זהב וכלי
זכוכית. לא יגע בהן עד שיבא אליהו. מצא שק או קפה.
וכל דבר שאין דרכו לטול. הרי זה לא יטול:

ט איזו היא אבידה. מצא חמור או פרה רועין בדרך. אין
זו אבידה. חמור וכליו הפוכין. פרה רצה בין הכרמים.
הרי זו אבידה. החזירה וברחה החזירה וברחה. אפילו
ארבעה וחמשה פעמים. חייב להחזירה. שנאמר השב
תשיבם. הריה בטל מסלע. לא יאמר לו תן לי סלע. אלא
נותן לו שכרו כפועל (בטל). אם יש שם בית דין. מתנה
בפני בית דין. אם אין שם בית דין. בפני מי יתנה. שלו
קודם:

י מצאה ברפת אין חייב בה. ברשות הרבים חייב בה.
ואם היתה בית הקברות לא יטמא לה. אם אמר לו אביו
הטמא או שאמר לו אל תחזיר. לא ישמע לו. פרק וטען.
פרק וטען. אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב. שנאמר
עזוב תעזוב. הלך וישב לו ואמר. הואיל ועליך מצוה. אם

רצונך לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו אם היה זקן או חולה חייב מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון רבי שמעון אומר אף לטעון רבי יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר על משאו אין זקוק לו שנאמר תחת משאו משאוי שהוא יכול לעמוד בו:

”אבדתו ואבדת אביו שלו קודמת אבדתו ואבדת רבו שלו קודמת אבדת אביו ואבדת רבו של רבו קודמת שאביו הביאו לחיי העולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא ואם אביו חכם של אביו קודמת היה אביו ורבו נושאים משאוי מניח את של רבו ואחר כך מניח את של אביו היה אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם (היה) אביו חכם פודה את אביו ואחר כך פודה את רבו:

פרק ג

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שלם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון:

^ב השוֹכֵר פָּרָה מִחֲבִירוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחַר וּמֵתָה כְּדֶרֶכָּהּ יִשְׁבַּע הַשּׁוֹכֵר שְׂמֵתָהּ כְּדֶרֶכָּהּ וְהִשְׁאִיל יִשְׁלַם לַשּׁוֹכֵר אָמַר רַבִּי יוֹסִי כִּי־צֵד הָלָה עוֹשֶׂה סְחוּרָה בְּפָרְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אֵלָּא תַחֲזוֹר פָּרָה לְבָעָלִים:

^ג אָמַר לְשָׁנִים גִּזְלָתִי לְאַחַד מִכֶּם מָנָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזָה מִכֶּם אוֹ אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד לִי מָנָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזָה הוּא נֹתֵן לָזֶה מָנָה וְלָזֶה מָנָה שֶׁהוֹדָה מִפִּי עֲצָמוֹ:

^ד שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֶצְלִי אֶחָד זֶה מָנָה וְזֶה מֵאֲתִים זֶה אֹמֵר שְׁלִי מֵאֲתִים וְזֶה אֹמֵר שְׁלִי מֵאֲתִים נֹתֵן לָזֶה מָנָה וְלָזֶה מָנָה וְהִשְׁאִיר יְהִיא מִנָּח עַד שְׁיָבֵא אֵלֶיהוּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם בֵּן מֵהַ הִפְסִיד הֶרְמָאִי אֵלָּא הִכֵּל יְהִיא מִנָּח עַד שְׁיָבֵא אֵלֶיהוּ:

^ה וְכֵן שְׁנֵי כֻלִּים אֶחָד יָפָה מָנָה וְאֶחָד יָפָה אֶלֶף זוּזֵי זֶה אֹמֵר יָפָה שְׁלִי וְזֶה אֹמֵר יָפָה שְׁלִי נֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נֹתֵן דְּמֵי קָטָן לַשֵּׁנִי וְהִשְׁאִיר יְהִיא מִנָּח עַד שְׁיָבֵא אֵלֶיהוּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם בֵּן מֵהַ הִפְסִיד הֶרְמָאִי אֵלָּא הִכֵּל יְהִיא מִנָּח עַד שְׁיָבֵא אֵלֶיהוּ:

^ו הַמִּפְקִיד פִּירוֹת אֶצְלִי חֲבִירוֹ אֶפִּילוּ הֵן אֲבוּדִין לֹא יֵגַע בָּהֶן רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר מוֹכְרֵן בְּפָנֵי בֵּית דִּין מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשִׁיב אֲבִידָה לְבָעָלִים:

י המפקיד פירות אצל חבירו. הרי זה יוציא לו חסרונות. לחטין ולארוז תשעה חצאי קבין לכור. לשעורין ולדחן תשעה קבין לכור. לכסמין ולזרע פשתן שלש סאין לכור. הכל לפי המדה. הכל לפי הזמן. אמר רבי יוחנן בן נורי וכי מה אכפת להן לעכברים. והלא אוכלים בין מהרבה ובין מקממא. אלא אינו מוציא לו חסרונות. אלא לכור אחד בלבד. רבי יהודה אומר אם היתה מדה מרבה. אינו מוציא לו חסרונות מפני שמותירות:

ח יוציא לו שתות ליין. רבי יהודה אומר חמש. יוציא לו שלשת לוגין שמן למאה. לוג ומחצה שמרים לוג ומחצה בלע. אם היה שמן מזקק. אינו מוציא לו שמרים. אם היו קנקנים ישנים. אינו מוציא לו בלע. רבי יהודה אומר אף המוכר שמן מזקק לחבירו כל ימות השנה. הרי מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה:

ט המפקיד חבית אצל חבירו. ולא יחדו לה הבעלים מקום. וטלטלה ונשברה. אם מתוך ידו נשברה. לצרכו חיב. לצרכה פטור. אם משהניחה נשברה. בין לצרכו בין לצרכה פטור. יחדו לה הבעלים מקום. וטלטלה ונשברה. בין מתוך ידו ובין משהניחה. לצרכו חיב. לצרכה פטור:

י המפקיד מעות אצל חבירו. צררן והפשילן לאחוריו. או שמסרן לבנו ולבתו הקטנים. ונעל בפניהם שלא

כִּרְאוֹי חֵיב שְׁלֵא שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים וְאִם שָׁמַר כְּדֶרֶךְ
הַשּׁוֹמְרִים פָּטוּר:

י"א הַמִּפְקִיד מַעוֹת אֶצֶל שְׁלֹחְנִי אִם צְרוּרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ
בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבְדוּ אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן מִתְרִין
יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבְדוּ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן אֶצֶל בַּעַל
הַבֵּית בֵּין צְרוּרִין וּבֵין מִתְרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם
נֶאֱבְדוּ אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן חֲנוּנִי כְּבַעַל הַבֵּית דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חֲנוּנִי כְּשִׁלְחָנִי:

י"ב הַשּׁוֹלֵחַ בִּפְקֻדוֹן בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יִלְקָה בְּחֶסֶר
וּבִיתֵּהוּ וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים כְּשַׁעַת הוֹצָאָה רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר כְּשַׁעַת הַתְּבִיעָה הַחוּשֵׁב לְשִׁלּוֹחַ יָד בִּפְקֻדוֹן בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים חֵיב וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אֵינוֹ חֵיב עַד
שִׁישְׁלַח בּוֹ יָד (שֶׁנֶּאֱמַר אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בַּמְּלָאכָת רַעְהוּ)
כִּיצַד הָטָה אֶת הַחֲבִית וְנָטַל הַיִּמָּנָה רְבִיעִית וְנִשְׁבְּרָה
אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעִית הַגְּבִיָּה וְנָטַל הַיִּמָּנָה רְבִיעִית
וְנִשְׁבְּרָה מְשַׁלֵּם דְּמֵי כֻּלָּה:

פרק ד

הַזֶּהֱב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזֶּהֱבִי.
הַנְּחָשֶׁת קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת
הַנְּחָשֶׁת. מְעוֹת רְעוֹת קוֹנוֹת אֶת הַיָּפוֹת וְהַיָּפוֹת אֵינָן
קוֹנוֹת אֶת הָרְעוֹת. אֲסִימוֹן קוֹנֶה אֶת הַמִּטְבֵּעַ וְהַמִּטְבֵּעַ
אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת אֲסִימוֹן. מְטַלְטֵלִין קוֹנִים אֶת הַמִּטְבֵּעַ.
וְהַמִּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַמְטַלְטֵלִין. (זֶה הַכָּלָל) כָּל
הַמְטַלְטֵלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה:

^ב בִּיצֵד מְשַׁךְ הֵימָנוּ פִּירוֹת וְלֹא נָתַן לוֹ מְעוֹת. אֵינוֹ יָכוֹל
לְחַזֹּר בּוֹ. נָתַן לוֹ מְעוֹת. וְלֹא מְשַׁךְ הֵימָנוּ פִּירוֹת. יָכוֹל
לְחַזֹּר בּוֹ. אֲבָל אָמְרוּ מִי שֶׁפָּרַע מֵאֲנָשִׁי דוֹר הַמִּבּוּל וּמִדּוֹר
הַפְּלָגָה. הוּא עֲתִיד לְהַפָּרַע מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדַבְּרוֹ. רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל שֶׁהַכֶּסֶף בִּידּוֹ. יָדוֹ עַל הָעֲלִינָה:

^ג הָאוֹנָאָה אַרְבָּעָה כֶּסֶף מַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לְסֻלַּע.
שְׁתּוֹת לְמִקְח. עַד מָתִי מוֹתֵר לְהַחֲזִיר. עַד כְּדֵי שְׁיִרְאָה
לְתַגָּר אוֹ לְקִרְבּוֹ. הוֹרָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּלוֹד. הָאוֹנָאָה שְׁמֹנֶה
כֶּסֶף לְסֻלַּע. שְׁלִישׁ לְמִקְח וְשִׁמְחוֹ תַּגְרִי לוֹד. אָמַר לָהֶם כָּל
הַיּוֹם מוֹתֵר לְחַזֹּר. אָמְרוּ לוֹ יֵצֵחַ לָנוּ רַבִּי טַרְפוֹן בְּמִקְוֵמָנוּ
וְחִזְרוּ לְדַבְּרֵי חֻכָּמִים:

^ד אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמוֹכֵר יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה. כָּשֶׁם
שֶׁאוֹנָאָה לְהִדְיוֹט כִּד אוֹנָאָה לְתַגָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין

אֹנָאָה לַתִּגָּר. מִי שֶׁהִטֵּל עָלָיו יָדוֹ עַל הָעֲלִיזָה רָצָה אֹמֵר
לֹא תֵן לִי מַעֲוֵתִי אוֹ תֵן לִי מֶה שְּׂאוֹנִיתָנִי:

ה' כִּמָּה תִּהְיֶה הַסֵּלַע חֲסִירָה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ אֹנָאָה. רַבִּי
מֵאִיר אֹמֵר אַרְבַּעַת אִיסָרִין אִיסָר לְדִינָר. רַבִּי יְהוּדָה
אֹמֵר אַרְבַּעַת פְּנִדְיוֹנוֹת פְּנִדְיוֹן לְדִינָר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר
שְׁמֹנֶה פְּנִדְיוֹנוֹת שְׁנֵי פְּנִדְיוֹנִים לְדִינָר:

י' עַד מָתִי מוֹתֵר לְהַחְזִיר. בְּכָרִים עַד כְּדֵי שְׂרָאָה
לְשַׁלְּחָנִי. וּבְכַפָּרִים עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת. אִם הָיָה מְכִירָה.
אֶפִּילוֹ לְאַחֵר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מְקַבְּלָהּ הֵימָנוּ. וְאִין לֹא
עָלָיו אֶלָּא תִרְעַמֶּת. וְנוֹתְנָה לְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי. וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ.
שְׂאִינוּ אֶלָּא נֶפֶשׁ רָעָה:

י' הָאֹנָאָה אַרְבַּעַת כֶּסֶף. וְהַטְעָנָה שְׁתֵּי כֶסֶף. וְהַהוֹדָאָה
שְׁוֵה פְרוּטָה. חֲמֵשׁ פְרוּטוֹת הֵן. הַהוֹדָאָה שְׁוֵה פְרוּטָה.
וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בְּשְׁוֵה פְרוּטָה. וְהַנֶּהֱנָה בְּשְׁוֵה פְרוּטָה
מִן הַהֶקְדָּשׁ מְעַל. וְהַמּוֹצֵא שְׁוֵה פְרוּטָה חַיֵּב לְהַכְרִיז.
וְהַגּוֹזֵל אֶת חֲבִירוֹ שְׁוֵה פְרוּטָה וְנִשְׁבַּע לֹא יוֹלִיכֵנוּ אַחֲרָיו
אֶפִּילוֹ לְמָדִי:

י' חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁין הֵן. הָאוֹכֵל תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר
וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דָּמָאִי. וְהַחֲלָה וְהַבְּבוּרִים מוֹסִיף
חֲמֵשׁ. הַפּוֹדָה (נִטְעָ רַבְעִי). וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלֹשׁ מוֹסִיף חֲמֵשׁ.
הַפּוֹדָה אֶת הֶקְדָּשׁוֹ. מוֹסִיף חֲמֵשׁ. הַנֶּהֱנָה בְּשְׁוֵה פְרוּטָה

מן ההקדש· מוסיף חמש· והגזל את חבירו שוה פרוטה
ונשבע לו מוסיף חמש:

ט אלו דברים שאין להם אונאה· העבדים והשטרות
והקרקעות וההקדשות· אין להם תשלומי כפל· ולא
תשלומי ארבעה וחמשה· שומר חנם אינו נשבע· ונושא
שכר אינו משלם· רבי שמעון אומר קדשים שהוא חייב
באחריותו יש להן אונאה· ושאינו חייב באחריותו אין להן
אונאה· רבי יהודה אומר אף המוכר ספר תורה בהמה
ומרגליות אין להם אונאה· אמרו לו לא אמרו אלא את
אלו:

י כשם שאונאה במקח ובממכר· כך אונאה בדברם· לא
יאמר לו בכמה חפץ זה· והוא אינו רוצה לקח· אם היה
בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים· אם
היה בן גרים· לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך· שנאמר
וגר לא תונה ולא תלחצנו:

יא אין מערבין פירות בפירות· אפילו חדשים בחדשים·
ואין צריך לומר חדשים בישנים· באמת ביין התירו לערב
קשה ברך· מפני שהוא משביחו· אין מערבין שמרי יין
ביין· אבל נותן לו את שמריו· מי שנתערב (לו) מים ביין
לא ימכרנו בחנות· אלא אם כן הודיעו· ולא לתגר· אף על
פי שהודיעו· שאינו אלא לרמות בו· מקום שנהגו להטיל
מים ביין· יטילו:

י" התגר נוטל מחמש גרנות ונותן לתוך מגורה אחת.
 מחמש גתות ונותן לתוך פיתס אחד ובלבד שלא יהא
 מתכוין לערב רבי יהודה אומר לא יחלק התנוני קליות
 ואגוזים לתינוקות מפני שהוא מרגילן לבא אצלם וחכמים
 מתירין ולא לפחות את השער וחכמים אומרים זכור
 לטוב לא יבור את הגריסין דברי אבא שאול וחכמים
 מתירין ומודים שלא יבור מעל פי מגורה שאינו אלא
 כגונב את העין אין מפרקסין לא את האדם ולא את
 הבהמה ולא את הכלים:

פרק ה

איזהו נשך ואיזהו תרבית איזהו נשך המלוה סלע
 בחמשה דינרין סאתים חטין בשלשה מפני
 שהוא נשך ואיזהו תרבית המרבה בפירות כיצד לקח
 הימנו חטין בדינר זהב הכור וכן השער עמדו חטין
 בשלשה דינרין אמר לו תן לי חטין שאני רוצה למכרן
 ולקח בהן יין אמר לו הרי חטין עשויות עלי שלשה
 דינרים והרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו:

ב המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם ולא ישכור
 ממנו בפחות מפני שהוא רבית מרבין על השכר ואין
 מרבין על המכר כיצד השכיר לו את חצרו ואמר לו
 אם מעכשיו אתה נותן לי הרי היא לך בעשרה סלעים
 לשנה ואם של חדש בחדש בסלע לחדש מותר מכר

לֹא שָׁדְהוּ. וְאָמַר לוֹ אִם מַעֲכָשְׁיוֹ אֶתָּה נוֹתֵן לִי. הֲרִי הִיא
שֶׁלְךָ בְּאַלְף זָזוּ. אִם לִגְרָן בְּשָׁנִים עָשָׂר מָנָה. אָסוּר:

ג מִכָּר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה. וְנָתַן לוֹ מִקְצֵת דָּמִים. וְאָמַר לוֹ
אִימָתִי שֶׁתִּרְצֶה הָבָא מְעוֹת וְטוֹל אֶת שֶׁלְךָ. אָסוּר. הִלּוּהוּ
עַל שָׁדְהוּ וְאָמַר לוֹ. אִם אֵי אֶתָּה נוֹתֵן לִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשׁ
שָׁנִים. הֲרִי הִיא שְׁלִי. הֲרִי הִיא שְׁלוֹ. וְכֵךְ הָיָה בֵּיתוֹס בֶּן
זֹנִין עוֹשֶׂה עַל פִּי חֲכָמִים:

ד אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנוּנִי לְמַחְצִית שָׂכָר. וְלֹא יִתֵּן מְעוֹת לְקַח
בֵּהֶן פִּירוֹת לְמַחְצִית שָׂכָר. אֲלֵא אִם בֶּן נוֹתֵן לוֹ שָׂכָרוֹ
כְּפוּעֵל. אֵין מוֹשִׁיבִין תִּרְנַגּוּלִין לְמַחְצֶה. וְאֵין שָׁמִין עֲגָלִין
וְסִיחִין לְמַחְצֶה. אֲלֵא אִם בֶּן נוֹתֵן לוֹ שָׂכָר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ.
(אֲבָל) מִקְבָּלִין עֲגָלִין וְסִיחִין לְמַחְצֶה. וּמִגְדָּלִין אוֹתָן עַד
שִׁיהוּ מְשֻׁלָּשִׁין. וְחִמּוֹר עַד שֶׁתֵּהָא טוֹעָנָת:

ה שָׁמִין פָּרָה וְחִמּוֹר וְכָל דָּבָר שֶׁדִּרְכוֹ לַעֲשׂוֹת וְלֶאֱכֹל
לְמַחְצֶה. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְחַלּוֹק אֶת הַיִּלְדוֹת מִיַּד חוֹלְקִין.
מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְגַדֵּל יִגְדִּילוּ. רַבֵּן שֶׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר
שָׁמִין עֲגָל עִם אִמּוֹ. וְסִיחָ עִם אִמּוֹ. וּמִפָּרִין עַל שָׁדְהוּ. וְאֵינוֹ
חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רַבִּית:

ו אֵין מִקְבָּלִין צֹאן בְּרוֹזל מִיִּשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַבִּית. אֲבָל
מִקְבָּלִין צֹאן בְּרוֹזל מִן הַנִּכְרִים. וְלוֹזִין מֵהֶן וּמְלוֹזִין אוֹתָן
בְּרַבִּית. וְכֵן בִּגְר תוֹשֵׁב. מְלוּה יִשְׂרָאֵל מְעוֹתָיו שֶׁל נִכְרִי.
מִדַּעַת הַנִּכְרִי. אֲבָל לֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל:

י אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער. (יצא השער פוסקין. ואף על פי שאין לזה יש לזה.) הנה הוא תחלה לקוצרים. פוסק עמו על הגדיש. ועל העביט של ענבים. ועל המעטן של זיתים. ועל הבצים של יוצר. ועל הסיד מששקעו בבבשן. ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה. רבי יוסי אומר אין פוסקין על הזבל אלא אם בן היתה לו זבל באשפה. וחכמים מתירין. ופוסק עמו כשער הגבוה. רבי יהודה אומר אף על פי שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר תן לי כזה. או תן לי את מעותי:

ח מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע. אבל לא לאכול. שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע. ביקר והוזלו. ובזול והוקרו. נוטל מהן כשער הזול. לא מפני שהלכה כן. אלא שרצה להחמיר על עצמו:

ט לא יאמר לחבירו הלויני כור חטים. ואני אתן לך לגרן. אבל אומר לו הלויני. עד שיבא בני. או עד שאמצא מפתח. והלל אוסר. וכן היה הלל אומר. לא תלוה אשה כפר לחברתה. עד שתעשנו דמים. שמא יוקירו חטים. ונמצאו באות לידי רבית:

י אומר אדם לחבירו נפש עמי ואנכש עמך. עדור עמי ואעדור עמך. אבל לא יאמר לו נפש עמי ואעדור עמך. עדור עמי ואנכש עמך. כל ימי גריד אחד. כל ימי רביעה אחת. לא יאמר לו חרוש עמי בגריד ואני אחרוש עמך.

בְּרַבִּיעָה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר יֵשׁ רַבִּית מְקַדֶּמֶת וַיֵּשׁ רַבִּית
מֵאוּחָרֶת בִּיצֵד נָתַן עֵינָיו לְלוּזֹת הַיִּמָּנוּ וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ
וְאוֹמֵר בְּשִׁבִּיל שְׁתַּלְוִינִי זֶה הִיא רַבִּית מְקַדֶּמֶת לָזֶה הַיִּמָּנוּ
וְהַחֲזִיר לוֹ אֶת מְעוֹתָיו וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ וְאוֹמֵר בְּשִׁבִּיל
מְעוֹתֶיךָ שֶׁהָיוּ בְּטִלּוֹת אֶצְלִי זֶה הִיא רַבִּית מֵאוּחָרֶת רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר יֵשׁ רַבִּית דְּבָרִים לֹא יֹאמַר לוֹ דַּע כִּי בֹא
אִישׁ פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי:

וְאֵלּוּ עוֹבְרִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה הַמְּלוֹה וְהַלְוֹה וְהַעֲרֵב
וְהַעֲדִים וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אִף הַסּוֹפֵר עוֹבְרִים מִשּׁוּם לֹא
תִתֵּן וּמִשּׁוּם בֶּל תִּקַּח מֵאֲתוֹ וּמִשּׁוּם לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֶשֶׁה
וּמִשּׁוּם לֹא תִשְׁיָמוֹן עָלָיו נֶשֶׁךְ וּמִשּׁוּם וּלְפָנָי עוֹר לֹא תִתֵּן
מִכְשׁוֹל וַיֵּרֶאֶת מֵאֶלֶיךָ אֲנִי יי:

פרק ו

הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמֵנִין וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה אֵין לָהֶם זֶה עַל
זֶה אֵלֹא תִרְעַמֶּת שֹׁכֵר אֶת הַחֲמֹר וְאֶת הַקֶּדֶר
לְהַבִּיא פְּרִיפְרִין וְחִלְלִים לַכֶּלֶה אוֹ לַמֶּת וּפּוֹעֲלִין לְהַעֲלוֹת
פְּשִׁתָּנָן מִן הַמִּשְׁרָה וְכָל דְּבַר שֶׁאֵבֵד וְחִזְרוּ בָּהֶן מְקוֹם
שֶׁאֵין שֵׁם אָדָם שׁוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוֹ מִטְעֵן:

^א הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמֵנִין וְחִזְרוּ בָּהֶן יֵדֵן עַל הַתַּחְתּוֹנָה אִם
בַּעַל הַבֵּית חֲזַר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה כָּל הַמִּשְׁנָה יָדוֹ עַל
הַתַּחְתּוֹנָה וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוֹ עַל הַתַּחְתּוֹנָה:

ג השׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָה בָּהֶר וְהוֹלִיכָה בִּבְקָעָה בִּבְקָעָה וְהוֹלִיכָה בָּהֶר אֶפְּלִיזוּ עוֹשֶׂה מִלִּין וְזוֹ עוֹשֶׂה מִלִּין וּמִתָּה חֵיב הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ שְׁנַעֲשִׂית אֲנִגְרִיא אוֹמֵר לוֹ הֲרִי שְׁלָךְ לִפְנֵיד מִתָּה אוֹ נִשְׁבְּרָה חֵיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָה בָּהֶר וְהוֹלִיכָה בִּבְקָעָה אִם הִחֲלִיקָה פָּטוֹר וְאִם הוֹחֲמָה חֵיב לְהוֹלִיכָה בִּבְקָעָה וְהוֹלִיכָה בָּהֶר אִם הִחֲלִיקָה חֵיב וְאִם הוֹחֲמָה פָּטוֹר אִם מִחֲמַת הַמַּעֲלָה חֵיב:

ד השׁוֹכֵר אֶת הַפָּרָה לַחֲרוֹשׁ בָּהֶר וְחֲרֹשׁ בִּבְקָעָה אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן פָּטוֹר בִּבְקָעָה וְחֲרֹשׁ בָּהֶר אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן חֵיב לְדוֹשׁ בְּקִטְנִית וְדֹשׁ בְּתִבּוּאָה פָּטוֹר לְדוֹשׁ בְּתִבּוּאָה וְדֹשׁ בְּקִטְנִית חֵיב מִפְּנֵי שֶׁהַקִּטְנִית מְחַלֶּקֶת:

ה השׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהִבְיָא עָלֶיהָ חֲטִים וְהִבְיָא עָלֶיהָ שְׁעוֹרִים חֵיב תִּבּוּאָה וְהִבְיָא עָלֶיהָ תֵּבֶן חֵיב מִפְּנֵי שֶׁהִנֶּפֶח קָשָׁה לְמִשְׁאוֹ לְהִבְיָא לְתֵדָה חֲטִים וְהִבְיָא לְתֵדָה שְׁעוֹרִים פָּטוֹר וְאִם הוֹסִיף עַל מִשְׁאוֹ חֵיב וְכַמָּה יוֹסִיף עַל מִשְׁאוֹ וְיֵהָא חֵיב סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר סָאָה לְגַמְלִי שְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר:

ו כָּל הָאוֹמְנִין שׁוֹמְרֵי שְׁכָר הֵן וְכֻלָּן שְׁאֵמְרוּ טוֹל אֶת שְׁלָךְ וְהִבָּא מַעוֹת שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁמוֹר לִי וְאֶשְׁמוֹר לָךְ שׁוֹמֵר שְׁכָר שְׁמוֹר לִי וְאֵמֵר לוֹ הִנֵּחַ לִפְנֵי שׁוֹמֵר חֲנָם:

י' הָלוּהוּ עַל הַמִּשְׁכּוֹן שׁוֹמֵר שְׂכָר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָלוּהוּ מַעֲוֹת שׁוֹמֵר חֲנָם הָלוּהוּ פִּירוֹת שׁוֹמֵר שְׂכָר אַבָּא שְׁאוּל אוֹמֵר רְשָׁאי אָדָם לְהַשְׁכִּיר מִשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עֲנִי לְהִיּוֹת פּוֹסֵק עָלָיו וְהוֹלֵךְ מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשֵׁב אֲבִידָה:

י"ה הַמַּעֲבִיר חֲבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּשְׁבָרָה בֵּין שׁוֹמֵר חֲנָם בֵּין שׁוֹמֵר שְׂכָר יִשְׁבַּע רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר זֶה וְזֶה יִשְׁבַּע וְתַמִּיּה אֲנִי אִם יִכּוֹלִין זֶה וְזֶה לִשְׁבַּע:

פרק ז

הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים וְאָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב מָקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְהַשְׁכִּים וְשְׁלֹא לְהַעֲרִיב אֵינּוּ רְשָׁאי לְכוֹפֵן מָקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְזוֹן לְזוֹן לְסַפֵּק בְּמַתִּיקָה יִסְפֵּק הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתִּיָּא שְׁאָמַר לְבָנָיו צֵא וּשְׁכּוֹר לָנוּ פּוֹעֲלִין הַלֵּךְ וּפֶסֶק לָהֶן מְזוֹנוֹת וְכִשְׁבָּא אֶצֶל אָבִיו אָמַר לוֹ בְּנִי אֶפִּילוּ אִם אֵתָּה עוֹשֶׂה לָּהֶם כְּסֻעוּדַת שְׁלָמָה בְּשַׁעֲתוֹ לֹא יֵצְאָתָּ יְדֵי חוֹבֶתְךָ עִמָּהֶן שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֵלָּא עַד שְׁלֹא יִתְחִילוּ בְּמִלְאַכָּה צֵא וְאָמַר לָהֶם עַל מִנַּת שְׂאִין לָכֶם עָלִי אֵלָּא פֶת (וְקִטְגִּית) בְּלֶבֶד רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא הָיָה צָרִיד לֹמַר בֶּן הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:

כ' אֵלּוּ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה הָעוֹשֶׂה בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע בְּשַׁעֲת גָּמַר מְלָאכָה וּבִתְלוּשׁ מִן הַקְּרָקַע עַד שְׁלֹא נִגְמְרָה מְלָאכָתוֹ בְּדָבָר שֶׁגִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ וְאֵלּוּ שְׂאִין אוֹכְלִין:

העושה במחבר לקרקע בשעה שאין גמר מלאכה.
ובתלוש מן הקרקע מאחר שנגמרה מלאכתו. ובדבר
שאינו גדול מן הארץ:

היה עושה בידיו אבל לא ברגליו. ברגליו אבל לא בידיו
אפילו בכתפו. הרי זה אוכל. רבי יוסי בר יהודה אומר
עד שיעשה בידיו ורגליו:

היה עושה בתאנים. לא יאכל בענבים. בענבים לא
יאכל בתאנים. אבל מונע את עצמו עד שמגיע למקום
היפות ואוכל. וכלן לא אמרו. אלא בשעת מלאכה.
אבל משום השב אבידה לבעלים אמרו. פועלין אוכלין
בהליכתן מאמן לאמן. ובחזרתן מן הגת. ובחמור כשהיא
פורקת:

האוכל פועל קישות אפילו בדינר. וכותבת אפילו בדינר.
רבי אליעזר (בן) חסמא אומר לא יאכל פועל יתר על
שכרו. וחכמים מתירים. אבל מלמדים את האדם שלא
יהא רעבתן. ויהא סותם את הפתח בפניו:

קוצץ אדם על ידי עצמו. על ידי בנו ובתו הגדולים. על
ידי עבדו ושפחתו הגדולים. על ידי אשתו. מפני שיש
בהן דעת. אבל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים. ולא
על ידי עבדו ושפחתו הקטנים. ולא על ידי בהמתו. מפני
שאינו בהן דעת:

י השׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵלִים לַעֲשׂוֹת בְּנִטֵּעַ רִבְעֵי שָׁלוֹ. הָרִי אֵלּוֹ
 לֹא יֵאָכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן פּוֹדָה וּמֵאֲכִילָן. נִתְּפָרְסוּ עֲגוּלָיו.
 נִתְּפָתְחוּ חֲבִיתָיו. הָרִי אֵלּוֹ לֹא יֵאָכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן
 מַעֲשֹׂר וּמֵאֲכִילָן:

ח שׁוֹמְרֵי פִירוֹת אוֹכְלִין מִהִלְכוֹת מְדִינָה אֲבָל לֹא מִן
 הַתּוֹרָה. אֲרַבְעָה שׁוֹמְרֵין הֵן. שׁוֹמֵר חֲנָם. וְהַשּׂוֹאֵל. נוֹשֵׂא
 שָׂכָר. וְהַשּׁוֹכֵר. שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל. וְהַשּׂוֹאֵל
 מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל. נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר נִשְׁבָּעִים עַל
 הַשְּׁבוּרָה. וְעַל הַשְּׁבוּיָה. וְעַל הַמֶּתָה. וּמְשַׁלְּמִין אֶת
 הָאֵבִידָה וְאֶת הַגְּנִיבָה:

ט זֶאֵב אֶחָד אֵינוֹ אָנֹס. שְׁנֵי זְאֵבִים אָנֹס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
 בְּשַׁעַת מְשַׁלַּח זְאֵבִים. אִף זֶאֵב אֶחָד אָנֹס. שְׁנֵי כְלָבִים
 אֵינוֹ אָנֹס. יָדוּעַ הַבְּבִלִי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר מְרוּחַ
 אַחַת אֵינוֹ אָנֹס. מִשְׁתֵּי רוּחוֹת אָנֹס. הַלִּיסְטָס הָרִי זֶה אָנֹס.
 הָאֲרִי וְהַדָּב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדָלָס וְהַנָּחֵשׁ הָרִי זֶה אָנֹס. אֵימָתִי.
 בְּזֶמֶן שֶׁבָּאוּ מֵאֲלֵיהֶן. אֲבָל (אִם) הוֹלִיכֵן לְמָקוֹם גְּדוּדֵי חֵיה
 וְלִסְטִים אֵינוֹ אָנֹס:

י מֶתָה כְּדֶרֶכָּה הָרִי זֶה אָנֹס. סְגָפָה וּמֶתָה אֵינוֹ אָנֹס.
 עֲלָתָה לְרֹאשִׁי צוֹקִין וְנִפְלָה הָרִי זֶה אָנֹס. הָעֵלָה לְרֹאשִׁי
 צוֹקִין וְנִפְלָה וּמֶתָה אֵינוֹ אָנֹס. מִתְּנָה שׁוֹמֵר חֲנָם לִהְיוֹת
 פְּטוּר מִשְּׁבוּעָה. וְהַשּׂוֹאֵל לִהְיוֹת פְּטוּר מִלְּשָׁלֵם. נוֹשֵׂא
 שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. לִהְיוֹת פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעָה וּמִלְּשָׁלֵם:

י" כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וכל תנאי שיש מעשה בתחלתו תנאו בטל וכל שאפשר לו לקימו בסופו והתנה עליו מתחלתו תנאו קיים:

פרק ח

השואל את הפרה ושאל בעליה עמו או שכר בעליה עמה שאל הבעלים או שכרן ולאחר כך שאל את הפרה ומתה פטור שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן ומתה חייב שנאמר בעליו אין עמו שלם ישלם:

ב השואל את הפרה שאלה חצי היום ושכרה חצי היום שאלה היום ושכרה למחר שאל אחת ושכר אחת ומתה המשאיל אומר שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה בשעה שהיתה שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב השוכר אומר שכורה מתה ביום שהיתה שכורה מתה בשעה שהיתה שכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר ששכורה מתה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

ג השואל את הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור אמר לו השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו:

או שאמר לו המשאיל הריני משלחה לך ביד בני ביד
עבדי ביד שלוחי או ביד בנך ביד עבדך ביד שלוחך
ואמר לו השואל שלח ושלחה ומתה חייב וכן בשעה
שמחזירה:

ד המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה.
זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו.
היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן שתי שדות.
אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח אומר גדול לקחתי
והלה אומר איני יודע וכה בגדול המוכר אומר קטן
מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן זה אומר
גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מכר זה אומר
איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

ה המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה הרי
אלו של בעל הזיתים עשו רביעית לסאה זה אומר
זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו שטף נהר זיתיו
ונתנם לתוך שדה חבירו זה אומר זיתי גדלו וזה אומר
ארצי גדלה יחלוקו:

ו המשפיר בית לחבירו בימות הגשמים אינו יכול
להוציא מן החג ועד הפסח בימות החמה שלשים
יום ובכרכים אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים.
שנים עשר חדש ובתניות אחד עירות ואחד כרכים.

שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר חֲנוּת שֶׁל
נְחִתוּמִים וְשֶׁל צִבְעִים שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

^ז הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ הַמְשָׁכִיר חַיֵּב בְּדִלָּתָּ בַּנֶּגֶר
וּבַמְנָעוּלִי וּבְכָל דָּבָר שֶׁמַּעֲשֶׂה אָמֵן אֲבָל דָּבָר שֶׁאִינוֹ
מַעֲשֶׂה אָמֵן הַשּׁוֹכֵר עוֹשֶׂהוּ הַזָּבֵל שֶׁל בַּעַל הַבֵּית וְאִין
לְשׁוֹכֵר אֵלֹא הַיּוֹצֵא מִן הַתֵּנוֹר וּמִן הַפִּירִים בְּלִבָּד:

^ח הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ לְשָׁנָה נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה
לְשׁוֹכֵר הַשָּׁכִיר לוֹ לְחֻדָּשִׁים נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה
לַמְשָׁכִיר מַעֲשֶׂה בְּצַפּוּרֵי בְּאַחַד שְׁשָׁכָר מֶרְחָץ מִחֲבִירוֹ
בְּשָׁנִים עָשָׂר זָהָב לְשָׁנָה מְדִינָה זָהָב לְחֹדֶשׁ וּבֹא מַעֲשֶׂה
לִפְנֵי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְלִפְנֵי רַבִּי יוֹסִי וְאֶמְרוּ יַחֲלֹקוּ
אֶת חֹדֶשׁ הָעֶבֶר:

^ט הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ וְנִפְלַח חַיֵּב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית הִיא
קָטָן לֹא יַעֲשֶׂנוּ גָדוֹל גָּדוֹל לֹא יַעֲשֶׂנוּ קָטָן אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂנוּ
שְׁנַיִם שְׁנַיִם לֹא יַעֲשֶׂנוּ אֶחָד לֹא יִפְחוּת מִהַחֲלוּנוֹת וְלֹא
יוֹסִיף עָלֶיהֶן אֵלֹא מַדַּעַת שְׁנֵיהֶם:

פרק ט

הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. מָקוֹם שֶׁנֶּחְגוּ לַקְצוֹר יַקְצוֹר.
לַעֲקוֹר יַעֲקוֹר. לַחֲרוֹשׁ אַחֲרָיו יַחֲרוֹשׁ. הַכֹּל
בְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין בַּתְּבוּאָה כֵּךְ חֹלְקִין
בַּתֶּבֶן וּבִקְשׁ. כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין בִּיָּין. כֵּךְ חֹלְקִין בַּזְּמוֹרוֹת
וּבִקְנִים. וּשְׁנֵיהֶם מְסַפְּקִין אֶת הַקְּנִים:

^ב הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְהִיא בֵּית הַשְּׁלָחִים. אוּ בֵּית
הָאֵילָן. יֵבֶשׁ הַמַּעֲיָן. וְנִקְצָץ הָאֵילָן. אֵינוּ מְנַכָּה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ.
אִם אָמַר לוֹ חֲכוֹר לִי שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין זֶה. אוּ שְׂדֵה בֵּית
הָאֵילָן זֶה. יֵבֶשׁ הַמַּעֲיָן וְנִקְצָץ הָאֵילָן. מְנַכָּה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ:

^ג הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְהוּבִירָה. שֶׁמִּין אוֹתָהּ כְּמָה רְאוּיָה
לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לוֹ. שְׁכָךְ כּוֹתֵב לוֹ. אִם אוֹבִיר וְלֹא אַעֲבִיד
אֶשְׁלֵם בְּמִיטְבָּא:

^ד הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְלֹא רָצָה לְנַכֵּשׁ. וְאָמַר לוֹ מָה
אֶכְפֹּת לָךְ. הוּאִיל וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חֲכוּרָךְ. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.
מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לוֹ. לְמַחֵר אֶתָּה יוֹצֵא מִמֶּנָּה. וּמַעֲלָה
לִפְנֵי עֹשִׁבִים:

^ה הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְלֹא עָשְׂתָה. אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי
לְהַעֲמִיד כָּרִי. חֵיב לְטַפֵּל בָּהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַה קֶּצֶבָה
בְּכָרִי. אֵלֹא אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי נְפִילָה:

י המקביל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה אם מכת מדינה היא מנפה לו מן חבורו אם אינה מכת מדינה אינו מנפה לו מן חבורו רבי יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות בין כך ובין כך אינו מנפה לו מחבורו:

י המקביל שדה מחבירו בעשרת כור חטים לשנה לקתה נותן לו מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח לך מן השוק אלא נותן לו מתוכה:

ח המקביל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים חטים יזרענה שעורים רבן שמעון בן גמליאל אוסר תבואה לא יזרענה קטנית קטנית יזרענה תבואה רבן שמעון בן גמליאל אוסר:

ט המקביל שדה מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן ואין לו בקורת שקמה קבלה הימנו לשבע שנים שנה ראשונה יזרענה פשתן ויש לו בקורת שקמה:

י המקביל שדה מחבירו לשבוע אחד בשבע מאות זוז השביעית מן המנין קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זוז אין השביעית מן המנין:

יא שכיר יום גובה כל הלילה שכיר לילה גובה כל היום שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה כל היום יצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום:

א' אֶחָד שָׁכַר אָדָם וְאֶחָד שָׁכַר בְּהֵמָה וְאֶחָד שָׁכַר כְּלִים יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ וְיֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם לֹא תִּלִּין פְּעֻלַּת שָׁכִיר אֶתָּד עַד בִּקְרֹא אֵימָתִי בְּזִמְנִי שֶׁתִּבְעֶנּוּ לֹא תִבְעֶנּוּ אֵינּוּ עֹבֵר עָלָיו הַמַּחְהוֹ אֶצֶל חֲנוּנִי אוֹ אֶצֶל שְׁלַחְנִי אֵינּוּ עֹבֵר עָלָיו שָׁכִיר בְּזִמְנֹו נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל עֹבֵר זִמְנֹו אֵינּוּ נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל אִם יֵשׁ יָדַיִם שֶׁתִּבְעֶנּוּ (הָרִי) זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל גֵּר תּוֹשֵׁב יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ וְאִין בּוֹ מְשׁוּם לֹא תִּלִּין פְּעֻלַּת שָׁכִיר אֶתָּד עַד בִּקְרֹא:

ב' הַמְלִיחַ אֶת חֲבִירוֹ לֹא יִמְשְׁכְּנֹו אֶלָּא בְּבֵית דִּין וְלֹא יִכְנֹס לְבֵיתוֹ לְטוֹל מִשְׁכּוֹנֹו שֶׁנֶּאֱמַר בַּחוּץ תַּעֲמֹד הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כְּלִים נוֹטֵל אֶחָד וּמַנִּיחַ אֶחָד וּמַחְזִיר אֶת הַכֹּר בְּלִילָה וְאֶת הַמַּחְרִישָׁה בַּיּוֹם וְאִם מֵת אֵינּוּ מַחְזִיר לְיוֹרְשָׁיו רֶבֶן שֶׁמַּעֲזֵן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִף לַעֲצָמוֹ אֵינּוּ מַחְזִיר אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמִשְׁלֹשִׁים יוֹם וּלְהֵלֶן מוֹכֵרֵן בְּבֵית דִּין אֶלְמָנָה בֵּין שְׁהִיא עֲנִיָּה בֵּין שְׁהִיא עֹשִׂירָה אִין מִמְשְׁכְּנִין אוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא תַחְבּוֹל בְּגַד אֶלְמָנָה הַחוֹבֵל אֶת הָרִיחִים עֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה וְחֵיב מְשׁוּם שְׁנֵי כְּלִים שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחְבּוֹל רִיחִים וְרֶכֶב וְלֹא רִיחִים וְרֶכֶב בְּלֶבֶד אָמְרוּ אֶלָּא כָּל דֶּבֶר שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ אֶכֶל נֶפֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי נֶפֶשׁ הוּא חוֹבֵל:

יום טו

פרק י

הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ שְׁנֵיהֶם חֹלְקִים
 בְּעֵצִים וּבְאַבְנִים וּבְעֶפֶר וְרוּאִים אֶל־וְהָאֲבָנִים
 הָרְאוּיֹת לְהִשְׁתַּבֵּר אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן מִכִּיר מִקְצֵת
 אֲבָנָיו נוֹטֵלִין וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֲשֻׁבוֹן:

^ב הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה (שֶׁל שְׁנַיִם) נִפְחָתָה הָעֲלִיָּה וְאִין בַּעַל
 הַבֵּית רוֹצֶה לְתַקֵּן הָרִי בַּעַל הָעֲלִיָּה יוֹרֵד וְדֵר לְמִטָּה עַד
 שִׁיתֵּקֵן לוֹ אֶת הָעֲלִיָּה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַתַּחֲתוֹן נוֹתֵן אֶת
 הַתַּקָּרָה וְהָעֲלִיֹּן אֶת הַמַּעֲזִיבָה:

^ג הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ אָמַר בַּעַל הָעֲלִיָּה
 לְבַעַל הַבֵּית לְבָנוֹת וְהוּא אֵינִי רוֹצֶה לְבָנוֹת הָרִי בַּעַל
 הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית וְדֵר בְּתוֹכוֹ עַד שִׁיתֵּן לוֹ אֶת
 יְצִיאֹתָיו רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף זֶה דֵּר בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבִירוֹ
 צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׂכָר אֲלֹא בַּעַל הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית
 וְאֶת הָעֲלִיָּה וּמִקְרָה אֶת הָעֲלִיָּה וְיוֹשֵׁב בַּבֵּית עַד שִׁיתֵּן
 לוֹ אֶת יְצִיאֹתָיו:

^ד וְכֵן בֵּית הַבֵּד שֶׁהוּא בָּנוּי בַּסֵּלַע וְגִינָה אַחַת עַל גִּבּוֹ
 וְנִפְחָתָה הָרִי בַּעַל הַגִּינָה יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ לְמִטָּה עַד שִׁיעֲשֶׂה
 לְבֵית בְּדוֹ כִּיפִין הַכֶּתֶל וְהָאֵילָן שֶׁנִּפְּלוּ לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים
 וְהִזְקוּ פְטוּר מִלְשָׁלִם נִתְּנוּ לוֹ זְמַן לְקוּץ אֶת הָאֵילָן:

וְלִסְתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל. וְנִפְּלוּ בְּתוֹךְ הַזְּמַן פֶּטוּר. לְאַחַר הַזְּמַן
חַיֵּב:

ה' מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ סְמוּךְ לְגִינַת חֲבִירוֹ וְנִפְּלָה וְאָמַר לוֹ פָּנָה
אֶת אֲבָנֶיךָ. אָמַר לוֹ הִגִּיעוּךָ אֵין שׁוֹמֵעִין לוֹ. אִם מִשְׁקַבֵּל
עָלָיו אָמַר לוֹ הִילָךְ אֶת יְצִיאֹתֶיךָ. וְאֵין אֶטּוֹל אֶת שְׁלִי.
אֵין שׁוֹמֵעִין לוֹ. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל. לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּתֵבָן
וּבְקֶשׁ. וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי שְׂכָרִי. וְאָמַר לוֹ טוֹל מֶה שֶׁעָשִׂיתָ
בְּשִׂכְרֶךָ. אֵין שׁוֹמֵעִין לוֹ. אִם מִשְׁקַבֵּל עָלָיו אָמַר לוֹ הִילָךְ
שְׂכָרֶךָ. וְאֵין אֶטּוֹל אֶת שְׁלִי. אֵין שׁוֹמֵעִין לוֹ. הַמוֹצִיא זָבָלוֹ
לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים. הַמוֹצִיא מוֹצִיא. וְהַמְּזַבֵּל מְזַבֵּל. אֵין שׁוֹרֵין
טֵיט בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים. וְאֵין לֹזְבֵּנִים לְבָנִים. אֲבָל גּוֹבְלִין טֵיט
בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים. אֲבָל לֹא לְבָנִים. הַבּוֹנֶה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים.
הַמְּבִיא אֲבָנִים מְבִיא. וְהַבּוֹנֶה בּוֹנֶה. וְאִם הִזִּיק מִשְׁלֵם מֶה
שֶׁהִזִּיק. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִף מִתְקַן הוּא אֶת
מְלֹאכְתּוֹ לִפְנֵי שְׁלֵשִׁים יוֹם:

י שְׁתֵּי גִנּוֹת זֹז עַל גִּבּ זֹז. וְהִירָק בְּנִתִּים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר
שֶׁל עָלִיוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁל תַּחְתּוֹן. אָמַר רַבִּי מֵאִיר
אִם יִרְצֶה הָעָלִיוֹן לִקַּח אֶת עֶפְרוֹ. אֵין כָּאֵן יִרְק. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה אִם יִרְצֶה הַתַּחְתּוֹן לְמִלֵּאת אֶת גִּנָּתוֹ עֶפֶר. אֵין כָּאֵן
יִרְק. אָמַר רַבִּי מֵאִיר מֵאַחַר שֶׁשְּׁנֵיהֶן יְכוּלִין לְמַחֲזֹת זֶה עַל
זֶה. ר״אֵין מֵהִיכָן יִרְק זֶה חֵי. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כָּל שֶׁהָעָלִיוֹן
יְכוּל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ וּלְטוֹל הָרִי הוּא שְׁלוֹ. וְהַשְּׂאֵר שֶׁל

תַּחְתּוֹן: סליק

מסכת בבא בתרא

פרק א

הַשּׁוֹתֵפִין שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת מַחִיצָה בְּחָצֵר בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל
בְּאֶמְצָע. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לִבְנוֹת גְּזִיל. גְּזִית.
כְּפִיסִין. לִבְנִים בּוֹנִים. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. בְּגִזִּיל. זֶה נוֹתֵן
שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים וְזֶה נוֹתֵן שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. בְּגִזִּית זֶה נוֹתֵן
טַפָּחִים וּמַחְצָה. וְזֶה נוֹתֵן טַפָּחִים וּמַחְצָה. בְּכִפִּיסִין זֶה
נוֹתֵן טַפָּחִים. וְזֶה נוֹתֵן טַפָּחִים. בְּלִבְנִים זֶה נוֹתֵן טַפַּח
וּמַחְצָה. וְזֶה נוֹתֵן טַפַּח וּמַחְצָה. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל.
הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

ב וְכֵן בִּגְנֵה. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לִגְדֹּדֹר. (מַחֲבִיבִין אוֹתוֹ) אָבֵל
בְּבִקְעָה. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ שְׁלֹא לִגְדֹּדֹר. אֵין מַחֲבִיבִין אוֹתוֹ. אֵלֹא
אִם רָצָה כּוֹנֵס לְתוֹךְ שְׁלוֹ וּבּוֹנֵה. וְעוֹשֶׂה חֲזִית מִבַּחוּץ.
לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים שְׁלוֹ. אִם עָשׂוּ
מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם. בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל בְּאֶמְצָע. וְעוֹשִׂין חֲזִית
מִכָּאן וּמִכָּאן. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל. הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים
שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

ג הַמְּקִיף אֶת חֲבִירוֹ מִשְׁלֵשׁ רוּחוֹתָיו. וְגֵדֵר אֶת הָרֵאשׁוֹנָה.
וְאֶת הַשְּׁנִיָּה. וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית. אֵין מַחֲבִיבִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר אִם עָמַד וְגֵדֵר אֶת הָרַבִּיעִית. מְגַלְגָּלִים עָלָיו אֶת
הַכֹּל:

י כְּתַל חֶצֶר שֶׁנֶּפֶל מְחַיֵּבִין אוֹתוֹ לִבְנוֹתוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת
בְּחִזְקַת שְׁנָתָן עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁלֹא נָתַן מֵאַרְבַּע אַמּוֹת
וּלְמַעֲלָה אֵין מְחַיֵּבִין אוֹתוֹ סֶמֶךְ לוֹ כְּתַל אַחֵר אָף עַל
פִּי שְׁלֹא נָתַן עָלָיו אֶת הַתְּקָרָה מִגִּלְגָּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל
בְּחִזְקַת שְׁלֹא נָתַן עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁנָתָן:

ה כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת בֵּית שֶׁעַר וְדֹלֶת לְחֶצֶר רֶבֶן שִׁמְעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא כָּל הַחֲצִירוֹת רְאוּיוֹת לְבֵית שֶׁעַר
כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת לְעִיר חוֹמָה דִּלְתִּים וּבְרִיחַ רֶבֶן שִׁמְעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא כָּל הָעִירוֹת רְאוּיוֹת לְחוֹמָה כַּמָּה
יְהֵא בְּעִיר וַיְהֵא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ קָנָה בָּהּ
בֵּית דִּירָה הָרִי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר מִיָּד:

י אֵין חוֹלְקִין אֶת הַחֶצֶר עַד שִׁיָּהָא בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת
לָזָה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזָה וְלֹא אֶת הַשָּׂדֶה עַד שִׁיָּהָא בָּהּ
תִּשְׁעָה קַבִּין לָזָה וְתִשְׁעָה קַבִּין לָזָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד
שִׁיָּהָא בָּהּ תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לָזָה וְתִשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין
לָזָה וְלֹא אֶת הַגֶּנֶז עַד שִׁיָּהָא בָּהּ חֲצִי קַב לָזָה וְחֲצִי
קַב לָזָה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר בֵּית רוּבַע וְלֹא אֶת הַטָּרְקֵלִין
וְלֹא אֶת הַמֶּרְזֵן וְלֹא אֶת הַשׁוּבָד וְלֹא אֶת הַטָּלִית וְלֹא
אֶת הַמֶּרְחָץ וְלֹא אֶת בֵּית הַבֵּד (וְלֹא אֶת בֵּית הַשְּׁלֹחִין)
עַד שִׁיָּהָא בָּהֶן כְּדִי לָזָה וּכְדִי לָזָה זֶה הַכֹּלֶל כָּל שִׁיִּחַלֵּק
וּשְׁמוֹ עָלָיו חוֹלְקִין וְאִם לֹא אֵין חוֹלְקִין אִימָתִי בְּזִמָּן
שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם רוּצִים אֲבָל בְּזִמָּן שֶׁשְׁנֵיהֶם רוּצִים אֲפִילוּ

בַּפְּחוֹת מִכָּאן יִחְלֹקוּ. וְכַתְּבִי הַקֹּדֶשׁ אַף עַל פִּי שְׁשֻׁנֵיהֶם
רוֹצִים לֹא יִחְלֹקוּ:

פרק ב

לֹא יִחְפֹּר אָדָם בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. וְלֹא שִׁיחַ.
וְלֹא מַעְרָה. וְלֹא אֲמַת הַמַּיִם. וְלֹא גִבְרֶת כּוֹבְסִין.
אֲלֵא אִם כֵּן הִרְחִיק מִכְתָּל חֲבִירוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים וְסָד
בְּסִיד. מִרְחִיקִין אֶת הַגֶּפֶת וְאֶת הַזָּבֵל. וְאֶת הַמֶּלַח. וְאֶת
הַסִּיד וְאֶת הַסֻּלָּעִים. מִכְתָּלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים.
וְסָד בְּסִיד. מִרְחִיקִין אֶת הַזָּרְעִים. וְאֶת הַמַּחְרִישָׁה. וְאֶת מִי
רְגֵלִים. מִן הַכְתָּל שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. וּמִרְחִיקִין אֶת הָרִיחִים
שְׁלֹשָׁה מִן הַשֹּׁכֵב. שֶׁהֵן אַרְבַּע מִן הָרֶכֶב. וְאֶת הַתְּנוּרָה
שְׁלֹשָׁה מִן הַכִּלְיָא שֶׁהֵן אַרְבַּע מִן הַשֹּׁפָה:

^ב לֹא יַעֲמִיד אָדָם תְּנוּרָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ
עַל גִּבּוֹ גֹּבֶה אַרְבַּע אַמּוֹת. הִיא מַעֲמִידוֹ בְּעִלְיָה. צָרִיךְ
שְׂיָהָא תַּחְתָּיו מַעֲזִיבָה שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. וּבִכְרִיה טַפַּח. וְאִם
הַזִּיק מְשַׁלֵּם מֶה שֶׁהַזִּיק. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר. לֹא אָמְרוּ כָּל
הַשִּׁיעוּרִין הָאֵלֶּה. אֲלֵא שְׁאֵם הַזִּיק פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם:

^ג לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲנוּת שֶׁל נַחְתוּמִין וְשֶׁל צִבְעִין תַּחַת
אוֹצְרוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. וְלֹא רֶפֶת בְּקָר. בְּאַמַּת בֵּינָן הַתִּירוֹ. אֲבָל
לֹא רֶפֶת בְּקָר. חֲנוּת שֶׁבַחְצָר. יָכוֹל לְמַחוֹת בִּידוֹ. וְלוֹמַר
לֹא אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן. מִקּוֹל הַגִּבְנָסִים וּמִקּוֹל הַיוֹצְאִים. עוֹשֶׂה
כָּלִים. יוֹצֵא וּמוֹכֵר בְּתוֹךְ הַשּׁוּק. אֲבָל אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחוֹת

בִּידוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן. לֹא מִקּוֹל הַפֶּטִישׁ וְלֹא מִקּוֹל הָרַחֲמִים. וְלֹא מִקּוֹל הַתִּינוּקוֹת:

ד' מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ סִמּוּד לְכַתֵּל חֲבִירוֹ. לֹא יִסְמוּד לוֹ כְּתֹל אַחֵר. אֲלֵא אִם בֵּין הָרַחֲמִים מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְהַחֲלוּנוֹת מִלְמַעַלָּן וּמִלְמַטָּן. וּמִכְּנָגְדָן אַרְבַּע אַמּוֹת:

ה' מִרְחִיקִין אֶת הַסֵּלֶם מִן הַשּׁוֹבֵד. אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִקְפֹּץ הַנְּמִיָּה. וְאֵת הַכֶּתֶל מִן הַמְּזַחֲלִיָּה אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה זֹקֵף אֶת הַסֵּלֶם. מִרְחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבֵד מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְלֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבֵד בְּתוֹד שָׁלוֹ. אֲלֵא אִם בֵּין שְׁנֵי חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּית אַרְבַּעַת כּוֹרִין מֵלֹא שָׁגֵר הַיּוֹנָה. וְאִם לְקַחוּ. אֶפִּילוֹ בֵּית רֹבַע. הָרִי הוּא בְּחֻזְקָתוֹ:

ו' נִפּוֹל הַנִּמְצָא בְּתוֹד חֲמִשִּׁים אַמָּה. הָרִי הוּא שֶׁל בַּעַל הַשּׁוֹבֵד. חוּץ מִחֲמִשִּׁים אַמָּה הָרִי הוּא שֶׁל מוֹצֵאוֹ. נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי שׁוֹבְכוֹת. קְרוֹב לָזֶה שָׁלוֹ. קְרוֹב לָזֶה שָׁלוֹ. מִחֻזָּה עַל מִחֻזָּה שְׁנֵיהֶם יִחְלֻקוּ:

ז' מִרְחִיקִין אֶת הָאֵילָן מִן הָעִיר. חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אַמָּה. וּבְחֶרֶב וּבִשְׁקָמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר כָּל אֵילָן סָרֵק חֲמִשִּׁים אַמָּה. אִם הָעִיר קִדְמָה. קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים. וְאִם הָאֵילָן קִדֵּם קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים. סֵפֶק זֶה קִדֵּם. וְסֵפֶק זֶה קִדֵּם. קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים:

ח מרחיקין גרן קבוע מן העיר חמשים אמה. לא יעשה
אדם גרן קבוע בתוך שלו. אלא אם כן יש לו חמשים
אמה לכל רוח. ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו
בכדי שלא יזיק:

ט מרחיקין את הנבלות. ואת הקברות. ואת הברסקי מן
העיר חמשים אמה. אין עושין ברסקי אלא למזרח העיר.
רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה. חוץ ממערבה
(ומרחיק חמשים אמה):

י מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן
הבצלים. ואת התרדל מן הדבורים. רבי יוסי מתיר
בחרדל:

יא מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמשה אמה.
ובחרוב ובשקמה חמשים אמה. בין מלמעלה בין מן
הצד. אם הבור קדמה קוצץ ונותן דמים. ואם האילן קדם
לא יקוצץ. ספק זה קדם וספק זה לא יקוצץ. רבי יוסי
אומר אף על פי שהבור קדם לאילן לא יקוצץ. שזה חופר
בתוך שלו. וזה נוטע בתוך שלו:

יב לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו. אלא אם
כן הרחיק ממנו ארבע אמות. אחד גפנים ואחד כל
אילן. היה גדר בנתיים. זה סומך לגדר מכאן. וזה סומך
לגדר מכאן. היו שרשיו יוצאים לתוך של חבירו. מעמיק

שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲכֹב אֶת הַמַּחְרִישָׁה. הִיא
חוֹפֵר בּוֹר שֵׁיחַ וּמַעֲרָה. קוֹצֵץ וַיּוֹרֵד וְהָעֵצִים שָׁלוּ:

י' אֵילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לְשֹׁדֵה חֲבִירוֹ. קוֹצֵץ מִלֹּא הַמַּרְדֵּעַ עַל
גְּבִי הַמַּחְרִישָׁה. וּבַחֲרוֹב וּבַשְּׁקֵמָה כִּנְגֵד הַמִּשְׁקָלֶת. בֵּית
הַשְּׁלַחִין. כָּל הָאֵילָן כִּנְגֵד הַמִּשְׁקָלֶת. אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֵר כָּל
אֵילָן סָרֵק כִּנְגֵד הַמִּשְׁקָלֶת:

י" אֵילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים. קוֹצֵץ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה גָמֵל
עוֹבֵר וְרוֹכְבוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר גָּמֵל טָעוֹן פֶּשֶׁתָּן. אוֹ חֲבִילִי
זְמוּרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל הָאֵילָן כִּנְגֵד הַמִּשְׁקָלֶת מִפְּנֵי
הַטְּמָאָה:

פרק ג

חֲזָקָת הַבָּתִּים וְהַבּוֹרוֹת. וְהַשִּׁיחִין וְהַמַּעֲרוֹת וְהַשּׁוֹבְכוֹת.
וְהַמַּרְחֲצָאוֹת וּבֵית הַבָּדִים. וּבֵית הַשְּׁלַחִין וְהָעֲבָדִים.
וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פִּירוֹת תְּדִיר. חֲזָקָתָן שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם
לְיוֹם. שָׁדֶה הַבַּעַל. חֲזָקָתָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאִינָה צְרִיכָה
מִיּוֹם לְיוֹם. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בְּרֵאשׁוֹנָה
וּשְׁלֹשָׁה בְּאַחֲרוֹנָה. וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע. הָרִי
שְׂמוֹנָה עָשָׂר חֳדָשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר חֳדָשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה.
וְחֳדָשׁ בְּאַחֲרוֹנָה. וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע. הָרִי אַרְבַּעַה
עָשָׂר חֳדָשׁ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בִּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים
בְּשָׁדֶה לְבָן. אֲבָל בְּשָׁדֶה אֵילָן כָּנֵס אֶת תְּבוּאָתוֹ. מִסֵּק
אֶת זִיתָיו. כָּנֵס אֶת קִיצוֹ. הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

ב שלש ארצות לחזקה: יהודה ועבר הירדן והגליל. ה'יה ביהודה. והחזיק בגליל. בגליל והחזיק ביהודה. אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה. אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים. אלא כדי שיהא באספמ'א. ויחזיק שנה. וילכו ויודיעוהו שנה. ויבא לשנה אחרת:

ג כל חזקה שאין עמה טענה. אינה חזקה. כיצד. אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי. והוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם. אינה חזקה. שמכרת לי. שנתת לי במתנה. אביך מכרה לי. אביך נתנה לי במתנה. הרי זו חזקה. והבא משום ירושה. אינו צריך טענה. האומ'ן והשותפ'ן והאריס'ן והאפוטרופ'ן. אין להם חזקה. אין לאיש חזקה בנכסי אשתו. ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה. ולא לאב בנכסי הבן. ולא לבן בנכסי האב. במה דברים אמורים במחזיק. אבל בנותן מתנה. והאחין שחלקו. והמחזיק בנכסי הגר. נעל וגדר ופרץ כל שהוא. הרי זו חזקה:

ד היו שנים מעיד'ן אותו. שאכלה שלש שנים. ונמצאו זומ'ין משל'מין לו את הכל. שנים בראשונה. ושנים בשניה. ושנים בשלישית. משלשין ביניהם. שלשה אחים ואחד מצטרף עמ'הם. הרי אלו שלש עדו'ת. והן עדות אחת (להזמה):

ה' אלו דברים שיש להן חזקה. ואלו דברים שאין להן חזקה. היה מעמיד בהמה בחצר. תנור וכירים וריחים. ומגדל תרנגולין ונותן זבלו בחצר. אינה חזקה. אבל עשה מחיצה לבהמתו גבוהה עשרה טפחים. וכן לתנור. וכן לכירים. וכן לריחים. הכניס תרנגולין לתוך הבית. ועשה מקום לזבלו. עמוק שלשה או גבוה שלשה. הרי זו חזקה:

י' המרזב אין לו חזקה. ויש למקומו חזקה. המזחילה יש לה חזקה. סלם המצרי אין לו חזקה. ולצורי יש לו חזקה. חלון המצרית אין לה חזקה. ולצורית יש לה חזקה. אי זו היא חלון המצרית. כל שאין ראשו של אדם יכול לכנס לתוכה. רבי יהודה אומר אם יש לה מלבן. אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לכנס לתוכה. הרי זו חזקה. היז עד טפח יש לו חזקה. ויכול למחות. פחות מטפח אין לו חזקה. ואין יכול למחות:

י' לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. לקח בית בחצר אחרת. לא יפתחנה לחצר השותפין. בנה עליה על גבי ביתו. לא יפתחנה לחצר השותפין. אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עליה על גבי ביתו. ופותחה לתוך ביתו. לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח. וחלון כנגד חלון. היה קטן לא יעשנו גדול. אחד לא יעשנו שנים. אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח. וחלון כנגד חלון. היה קטן עושה אותו גדול. אחד עושה אותו שנים:

ח אין עושין חלל תחת רשות הרבים. בורות שיחין ומערות. רבי אליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת. וטעונה אבנים. אין מוציאין זיזין וגזזטראות לרשות הרבים. אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא. לקח חצר ובה זיזין וגזזטראות הרי זו בחזקתה:

פרק ד

המוכר את הבית. לא מכר את היציע. ואף על פי שהיא פתוחה לתוכו. ולא את החדר שלפנים ממנו. ולא את הגג. בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים. רבי יהודה אומר אם יש לו צורת פתח. אף על פי שאינו גבוה עשרה טפחים. אינו מכור:

ב לא את הבור ולא את הדות. אף על פי שכתב לו עמקא ורומא. וצריך לקח לו דרך דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים אינו צריך לקח לו דרך. ומוזדה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך לקח לו דרך. מכרן לאחר. רבי עקיבא אומר אינו צריך לקח לו דרך וחכמים אומרים צריך לקח לו דרך:

ג המוכר את הבית. מכר את הדלת. אבל לא את המפתח. מכר את המכתשת הקבועה. אבל לא את המטלטלת. מכר את האצטרובל אבל לא את הקלת. ולא את התנור ולא את הפירים. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין:

י המזכר את החצר. מכר בתים בורות שיחין ומערות. אבל לא את המטלטלין. בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. הרי כלן מכורין. בין כך ובין כך לא מכר את המרחץ ולא את בית הבד שבתוכה. רבי אליעזר אומר המזכר את החצר. לא מכר אלא אוירה של חצר:

ה המזכר את בית הבד. מכר את הים ואת הממל. ואת הבתולות. אבל לא מכר את העכירין. ואל הגלגל. ואת הקורה. ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין. רבי אליעזר אומר המזכר את בית הבד מכר את הקורה:

י המזכר את המרחץ. לא מכר את הנסרים. ואת הספספלים. ואת הוילאות. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין. בין כך ובין כך לא מכר את המגורות של מים ולא את אוצרות של עצים:

י המזכר את העיר מכר בתים. בורות שיחין ומערות. מרחצאות ושוככות. ובית הבדן ובית השלחין. אבל לא את המטלטלין. ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. אפילו היו בה בהמה ועבדים. הרי כלן מכורין. רבן שמעון בן גמליאל אומר המזכר את העיר מכר את הסנטר:

ה המזכר את השדה. מכר את האבנים שהם לצרכו. ואת הקנים שבבכרם שהם לצרכו. ואת התבואה שהיא

מִחֲבֶרֶת לְקַרְקַע. וְאֵת מְחִיצַת הַקְּנִים שֶׁהִיא פְּחוּתָה
מִבֵּית רוֹבַע. וְאֵת הַשּׁוּמְרָה שְׁאִינָה עֲשׂוּיָה בְּטִיט. וְאֵת
הַחֲרוּב שְׁאִינוֹ מִרְכָּב. וְאֵת בְּתוּלַת הַשְּׁקָמָה:

ט אָבֵל לֹא מָכַר. לֹא אֵת הָאֲבָנִים שְׁאִינָם לְצָרְכוֹ. וְלֹא
אֵת הַקְּנִים שֶׁבְּכֶרֶם שְׁאִינָן לְצָרְכוֹ. וְלֹא אֵת הַתְּבוּאָה
שֶׁהִיא תְּלוּשָׁה מִן הַקַּרְקַע. בְּזִמָּן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל מָה
שֶׁבְּתוֹכָהּ. הָרִי כָּלֹן מְכוּרִין. בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ לֹא מָכַר לֹא אֵת
מְחִיצַת הַקְּנִים שֶׁהִיא בֵּית רֹבַע. וְלֹא אֵת הַשּׁוּמְרָה שֶׁהִיא
עֲשׂוּיָה בְּטִיט. וְלֹא אֵת הַחֲרוּב הַמִּרְכָּב. וְלֹא אֵת סֵדֵן
הַשְּׁקָמָה. וְלֹא אֵת הַבּוֹר וְלֹא אֵת הַגֶּת. וְלֹא אֵת הַשּׁוּבָךְ.
בֵּין חֲרָבִין בֵּין שְׁלָמִים וְצָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ דְּבָרֵי רַבִּי
עֲקִיבָא. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ צָרִיד. וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא
בְּזִמָּן שֶׁאָמַר לוֹ חוּץ מֵאלוֹ שְׁאִינוֹ צָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ.
מִכֶּרֶן לְאַחַר רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים צָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים
בְּמוֹכֵר. אָבֵל בְּנוֹתָן מִתְּנָה נוֹתֵן אֵת כָּלָם. הָאֲחִין שֶׁחִלְקוּ.
זָכוּ בַשָּׂדֶה זָכוּ בְּכָלָם. הַמְּחִזִּיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר. הַחֲזִיק בַשָּׂדֶה
הַחֲזִיק בְּכָלָם. הַמְּקַדֵּשׁ אֵת הַשָּׂדֶה הַקָּדִישׁ אֵת כָּלָם. רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַמְּקַדֵּשׁ שָׂדֶה לֹא הַקָּדִישׁ אֲלֵא אֵת הַחֲרוּב
הַמִּרְכָּב וְאֵת סֵדֵן הַשְּׁקָמָה:

פרק ה

המוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה. מָכַר אֶת הַתֶּרֶן. וְאֶת הַנֵּס. וְאֶת
הָעוֹגִין. וְאֶת כָּל הַמְּנַהֲיִין אוֹתָהּ. אֲבָל לֹא
מָכַר לֹא אֶת הָעֶבְדִּים. וְלֹא אֶת הַמְּרֻצּוֹפִין. וְלֹא אֶת
הָאֲנִיתִיקִי. וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל מֶה שֶׁבְּתוֹכָהּ. הָרִי
כָּלֵן מְכוּרִין. מָכַר אֶת הַקְּרוֹן. לֹא מָכַר אֶת הַפְּרָדוֹת. מָכַר
אֶת הַפְּרָדוֹת. לֹא מָכַר אֶת הַקְּרוֹן. מָכַר אֶת הָעֶמֶד. לֹא
מָכַר אֶת הַבֶּקֶר. מָכַר אֶת הַבֶּקֶר. לֹא מָכַר אֶת הָעֶמֶד.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַדָּמִים מוֹדִיעִין. בִּיצֵד. אָמַר לוֹ מְכוּר
לִי עֶמֶד בְּמֵאֲתַיִם זוֹז. הַדֶּבֶר יְדוּעַ שֶׁאֵין הָעֶמֶד בְּמֵאֲתַיִם
זוֹז. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵין הַדָּמִים רְאִיָּה:

^ב הַמוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר. לֹא מָכַר בָּלִיו. נָחוּם הַמְּדִי אוֹמֵר
מָכַר בָּלִיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר פְּעָמִים מְכוּרִין וּפְעָמִים אֵינָן
מְכוּרִין. בִּיצֵד. הִיא חֲמוֹר לִפְנֵי וְכָלִיו עָלָיו. וְאָמַר לוֹ מְכוּר
לִי חֲמוֹרָךְ זֶה. הָרִי כָלִיו מְכוּרִין. חֲמוֹרָךְ הוּא אֵין בָּלִיו
מְכוּרִין:

^ג (הַמוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר. מָכַר אֶת הַסִּיחַ. מָכַר אֶת הַפָּרָה.
לֹא מָכַר אֶת בְּנָהּ. מָכַר אֶשְׁפָּה. מָכַר זִבְלָה. מָכַר בּוֹר מְכוּר
מִימִיו) מָכַר כּוֹרֶת מָכַר דְּבוּרִים. מָכַר שׁוֹבֵךְ מָכַר יוֹגִים.
הַלּוֹקֵחַ פִּירוֹת שׁוֹבֵךְ מִחֲבִירוֹ. מִפְּרִיחַ בְּרִיכָה רֹאשׁוֹנָה.
פִּירוֹת כּוֹרֶת נוֹטֵל שְׁלֵשָׁה נְחִילִין וּמִסְרָס. חֲלוֹת דָּבֵשׁ
מִנִּיחַ שְׁתֵּים חֲלוֹת. יִיתִים לְקוֹץ. מִנִּיחַ שְׁתֵּי גְרוּפִיּוֹת:

י הקונה שתי אילנות בתוך שדה חבירו. הרי זה לא קנה קרקע. רבי מאיר אומר קנה קרקע. הגדילו לא ישפה. והעולה מן הגזע שלו. ומן השרשים של בעל הקרקע. ואם מתו אין לו קרקע. קנה שלשה קנה קרקע. הגדילו ישפה. והעולה מן הגזע ומן השרשין שלו. ואם מתו יש לו קרקע:

ה המוכר את הראש בבהמה גסה לא מכר את הרגלים. מכר את הרגלים לא מכר את הראש. מכר את הקנה. לא מכר את הכבד. מכר את הכבד לא מכר את הקנה. אבל בדקה. מכר את הראש מכר את הרגלים. מכר את הרגלים. לא מכר את הראש. מכר את הקנה. מכר את הכבד. מכר את הכבד. לא מכר את הקנה:

י ארבע מדות במוכרין. מכר לו חטים יפות ונמצאו רעות. הלוקח יכול לחזור בו. רעות ונמצאו יפות. המוכר יכול לחזור בו. רעות ונמצאו רעות. יפות ונמצאו יפות. אין אחד מהם יכול לחזור בו. שחמתית ונמצאת לבנה. לבנה ונמצאת שחמתית. טעים של זית ונמצאו של שקמה. של שקמה ונמצאו של זית. זין ונמצאת חמץ. חמץ ונמצא זין. שניהם יכולין לחזור בהן:

י המוכר פירות לחבירו. משך ולא מדד קנה. מדד ולא משך לא קנה. אם היה פקח. שוכר את מקומן. הלוקח

פֶּשֶׁתָּן מַחְבִּירוֹ. הָרִי זֶה לֹא קָנָה. עַד שְׁיִטְלִטְלוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְאִם הָיָה בַּמַּחְבֵּר לְקַרְקַע. וְתִלַּשׁ כָּל שֶׁהוּא קָנָה:

ח המוזכר יין ושמן לחבירו. והוקרו או שהוזלו. אם עד שלא נתמלאת המדה. למוזכר. משנתמלאת המדה ללוקח. ואם היה סרסור ביניהן. נשברה החבית נשברה לסרסור. וחייב להטיף לו שלש טפין. הרבינה ומיצה הרי הוא של מוזכר. והחנוני אינו חייב להטיף שלש טפין. רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה פטור:

ט השולח את בנו אצל חנוני (ופגדיון בידו.) ומדד לו באיסר שמן. ונתן לו את האיסר. שבר את הצלוחית ואבד את האיסר. חנוני חייב. רבי יהודה פוטר שעל מנת כן שלחו. ומודים חכמים לרבי יהודה. בזמן שהצלוחית ביד התינוק. ומדד החנוני לתוכה. חנוני פטור:

י הסיטון מקנח מדותיו אחת לשלשים יום. ובעל הבית אחת לשנים עשר חדש. רבן שמעון בן גמליאל אומר. חלוף הדברים. החנוני מקנח מדותיו פעמים בשבת. וממחה משקלוותיו פעם אחת בשבת ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל:

יא אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בלח. אבל ביבש אינו צריך. וחייב להכריע לו טפח. היה שוקל לו עין בעין. נותן לו גירומיו אחד לעשרה בלח ואחד מעשרים ביבש. מקום שנהגו למוד בדקה. לא

יְמוּד בַּגֶּסֶה · בַּגֶּסֶה לֹא יְמוּד בִּדְקָה · לְמַחֹק לֹא יִגְדֹּשׁ ·
לְגִדּוֹשׁ לֹא יִמְחוֹק:

פרק ו

הַמּוֹכֵר פִּירוֹת לַחֲבִירוֹ · וְלֹא צָמְחוּ · וְאֶפִּילוּ זָרַע פִּשְׁתָּן
אֵינוֹ חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָן · רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גָּמְלִיאֵל
אוֹמֵר זֶרְעוֹנִי גִנָּה שְׁאֵינָן נֹאכְלִים חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָן:

^ב הַמּוֹכֵר פִּירוֹת לַחֲבִירוֹ · הֲרִי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו רוֹבֵעַ טַנְפֹּת
לְסֵאָה · תֵּאֲנִים מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מִתְּלָעוֹת לַמָּאָה · מִרְתֵּף
שֶׁל יֵין · מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסָסוֹת לַמָּאָה · קִנְקָנִים בְּשָׂרוֹן ·
מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר פּוֹסְטִיאוֹת לַמָּאָה:

^ג הַמּוֹכֵר יֵין לַחֲבִירוֹ וְהַחֲמִיץ · אֵינוֹ חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָיו · וְאִם
יָדוּעַ שְׁיִינֹה מִחֲמִיץ · הֲרִי זֶה מְקַח טָעוֹת · וְאִם אָמַר לוֹ יֵין
מִבָּשֶׂם אֲנִי מוֹכֵר לָךְ · חַיֵּב לְהַעֲמִיד לוֹ עַד הַעֲצָרַת · וַיִּשֶּׁן ·
מִשָּׁל אֲשֶׁתְּקַד · וּמִיוֹשֶׁן · מִשָּׁל שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

^ד הַמּוֹכֵר מְקוֹם לַחֲבִירוֹ (לְבָנוֹת לוֹ בֵּית ·) וְכֵן הַמְּקַבֵּל
מִחֲבִירוֹ לְבָנוֹת לוֹ בֵּית הַתְּנֹנֹת לְבָנוֹ · וּבֵית אֲלֻמְנוֹת לְבָתּוֹ ·
בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ · דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא · רַבִּי
יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר רֶפֶת בֶּקֶר הִיא זֹה · הַרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת
בֶּקֶר בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ · בֵּית קָטָן שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנֶה ·
גָּדוֹל שְׁמוֹנֶה עַל עֶשֶׂר · טַרְקָלִין עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר · רוֹמוֹ

כַּחֲצִי אַרְבּוֹ. וְכַחֲצִי רַחְבּוֹ. רֹאֵיהּ לְדַבֵּר הֵיכַל וְכוּתְלָיו. רַבֵּן
שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל כַּבֵּנָן הַהֵיכָל:

ה' מִי שֵׁישׁ לוֹ בּוֹר לַפָּנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. נִכְנָס בְּשָׁעָה
שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים. וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם
יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מִכְנִיס בְּהִמָּתּוֹ וּמִשְׁקָה מְבוֹרוֹ. אֲלֵא מִמְּלֵא
וּמִשְׁקָה מִבְּחוּץ. זֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ
פּוֹתַחַת:

י' מִי שֵׁישׁ לוֹ גִּנָּה לַפָּנִים מִגִּנָּתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. נִכְנָס בְּשָׁעָה
שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים. וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם
יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מִכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגְרִין. וְלֹא יִכְנֹס מִתּוֹכָהּ
לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְהַחֲיִצּוֹן זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ. נִתְּנוּ לוֹ
דֶּרֶךְ מִן הַצֵּד מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה.
וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה. וּמִכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגְרִין. וְלֹא
יִכְנֹס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְזֶה וְזֶה אֵינָם רְשָׁאִים
לְזַרְעָה:

י' מִי שֶׁהֵיטָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֶהוּ. נִטְלָה וְנִתְּן
לָהֶם מִן הַצֵּד מֶה שֶׁנִּתֵּן נִתְּן. וְשָׁלוּ לֹא הִגִּיעוּ. דֶּרֶךְ הַיְחִיד
אַרְבַּע אַמּוֹת. דֶּרֶךְ הָרַבִּים שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה. דֶּרֶךְ הַמָּלָךְ
אֵין לָהּ שִׁיעוֹר. דֶּרֶךְ הַקֶּבֶר אֵין לָהּ שִׁיעוֹר. הַמַּעֲמָד דִּינִי
צְפוּרֵי אֶמְרוּ. בֵּית אַרְבָּעָה קַבִּין:

ה' הַמּוֹכֵר מָקוֹם לְחֲבִירוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר. וְכֵן הַמְּקַבֵּל
מִחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר. עוֹשֶׂה תּוֹכָהּ שֶׁל מַעֲרָה אַרְבַּע

אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ וּפּוֹתַח לְתוֹכָהּ שְׁמוֹנָה כּוֹכִין וְשִׁלְשָׁה מִכָּאן
 וְשִׁלְשָׁה מִכָּאן וּשְׁנַיִם כְּנֻגָּדִין וְהַכּוֹכִין אֶרְבֵּן אֶרְבַּע אֲמוֹת
 וְרוֹמֵן שֶׁבַע וְרַחְבֵּן שֶׁשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר עוֹשֶׂה תוֹכָה
 שֶׁל מַעֲרָה שֵׁשׁ אֲמוֹת עַל שְׁמוֹנָה וּפּוֹתַח לְתוֹכָה שִׁלְשָׁה
 עָשָׂר כּוֹד אֶרְבַּע מִכָּאן וְאַרְבַּע מִכָּאן וְשִׁלְשָׁה מִכְּנֻגָּדִין
 וְאַחַד מִיָּמִין הַפֶּתַח וְאַחַד מִן הַשְּׂמָאל וְעוֹשֶׂה חֲצֵר עַל
 פִּי הַמַּעֲרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ כְּמֵלֵא הַמָּטָה (וְקוֹבְרִיהָ) וּפּוֹתַח
 לְתוֹכָה שְׁתֵּי מַעֲרוֹת אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אוֹמֵר אֶרְבַּע לְאַרְבַּע רּוֹחוֹתֶיהָ רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
 אוֹמֵר הַכֹּל לְפִי הַסֵּלַע:

פרק ז

הָאוֹמֵר לְחַבִּירוֹ בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ הָיוּ
 שֵׁם נִקְעִים עֲמוּקִים עֲשָׂרָה טַפָּחִים אוֹ סִלְעִים
 גְּבוּהִים עֲשָׂרָה טַפָּחִים אֵינָן נִמְדָּדִין עֲמָה פָּחוֹת מִכָּאן
 נִמְדָּדִין עֲמָה וְאִם אָמַר לוֹ כְּבֵית כּוֹר עָפָר אֲפִילוֹ הָיוּ שֵׁם
 נִקְעִים עֲמוּקִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים אוֹ סִלְעִים גְּבוּהִים
 יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים הָרִי אֵלָיו נִמְדָּדִין עֲמָה:

^א בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לָךְ מִדָּה בְּחֻבֵּל פָּתַח כָּל שֶׁהוּא
 יִנְכָּה הוֹתִיר כָּל שֶׁהוּא יַחֲזִיר אִם אָמַר הֵן חֶסֶר הֵן יוֹתֵר
 אֲפִילוֹ פָּתַח רִבַּע לְסָאָה אוֹ הוֹתִיר רִבַּע לְסָאָה הִגִּיעוּ
 יוֹתֵר מִכָּאן יַעֲשֶׂה חֶשְׁבוֹן מָה הוּא מַחֲזִיר לוֹ מַעוֹת וְאִם
 רָצָה מַחֲזִיר לוֹ קֶרֶקַע וְלָמָּה אָמְרוּ מַחֲזִיר לוֹ מַעוֹת לִפְּנוֹת

כחו של מוכר. שאם שייר בשדה בית תשעה קבין ובגנה
בית חצי קב. וכדברי רבי עקיבא בית רבע. מחזיר לו את
הקרקע. ולא את הרבע בלבד הוא מחזיר לו. אלא את
כל המותר:

ג מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר והן יתר. בטל הן חסר
הן יתר את מדה בחבל. הן חסר הן יתר מדה בחבל. בטל
מדה בחבל את הן חסר הן יתר. דברי בן ננס. בסימניו
ובמצריו. פחות משתות הגיעו. עד שתות ינפה:

ד האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך משמנין ביניהן
ונוטל חצי שדהו. חציה בדרום אני מוכר לך. משמנין
ביניהן ונוטל חציה בדרום. והוא מקבל עליו מקום הגדר.
וחרין ובן חריץ. וכמה הוא חריץ ששה טפחים ובן חריץ
שלשה:

פרק ח

יש נוחלין ומנחילין. ויש נוחלין ולא מנחילין. מנחילין
ולא נוחלין. לא נוחלין ולא מנחילין. ואלו נוחלין
ומנחילין. האב את הבנים. והבנים את האב. והאחין מן
האב נוחלין ומנחילין. האיש את אמו. והאיש את אשתו.
ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין. האשה את בניה. והאשה
את בעלה ואחי האם. מנחילין ולא נוחלין. והאחין מן
האם לא נוחלין ולא מנחילין:

ב סֵדֶר נִחְלוֹת כִּךְ הוּא אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבִרְתָּם
אֶת נִחְלָתוֹ לְבֵתוֹ בֶּן קוֹדֶם לְבֵת וְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ שָׁל בֶּן
קוֹדֶמִין לְבֵת בֵּת קוֹדֶמֶת לְאַחִין וְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ שָׁל בֵּת
קוֹדֶמִין לְאַחִין אַחִין קוֹדֶמִין לְאַחֵי הָאָב וְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ
שָׁל אַחִין קוֹדֶמִין לְאַחֵי הָאָב זֶה הַכָּל כָּל הַקּוֹדֶם בְּנִחְלָה
יוֹצְאֵי יִרְכּוּ קוֹדֶמִין וְהָאָב קוֹדֶם לְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ:

ג בָּנוֹת צִלְפָּחֶד גָּטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בְּנִחְלָה חֶלֶק אַבִּיהֶן
שְׁהִיָּה מִיוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְחֲלָקוֹ עִם אָחִיו בְּנִכְסֵי חֶפֶר וְשְׁהִיָּה
בְּכוֹר נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים:

ד אֶחָד הֵבֶן וְאֶחָד הֵבֶת בְּנִחְלָה אֵלָא שְׁהֵבֶן נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם
בְּנִכְסֵי הָאָב וְאֵינֹו נוֹטֵל שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאִם וְהַבָּנוֹת גְּזוּנוֹת
מִנְכָּסֵי הָאָב וְאֵינֶן גְּזוּנוֹת מִנְכָּסֵי הָאִם:

ה הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי בְּנִי בְּכוֹר לֹא יִטּוֹל פִּי שְׁנַיִם אִישׁ
פְּלוֹנִי בְּנִי לֹא יִירֶשׁ עִם אָחִיו לֹא אָמַר כָּלוּם שְׁהִתְנָה עַל
מָה שְׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הַמְּחַלֵּק נִכְסִיו לְבָנָיו עַל פִּיו רַבָּה
לְאֶחָד וּמֵיעֵט לְאֶחָד וְהַשּׁוֹה לָהֶן אֶת הַבְּכוֹר דִּבְרֵיו קִיָּמִין
וְאִם אָמַר מִשּׁוּם יִירוּשָׁה לֹא אָמַר כָּלוּם כָּתַב בֵּין בְּתֻחָלָה
בֵּין בְּאַמְצַע בֵּין בְּסוֹף מִשּׁוּם מִתְּנָה דִּבְרֵיו קִיָּמִין הָאוֹמֵר
אִישׁ פְּלוֹנִי יִירְשֵׁנִי בְּמָקוֹם שֵׁישׁ בֵּת בֵּתִי תִירְשֵׁנִי בְּמָקוֹם
שֵׁישׁ בֵּן לֹא אָמַר כָּלוּם שְׁהִתְנָה עַל מָה שְׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה
רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר אִם אָמַר עַל מִי שֶׁהוּא רָאוּי
לִירוּשָׁה דִּבְרֵיו קִיָּמִין וְעַל מִי שֶׁאֵין רָאוּי לִירוּשָׁה אֵין

דְּבָרָיו קִיָּמִין. הַפּוֹתֵב אֶת נֶכְסָיו לְאַחֲרִים. וְהֵנִיחַ אֶת בְּנָיו.
מֵה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי (אָבֵל) אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימָנוּ. רַבֵּן
שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִם לֹא הָיוּ בָנָיו נוֹהֲגִין כְּשׁוֹרָה
זְכוּר לְטוֹב:

י' הָאוֹמֵר זֶה בְּנִי נֶאֱמַן. זֶה אָחִי אֵינוֹ נֶאֱמַן. וְנוֹטֵל עִמּוֹ
בְּחֻלְקוֹ. מֵת יַחְזְרוּ נֶכְסִים לְמִקְוֵמָן. נִפְּלוּ לוֹ נֶכְסִים מִמֶּקוֹם
אַחֵר יִירָשׁוּ אָחִיו עִמּוֹ. מִי שִׁמַּת וְנִמְצְאָה דִּיתִיקִי קְשׁוּרָה
עַל יָרְכוֹ. הָרִי זֶה אֵינָה כָּלוּם. זָכָה בָּהּ לְאַחַד. בֵּין מִן
הַיּוֹרְשִׁין. בֵּין שְׂאִינָן מִן הַיּוֹרְשִׁין. דְּבָרָיו קִיָּמִין:

י' הַפּוֹתֵב נֶכְסָיו לְבָנָיו צָרִיד שֶׁיִּכְתּוֹב מֵהַיּוֹם וּלְאַחֵר מִיתָה.
דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיד. הַפּוֹתֵב
נֶכְסָיו לְבָנוֹ לְאַחֵר מוֹתוֹ. הָאֵב אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכּוֹר מִפְּנֵי שֶׁהֵן
כְּתוּבִין לְבָן. וְהֵבן אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכּוֹר. מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּרִשׁוֹת
הָאֵב. מְכַר הָאֵב מְכוּרִין עַד שְׁיָמוּת. מְכַר הֵבן אֵין לְלוֹקַח
בָּהֶן כָּלוּם. עַד שְׁיָמוּת הָאֵב. הָאֵב תּוֹלֵשׁ וּמֵאֲכִיל לְכָל
מִי שִׁירָצָה. וּמֵה שֶׁהֵנִיחַ תְּלוּשׁ הָרִי הוּא שֶׁל יוֹרְשִׁין.
הֵנִיחַ בָּנִים גְּדוּלִים וְקֹטְנִים. אֵין הַגְּדוּלִים מִתְּפַרְנְסִים עַל
הַקֹּטְנִים. וְלֹא הַקֹּטְנִים גְּזוּנִים עַל הַגְּדוּלִים. אֲלֹא חוֹלְקִין
בְּשׁוּהָ. נִשְׂאוּ הַגְּדוּלִים יִשְׂאוּ הַקֹּטְנִים. וְאִם אָמְרוּ קֹטְנִים.
הָרִי אָנוּ נוֹשְׂאִים כְּדֶרֶךְ שְׂנֵאֲתָתָם אֲתָם אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.
אֲלֹא מֵה שֶׁנִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶן נָתַן:

הַהִינִיחַ בָּנוֹת גְּדוּלוֹת וְקִטְנוֹת. אֵין הַגְּדוּלוֹת מִתְּפַרְנְסוֹת עַל
הַקִּטְנוֹת. וְלֹא הַקִּטְנוֹת נִזְוֹנוֹת עַל הַגְּדוּלוֹת. אֶלֶּא חוֹלְקוֹת
בְּשָׁוֶה. נִשְׁאוּ גְדוּלוֹת יִשְׂאוּ קִטְנוֹת. וְאִם אָמְרוּ קִטְנוֹת
הָרִי אָנוּ נוֹשְׂאוֹת בְּדֶרֶךְ שְׁנִשְׂאָתָם אִתָּם. אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.
זֶה חֹמֶר בַּבָּנוֹת מִבָּבִיּוֹת. שֶׁהַבָּנוֹת נִזְוֹנוֹת עַל הַבָּבִיּוֹת. וְאֵין
נִזְוֹנוֹת עַל הַבָּנוֹת:

פרק ט

מִי שְׁמַת. וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת. בְּזִמְנָן שֶׁהִנְכָּסִים מֶרְבִּין.
הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִזְוֹנוּ. נְכָסִים מוֹעֲטִין הַבָּנוֹת
יִזְוֹנוּ. וְהַבָּנִים יִשְׁאָלוּ עַל הַפִּתְחִים. אֲדָמוֹן אוֹמֵר בְּשִׁבְלִי
שְׂאֵנִי זָכָר הַפִּסְדָּתִי. אָמַר רַבִּן גַּמְלִיאֵל רוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרִי
אֲדָמוֹן:

בַּהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת וְטוֹמְטוֹם. בְּזִמְנָן שֶׁהִנְכָּסִים מֶרְבִּין.
הַזָּכָרִים דּוֹחִין אוֹתוֹ אֶצֶל נְקִבוֹת. נְכָסִים מוֹעֲטִין הַנְּקִבוֹת
דּוֹחוֹת אוֹתוֹ אֶצֶל זָכָרִים. הָאוֹמֵר אִם תֵּלֵד אִשְׁתִּי זָכָר.
יִטּוֹל מָנָה. יִלְדָּה זָכָר נוֹטֵל מָנָה. אִם נְקִבָּה מֵאֲתִים.
יִלְדָּה נְקִבָּה. נוֹטֵלֶת מֵאֲתִים. אִם זָכָר מָנָה. וְאִם נְקִבָּה
מֵאֲתִים. וְיִלְדָּה זָכָר וְנְקִבָּה. הַזָּכָר נוֹטֵל מָנָה. וְהַנְּקִבָּה
נוֹטֵלֶת מֵאֲתִים. יִלְדָּה טוֹמְטוֹם אֵינוֹ נוֹטֵל. אִם אָמַר כָּל
מָה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי יִטּוֹל. הָרִי זֶה יִטּוֹל. וְאִם אֵין שֵׁם יוֹרֵשׁ
אֶלֶּא הוּא. יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל:

ג הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע אם אמרו ראו מה שהניח לנו אבא הרי אנו עושין ואוכלין השביחו לעצמן וכן האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הרי אני עושה ואוכלת השביחה לעצמה:

ד האחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות נפל לאמצע חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו האחין שעשו מקצתן ששבינות בחיי האב חזרה ששבינות חזרה לאמצע שהששבינות נגבית בבית דין אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אינן נגבין בבית דין מפני שהן גמילות חסדים:

ה השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אבל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרבים כדי שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין כדי שתשתמש בהן בבית אביה אינן נגבין:

ו שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושיר קרקע כל שהוא מתנתו קימת לא שיר קרקע כל שהוא אין מתנתו קימת לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע היה והן אומרין בריא היה צריך להביא ראיה

שְׁהִיָּה שְׁכִיב מֵרַע. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים
הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרְאִיָּה:

י הַמַּחֲלֵק נִכְסָיו עַל פִּיּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֶחָד בָּרִיא
וְאֶחָד מְסֻכָּן. נִכְסִים שֵׁשׁ לָהֶן אַחֲרִיּוֹת. נִקְנִין בְּכֶסֶף
וּבְשֹׁטֶר וּבַחֲזָקָה. וְשֵׁאִין לָהֶן אַחֲרִיּוֹת. אֵין נִקְנִין אֶלָּא
בַּמְשִׁיכָה. אָמְרוּ לוֹ מַעֲשֶׂה בְּאֵמֶן שֶׁל בְּנֵי רוּכָל. שְׁהִיָּתָה
חוּלָה. וְאָמְרָה תָּנוּ כְּבִינָתִי לְבִתִּי. וְהִיא בְּשָׁנִים עָשָׂר מָנָה.
וּמִתָּה וְקִיָּמוּ אֶת דְּבָרֶיהָ. אָמַר לָהֶן בְּנֵי רוּכָל תִּקְבְּרִם אִמֶּן.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּשֶׁבֶת דְּבָרָיו קִיָּמִין. מִפְּנֵי שֵׁאִינוּ יָכוֹל
לְכַתּוֹב. אֲבָל לֹא בַּחוּל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בְּשֶׁבֶת אָמְרוּ.
קַל וְחֹמֶר בַּחוּל. כִּיּוֹצֵא בּוֹ זָכִין לְקַטֵּן וְאֵין זָכִין לְגָדוֹל. רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לְקַטֵּן אָמְרוּ. קַל וְחֹמֶר לְגָדוֹל:

י"ג נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אָבִיו. אוֹ עָלָיו וְעַל מוֹרִישָׁיו. וְהִיָּתָה
עָלָיו כְּתוּבָת אִשָּׁה. וּבִעָלֵי חוּב. יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים הֵבֵן
מֵת רֵאשׁוֹן. וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הָאָב. וּבִעָלֵי הַחוּב אוֹמְרִים
הָאָב מֵת רֵאשׁוֹן. וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הֵבֵן. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
יַחֲלֹקוּ. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים נִכְסִין בַּחֲזָקָתָן:

ט נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ. יוֹרְשֵׁי הַבֵּעַל אוֹמְרִים.
הָאִשָּׁה מִתָּה רֵאשׁוֹנָה. וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הַבֵּעַל. יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה
אוֹמְרִים. הַבֵּעַל מֵת רֵאשׁוֹן. וְאַחֵר כֶּךָ מִתָּה הָאִשָּׁה.
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יַחֲלֹקוּ. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים נִכְסִים

בְּחִזְקָתָן. כְּתוּבָה בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל. נִכְסִים הַנִּכְנָסִים
וְהַיּוֹצֵאִין עִמָּה. בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב:

נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִמּוֹ אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִין שֶׁיִּחְלֹקוּ. אָמַר
רַבִּי עֲקִיבָא מוֹדָה אֲנִי בְּזֶה. שֶׁהַנִּכְסִים בְּחִזְקָתָן. אָמַר לוֹ
בֶּן עֲזַאי עַל הַחֲלוּקִין אָנוּ מַצִּטְעִים. אֲלֹא שְׂבֹאֵת לְחֲלוֹק
עָלֵינוּ אֶת הַשּׁוּיָן:

פרק י

גִּט פָּשׁוּט עֵדִיו מֵתוֹכוֹ. וּמִקְשָׁר עֵדִיו מֵאַחֲרָיו. פָּשׁוּט
שֶׁכָּתְבוּ עֵדִיו מֵאַחֲרָיו. וּמִקְשָׁר שֶׁכָּתְבוּ עֵדִיו מֵתוֹכוֹ.
שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִקְשָׁר
שֶׁכָּתְבוּ עֵדִיו מֵתוֹכוֹ כָּשֵׁר. מִפְּנֵי שֶׁיִּכּוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ פָּשׁוּט.
רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הֵכַל כְּמִנְהַג הַמַּדִּינָה:

^א גִּט פָּשׁוּט עֵדִיו בְּשָׁנִים. וּמִקְשָׁר בְּשִׁלְשָׁה. פָּשׁוּט שֶׁכָּתוּב
בּוֹ עַד אֶחָד. וּמִקְשָׁר שֶׁכָּתוּב בּוֹ שְׁנֵי עֵדִים. שְׁנֵיהֶם
פְּסוּלִים. כְּתוּב בּוֹ זוּזִין מֵאָה. דְּאֵינוֹן סִלְעִין עֶשְׂרִין. אֵין
לוֹ אֲלֹא עֶשְׂרִין. זוּזִין מֵאָה דְּאֵינוֹן תְּלָתִין סִלְעִין אֵין לוֹ
אֲלֹא מִנָּה. כֶּסֶף זוּזִין דְּאֵינוֹן. וְנִמְחַק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתִּים.
כֶּסֶף סִלְעִין דְּאֵינוֹן. וְנִמְחַק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתִּים. דְּרַבּוֹנוֹת
דְּאֵינוֹן. וְנִמְחַק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתִּים. כְּתוּב בּוֹ מִלְּמַעְלָה
מִנָּה וּמִלְּמַטָּה מֵאֲתִים. מִלְּמַעְלָה מֵאֲתִים וּמִלְּמַטָּה מִנָּה.
הֵכַל הוֹלֵךְ אַחֵר הַתְּחִתּוֹן. אִם כֵּן לָמָּה כּוֹתֵבִין אֶת הָעֵלְיוֹן.
שְׂאֵם תְּמַחֵק אוֹת אַחַת מִן הַתְּחִתּוֹן. יִלְמַד מִן הָעֵלְיוֹן:

ג כותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו. ושובר
לאשה. אף על פי שאין בעלה עמה. ובלבד שיהא מכירין.
והבעל נותן שָׁכָר. כותבין שטר ללוה אף על פי שאין
מלוה עמו. ואין כותבין למלוה עד שיהא לוה עמו. והלוה
נותן שָׁכָר. כותבין שטר למוכר. אף על פי שאין לוקח
עמו. ואין כותבין ללוקח. עד שיהא מוכר עמו. והלוקח
נותן שָׁכָר:

ד אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין. אלא מדעת שניהם.
והחתן נותן שָׁכָר. אין כותבין שטרי אריסות וקבלנות.
אלא מדעת שניהם. והמקבל נותן שָׁכָר. אין כותבין שטרי
בירורין. וכל מעשה בית דין. אלא מדעת שניהם. ושניהם
נותנין שָׁכָר. רבן שמעון בן גמליאל אומר לשניהם כותבין
שנים. לזה לעצמו. ולזה לעצמו:

ה מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו. ואמר לו אם
לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו. הגיע זמן
ולא נתן. רבי יוסי אומר יתן. רבי יהודה אומר לא יתן:

ו מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים. ובא לפני בית
דין ועושין לו קיום. איש פלוני בן פלוני. נמחק שטרו
ביום פלוני. ופלוני ופלוני עדיו. מי שפרע מקצת חובו.
רבי יהודה אומר יחליף. רבי יוסי אומר יכתוב שובר.
אמר רבי יהודה נמצא זה צריך להיות שומר שוברו מן

הַעֲכָבְרִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי כֵּךְ יָפָה לוֹ. וְלֹא יוֹרֵעַ כַּחוֹ
שֶׁל זֶה:

י' שְׁנֵי אַחִין אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר וְהֵנִיחַ לָהֶן אָבִיהֶן
מֶרְחֵץ וּבֵית הַבַּד. עָשָׂאן לְשֹׁכֵר. הִשְׁכָּר לְאַמְצַע. עָשָׂאן
לְעֶצְמָן. הָרִי הָעָשִׁיר אֹמֵר לְעָנִי. קַח לְךָ עֲבָדִים. וְיֶרְחֲצוּ
בַמֶּרְחֵץ. קַח לְךָ זֵתִים. וּבֹא וַעֲשֵׂם בְּבֵית הַבַּד. שְׁנַיִם
שֶׁהָיוּ בְּעִיר אַחַת. שֵׁם אֶחָד יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן. וְשֵׁם אֲחֵר
יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן. אֵין יְכוּלִין לְהוֹצִיא שְׁטֵר חוּב זֶה עַל זֶה.
וְלֹא אַחֵר יְכוּל לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶם שְׁטֵר חוּב. נִמְצָא לְאַחַד
בֵּין שְׁטֵרוֹתָיו. שְׁטֵרוֹ שֶׁל יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן פְּרוּעַ. שְׁטֵרוֹת
שְׁנֵיהֶם פְּרוּעִין. בִּיצֵד יַעֲשׂוּ. יִשְׁלְשׁוּ. וְאִם הָיוּ מְשַׁלְשִׁים
יִכְתְּבוּ סִימָן. וְאִם הָיוּ מְסַמְּנִין יִכְתְּבוּ כֵהֶן. הָאֹמֵר לִבְנוֹ
שְׁטֵר בֵּין שְׁטֵרוֹתַי פְּרוּעַ. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִיזָהוּ. שְׁטֵרוֹת כֻּלָּן
פְּרוּעִין. נִמְצָא לְאַחַד שֵׁם שְׁנַיִם. הַגָּדוֹל פְּרוּעַ וְהַקָּטָן אֵינוֹ
פְּרוּעַ. הַמְלִוָּה אֶת חֲבִירוֹ עַל יְדֵי עֶרֶב. לֹא יִפְרַע מִן הָעֶרֶב.
וְאִם אָמַר עַל מְנַת שְׁאֶפְרַע מִמִּי שְׁאֶרְצָה. יִפְרַע מִן הָעֶרֶב.
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר אִם יֵשׁ נִכְסִים לְלוֹה. בֵּין
כֵּךְ וּבֵין כֵּךְ לֹא יִפְרַע מִן הָעֶרֶב. וְכֵן הָיָה רַבֵּן שְׁמַעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר הָעֶרֶב לְאִשָּׁה בְּכַתּוּבָתָהּ. וְהָיָה בַּעֲלָהּ
מְגִרָּשָׁה יִדְרֹנָה הִנָּאָה. שְׁמָא יַעֲשֶׂה קְנוּנְיָא עַל נִכְסִים שֶׁל
זֶה. וַיַּחֲזִיר אֶת אִשְׁתּוֹ:

ח' הַמְלִוָּה אֶת חֲבִירוֹ בְּשֵׁטֵר. גּוֹבָה מִנִּכְסִים מְשַׁעֲבָדִים.
עַל יְדֵי עֵדִים גּוֹבָה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. הוֹצִיא עָלָיו כָּתָב

יְדוּ. שֶׁהוּא חַיִּיב לוֹ. גּוֹבֶה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. עָרֵב הַיּוֹצֵא
 לְאַחַר חֲתוּם שְׁטָרוֹת. גּוֹבֶה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. מַעֲשֵׂה
 (בָּא) לְפָנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְאָמַר גּוֹבֶה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין.
 אָמַר לוֹ בֶּן נָנָס אֵינּוּ גּוֹבֶה לֹא מִנִּכְסִין מִשְׁעֲבָדִין. וְלֹא
 מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. אָמַר לוֹ לָמָּה. אָמַר לוֹ הֲרִי הַחוֹנֵק אֶת
 אֶחָד בְּשׁוֹק וּמִצָּאוֹ חֲבִירוֹ. וְאָמַר לוֹ הִנֵּחַ לוֹ. וְאֲנִי נֹתֵן לָךְ.
 פָּטוּר. שֶׁלֹּא עַל אֲמוּנָתוֹ הַלְלוּהוּ. וְאִיזְהוּ עָרֵב שֶׁהוּא חַיִּב.
 הַלְלוּהוּ וְאֲנִי נֹתֵן לָךְ חַיִּב. שֶׁכֵּן עַל אֲמוּנָתוֹ הַלְלוּהוּ. אָמַר
 רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָרוּצָה שִׁיחִכִּים יַעֲסוֹק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת. שְׂאִין
 לָךְ מִקְצוֹעַ בְּתוֹרָה גָּדוֹל מֵהֶן. שֶׁהֵן כְּמַעֲזֵן הַנּוֹבֵעַ. וְהָרוּצָה
 שִׁיעֲסוֹק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת. יִשְׁמַשׁ אֶת שְׁמֵעוֹן בֶּן נָנָס: סָלִיק

מסכת סנהדרין

פרק א

דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה נזק
וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה
בשלשה האונס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה
דברי רבי מאיר וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים
ושלשה משום שיש בו דיני נפשות:

ב מכות בשלשה משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים
ושלשה עבור החדש בשלשה עבור השנה בשלשה
דברי רבי מאיר רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה
מתחילין ובחמשה נושאים ונותנים וגומרין בשבעה ואם
גמרו בשלשה מעברת:

ג סמיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה דברי רבי שמעון
ורבי יהודה אומר בחמישה החליצה והמאונן בשלשה
נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין בשלשה
הקדשות בשלשה הערכין המטלטלין בשלשה רבי
יהודה אומר אחד מהן כהן והקרקעות תשעה וכהן
ואדם פיוצא בהן:

ד דיני נפשות בעשרים ושלשה הרובע והנרבע בעשרים
ושלשה שנאמר והרגת את האשה ואת הבהמה ואומר
ואת הבהמה תהרגו שור הנסקל בעשרים ושלשה

שְׁנֵאמַר הַשּׁוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעֶלְיוֹ יוּמָת. כְּמִיתַת בְּעָלִים
 כִּד מִיתַת הַשּׁוֹר. הַזֶּאֱבִי וְהָאֵרִי וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדָלִס
 וְהַנֶּחֱשׁ מִיתָתָן בְּעֹשָׁרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כָּל
 הַקּוֹדֵם לְהַרְגֵּן זָכָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִיתָתָן בְּעֹשָׁרִים
 וּשְׁלֹשָׁה:

ה' אֵין דִּנְיָן לֹא אֶת הַשֶּׁבֶט וְלֹא אֶת נְבִיא הַשֶּׁקֶר. וְלֹא אֶת
 כְּהֵן גְּדוֹל. אֲלֵא בְּבֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. וְאֵין מוֹצִיאִין
 לְמַלְחָמַת הָרְשׁוּת. אֲלֵא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד.
 אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעִזְרוֹת. אֲלֵא עַל פִּי בֵּית
 דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. אֵין עוֹשִׂין סְנֵהדְרִיּוֹת לְשִׁבְטִים.
 אֲלֵא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. אֵין עוֹשִׂין עִיר
 הַנִּדְחָת. אֲלֵא בְּבֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. וְאֵין עוֹשִׂין
 עִיר הַנִּדְחָת בְּסֶפֶר. וְלֹא שְׁלֹשׁ עִיר הַנִּדְחָת. אֲבָל עוֹשִׂין
 אַחַת או שְׁתֵּים:

י סְנֵהדְרִי גְדוֹלָה הֵיחָה שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. וְקִטְנָה שֶׁל
 עֹשָׁרִים וּשְׁלֹשָׁה. וּמִנֵּין לְגְדוֹלָה שֶׁהִיא שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד.
 שְׁנֵאמַר אֶסְפָּה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִשָּׁה
 עַל גְּבִיהֶן. הָרִי שִׁבְעִים וְאַחַד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שִׁבְעִים.
 וּמִנֵּין לְקִטְנָה שֶׁהִיא שֶׁל עֹשָׁרִים וּשְׁלֹשָׁה. שְׁנֵאמַר וּשְׁפָטוּ
 הָעֵדָה. וְהִצִּילוּ הָעֵדָה. עֵדָה שׁוֹפָטָה. וְעֵדָה מַצְלָה. הָרִי
 כָּאֵן עֹשָׁרִים. וּמִנֵּין לְעֵדָה שֶׁהִיא עֲשָׂרָה. שְׁנֵאמַר עַד מָתִי
 לְעֵדָה הָרַעָה הַזֹּאת. יֵצֵאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב. וּמִנֵּין לְהִבִּיא עוֹד
 שְׁלֹשָׁה. מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאמַר לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת.

שומע אני שאהיה עמהם לטובה. אם כן למה נאמר
 אחרי רבים להטות. לא בהטייתך לטובה. הטייתך לרעה.
 הטייתך לטובה על פי אחד. הטייתך לרעה על פי שנים.
 ואין בית דין שקול. מוסיפין עליהן עוד אחד. הרי כאן
 עשרים ושלושה. וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין
 מאה ועשרים. רבי נחמיה אומר מאתים ושלושים. כנגד
 שרי עשרות:

פרק ב

כהן גדול דן ודנין אותו. מעיד ומעידין אותו. חולץ
 וחולצין לאשתו. ומיבמין את אשתו. אבל הוא אינו
 מיבם. מפני שהוא אסור באלמנה. מת לו מת. אינו יוצא
 אחר המטה. אלא הן נכסין והוא נגלה. הן נגלין והוא
 נכסה. ויוצא עמהן עד פתח העיר. דברי רבי מאיר. רבי
 יהודה אומר אינו יוצא מן המקדש שנאמר ומן המקדש
 לא יצא. וכשהוא מנחם אחרים. דרך כל העם עוברין
 זה אחר זה. והממונה ממצעו בינו לבין העם. וכשהוא
 מתנחם מאחרים. כל העם אומרים לו אנו כפרתך. והוא
 אומר להן תתברכו מן השמים. וכשמברין אותו. כל העם
 מסבין על הארץ. והוא מסב על הספסל:

ב המלך לא דן ולא דנין אותו. לא מעיד ולא מעידין
 אותו. לא חולץ ולא חולצין לאשתו. לא מיבם ולא מיבמין
 לאשתו. רבי יהודה אומר אם רצה לחלוץ או ליבם. זכור

לְטוֹב. אָמְרוּ לוֹ אֵין שׁוּמְעִין לוֹ. וְאֵין נוֹשְׂאִין אֶלְמָנְתוֹ. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר. נוֹשֵׂא הַמֶּלֶךְ אֶלְמָנְתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ. שְׁכָן מְצִינוּ
בְּדוֹד שְׁנֹשֵׂא אֶלְמָנְתוֹ שֶׁל שְׂאוֹל. שְׁנַאֲמַר וְאַתָּנָה לָךְ אֶת
בֵּית אֲדוֹנֶיךָ וְאֶת נָשִׁי אֲדוֹנֶיךָ בַּחֲקֶיךָ:

גַּמַּת לוֹ מֵת. אֵינּוּ יוֹצֵא מִפֶּתַח פְּלִטְרִין שְׁלוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִם רוֹצֵה לְצֵאת אַחֵר הַמָּטָה יוֹצֵא שְׁכָן מְצִינוּ בְּדוֹד
שִׁיֵּצֵא אַחֵר מִטָּתוֹ שֶׁל אַבְנֵר. שְׁנַאֲמַר וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד הוֹלֵךְ
אַחֲרֵי הַמָּטָה. אָמְרוּ לוֹ לֹא הָיָה הַדְּבָר אֱלָא לְפִיס אֶת
הָעַם. וְכִשְׁמַבְרִין אוֹתוֹ כָּל הָעַם מְסַבִּין עַל הָאָרֶץ. וְהוּא
מְסַב עַל הַדְּרָגָשׁ:

ד' וּמוֹצִיא לְמַלְחָמַת הָרְשׁוֹת. עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים
וְאַחַד. וּפּוֹרֵץ לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ. וְאֵין מִמְּחִין בִּידוֹ. דֶּרֶךְ
הַמֶּלֶךְ אֵין לָהּ שִׁיעוּר. וְכָל הָעַם בּוֹזְזִין וְנוֹתְנִין לְפָנָיו. וְהוּא
נוֹטֵל חֶלֶק בְּרֹאשׁ. לֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים אֱלָא שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִרְבֶּה הוּא לוֹ. וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיוּ מְסִירוֹת
אֶת לְבוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֲפִילוֹ אַחַת וּמְסִירָה אֶת לְבוֹ.
הָרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה. אִם בֵּן לָמָּה נֶאֱמַר לֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים
אֲפִילוֹ כְּאַבִּיגַיִל. לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוֹסִים אֱלָא כִּדִּי מִרְכַּבָּתוֹ
וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יִרְבֶּה לוֹ מְאֹד אֱלָא כִּדִּי לִתֵּן אֶסְפִּנְיָא.
וְכוֹתֵב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה לְשִׁמוֹ. יוֹצֵא לְמַלְחָמָה מוֹצִיָּאָה עִמּוֹ.
נִכְנָס מִכְנִיסָה עִמּוֹ. יוֹשֵׁב בְּדִין הִיא עִמּוֹ. מְסַב הִיא כְּגִדְדוֹ.
שְׁנַאֲמַר וְהִיתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו:

ה אין רוכבין על סוסו. ואין יושבים על כסאו. ואין משתמשים בשרביטו. ואין רואין אותו כשהוא מסתפר. ולא כשהוא ערום ולא בבית המרחץ. שנאמר שום תשים עליך מלך. שתהא אימתו עליך:

פרק ג

דיני ממונות בשלשה. זה בורר לו אחד. וזה בורר לו אחד. ושניהן בוררין להם עוד אחד. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים שני דיני בוררין להם עוד אחד. זה פוסל דינו של זה. וזה פוסל דינו של זה דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה. שהן קרובין. או פסולין. אבל אם היו כשרין. או ממחין. אינו יכול לפוסלן. זה פוסל עדיו של זה. וזה פוסל עדיו של זה דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה. שהן קרובין או פסולין. אבל אם היו כשרים. אינו יכול לפוסלן:

ב אמר לו נאמן עלי אבא. נאמן עלי אביך. נאמנין עלי שלשה רועי בקר. רבי מאיר אומר יכול לחזור בו. וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו. הנה חייב לחברו שבועה. ואמר לו דור לי בחיי ראשך. רבי מאיר אומר יכול לחזור בו. וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו:

ג ואלו הן הפסולין. המשחק בקוביא. והמלוה ברבית. ומפריחי יונים. וסוחרים שביעית. אמר רבי שמעון בתחלה

היו קורין אותן אוספי שביעית. משרבו האגסין חזרו לקרותן סוחרי שביעית. אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין להן אומנות אלא הוא. אבל יש להן אומנות שלא הוא. פשרין:

ד' ואלה הקרובים. (אביו). ואחיו. ואחי אביו. ואחי אמו. ובעל אחותו. ובעל אחות אביו. ובעל אחות אמו. ובעל אמו. וחמיו. וגיסו. הן ובניהן וחתניהן. וחורגו לבדו. אמר רבי יוסי זו משנת רבי עקיבא. אבל משנה ראשונה דודו ובן דודו. וכל הראוי לירשו. וכל הקרוב לו באותה שעה. היתה קרוב ונתרחק (הרי זה) פשר. רבי יהודה אומר אפילו מתה בתו. ויש לו בנים ממנה. הרי זה קרוב:

ה' האוהב והשונא. אוהב זה ששבינו. שונא כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה. אמרו לו לא נחשדו ישראל על כך:

י' כיצד בודקים את העדים. היו מכניסין אותן. ומאמרים עליהן. ומוציאין את כל האדם לחוץ. ומשירין את הגדול שבהן. ואומרים לו אמור. היאך אתה יודע שזה חייב לזה. אם אמר. הוא אמר לי שאני חייב לו. איש פלוני אמר לי. שהוא חייב לו. לא אמר כלום. עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז. ואחר כך מכניסין את השני. ובודקין אותו. אם נמצאו דבריהן מכונין. נושאין ונותנים בדבר. שנים אומרים זכאי. ואחד אומר חייב. זכאי שנים

אומרים חֵיב. ואֶחָד אומר זָכָאי. חֵיב. אֶחָד אומר זָכָאי
ואֶחָד אומר חֵיב. ואֶפִּילוּ שְׁנַיִם מְזַכִּין. אוּ מְחַיִּבִין. ואֶחָד
אומר אֵינִי יוֹדֵעַ. יוֹסִיפוּ הַדֵּינִין:

^א גָּמְרוּ אֶת הַדִּבְרִי. הָיוּ מְכַנְּסִין אוֹתָן. הַגְדוֹל שֶׁבַּדֵּינִים
אומר. אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתְּה זָכָאי. אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתְּה חֵיב. וּמִנֵּן
לְכַשְׁיָצָא אֶחָד מִן הַדֵּינִים. לֹא יֹאמֶר אֲנִי מְזַכֶּה וְחַבִּירִי
מְחַיִּבִים. אֲבָל מָה אַעֲשֶׂה שְׁחַבִּירִי רָבוּ עָלַי. עַל זֶה נֹאמֶר
(לֹא תִלְדָּךְ רַכִּיל בְּעַמֻּד. וְאוֹמֵר) הוֹלֵךְ רַכִּיל מְגַלֶּה סוֹד:

^ב כָּל זְמַן שֶׁמָּבִיא רֵאִיָּה סוֹתֵר אֶת הַדִּין. אָמְרוּ לוֹ כָּל
רֵאיוֹת שֵׁישׁ לָךְ הֵבֵא מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. הֵבִיא בְּתוֹךְ
שְׁלֹשִׁים יוֹם סוֹתֵר. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵינוֹ סוֹתֵר. אָמַר
רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מָה יַעֲשֶׂה זֶה שְׁלֹא מֵצֵא בְּתוֹךְ
שְׁלֹשִׁים. וּמֵצֵא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים. אָמְרוּ לוֹ הֵבֵא עֵדִים. וְאָמַר
אֵין לִי עֵדִים. אָמְרוּ הֵבֵא רֵאִיָּה וְאָמַר אֵין לִי רֵאִיָּה וּלְאַחַר
זְמַן מֵצֵא רֵאִיָּה. וּמֵצֵא עֵדִים. הֲרִי זֶה אֵינוֹ כָּלוּם. אָמַר
רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מָה יַעֲשֶׂה זֶה שְׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ
שֵׁישׁ לוֹ עֵדִים וּמֵצֵא עֵדִים. לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שֵׁישׁ לוֹ רֵאִיָּה
וּמֵצֵא רֵאִיָּה. (אָמְרוּ לוֹ הֵבֵא עֵדִים. אָמַר אֵין לִי עֵדִים.
הֵבֵא רֵאִיָּה וְאָמַר אֵין לִי רֵאִיָּה.) רָאָה שֶׁמִּתְחַיֵּב בַּדִּין.
אָמַר קָרְבוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהַעֲיִדוּנִי. אוּ שֶׁהוֹצִיא רֵאִיָּה מִתּוֹךְ
אֶפְנֵדָתוֹ. הֲרִי זֶה אֵינוֹ כָּלוּם:

פרק ד

אֶחָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת. וְאֶחָד דִּינֵי נִפְשׁוֹת. בְּדִרְיָשָׁה
 וּבַחֲקִירָה. שֶׁנֶּאֱמַר מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם. מֵה
 בֵּין דִּינֵי מְמוֹנוֹת לְדִינֵי נִפְשׁוֹת. דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּשִׁלְשָׁה.
 וְדִינֵי נִפְשׁוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת. פּוֹתֶחֱחִין
 בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוֹבָה. וְדִינֵי נִפְשׁוֹת פּוֹתֶחֱחִין לְזָכוֹת. וְאֵין
 פּוֹתֶחֱחִין לְחוֹבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת מְטִין עַל פִּי אֶחָד. בֵּין לְזָכוֹת
 בֵּין לְחוֹבָה. וְדִינֵי נִפְשׁוֹת מְטִין עַל פִּי אֶחָד לְזָכוֹת. וְעַל
 פִּי שְׁנַיִם לְחוֹבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת מַחְזִירִין בֵּין לְזָכוֹת בֵּין
 לְחוֹבָה. וְדִינֵי נִפְשׁוֹת מַחְזִירִין לְזָכוֹת. וְאֵין מַחְזִירִין לְחוֹבָה.
 דִּינֵי מְמוֹנוֹת הֵכֵל מְלַמְּדִין זָכוֹת וְחוֹבָה. דִּינֵי נִפְשׁוֹת הֵכֵל
 מְלַמְּדִין זָכוֹת. וְאֵין הֵכֵל מְלַמְּדִין חוֹבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת
 הֵמְלִימָה חוֹבָה מְלַמְּד זָכוֹת. וְהֵמְלִימָה זָכוֹת מְלַמְּד חוֹבָה.
 דִּינֵי נִפְשׁוֹת הֵמְלִימָה חוֹבָה מְלַמְּד זָכוֹת. אֲבָל הֵמְלִימָה
 זָכוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְחַזּוֹר וּלְלַמֵּד חוֹבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת דְּגִין
 בְּיוֹם וְגוֹמְרִין בְּלֵילָה. דִּינֵי נִפְשׁוֹת דְּגִין בְּיוֹם וְגוֹמְרִין בְּיוֹם.
 דִּינֵי מְמוֹנוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בְּיוֹם. בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוֹבָה. דִּינֵי
 נִפְשׁוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בְּיוֹם לְזָכוֹת. וּבְיוֹם שֶׁל אַחֲרָיו לְחוֹבָה.
 לְפִכֵּךְ אֵין דְּגִין לֹא בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וְלֹא בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב:

ב דִּינֵי הַטְּמְאוֹת וְהַטְּהָרוֹת מִתְּחִילִין מִן הַגָּדוֹל. דִּינֵי נִפְשׁוֹת
 מִתְּחִילִין מִן הַצָּד. הֵכֵל כְּשֶׁרִין לְדוֹן דִּינֵי מְמוֹנוֹת. וְאֵין הֵכֵל
 כְּשֶׁרִין לְדוֹן דִּינֵי נִפְשׁוֹת. אֲלֵא כִּהְנִים לוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים.
 הַמְּשִׁיאִין לְכַהֲנָה:

ג סנהדרין היתה כחצי גרן עגולה. כדי שיהו רואין זה את זה. ושני סופרי הדינין עומדין לפניו. אחד מימין ואחד משמאל. וכותבין דברי המזכין ודברי המחיבין. רבי יהודה אומר שלשה. אחד כותב דברי המזכרים. ואחד כותב דברי המחיבים. והשלישי כותב דברי המזכין ודברי המחיבין:

ד ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניו. כל אחד ואחד מכיר את מקומו. היו צריכים לסמוך סומכין מן הראשונה. אחד מן השניה בא לו לראשונה. ואחד מן השלישית בא לו לשניה. ובוררין להן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית. ולא היה יושב במקומו של ראשון. אלא יושב במקום הראוי לו:

ה כיצד מאימין אל העדים. על עדי נפשות. היו מכניסין אותן ומאימין עליהם. שמא תאמרו מאומד ומשמועה. עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמענו. או שמא אי אתם יודעין. שסופנו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה. הווי' יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות. דיני ממונות. אדם נותן ממון ומתכפר לו. דיני נפשות דמו ודם זרעיותיו תלוין בו. עד סוף העולם. שכן מצינו בקין שהרג את אחיו. נאמר בו קול דמי אחיך צועקים. אינו אומר דם אחיך. אלא דמי אחיך. דמו ודם זרעיותיו. דבר אחר דמי אחיך. שהיה דמו משלך על העצים ועל האבנים. לפיכך נברא אדם יחידי. ללמדך שכל המאבד נפש אחת

מִיִּשְׂרָאֵל. מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כָּאלוֹ אֵבֶד עוֹלָם מָלֵא.
 וְכָל הַמִּקְיִים נָפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל. מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב
 כָּאלוֹ קַיִם עוֹלָם מָלֵא. וּמִפְּנֵי שְׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת שֶׁלֹּא יֵאמָר
 אָדָם לַחֲבִירוֹ. אָבֹא גָדוֹל מֵאֲבִיד. וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶפִּיקוֹרוֹסִים
 אוֹמְרִים. הִרְבָּה רְשׁוּיּוֹת בְּשָׁמַיִם. וְלֹהֲגִיד גָּדוֹלְתּוֹ שֶׁל
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ כְּמָה מְטַבְּעוֹת בַּחוּתָם
 אֶחָד. וְכֵלֶן דּוֹמִין זֶה לָזֶה. וּמִלֵּךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא טֹבֵעַ כָּל אָדָם בַּחוּתָמוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְאֵין
 אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֶה לַחֲבִירוֹ. לְפִיכָךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיֵּב לוֹמַר
 בְּשִׁבְלִי גִבְרָא הָעוֹלָם. וְשָׁמָּה תֹאמְרוּ מָה לָּנוּ וְלַצָּרָה
 הַזֹּאת. וְהֵלֵא כִּבְר נֹאמֵר וְהוּא עַד אוֹ רָאָה אוֹ יָדַע אִם
 לֹא יֵגִיד וְגוֹמֵר. וְשָׁמָּה תֹאמְרוּ מָה לָּנוּ לַחוּב בְּדָמוֹ שֶׁל זֶה.
 וְהֵלֵא כִּבְר נֹאמֵר בְּאִבּוֹד רְשָׁעִים רָנָה:

פרק ה

הָיוּ בּוֹדְקִין אוֹתָן בְּשִׁבְעַת חֻקִּירוֹת. בְּאִיזוֹ שָׁבוּעַ. בְּאִיזוֹ
 שָׁנָה. בְּאִיזָה חֹדֶשׁ. בְּכַמָּה בַּחֹדֶשׁ. בְּאִיזָה יוֹם. בְּאִיזוֹ
 שָׁעָה. בְּאִיזָה מְקוֹם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בְּאִיזָה יוֹם. בְּאִיזוֹ
 שָׁעָה. בְּאִיזָה מְקוֹם מִכִּירִין אֵתָם אוֹתוֹ. הַתְּרִיתָם בּוֹ.
 הָעוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים. אֵת מִי עָבַד. וּבְכַמָּה עָבַד:

^ב כָּל הַמִּרְבָּה בַּבְּדִיקוֹת הָרִי זֶה מְשַׁבַּח. מַעֲשֶׂה וּבְדָק בֵּין
 זָכָאִי בְּעֶצְקֵי תַּאנִּים. וּמָה בֵּין חֻקִּירוֹת לַבְּדִיקוֹת. חֻקִּירוֹת.
 אֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ. עֲדוּתָן בְּטִלָּה. בְּדִיקוֹת אֶחָד אוֹמֵר

אֵינִי יוֹדֵעַ. וְאֶפִּילוּ שְׁנַיִם אוֹמְרִים אֵין אָנוּ יוֹדְעִין. עֵדוּתָן קִיָּמָת. אֶחָד חֲקִירוֹת וְאֶחָד בְּדִיקוֹת. בְּזִמְנָן שְׂמִיכְחִישִׁין זֶה אֶת זֶה. עֵדוּתָן בְּטָלָה:

^ג אֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁנִים בַּחֲדָשׁ. וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ בַּחֲדָשׁ. עֵדוּתָן קִיָּמָת. שְׁזֶה יוֹדֵעַ בְּעֶבְרוֹ שֶׁל חֲדָשׁ. וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּעֶבְרוֹ שֶׁל חֲדָשׁ. אֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ. וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה. עֵדוּתָן בְּטָלָה. אֶחָד אוֹמֵר בְּשֵׁתִי שְׁעוֹת. וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ שְׁעוֹת. עֵדוּתָן קִיָּמָת. אֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ. וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה. עֵדוּתָן בְּטָלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר קִיָּמָת. אֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה. וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשֵׁבַע. עֵדוּתָן בְּטָלָה. שְׁבַחֲמִשׁ חֲמָה בַּמִּזְרָח. וּבְשֵׁבַע חֲמָה בַּמַּעֲרָב:

^ד וְאַחֲרֵי כֵן מְכַנְּסִים אֶת הַשְּׁנֵי. וּבּוֹדְקִין אוֹתוֹ. אִם נִמְצָאוּ דְבָרֵיהֶם מְכּוּנִין. פּוֹתְחִין בְּזָכוֹת. אָמַר אֶחָד מִן הָעֵדִים. יֵשׁ לִי לִלְמַד עָלָיו זְכוֹת. אוֹ אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים. יֵשׁ לִי לִלְמַד עָלָיו חוֹבָה. מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. אָמַר אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים. יֵשׁ לִי לִלְמַד עָלָיו זְכוֹת. מַעֲלִין אוֹתוֹ וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בֵּינֵיהֶם. וְלֹא הָיָה יוֹרֵד מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ. אִם יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרוֹ שׁוֹמֵעִין לוֹ. וְאֶפִּילוּ הוּא אוֹמֵר יֵשׁ לִי לִלְמַד עַל עֲצָמֵי זְכוֹת. שׁוֹמֵעִין לוֹ. וּבִלְבָד שִׁיְהֵא מִמֶּשׁ בְּדַבְּרוֹ:

^ה אִם נִמְצָאוּ לוֹ זְכוֹת פְּטָרוֹהוּ. וְאִם לֹא מַעֲבִירִין דִּינוֹ לְמַחֲרֵי. (הָיוּ) מַזְדִּיקִין זִוְגוֹת (זִוְגוֹת) וּמִמַּעֲטִין בְּמֵאֶכְלֵי. וְלֹא הָיוּ שׁוֹתִין יַיִן כָּל הַיּוֹם. וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּדַבָּר כָּל

הלילה. ולמחרת משכימין ובאין לבית דין. המזכה אומר
 אני מזכה. ומזכה אני במקומי. וחמחייב אומר אני מחייב.
 ומחייב אני במקומי. המלמד חובה. מלמד זכות. אבל
 המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה. אם טעו
 בדבר. שני סופרי הדינין מזכירין אותן. אם מצאו לו זכות
 פטרוהו. ואם לאו עומדים למנין. שנים עשר מזכין ואחד
 עשר מחייבין. וזכאי. שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין.
 ואפילו אחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין. ואחד אומר
 איני יודע. ואפילו עשרים ושנים מזכין. או מחייבין. ואחד
 אומר איני יודע. יוסיפו הדינין. עד כמה מוסיפין שנים
 שנים. עד שבעים ואחד. שלשים וששה מזכין ושלשים
 וחמשה מחייבין. וזכאי. שלשים וששה מחייבין. ושלשים
 וחמשה מזכין. דנין אלו כנגד אלו. עד שיראה אחד מן
 המחייבין. דברי המזכין:

פרק ו

נגמר הדין מוציאין אותו לסקלו. בית הסקילה הנה
 חוץ לבית דין. שנאמר הוצא את המקלל. אחד
 עומד על פתח בית דין. והסודרין בידו. ואדם אחר רוכב
 הסוס רחוק ממנו. כדי שיהא רואהו. אומר אחד יש לי
 ללמד עליו זכות. הלה מניף בסודרין. והסוס רץ ומעמידו.
 ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות. מחזירין
 אותו. אפילו ארבע וחמשה פעמים. ובלבד שיהא ממש

בְּדַבְּרֵיהֶם מֵצֵאוּ לוֹ זְכוּת פְּטָרוֹהוּ. וְאִם לֹא יוֹצֵא לְסֶקֶל.
וְכִרְזוּ יוֹצֵא לְפָנָיו אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי יוֹצֵא לְסֶקֶל. עַל
שֶׁעָבַר עֲבִירָה פְּלוֹנִית. וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֲדִיו. כָּל מִי שִׁיּוּדַע
לוֹ זְכוּת יָבֹא וְלִלְמַד עָלָיו:

^ב הִיא רְחוֹק מִבֵּית הַסֵּקִילָה עֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹמְרִים לוֹ
הַתּוֹדָה שְׁכֵן דֶּרֶךְ כָּל הַמוֹמְתִין מִתּוֹדִין. שְׂכַל הַמִּתּוֹדָה יֵשׁ
לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁכֵן מְצִינוּ בְּעֶכָן שֶׁאָמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ.
בְּנֵי שָׁם נָא כְבוֹד לַיְי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תּוֹדָה. וַיַּעַן עָכָן
אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר. אִמָּנָה אֲנֹכִי חֲטָאתִי לַיְי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וְכִזַּאת וְגוֹמֵר. וּמִנֵּין שְׂכָפֶר לוֹ וְדוּיּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
מָה עֲכָרְתָּנוּ. יַעֲכָרְךָ יי בַּיּוֹם הַזֶּה. הַיּוֹם הַזֶּה אַתָּה עֹכּוֹר.
וְאִי אַתָּה עֹכּוֹר לְעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵינוּ יוֹדֵעַ לְהַתּוֹדוֹת.
אוֹמְרִים לוֹ אֲמֹר תְּהֵא מִיתָתִי כִּפְרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר אִם הִיא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְזַמֵּם אוֹמֵר תְּהֵא
מִיתָתִי כִּפְרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי. חוּץ מִעוֹן זֶה. אָמְרוּ לוֹ אִם
כֵּן יִהְיֶה כָּל אָדָם אוֹמְרִים כֵּךְ. כִּדִּי לְנִקּוֹת אֶת עֲצָמָן:

^ג הִיא רְחוֹק מִבֵּית הַסֵּקִילָה אַרְבַּע אַמּוֹת. מִפְּשִׁיטִין אוֹתוֹ
אֶת בִּגְדָיו. הָאִישׁ מְכַסִּין אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו. וְהָאִשָּׁה מִלְּפָנֶיהָ
וּמֵאַחֲרֶיהָ. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אִישׁ נִסְקָל
עָרוֹם. וְאִין הָאִשָּׁה נִסְקָלָת עָרוֹמָה:

^ד בֵּית הַסֵּקִילָה הִיא גְבוּהָ שְׁתֵּי קוֹמוֹת. אֶחָד מִן הָעֲדִים
דוֹחֲפוֹ עַל מִתְּנֵיוֹ. נֶהֱפֵךְ עַל לְבֹו הוֹפְכוֹ עַל מִתְּנֵיוֹ. אִם מִת

(בה) יָצָא וְאִם לֹא הִשְׁנִי נוֹטֵל אֶת הָאֶבֶן וְנוֹתְנָה עַל לְבוֹ. אִם מֵת בָּהּ יָצָא וְאִם לֹא. רְגִימָתוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל. שְׁנָאֵמַר יָד הָעֲדִים תְּהִיָּה בּוֹ בְּרֹאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ וְיָד כָּל הָעָם בְּאַחֲרוֹנָה. כָּל הַנִּסְקָלִין נִתְּלִין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינּוּ נִתְּלָה אֶלָּא הַמְּגֹדֶף. וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים. הָאִישׁ תּוֹלִים אוֹתוֹ פָּנָיו כְּלָפֵי הָעָם. וְהָאִשָּׁה פָּנֶיהָ כְּלָפֵי הָעֵץ. דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים הָאִישׁ נִתְּלָה. וְאִין הָאִשָּׁה נִתְּלִית. אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְהֵלֵא שְׁמַעוֹן בֶּן שֹׁטָח תָּלָה (נָשִׁים) בְּאֶשְׁקֶלוֹן. אָמְרוּ לוֹ שְׁמוֹנִים נָשִׁים תָּלָה. וְאִין דָּנִים שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד. כִּי־צַד תּוֹלִין אוֹתוֹ. מְשַׁקְעִין אֶת הַקּוֹרָה בְּאַרְצָ. וְהָעֵץ יוֹצֵא (מִמֶּנָּה). וּמִקִּיף שְׁתֵּי יָדָיו זֶה עַל גֵּב זֶה וְתוֹלָה אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַקּוֹרָה מְטָה עַל הַכֶּתֶל וְתוֹלָה אוֹתוֹ. כְּדֶרֶךְ שֶׁהַטְּבָחִין עוֹשִׂין. וּמִתִּירִין אוֹתוֹ מִיָּד. וְאִם לֹן עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא תַעֲשֶׂה. שְׁנָאֵמַר לֹא תִלִּין גְּבֻלָּתוֹ עַל הָעֵץ. כִּי קְבוּרָה תִּקְבְּרֶנּוּ בְּיוֹם הַהוּא כִּי קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תִּלּוּי וְגוֹמֵר. כְּלוּמַר מִפְּנֵי מָה זֶה תִּלּוּי מִפְּנֵי שֶׁבִּירָךְ אֶת הַשֵּׁם. וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְּהִלָּל:

ה' אָמַר רַבִּי מֵאִיר בְּשַׁעָה שְׁאָדָם מִצְטָעֵר שְׂכִינָה. מֵהַלְשׁוֹן אוֹמְרָת. (כִּבְ"י כּוֹל) קָלְנִי מֵרֹאשִׁי. קָלְנִי מִזְרוּעֵי. אִם כִּבְ"י כּוֹל הַמָּקוֹם מִצְטָעֵר עַל דָּמָם שֶׁל רָשָׁעִים שְׁנִשְׁפָּךְ. קָל וְחִמֵּר עַל דָּמָם שֶׁל צַדִּיקִים. וְלֹא זֶה בְּלִבְד. אֶלָּא כָּל הַמִּלִּין אֶת מֵתוֹ. עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הֵלִינוּ לְכַבּוֹדוֹ לְהִבְיֵא לוֹ אֶרֶז וְתַכְרִיכִים. אֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו. וְלֹא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתוֹ

בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו אֵלָּא שְׁנֵי בֵּיתֵי קִבְרוֹת הָיוּ מִתְקַנְיָן לְבֵית
דִּין אֶחָד לְנִסְקָלִין וְלִנְשָׁרְפִין וְאֶחָד לְנִהְרְגִין וְלִנְחַנְקִין:

^י וְנִתְעַבַּל הַבֶּשֶׁר מִלְקָטִין אֶת הָעֲצָמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתוֹ
בְּמִקְוֵמָן וְהַקְרוּבִים בָּאִים וְשׂוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹם הַדִּינִים
וּבְשָׁלוֹם הָעֵדִים כְּלוֹמַר דְּעוּ שְׂאִין בְּלִבָּנוּ עֲלֵיכֶם כְּלוֹם
שְׂדִין אֶמֶת דִּנְתֶּם וְלֹא הָיוּ מִתְאַבְּלִים אֲבָל אוֹנְנִין שְׂאִין
אֲנִינוֹת אֵלָּא בַּלֵּב:

פרק ז

אַרְבַּע מִיתוֹת נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין סְקִילָה שְׂרִיפָה הָרֶג
וְחֻנֵּק רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׂרִיפָה סְקִילָה חֻנֵּק
וְהָרֶג זֶה מִצְוֹת הַנִּסְקָלִים:

^ב מִצְוֹת הַנִּשְׁרָפִין הָיוּ מְשַׁקְעִין אוֹתוֹ בְּזָבֵל עַד אַרְבָּבוֹתָיו
וְנוֹתְנִים סוֹדֵר קָשָׁה לְתוֹךְ הָרֶכֶה וְכוּרֵךְ עַל צִוָּאָרוֹ זֶה
מוֹשֵׁךְ אֲצִלוֹ זֶה מוֹשֵׁךְ אֲצִלוֹ עַד שְׁפוֹתַיִךְ אֶת פִּי
וּמִדְּלִיק אֶת הַפְּתִילָה וְזוֹרְקָה לְתוֹךְ פִּי וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ
מַעֲיוֹ וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מַעֲיוֹ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף הוּא
אִם מֵת בִּידָם לֹא הָיוּ מְקַיְמִין בּוֹ (מִצְוֹת) שְׂרִיפָה אֵלָּא
פּוֹתֶחִין אֶת פִּי בַּצֵּבֶת שְׁלֹא בְּטוֹבָתוֹ וּמִדְּלִיק הַפְּתִילָה
וְזוֹרְקָה לְתוֹךְ פִּי וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מַעֲיוֹ וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי
מַעֲיוֹ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן צְדוֹק מַעֲשֶׂה בְּבֵת כֹּהֵן אַחַת
שִׁנְתָּהּ וְהִקִּיפוּהָ חֲבִילֵי זְמוּרוֹת וּשְׂרָפוּהָ אָמְרוּ לוֹ מִפְּנֵי
שְׁלֹא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ שָׁעָה בְּקִי:

א מִצֹּת הַנֶּהֱרָגִין הָיוּ מִתִּיזִין אֶת רֹאשׁוֹ בְּסִיף. כִּרְדָּךְ
שֶׁהַמְּלָכוֹת עוֹשֶׂה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נוּוֹל הוּא (זֶה) אֵלֶּא
מִנִּיחִין אֶת רֹאשׁוֹ עַל הַסֵּדֶן וְקוֹצֵת בְּקוֹפִיץ. אָמְרוּ לוֹ אֵין
מִיָּתָה מִנּוּלָת מִזֹּו. מִצֹּת הַנֶּהֱנָקִין הָיוּ מְשַׁקְעִין אוֹתוֹ בְּזָבֵל
עַד אֲרַבְבוּתָיו. וְנוֹתְנִים סוּדֵר קָשָׁה לְתוֹךְ הָרֶפֶה. וְכוּרָךְ
עַל צִוָּאָרוֹ. זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ. עַד שֶׁנִּפְשׁוּ
יוֹצֵאָה:

ד אֵלוֹ הֵן הַנִּסְקָלִין. הֵבֵא עַל הָאֵם. וְעַל אִשְׁתְּ הָאָב.
וְעַל הַכֶּלֶה. וְעַל הַזְכוּר. וְעַל הַבְּהֵמָה. וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה
אֶת הַבְּהֵמָה. וְהַמְּגֵדִף. וְהָעוֹבֵד עֲבוּדַת אֱלִילִים. וְהַנּוֹתֵן
מִזְרָעוֹ לַמֶּלֶךְ. וְבַעַל אוֹב וַיִּדְעוּנִי. וְהַמְּחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת.
וְהַמְּקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ. וְהֵבֵא עַל נַעֲרָה הַמְּאוֹרְסָה. הַמְּסִית
וְהַמְּדִיחַ. וְהַמְּכַשֵּׁף. וְבֵן סוֹרֵר וּמוֹרֵה. הֵבֵא עַל הָאֵם. חֵיב
עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵם. וּמִשּׁוּם אִשָּׁת אָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
אֵינוֹ חֵיב. אֵלֶּא מִשּׁוּם הָאֵם בְּלִבָּד. הֵבֵא עַל אִשָּׁת אָב.
חֵיב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אִשָּׁת אָב. וּמִשּׁוּם אִשָּׁת אִישׁ. בֵּין בְּחַי
אָבִיו. בֵּין לְאַחַר מִיתַת אָבִיו. בֵּין מִן הָאִירוּסִין. בֵּין מִן
הַנִּשְׁוֹאִין. הֵבֵא עַל כֻּלָּתוֹ. חֵיב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כֻּלָּתוֹ. וּמִשּׁוּם
אִשָּׁת אִישׁ. בֵּין בְּחַי בְּנוֹ. בֵּין לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ. בֵּין מִן
הָאִירוּסִין. בֵּין מִן הַנִּשְׁוֹאִין. הֵבֵא עַל הַזְכוּר. וְעַל הַבְּהֵמָה.
וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה. אִם אָדָם חָטָא. בְּהֵמָה מֵה
חֲטָאָה. אֵלֶּא לְפִי שִׁבְעָאָה לְאָדָם. תִּקְלָה עַל יָדָהּ. לְפִיכָךְ

אמר הכתוב תסקל. דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק. ויאמרו. זו היא שנסקל פלוני על ידה:

ה' המגדף אינו חייב עד שיפרש השם. אמר רבי יהושע בן קרחה בכל יום דגין את העדים בכנוי. יכה יוסי את יוסי. נגמר הדין לא היו הורגים בכנוי. אלא מוציאים כל אדם לחוץ. ושואלים את הגדול שבהן. ואומרים לו אמור. מה ששמעת בפירוש. והוא אומר. והדיגין עומדין על רגליהן. וקורעין ולא מאחין. והשני אומר אף אני כמוהו. והשלישי אומר אף אני כמוהו:

י' העובד עבודת אלילים. אחד העובד. ואחד הזובח. ואחד המקטר. ואחד המנסך. ואחד המשתחוה. ואחד המקבלו עליו לאלוה. והאומר לו אלי אתה. אבל המגפף והמנשק. והמכבד והמרביץ. והמרחיץ. הסך. והמלביש. והמגעיל. עובר בלא תעשה. הנזדר בשמו. והמקים בשמו. עובר בלא תעשה. הפוער עצמו לבעל פעור. זו היא עבודתו. הזורק אבן למרקוליס. זו היא עבודתו:

י' הנותן מזרעו למלך. אינו חייב עד שימסור למלך. ויעביר באש. מסר למלך. ולא העביר באש. העביר באש. ולא מסר למלך. אינו חייב עד שימסור למלך. ויעביר באש. בעל אוב. זה פיתום המדבר משחיו. וידעוני. זה המדבר בפיו. הרי אלו בסקילה. והנשאל בהם באזהרה:

ה' המחלל את השבת בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת. והמקלל אביו ואמו אינו חייב עד שיקללם בשם. קללם בכנוי רבי מאיר מחייב. וחכמים פוטרין:

ט' הבא על נערה המאורסה. אינו חייב עד שתהא נערה. בתולה מאורסה. והיא בבית אביה. באו עליה שנים. הראשון בסקילה. והשני בחנק:

י' המסית. זה הדיוט המסת את ההדיוט. אמר לו יש יראה במקום פלוני. כך אוכלת כך שותה. כך מטיבה כך מריעה. כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמינין עליהן חוץ מזו. אמר לשנים והם עדיו. מביאין אותו לבית דין. וסוקלין אותו. אמר לאחד. הוא אומר יש לי חברים. רוצים בכך. אם היה ערום ואינו יכול לדבר בפניהם. מכמינין לו עדים אחורי הגדר. והוא אומר לו. אמור מה שאמרת לי ביחוד. והלה אומר לו. והוא אומר לו. היאך נניח את אלהינו שבשמים. ונלך ונעבוד עצים ואבנים. אם חזר בו (הרי זה) מוטב. ואם אמר כך היא חובתנו. וכך יפה לנו. העומדים מאחורי הגדר. מביאין אותו לבית דין. וסוקלין אותו. האומר אעבוד. אלה. ואעבוד. גלך ונעבוד. אֶזְבַּח. אֶלֶךְ וְאֶזְבַּח. גִּלְךְ וְנִזְבַּח. אֶקְטִיר. אֶלֶךְ וְאֶקְטִיר. גִּלְךְ וְנִקְטִיר. אֶנְסֵךְ. אֶלֶךְ וְאֶנְסֵךְ. גִּלְךְ וְנִנְסֵךְ. אֶשְׁתַּחֲוֶה. אֶלֶךְ וְאֶשְׁתַּחֲוֶה. גִּלְךְ וְנִשְׁתַּחֲוֶה. המדיח. זה האומר גלך ונעבוד עבודת אלילים:

י" המכשף. העושה מעשה חייב. ולא האוחז את העינים.
 רבי עקיבא אומר משום רבי יהושע. שנים לוקטין
 קשואין. אחד לוקט פטור. ואחד לוקט חייב. העושה
 מעשה חייב. האוחז את העינים פטור:

יום טז

פרק ח

בן סורר ומורה. מאימתי נעשה בן סורר ומורה. משיביא
 שתי שערות. ועד שיקיף זקן התחתון. ולא העליון.
 אלא שדברו חכמים בלשון נקיה. שנאמר כי יהיה לאיש
 בן. בן ולא בת. בן ולא איש. קטן פטור. שלא בא לכלל
 מצות:

ב מאימתי חייב משיאכל טרטימר בשר. וישתה חצי לוג
 יין האיטלקי. רבי יוסי אומר מנה בשר ולוג יין. אכל
 בחבורת מצוה. אכל בעבור החדש. אכל מעשר שני
 בירושלים. אכל גבלות וטרפות שקצים ורמשים. (אכל
 טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. ומעשר שני
 והקדש שלא נפדו.) אכל דבר שהוא מצוה. ודבר שהוא
 עבירה. אכל כל מאכל. ולא אכל בשר. שתה כל משקה
 ולא שתה יין. אינו נעשה בן סורר ומורה. עד שיאכל
 בשר וישתה יין. שנאמר זולל וסובא. ואף על פי שאין
 ראיה לדבר. זכר לדבר. שנאמר אל תהי בסובאי יין
 בזוללי בשר למו:

^א גִּנֵּב מִשָּׁל אָבִיו וְאָכַל בְּרִשּׁוֹת אָבִיו. מִשָּׁל אֲחֵרִים וְאָכַל בְּרִשּׁוֹת אָבִיו. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. עַד שִׁיִּגְנוֹב מִשָּׁל אָבִיו וְיֹאכַל בְּרִשּׁוֹת אֲחֵרִים. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שִׁיִּגְנוֹב מִשָּׁל אָבִיו וּמִשָּׁל אִמּוֹ:

^ד הִיָּה אָבִיו רוֹצֵה וְאִמּוֹ אֵינָה רוֹצֵה. אָבִיו אֵינוֹ רוֹצֵה וְאִמּוֹ רוֹצֵה. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. עַד שֶׁיְהִי שְׂנִיָּהֶם רוֹצִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם לֹא הִיָּתָה אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. הִיָּה אֶחָד מֵהֶם גֹּדֵם אוֹ חָגֵר. אוֹ אֵלִים. אוֹ סוּמָא. אוֹ חֵרֶשׁ. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. שְׁנַאֲמַר וְתַפְּשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ. וְלֹא גִדְמִין. וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ וְלֹא חָגְרִין. וְאָמְרוּ וְלֹא אֱלָמִין. בָּנֵנוּ זֶה וְלֹא סוּמִין. אֵינָנו שׁוֹמְעִים בְּקוֹלָנוּ וְלֹא חֵרֶשִׁין. מַתְרִין בּוֹ בַּפִּי שְׁלֹשָׁה. וּמִלְקִין אוֹתוֹ. חֹזֵר וְקֹלְקֵל גְּדוֹן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְאֵינוֹ נִסְקֵל. עַד שֶׁיְהִי שֵׁם שְׁלֹשָׁה הָרֵאשׁוֹנִים. שְׁנַאֲמַר בָּנֵנוּ זֶה. זֶהוּ שְׁלֵקָה בַּפְּנִיכֶם. בָּרַח עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. וְאַחֵר כֶּךָ הַקִּיף זָקֵן הַתַּחְתּוֹן פְּטוֹר. וְאִם מִשְׁנֵגְמַר דִּינוֹ בָּרַח. וְאַחֵר כֶּךָ הַקִּיף זָקֵן הַתַּחְתּוֹן. חֵיב:

^ה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה גְּדוֹן עַל שֵׁם סוּפוֹ. אֶמְרָה תוֹרָה יָמוּת זָכָאִי. וְאֵל יָמוּת חֵיב. שְׁמִיתָתָן שֶׁל רְשָׁעִים הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. יֵין וְשִׁינָה לְרְשָׁעִים. הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. פְּזוֹר לְרְשָׁעִים הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. כְּנוֹס לְרְשָׁעִים רָע לָהֶן וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם.

וְרַע לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים הַנָּאָה לָהֶן וְהַנָּאָה לְעוֹלָם. שְׁקֵט
לְרַשָּׁעִים רַע לָהֶן וְרַע לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים הַנָּאָה לָהֶן וְהַנָּאָה
לְעוֹלָם:

י הָבֵא בַּמַּחֲתֶרֶת נִדּוֹן עַל שֵׁם סוֹפוֹ. הִיָּה בָּא בַּמַּחֲתֶרֶת.
וְשִׁבַּר אֶת הַחֲבִית. אִם יֵשׁ לוֹ דָּמִים חַיִּב. וְאִם אֵין לוֹ דָּמִים
פְּטוּר:

י וְאֵלוֹ הֵן שְׁמֵצִילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁם. הַרּוֹדֵף אַחֵר חֲבִירוֹ
לְהַרְגּוֹ. וְאַחֵר הַזְּכוּר. וְאַחֵר הַנַּעֲרָה הַמְּאֻרְסָה. אֲבָל
הַרּוֹדֵף אַחֵר בַּהֶמָּה. וְהַמַּחֲלֵל אֶת הַשָּׁבֶת. וְהַעוֹבֵד עֲבוֹדַת
אֱלִילִים אֵין מַצִּילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁם:

פרק ט

וְאֵלוֹ הֵן הַנִּשְׁרָפִין. הָבֵא עַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ. וּבֵת כֹּהֵן
שֶׁזִּנְתָה. יֵשׁ בְּכָלֵל אִשָּׁה וּבִתָּהּ. בֵּתוֹ. וּבֵת בֵּתוֹ. וּבֵת
בְּנוֹ. וּבֵת אִשְׁתּוֹ. וּבֵת בִּתָּהּ. וּבֵת בִּנְיָהּ. חֲמוּתוֹ. וְאִם חֲמוּתוֹ.
וְאִם חָמִיו. וְאֵלוֹ הֵן הַנֶּהָרְגִין. הַרוֹצֵחַ. וְאִנְשֵׁי עִיר הַנִּדְחָת.
רוֹצֵחַ שֶׁהִכָּה אֶת רֵעֵהוּ בְּאַבֶּן. אוֹ בְּבָרָזִל. וְכָבַשׁ עָלָיו לְתוֹךְ
הַמַּיִם. אוֹ לְתוֹךְ הָאוּר. וְאִינוּ יָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם וּמֵת חַיִּב.
דָּחַפוּ לְתוֹךְ הַמַּיִם. אוֹ לְתוֹךְ הָאוּר וְיָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם וּמֵת.
פְּטוּר. שָׁסָה בּוֹ אֶת הַכֶּלֶב. שָׁסָה בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ פְּטוּר.
הַשִּׁיד בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב. וְחַכְמִים פּוֹטְרִין.
הַמִּכָּה אֶת חֲבִירוֹ. בֵּין בְּאַבֶּן אוֹ בְּאֶגְרוֹף. וְאִמְדוּהוּ לְמִיתָה.

והקל ממה שהיה. ולאחר מכאן הכביד ומת. חיבי. רבי
נחמיה אומר פטור. שרגלים לדבר:

^ב נתפון להרוג את הבהמה והרג את האדם. לנכרי והרג
את ישראל. לנפלים והרג בן קימא. פטור. נתפון להכותו
על מתניו. ולא היה בה כדי להמית על מתניו. והלכה לו
על לבו. והיה בה כדי להמית על לבו ומת. פטור. נתפון
להכותו על לבו. והיה בה כדי להמית על לבו. והלכה
לו על מתניו. ולא היה בה כדי להמית על מתניו ומת
פטור. נתפון להכות את הגדול. ולא היה בה כדי להמית
הגדול. והלכה לו על הקטן. והיה בה כדי להמית את
הקטן. ומת פטור. נתפון להכות את הקטן. והיה בה כדי
להמית את הקטן. והלכה לה על הגדול. ולא היה בה
כדי להמית את הגדול ומת פטור. אבל נתפון להכותו
על מתניו. והיה בה כדי להמית על מתניו. והלכה לה
על לבו ומת חיבי. נתפון להכות את הגדול. והיה בה כדי
להמית את הגדול. והלכה לה על הקטן ומת חיבי. רבי
שמעון אומר אפילו נתפון להרוג את זה. והרג את זה.
פטור:

^ג רוצח שנתערב באחרים. כלן פטורין. רבי יהודה אומר
כונסין אותם לכיפה. כל חיבי מיתות שנתערבו זה
בזה. גדוּגין בקלה. הנסקלין בגשרפין. רבי שמעון אומר
גדוּגים בסקילה. שהשרפה חמורה. וחכמים אומרים
גדוּגין בגשרפה. שהסקילה חמורה. אמר להן רבי שמעון

אלו לא היתה שרפה חמורה לא נתנה לבת כהן שזנתה.
אמרו לו אלו לא היתה סקילה חמורה לא נתנה למגדף
ולעובד עבודת אלילים. הנהרגין בנחנקין. רבי שמעון
אומר בסיף. וחכמים אומרים בחנק:

ד מי שנתחייב בשתי מיתות דין. גדון בחמורה. עבר
עבירה שנתחייב שתי מיתות. גדון בחמורה. רבי יוסי
אומר גדון בזיקה הראשונה שבאה עליו:

ה מי שלקה ושנה. בית דין מכניסין אותו לכפה. ומאכילין
אותו שעורין. עד שכרסו מתבקעת. ההורג נפש שלא
בעדים. מכניסין אותו לכפה. ומאכילין אותו. לחם צר
ומים לחץ:

י הגזיב את הקסוה. והמקלל בקוסם. והבועל ארמית.
קנאין פוגעין בו. כהן ששמש בטמאה. אין אחיו הכהנים
מביאין אותו לבית דין. אלא פרחי כהונה מוציאין אותו
חוץ לעזרה. ומפציעין את מוחו בגזרין. זר ששמש
במקדש. רבי עקיבא אומר בחנק. וחכמים אומרים בידי
שמים:

י"ג דפרק זה מאוחר לפרק אלו הן הנחנקין

פרק י

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא שֶׁנֶּאֱמַר וְעַמֶּךָ
בָּלֶם צְדִיקִים וְגוֹמֵר וְאֵלּוּ שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם
הֶבֶא הָאוֹמֵר אֵין תַּחֲתֵית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה וְאֵין תּוֹרָה
מִן הַשְּׁמַיִם וְאֶפִיקוֹרוֹס רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֶף הַקּוֹרָא
בְּסִפְרֵים הַחִיצוֹנִים וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמִּכָּה וְאוֹמֵר כָּל
הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שׁוֹמְתִי בְּמִצְרִים לֹא אֲשִׁים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי
יְיָ רוֹפֵאָךְ אֲבֵא שָׂאוֹל אוֹמֵר אֶף הַהוֹגָה אֶת הַשֵּׁם
בְּאוֹתִיּוֹתָיו:

ב שְׁלֹשָׁה מַלְכִּים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת אֵין לָהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם
הֶבֶא שְׁלֹשָׁה מַלְכִּים יִרְבָּעִם אַחָאָב וּמִנְשֶׁה רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר מִנְשֶׁה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּתְּפַלֵּל
אֵלָיו וַיַּעֲתֵר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיִּשְׁבְּהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ
אָמְרוּ לוֹ לְמַלְכוּתוֹ הִשְׁבִּיבוּ וְלֹא לַחֲיֵי הָעוֹלָם הֶבֶא הִשְׁבִּיבוּ
אַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת בִּלְעָם וְדוֹאֵג וְאַחִיתוֹפֶל וְגִיחִזִּי:

ג דוֹר הַמִּבּוּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא וְאֵין עוֹמְדִין בְּדִין
שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יִדּוֹן רוּחִי בְּאָדָם לְעֹלָם לֹא דִין וְלֹא רוּחַ דוֹר
הַפְּלָגָה אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּפֹּץ יְיָ אוֹתָם
מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיִּפֹּץ יְיָ אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמִשָּׁם
הַפִּיצָם יְיָ בְּעוֹלָם הֶבֶא אֲנָשִׁי סְדוּם אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם
הֶבֶא שֶׁנֶּאֱמַר וְאֲנָשִׁי סְדוּם רָעִים וְחִטָּאִים לִי מְאוֹד רָעִים

בעולם הזה וְחֲטָאִים לְעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל עוֹמְדִין בְּדִין. רַבִּי
 נְחֻמִּיאַ אֹמֵר אֵלּוּ וְאֵלּוּ אֵין עוֹמְדִין בְּדִין. שְׁנֵאֲמַר עַל כֵּן לֹא
 יָקוּמוּ רָשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט. וְחֲטָאִים בְּעֵדֶת צְדִיקִים. עַל כֵּן לֹא
 יָקוּמוּ רָשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט. זֶה דוֹר הַמַּבּוּל. וְחֲטָאִים בְּעֵדֶת
 צְדִיקִים אֵלּוּ אֲנָשִׁי סְדוּם. אָמְרוּ לוֹ אֵינָן עוֹמְדִין בְּעֵדֶת
 צְדִיקִים. אֲבָל עוֹמְדִין בְּעֵדֶת רָשָׁעִים. מְרַגְלִים אֵין לָהֶם
 חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁנֵאֲמַר וַיָּמוּתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דְבַת
 הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגְפָּה לִפְנֵי יי. וַיָּמוּתוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה. בַּמִּגְפָּה
 לְעוֹלָם הַבָּא. דוֹר הַמַּדְבָּר אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.
 וְאֵין עוֹמְדִין בְּדִין. שְׁנֵאֲמַר בַּמַּדְבָּר הַזֶּה יָתְמוּ וְשָׁם יָמוּתוּ.
 דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר עָלֵיהֶם הוּא אֹמֵר
 אֶסְפוּ לִי חֲסִידֵי כּוֹרְתֵי בְרִיתִי עָלַי זָבַח. עֵדֶת קֶרֶח אֵינָה
 עֲתִידָה לַעֲלוֹת. שְׁנֵאֲמַר וְתָכַס עָלֵיהֶם הָאָרֶץ בְּעוֹלָם הַזֶּה.
 וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֹּהֶל בְּעוֹלָם הַבָּא. דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר עָלֵיהֶם הוּא אֹמֵר יי מִמִּית וּמַחֲיָה מוֹרִיד
 שָׁאוֹל וַיַּעַל. עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים אֵינָן עֲתִידִין לַחֲזוֹר. שְׁנֵאֲמַר
 וַיִּשְׁלַכְכֶם אֵל אֶרֶץ אַחֲרֶת כִּי־זֶה הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ
 חוֹזֵר. אֵף הֵם הוֹלְכִים וְאֵינָם חוֹזְרִים. דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא.
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר מָה הַיּוֹם מֵאֲפִיל וּמֵאִיר. אֵף עֲשֶׂרֶת
 הַשְּׁבָטִים שְׁאֵפֵל לָהֶן. כִּךְ עֲתִיד לְהֵאִיר לָהֶן:

ד' אֲנָשִׁי עִיר הַנִּדְחָת אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁנֵאֲמַר
 יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל מִקֶּרְבֶּךָ. וַיִּדְיָחוּ אֶת יוֹשְׁבֵי עִירָם.
 וְאֵינָן נִהְרָגִים עַד שִׁיְהִיו מִדִּיחָהּ מֵאוֹתָהּ הָעִיר. וּמֵאוֹתוֹ

השֶׁבֶט. וְעַד שֶׁיֵּדַח רַבָּה. וְעַד שֶׁיִּדְיַחוּהָ אֲנָשִׁים. הַדִּיחוּהָ נָשִׁים. אוֹ קִטְנִים. אוֹ שֶׁהֵדַח מֵעוּטָה. אוֹ שֶׁהָיוּ מִדִּיחָהּ חוּצָה לָהּ. הָרִי אֵלּוּ בִּיחִידִים. וְצָרִיכִים שְׁנֵי עֲדִים וְהִתְרָאָה. לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. זֶה חֹמֶר בִּיחִידִים מִבְּמִרְבִּים. שֶׁהִיחִידִים בְּסָקִילָה. לְפִיכָךְ מְמוֹנָם פֶּלֶט. וְהַמִּרְבִּים בְּסִיף. לְפִיכָךְ מְמוֹנָם אֲבָד:

ה' הִכָּה תִּכָּה אֶת יוֹשְׁבֵי הָעִיר וְגוֹמֵר. הַחֲמֶרֶת וְהַגְמָלֶת הָעוֹבֶרֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. הָרִי אֵלּוּ מִצִּילִין אוֹתָהּ. שְׁנֵאמַר הַחֶרֶם אוֹתָהּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ וְגוֹמֵר. מִכָּאֵן אָמְרוּ נִכְסֵי צְדִיקִים שְׁבִתוֹכָה אוֹבְדִין. שְׁבַחְחוּצָה לָהּ פֶּלֶטִין. וְשֵׁל רְשָׁעִים בֵּין שְׁבִתוֹכָה. בֵּין שְׁבַחְחוּצָה לָהּ. הָרִי אֵלּוּ אוֹבְדִין:

י וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ תִּקְבּוּץ אֶל תּוֹךְ רְחוּבָה. אִם אֵין לָהּ רְחוּב. עוֹשִׂין לָהּ רְחוּב. הֵיחָהּ רְחוּבָה חוּצָה לָהּ. כּוֹנְסִין אוֹתָהּ לְתוֹכָהּ. וְשֹׂרְפֶתָּ בָּאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ. (שְׁלָלָהּ). וְלֹא שְׁלָל שְׁמִים. מִכָּאֵן אָמְרוּ הַהֲקִדְשׁוֹת שְׁבָה יִפְדּוּ. וְתִרְוּמוֹת יִרְקְבוּ. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְכֹתֵבִי הַקֹּדֶשׁ יִגְנְזוּ. כָּלִיל לַיְי אֱלֹהֶיךָ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם אַתֶּם עוֹשִׂין דִּין בְּעִיר הַנִּדְחָת. מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלּוּ אַתֶּם מַעֲלִים עוֹלָה כָּלִיל לְפָנַי. וְהֵיחָהּ תֵּל עוֹלָם (לֹא תִבְנֶה עוֹד). לֹא תַעֲשֶׂה אֲפִילוֹ גִּנּוֹת וּפְרִדְסִים. דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא תִבְנֶה עוֹד לְכִמּוֹת שֶׁהֵיחָהּ אֵינָה נִבְנִית. אֲבָל נַעֲשִׂית הִיא גִּנּוֹת וּפְרִדְסִים. וְלֹא יִדְבַק בִּידָךְ מֵאוֹמָה מִן הַחֶרֶם. שְׁכָל זְמַן שֶׁהָרְשָׁעִים בַּעֲוֹלָם חֲרוֹן

אף בעולם. נאבדו רשעים מן העולם. נסתלק חרון אף מן
העולם:

פרק יא

אלו הן הנחנקין. המכה אביו ואמו. וגונב נפש מִיִּשְׂרָאֵל.
וזקן ממרא על פי בית דין. ונביא השקר. והמתנבא
בשם עבודת אלילים. והבא על אשת איש. וזוממי בת
כהן ובוועלה. המכה אביו ואמו. אינו חייב עד שיעשה בהן
חבורה. זה חמר במקלל מבמכה. שהמקלל לאחר מיתה
חייב. והמכה לאחר מיתה פטור. הגונב נפש מִיִּשְׂרָאֵל
אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו. רבי יהודה אומר עד
שיכניסנו לרשותו וישתמש בו. שנאמר והתעמר בו
ומכרו. הגונב את בנו. רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן
ברוקה מחייב וחכמים פוטרין. גנב מי שחציו עבד וחציו
בן חורין. רבי יהודה מחייב. וחכמים פוטרין:

^ב זקן ממרא על פי בית דין. שנאמר כי יפלא ממך דבר
למשפט וגומר. שלשה בתי דינין היו שם. אחד יושב על
פתח הר הבית. ואחד יושב על פתח העזרה. ואחד יושב
בלשכת הגזית. באים לזה שעל פתח הר הבית. ואומר
כך דרשתי וכך דרשו חבירי. כך למדתי וכך למדו חבירי.
אם שמעו אומרים להם. ואם לאו. באין להם לאותן שעל
פתח העזרה. ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי. כך
למדתי. וכך למדו חבירי. אם שמעו אומרים להם. ואם

לֹאֵוּ אֵלֹוּ וְאֵלֹוּ בָּאִים לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית.
 שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵאת תּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר מִן הַמָּקוֹם
 הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יי' חֹזֵר לְעִירוֹ וְשָׁנָה וּלְמַד כְּדָרְךָ שֶׁהִיָּה
 לְמַד פֶּטוּר. וְאִם הוֹרָה לַעֲשׂוֹת חֵיב שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאִישׁ אֲשֶׁר
 יַעֲשֶׂה בְּזִדּוֹן אִינוֹ חֵיב עַד שִׁיּוּרָה לַעֲשׂוֹת. תִּלְמִיד שֶׁהוֹרָה
 לַעֲשׂוֹת פֶּטוּר. נִמְצָא חֲמֵרוֹ קָלוּ:

^א חֲמֵר בְּדִבְרֵי סוֹפְרִים. מִדְּבַרֵי תּוֹרָה. הָאוֹמֵר אֵין תְּפִילִין.
 כְּדִי לַעֲבוֹר עַל דְּבַרֵי תּוֹרָה פֶּטוּר. חֲמֵשׁ טוֹטְפוֹת לְהוֹסִיף
 עַל דְּבַרֵי סוֹפְרִים חֵיב:

^ד אֵין מְמִיתִין אוֹתוֹ לֹא בְּבֵית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ. וְלֹא בְּבֵית דִּין
 שֶׁבִּיבְנֵה. אֲלֹא מַעֲלִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם.
 וּמִשְׁמְרִין אוֹתוֹ עַד הַרְגָּל. וּמְמִיתִין אוֹתוֹ בְּרָגֶל. שֶׁנֶּאֱמַר
 וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא יִזְדּוֹן עוֹד. דְּבַרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין מַעֲנִין אֶת דִּינוֹ שֶׁל זֶה. אֲלֹא מְמִיתִין
 אוֹתוֹ מִיד. וְכוֹתְבִים וְשׁוֹלְחִין שְׁלוּחִין בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת. אִישׁ
 פְּלוּנִי בֶן אִישׁ פְּלוּנִי. נִתְחַיֵּב מִיָּתָה בְּבֵית דִּין:

^ה נְבִיא הַשֶּׁקֶר הַמִּתְנַבֵּא מֵה שְׁלֹא שָׁמַע וּמֵה שְׁלֹא נֶאֱמַר
 לוֹ מִיתָתוֹ בִּידֵי אָדָם. אֲבָל הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוֹאָתוֹ. וְהַמּוֹתֵר
 עַל דְּבַרֵי נְבִיא. וְנְבִיא שֶׁעֲבַר עַל דְּבַרֵי עֲצָמוֹ. מִיתָתוֹ בִּידֵי
 שָׁמַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר אֲנֹכִי אֲדַרּוֹשׁ מֵעַמּוֹ:

^ו הַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדַת אֱלִילִים וְאוֹמֵר כֹּךְ אֲמָרָה עֲבוֹדַת
 אֱלִילִים. אֲפִילוֹ כּוֹן אֶת הַהֲלָכָה. לְטַמֵּא אֶת הַטָּמֵא.

וּלְטֹהֵר אֶת הַטְּהוֹרִי הֵבֵא עַל אִשָּׁת אִישׁ בֵּיוֹן שְׁנִכְנֹסָה
 לְרִשּׁוֹת הַבַּעַל לְנִשְׁוֹאִין אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נִבְעָלָהּ הֵבֵא
 עָלֶיהָ הָרִי זֶה בְּחֻנֵּק וְזוֹמָמִי בֵּת כֹּהֵן וּבֹעֲלָהּ שְׁכָל
 הַזּוֹמָמִין מִקְדִּימִין לְאוֹתָהּ מִיתָהּ חוּץ מִזּוֹמָמִי בֵּת כֹּהֵן
 וּבֹעֲלָהּ: סליק

מסכת מכות

פרק א

כיצד העדים נעשים זוממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שגרש את אשתו ולא נתן לה כתובתה והלא בין היום ובין מחר סופו לתן לה כתובתה אומדים כמה רוצה לתן בכתובתה של זו שאם נתאלמנה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחבירו אלהי זוז על מנת לתנן לו מכאן ועד שלשים יום והוא אומר מכאן ועד עשר שנים אומדין כמה אדם רוצה לתן ויהיו בידו אלהי זוז בין נותנן מכאן ועד שלשים יום בין נותנן מכאן ועד עשר שנים:

^ב מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתיים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל המשלם אינו לוקה:

^ג מעידין אני באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין לוקין שמונים משום לא תענה ברעך עד שקר ומשום ועשיתם לו כאשר זמם דברי רבי

מאיר. וחכמים אומרים אין לוקין אלא ארבעים. משלשין
בממון. ואין משלשין במכות. ביצד. העידוהו שהוא חייב
לחבירו מאתים וזו. ונמצאו זוממין. משלשין ביניהם. אבל
אם העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים. ונמצאו זוממין.
כל אחד ואחד לוקה ארבעים:

ד אין העדים נעשים זוממין. עד שיזמו את עצמן. ביצד.
אמרו מעידין אנו באיש פלוני. שהרג את הנפש. אמרו
להן היאך אתם מעידין שהרי נהרג זה. או ההורג היה
עמנו אותו היום במקום פלוני. אין אלו זוממין. אבל אמרו
להן היאך אתם מעידין. שהרי הייתם עמנו אותו היום
במקום פלוני. הרי אלו זוממין. ונהרגין על פיהם:

ה באו אחרים והזימום. באו אחרים והזימום. אפילו מאה.
כלם יהרגו. רבי יהודה אומר איסטרסית היא זו ואינה
נהרגת אלא כת הראשונה בלבד:

ו אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין. שהרי
הצדוקין אומרים. עד שיהרג שנאמר נפש תחת נפש.
אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר. ועשיתם לו כאשר
זמם לעשות לאחיו. והרי אחיו קים. אם כן למה נאמר
נפש תחת נפש. יכול משעה שקבלו עדותן יהרגו. תלמוד
לומר נפש תחת נפש. הא אינן נהרגין עד שיגמר הדין:

ז על פי שנים עדים. או שלשה עדים יומת המת. אם
מתקימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה.

אֵלָא לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לְשָׁנִים. מַה שְׁלֹשָׁה מְזִמִּים אֶת
הַשָּׁנִים. אִף הַשָּׁנִים יִזְמוּ אֶת הַשְּׁלֹשָׁה. וּמִנֵּין אֶפִּילוּ מֵאָה.
תִּלְמוּד לֹאמַר עֲדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מַה שָּׁנִים אֵינָן
נִהְרָגִין. עַד שִׁיְהִיו שְׁנֵיהֶם זִמְמִין. אִף שְׁלֹשָׁה אֵינָן נִהְרָגִין.
עַד שִׁיְהִיו שְׁלֹשָׁתָן זִמְמִין. וּמִנֵּין אֶפִּילוּ מֵאָה. תִּלְמוּד לֹאמַר
עֲדִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא בָּא הַשְּׁלִישִׁי אֵלָא לְהַחֲמִיר
עָלָיו. וְלַעֲשׂוֹת דִּינֹו כִּיּוֹצֵא בָּאֵלוּ. וְאִם כֵּן עָנַשׁ הַכֹּתוּב
לְנִטְפָּל לְעוֹבְרֵי עֲבֶרָה כְּעוֹבְרֵי עֲבֶרָה. עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה
שִׁישְׁלִים שָׂכָר. לְנִטְפָּל לְעוֹשֵׁי מִצְוָה. כְּעוֹשֵׁי מִצְוָה:

ח מַה שָּׁנִים נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קְרוֹב אוֹ פְּסוּל עֵדוּתָן בְּטֹלָה.
אִף שְׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קְרוֹב אוֹ פְּסוּל. עֵדוּתָן בְּטֹלָה.
מִנֵּין אֶפִּילוּ מֵאָה. תִּלְמוּד לֹאמַר עֲדִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּמָה
דְּבָרִים אֲמורִים בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת. אֲבָל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת. תִּתְקַיֵּם
הָעֵדוּת בְּשָׂאָר. רַבִּי אוֹמֵר אֶחָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי
נַפְשׁוֹת. בְּזִמְן שֶׁהִתְרוּ בָּהֶן. אֲבָל בְּזִמְן שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָּהֶן.
מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין. שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהִרְגָּ אֶת הַנֶּפֶשׁ:

ט הָיוּ שָׁנִים רוֹאִין אוֹתוֹ מִחֻלּוֹן זֶה. וְשָׁנִים רוֹאִין אוֹתוֹ מִחֻלּוֹן
זֶה. וְאֶחָד מִתְּרָה בּוֹ בְּאַמְצַע. בְּזִמְן שֶׁמִּקְצֵתָן רוֹאִין אֵלָיו
אֶת אֵלָיו. הָרִי אֵלָיו עֵדוּת אַחַת. וְאִם לֹא הָרִי אֵלָיו שְׁתֵּי
עֵדוּיוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִמְצְאָה אַחַת מֵהֶן זִמְמָת. הוּא וְהֵן
נִהְרָגִין. וְהַשְּׁנִיָּה פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר לְעוֹלָם אֵינָן נִהְרָגִין
עַד שִׁיְהִיו פִּי שְׁנֵי עֲדָיו מִתְרִין בּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר עַל פִּי שְׁנַיִם

עדים. דבר אחר על פי שנים עדים. שלא תהא סנהדרין
שומעת מפי התרגמן:

מי שנגמר דינו וברח. ובא לפני אותו בית דין. אין
סותרים את דינו. כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו. מעידין
אנו באיש פלוני שנגמר דינו בבית דין של פלוני. ופלוני
ופלוני עדיו. הרי זה יהרג. סנהדרין נוהגת בארץ. ובחוצה
לארץ. סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חבלנית.
רבי אלעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה. רבי
טרפון ורבי עקיבא אומרים אלו היינו בסנהדרין. לא
נהרג אדם מעולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר אף הן
מרבין שופכי דמים בישראל:

פרק ב

אלו הן הגולין. ההורג נפש בשגגה. היה מעגל
במעגילה. ונפלה עליו והרגתו. היה משלשל
בחבית. ונפלה עליו והרגתו. היה יורד בסלם ונפל עליו
והרגו. הרי זה גולה. אבל אם היה מושך במעגילה ונפלה
עליו והרגתו. היה דולה בחבית ונפסק החבל ונפלה עליו
והרגתו. היה עולה בסלם ונפל עליו והרגו. הרי זה אינו
גולה. זה הפלל כל שבדרך ירידתו גולה. ושלא בדרך
ירידתו אינו גולה. נשטט הברזל מקתו והרג. רבי אומר
אינו גולה. וחכמים אומרים גולה. מן העץ המתבקע. רבי
אומר גולה. וחכמים אומרים אינו גולה:

ב הזורק אבן לרשות הרבים והרג. הרי זה גולה. רבי אליעזר בן יעקב אומר אם מכשיצאה האבן מידו הוציא הלז את ראשו וקבלה. הרי זה פטור. זרק את האבן לחצרו והרג. אם יש רשות לנזק לכנס לשם גולה. ואם לאו אינו גולה. שנאמר ואשר יבא את רעהו ביער. מה היער רשות לנזק ולמזיק לכנס לשם. יצא חצר בעל הבית שאין רשות לנזק ולמזיק לכנס לשם. אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות. (אף כל רשות). יצא האב המכה את בנו. והרב הרודה את תלמידו. ושלח בית דין:

ג האב גולה על ידי הבן. והבן גולה על ידי האב. הכל גולים על ידי ישראל. וישראל גולין על ידיהן. חוץ מעל ידי גר תושב. וגר תושב אינו גולה אלא על ידי גר תושב. הסומא אינו גולה. דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר גולה. השונא אינו גולה. רבי יוסי בר יהודה אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד. רבי שמעון אומר יש שונא גולה. ויש שונא שאינו גולה. (זה הכלל) כל שהוא יכול לומר לדעת הרג אינו גולה. ושלל לדעת הרג. הרי זה גולה:

ד להיכן גולין. לערי מקלט. לשלש שבט עבר הירדן. ולשלש שבט ארץ כנען שנאמר את שלש הערים תתנו מעבר לירדן. ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגומר. עד שלא נבחרו שלש שבט ארץ ישראל. לא היו שלש שבט עבר

הִירְדֵּן קוֹלְטוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה. עַד
שֶׁיְהִיוּ שְׁשָׁתָן קוֹלְטוֹת כְּאַחַת:

ה' וּמִכֻּנוֹת לָהֶן דְּרָכִים מִזֹּו. שֶׁנֶּאֱמַר תָּכִין לָךְ הַדֶּרֶךְ
וְשִׁלְשֶׁת וְגוֹמַר. וּמוֹסְרִים לוֹ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים. שְׁמַא
יִהְרָגְנוּ בַּדֶּרֶךְ. וַיִּדְּבְרוּ אֵלָיו. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר (אף) הוּא
מְדַבֵּר עַל יְדֵי עֲצָמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וְזֶה דְּבַר הַרוֹצֵחַ:

י רַבִּי יוֹסִי בֶר יְהוּדָה אוֹמֵר בַּתְּחִלָּה. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאַחַד
מִזִּיד. מְקַדִּימִין לְעָרֵי מִקְלָט. וּבֵית דִּין שׁוֹלְחִין. וּמִבִּיאִין
אוֹתוֹ מִשָּׁם. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין הִרְגוּהוּ. שְׁלֹא
נִתְחַיֵּב מִיתָה פְטָרוּהוּ. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב גְּלוּת. מַחְזִירִין אוֹתוֹ
לְמִקְוָמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָשִׁיבוּ אוֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ
וְגוֹמַר. אֶחָד מְשׁוּחַ בְּשִׁמְן הַמִּשְׁחָה. וְאַחַד הַמֶּרְבֶּה
בְּבָגְדִים. וְאַחַד שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחָתוֹ. (מַחְזִירִין אֶת הַרוֹצֵחַ.)
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה מַחְזִיר אֶת הַרוֹצֵחַ.
לְפִיכָךְ אֲמוּתִיָּהֵן שֶׁל כֹּהֲנִים. מְסַפְּקוֹת לָהֶן מַחֲיָה וּכְסוּת.
כְּדֵי שְׁלֹא יִתְפַּלְּלוּ עַל בְּנֵיהֶם שְׂיָמוּתוֹ. מִשְׁנַגְמֵר דִּינוֹ מֵת
כֹּהֵן גָּדוֹל. הֲרִי זֶה אֵינוֹ גּוֹלָה. אִם עַד שְׁלֹא נִגְמַר דִּינוֹ מֵת
כֹּהֵן גָּדוֹל וּמִנּוֹ אַחֵר תַּחֲתָיו. וְלֹא אַחֵר מִכֵּן נִגְמַר דִּינוֹ חוֹזֵר
בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שְׁנֵי:

י נִגְמַר דִּינוֹ בְּלֹא כֹהֵן גָּדוֹל. וְהַחֲזִיר כֹּהֵן גָּדוֹל. וְכֹהֵן גָּדוֹל
שֶׁהָרַג. אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ יוֹצֵא לֹא לְעֵדוּת
מִצְוָה. וְלֹא לְעֵדוּת מָמוֹן. וְלֹא לְעֵדוּת נִפְשׁוֹת. וְאִפְּלוּ

יִשְׂרָאֵל צָרִיכִים לוֹ. וְאַפִּילוּ שֶׁר צָבֵא יִשְׂרָאֵל כִּיּוֹאֵב בֶּן
 צְרוּיָה. אֵינּוּ יוֹצֵא מִשֵּׁם לְעוֹלָם. שְׁנֵאמַר אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה.
 שֵׁם תִּהְיֶה דִּירְתּוֹ. שֵׁם תִּהְיֶה מִיתָתוֹ. וְשֵׁם תִּהְיֶה קְבוּרָתוֹ.
 כְּשֵׁם שֶׁהָעִיר קוֹלְטֶת. כִּד תַּחֲנוּמָה קוֹלֵט. רוֹצֵחַ שִׁיּוֹצֵא חוּץ
 לַתְּחוּם וּמִצָּאוּ גֹאֵל הָדָם. רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר מִצּוּה
 בְּיַד גֹּאֵל הָדָם. וְרִשּׁוֹת בְּיַד כָּל אָדָם. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
 רִשּׁוֹת בְּיַד גֹּאֵל הָדָם וְכָל אָדָם (אִין) חִיבִין עָלָיו. אֵילָן
 שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם. וְנוֹפֹ נוֹטָה חוּץ לַתְּחוּם. אוֹ
 עוֹמֵד חוּץ לַתְּחוּם. וְנוֹפֹ נוֹטָה לְתוֹךְ הַתְּחוּם. הַכֹּל הוֹלֵךְ
 אַחֲרֵי הַנוֹף. הָרֶג בְּאוֹתָהּ הָעִיר. גּוֹלָה מְשֻׁכְּנָה לְשֻׁכּוֹנָה.
 וּבֶן לֹוי גּוֹלָה מֵעִיר לְעִיר:

ח (כִּיּוֹצֵא בּוֹ) רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָטוֹ. וְרָצוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר
 לְכַבְּדוֹ יֹאמְרוּ לָהֶם רוֹצֵחַ אָנִי. אָמְרוּ לוֹ אַף עַל פִּי כֵן יִקְבֹּל
 מִהֵן. שְׁנֵאמַר זֶה דִּבֶּר הַרוֹצֵחַ. מַעֲלִים הָיוּ שֶׁכָּר לָלוּיִם
 דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא הָיוּ מַעֲלִים לָהֶן
 שֶׁכָּר. וְחוֹזֵר לְשֻׁרְרָה שֶׁהָיָה בָּהּ דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי
 יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא הָיָה חוֹזֵר לְשֻׁרְרָה שֶׁהָיָה בָּהּ:

פרק ג

וְאֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין הַבָּא עַל אַחֲתוֹ וְעַל אַחֲתָאבּוֹ וְעַל אַחֲתָאמוֹ וְעַל אַחֲתָאשְׁתּוֹ וְעַל אִשְׁתּוֹ אַחֲיוֹ וְעַל אִשְׁתּוֹ אַחֲיוֹ וְעַל הַנָּדָה אֶלְמָנָה לְכֶהֱן גְּדוֹל גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכֶהֱן הַדְּיוֹט מַמְזֶרֶת וְנִתְּיָנָה לְיִשְׂרָאֵל בֵּת יִשְׂרָאֵל לְנִתְּיָן וּלְמַמְזֵר אֶלְמָנָה וְגְרוּשָׁה חֵיבִין עָלֶיהָ מָשׁוּם שְׁנֵי שְׁמוֹת גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא מָשׁוּם אֶחָד בְּלָבָד:

^ב הַטָּמֵא שְׁאֵכֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא וְהָאוֹכֵל חֵלֶב וָדָם וְנוֹתֵר וּפְגוּל וְטָמֵא הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַחוּץ וְהָאוֹכֵל חֶמֶץ בַּפֶּסַח וְהָאוֹכֵל וְהַעוֹשֶׂה מְלָאכָה בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים וְהַמַּפְטִים אֶת הַשֶּׁמֶן וְהַמַּפְטִים אֶת הַקֶּטֶר וְהַסֹּד בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְהָאוֹכֵל גְּבֻלוֹת וְטָרְפוֹת שְׂקָצִים וְרִמָּשִׁים אֵכֵל טָבֵל וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְרוּמָתוֹ וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ כִּמְהָ יֹאכֵל מִן הַטָּבֵל וְיִהְיֶה חֵיב רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כֹּל שֶׁהוּא וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים כְּזֵית אִמֵּר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן אֵין אַתֶּם מוֹדִים לִי בְּאוֹכֵל נִמְלָה כֹּל שֶׁהוּא שֶׁהוּא חֵיב אֶמְרוּ לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבִרְיָתָהּ אִמֵּר לָהֶם אֵף חֲטָה אַחַת כְּבִרְיָתָהּ:

^ג הָאוֹכֵל בְּכוּרִים עַד שֶׁלֹּא קָרָא עָלֶיהֶן קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים חוּץ לְקִלְעִים קֹדֶשִׁים קְלִיִּם וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי חוּץ לַחֹמָה הַשּׁוֹבֵר

אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח הִטְהוֹרֹה הָרִי זֶה לֹא־קָה אֲרַבְעִים אָבֵל
הַמּוֹתִיר בִּטְהוֹרֹה וְהַשׁוֹבֵר בְּטָמֵא אֵינוֹ לֹא־קָה אֲרַבְעִים:

ד' הַנּוֹטֵל אִם עַל הַבָּנִים רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא־קָה וְאֵינוֹ
מְשַׁלַּח וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים מְשַׁלַּח וְאֵינוֹ לֹא־קָה זֶה הַכָּלָל כָּל
מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שִׁישׁ בָּהּ קוֹם עֲשֵׂה אֵין חֵיבִין עָלֶיהָ:

ה' הַקּוֹרֵחַ קְרָחָה בְּרֹאשׁוֹ וְהַמְקִיף פָּאת רֹאשׁוֹ וְהַמְשַׁחִית
פָּאת זָקְנוֹ וְהַשּׁוֹרֵט שְׁרִיטָה אַחַת עַל הַמֵּת חֵיב שְׁרֵט
שְׁרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים אוֹ חֲמֵשׁ שְׁרִיטוֹת עַל מֵת
אַחַד חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת עַל הָרֹאשׁ שְׁתֵּים אַחַת
מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן וְעַל הַזָּקֵן שְׁתֵּים מִכָּאן וְשְׁתֵּים מִכָּאן
וְאַחַת מִלְמָטָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִם נָטְלוּ כָּלָּו כְּאַחַד
אֵינוֹ חֵיב אֲלֵא אַחַת וְאֵינוֹ חֵיב עַד שִׁטְלָנוּ בַּתַּעַר רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִפְּלוּ לְקַטּוֹ בְּמִלְקָט אוֹ בְּרֵהִיטָנִי חֵיב:

ו' הַכּוֹתֵב כְּתָבָת קַעֲקָע כְּתָב וְלֹא קַעֲקָע קַעֲקָע וְלֹא כְּתָב
אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁיכְתּוֹב וַיִּקַּעֲקָע בְּדִין וּבִכְחוֹל וּבְכָל דְּבָר
שֶׁהוּא רוּשָׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁיכְתּוֹב שָׁם אֶת הַשֵּׁם שֶׁנֶּאֱמַר
וּכְתַבְתָּ קַעֲקָע לֹא תִתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יי':

ז' נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה בַּיּוֹם כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חֵיב אֲלֵא אַחַת
אָמְרוּ לוֹ אֵל תִּשְׁתֶּה אֵל תִּשְׁתֶּה וְהוּא שׁוֹתֶה חֵיב עַל כָּל
אַחַת וְאַחַת:

ה' הָיָה מִטְמֵא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חָיִב אֲלָא אֶחָת אָמְרוּ
 לוֹ אֶל תִּטְמֵא אֶל תִּטְמֵא וְהוּא מִטְמֵא חָיִב עַל כָּל אַחַת
 וְאַחַת הָיָה מְגִלַּח כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חָיִב אֲלָא אֶחָת אָמְרוּ
 לוֹ אֶל תְּגַלַּח אֶל תְּגַלַּח וְהוּא מְגִלַּח חָיִב עַל כָּל אַחַת
 וְאַחַת הָיָה לְבוֹשׁ בְּכֵלָאִים כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חָיִב אֲלָא אֶחָת
 אָמְרוּ לוֹ אֶל תִּלְבֹּשׁ אֶל תִּלְבֹּשׁ וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ חָיִב
 עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ט' יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם אֶחָד וְחָיִב עָלָיו מִשּׁוּם שְׂמֹנֶה לָאוִיִן
 הַחוֹרֵשׁ בַּשּׁוֹר וּבַחֲמוֹר וְהֵם מְקַדְּשִׁים בְּכֵלָאִים בְּכָרִם
 וּבִשְׂבִיעִית יוֹם טוֹב וְכֹהֵן וְנָזִיר בְּבֵית הַטְּמֵאָה חֲנֻנְיָה
 בֶּן חֲכִינָאִי אוֹמֵר אֶף הַלּוֹבֵשׁ כֵּלָאִים אָמְרוּ לוֹ אֵינוֹ הַשֵּׁם
 אָמַר לָהֶם אֶף לֹא הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם:

' כַּמָּה מִלְּקִין אוֹתוֹ אַרְבָּעִים חֹסֵר אֶחָת שְׁנָאֵמַר בְּמִסְפָּר
 אַרְבָּעִים מִנֵּן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
 אַרְבָּעִים שְׁלִימוֹת הוּא לֹקָה וְהֵיכָן הוּא לֹקָה אֶת
 הַיְתִירָה בֵּין כְּתָפָיו:

ט"ז אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֲלָא בְּמִכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהַשְׁתַּלֵּשׁ
 אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל אַרְבָּעִים לָקָה מְקַצֵּת וְאָמְרוּ אֵינוֹ יָכוֹל
 לְקַבֵּל אַרְבָּעִים פָּטוּר אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל שְׂמֹנֶה עֶשְׂרִי
 מִשְׁלָקָה אָמְרוּ יָכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים פָּטוּר עֶבֶר
 עֲבִירָה שֵׁשׁ בָּה שְׁנֵי לָאוִיִן אֲמָדוּהוּ אֶמֶד אֶחָד לֹקָה
 וּפָטוּר וְאִם לָאוּ לֹקָה וּמִתְרַפָּא וְחוֹזֵר וְלֹקָה:

י"ב בַּיָּצֵד מִלְקִין אוֹתוֹ. כּוֹפֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעֵמוּד הִילָךְ
וְהִילָךְ. וְחִזֵּן הַכֶּנֶסֶת אוֹחִז בְּבִגְדָיו. אִם נִקְרָעוּ נִקְרָעוּ. וְאִם
נִפְרָמוּ נִפְרָמוּ. עַד שֶׁהוּא מְגַלָּה אֶת לְבוֹ. וְהָאֶבֶן נְתוּנָה
מֵאַחֲרָיו. חִזֵּן הַכֶּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ. וְרִצּוּעָה שֶׁל עֵגֶל בִּידוֹ.
כְּפוּלָה אַחַת לְשֵׁתִים. וְשֵׁתִים לְאַרְבָּעָה. וְשְׁתֵּי רִצּוּעוֹת
עוֹלוֹת וְיורדות בָּהּ:

י"ג יָדָה טַפַּח. וְרַחֲבָה טַפַּח. וְרֹאשָׁהּ מַגֵּעַת עַל פִּי כְּרִסּוֹ.
וּמִכָּה אוֹתוֹ שְׁלִישׁ מִלְפָּנָיו. וְשְׁתֵּי יָדוֹת מִלְאַחֲרָיו. וְאִינוּ
מִכָּה אוֹתוֹ. לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֲלָא מָטָה. שְׁנֹאמַר
וְהִפִּילוּ הַשּׁוֹפֵט. וְהַמִּכָּה מִכָּה בִּידוֹ אַחַת. בְּכָל כַּחוֹ:

י"ד וְהַקּוֹרָא קוֹרָא אִם לֹא תִשְׁמָר לַעֲשׂוֹת וְגוֹמֵר. וְהַפֶּלָא
י"ה אֶת מִכּוֹתֶיךָ וְאֶת מִכּוֹת וְגוֹמֵר. וְחוֹזֵר לְתַחֲלֵת הַמִּקְרָא.
(וְשִׁמְרָתֶם אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְגוֹמֵר. וְחוֹתֶם וְהוּא
רַחוּם יִכְפֹּר עֲוֹן וְגוֹמֵר. וְחוֹזֵר לְתַחֲלֵת הַמִּקְרָא.) וְאִם מֵת
תַּחַת יָדוֹ פָּטוּר. הוֹסִיף לוֹ עוֹד רִצּוּעָה אַחַת וּמֵת. הָרִי
זֶה גּוֹלָה עַל יָדוֹ. נִתְקַלְקַל בֵּין בְּרָעִי בֵּין בְּמִים פָּטוּר. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר הָאִישׁ בְּרָעִי וְהָאִשָּׁה בְּמִים:

ט"ו כָּל חֵיבֵי כְרִיתוֹת שְׁלָקוּ. נִפְטְרוּ יְדֵי כְרִיתָתָן. שְׁנֹאמַר
וְנִלְקָה אַחֶיךָ לַעֲיִנֶיךָ. כְּשִׁלְקָה הָרִי הוּא אַחֶיךָ. דְּבָרֵי
רַבִּי חֲנִנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְאָמַר רַבִּי חֲנִנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל
מָה אִם הָעוֹבֵר עֲבִירָה אַחַת. נוֹטֵל נִפְשׁוֹ עָלֶיהָ. הָעוֹשֶׂה
מִצְוָה אַחַת. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. שְׂתַנָּתָן לוֹ נִפְשׁוֹ.

רבי שמעון אומר ממקומו הוא למד. שנאמר ונכרתו
הנפשות העושות וגומר. ואמר אשר יעשה אותם האדם
וחי בהם. הא כל היושב ולא עבר עבירה. נותנין לו שכר
בעושה מצוה. רבי שמעון בר רבי אומר הרי הוא אומר
רק חזק לבלתי אכול הדם. כי הדם הוא הנפש וגומר.
ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו. הפורש ממנו
מקבל שכר. גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן
ומחמדתן. הפורש מהן על אחת כמה וכמה. שיזכה לו
ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות:

י" רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא
לזכות את ישראל. לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.
שנאמר יי חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר: סליק

מסכת שבועות

פרק א

שבועות שְׁתִּים שֶׁהֵן אַרְבַּע יְדִיעוֹת הַטְּמֵאָה שְׁתִּים
שֶׁהֵן אַרְבַּע יִצִּיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתִּים שֶׁהֵן
אַרְבַּע מֵרֵאוֹת נִגְעִים שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבַּעָה:

ב כָּל שֵׁישׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וִידִיעָה בְּסוֹף וְהָעֶלֶם
בְּנִתְּיָם הָרִי זֶה בְּעוֹלָה וְיִזְרֵד יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה
וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בְּסוֹף שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפְּנִים וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים
תּוֹלָה עַד שִׁיּוּדַע לוֹ וַיָּבִיא בְּעוֹלָה וְיִזְרֵד:

ג אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּסוֹף
שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ וַיּוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר שְׁנֵאֲמַר מִלְּבַד
חֲטֹאת הַכַּפָּרִים עַל מֶה שְׁזָה מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר מֶה
הַפְּנִימִי אֵינוֹ מְכַפֵּר אֲלָא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בָּהּ יְדִיעָה אֵף
הַחִיצוֹן אֵינוֹ מְכַפֵּר אֲלָא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בָּהּ יְדִיעָה:

ד וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בְּסוֹף שְׁעִירֵי
הַרְגָּלִים וְשְׁעִירֵי רִאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׁעִירֵי הַרְגָּלִים מְכַפְּרִין אֲבָל לֹא שְׁעִירֵי
רִאשֵׁי חֲדָשִׁים וְעַל מֶה שְׁעִירֵי רִאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל
הַטְּהוֹר שְׁאֲכָל אֶת הַטְּמֵא רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל הַשְּׁעִירִין
כַּפְּרָתָן שְׁוֶה עַל טְמֵאָת מִקְדָּשׁ וּמִקְדָּשֵׁי הָהָר רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר שְׁעִירֵי רִאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטְּהוֹר שְׁאֲכָל

את הטמא ושל רגלים מכפרין על שאין בה ידיעה. לא בתחלה ולא בסוף. ושל יום הכפורים מכפר. על שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה. אמר להן יקרבו. אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה. היאך קרבין זה בזה. אמר להן כלן באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו:

ה רבי שמעון בן יהודה אומר משמו שיערי ראשי חדשים מכפרין על הטהור שאכל את הטמא. מוסיף עליהן של רגלים. שמכפרין על הטהור שאכל את הטמא. ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף. מוסיף עליהן של יום הכפורים. שהן מכפרין על הטהור שאכל את הטמא. ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף. על שאין בה ידיעה בתחלה. אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו (אומר ה"ה רבי) מהו שיקרבו זה בזה. אמר להן. הן. אמרו לו אם כן יהיו של יום הכפורים קרבים בראשי חדשים. אבל היאך של ראשי חדשים קרבים ביום הכפורים. לכפר כפרה שאינה שלהן. אמר להן כלן באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו:

י ועל זדון טמאת מקדש וקדשיו שיעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפרין. ועל שאר עבירות שבתורה. הקלות והחמורות. הזדונות והשגגות. הודע ולא הודע. עשה ולא תעשה. בריתות ומיתות בית דין. שיעיר המשתלח מכפר:

י' אֶחָד יִשְׂרָאֵלִים וְאֶחָד כְּהֻנִּים וְאֶחָד כֹּהֵן מְשֻׁחַ מֵהָ בֵּין
יִשְׂרָאֵלִים לְכַהֲנִים וּלְכַהֵן מְשֻׁחַ אֶלֶּא שְׂדֵם הַפֶּר מִכֶּכֶּר
עַל הַכַּהֲנִים וְעַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁיו רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר
כְּשֵׁם שְׂדֵם הַשְּׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפָּנִים מִכֶּכֶּר עַל יִשְׂרָאֵל
כִּךְ דָּם הַפֶּר מִכֶּכֶּר עַל הַכַּהֲנִים כְּשֵׁם שְׁוֹדוּיוֹ שֶׁל שְׁעִיר
הַמִּשְׁתַּלַּח מִכֶּכֶּר עַל יִשְׂרָאֵל כִּךְ וְדוּיוֹ שֶׁל פֶּר מִכֶּכֶּר עַל
הַכַּהֲנִים:

פרק ב

יְדִיעוֹת הַטְּמֵאָה שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע נְטֵמָא וַיֵּדַע
וְנִעְלָמָה מִמֶּנּוּ הַטְּמֵאָה וְזָכוֹר אֶת הַקִּדָּשׁ נִעְלָם
מִמֶּנּוּ הַקִּדָּשׁ וְזָכוֹר אֶת הַטְּמֵאָה נִעְלָמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה
וְאָכַל אֶת הַקִּדָּשׁ וְלֹא יָדַע וּמִשְׁאָכַל יָדַע הֵרִי זֶה בַּעוֹלָה
וַיִּזְרַד נְטֵמָא וַיֵּדַע וְנִעְלָמָה מִמֶּנּוּ טְמֵאָה וְזָכוֹר אֶת
הַמִּקְדָּשׁ נִעְלָם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוֹר אֶת הַטְּמֵאָה נִעְלָם
מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה וְנִכְנָס לְמִקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע וּמִשְׁיָצָא יָדַע הֵרִי
זֶה בַּעוֹלָה וַיִּזְרַד:

ב' אֶחָד הַנִּכְנָס לַעֲזֹרָה וְאֶחָד הַנִּכְנָס לְתוֹסַפַּת הָעֲזֹרָה
שָׂאִין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזֹרוֹת אֶלֶּא בְּמִלָּךְ וְנָבִיא
וּבְאוּרִים וְתַמִּים וּבִסְנֵה־דָרִין שֶׁל שְׁבַעִים וְאֶחָד וּבִשְׁתֵּי
תוֹדוֹת וּבִשְׁשִׁיר וּבֵית דִּין מִהֲלָכִין וּשְׁתֵּי תוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶם
וְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵיהֶם הַפְּגִימִית נֶאֱכַלְתָּ וְהַחֲיִצוֹנָה

נְשַׁרְפֶּתָּ. וְכָל שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בְּכָל אֱלוֹי. הַנִּכְנָס לְשֵׁם. אֵין
חֵיבִין עָלֶיהָ:

ג' נִטְמָא בְּעֶזְרָה וְנִעְלָמָה מִמֶּנּוּ טַמְאָה. וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ.
נִעְלָם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ. וְזָכוּר הַטַּמְאָה. נִעְלָם מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה.
וְהַשְׁתַּחֲוָה אוֹ שֶׁשָּׂהָא בְּכַדִּי הַשְׁתַּחֲוָּאָה. בָּא לוֹ בְּאַרְכָּה
חֵיב. בְּקִצְרָה פָּטוּר. זֶה הִיא מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שְׂאִין
חֵיבִין עָלֶיהָ:

ד' וְאִיזוֹ הִיא מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁבִּנְדָה שְׁחִיבִין עָלֶיהָ. הִיא
מִשְׁמֵשׁ עִם הַטְהוֹרָה. וְאִמְרָה לוֹ נִטְמָאתִי וּפִירֵשׁ מִיָּד חֵיב.
מִפְּנֵי שֶׁיִּצְיָאתוֹ הִנָּאָה לוֹ כְּבִיאָתוֹ:

ה' רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַשְּׂרָץ וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ. עַל הָעֵלֶם שְׂרָץ
חֵיב. וְאִינוֹ חֵיב עַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וְנִעְלָם
מִמֶּנּוּ וְהוּא טַמְא. עַל הָעֵלֶם טַמְאָה חֵיב. וְאִינוֹ חֵיב עַל
הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר וְנִעְלָם וְנִעְלָם שְׁתֵּי
פְּעָמִים. לְחֵיב עַל הָעֵלֶם טַמְאָה. וְעַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ:

פרק ג

שבועות שְׁתִּים שֶׁהֵן אַרְבַּע. שְׁבוּעָה שְׁאֹכֵל וְשָׁלָא
 אוֹכֵל. שְׁאֹכְלָתִי וְשָׁלָא אֹכְלָתִי. שְׁבוּעָה שְׁלָא
 אוֹכֵל. וְאֹכֵל כָּל שֶׁהוּא חֵיב דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמְרוּ לוֹ
 לְרַבִּי עֲקִיבָא וְכִי הֵיכֵן מְצִינוּ בְּאוֹכֵל כָּל שֶׁהוּא שֶׁהוּא
 חֵיב. שְׁזֶה חֵיב. אָמַר לֵהֵן רַבִּי עֲקִיבָא וְכִי הֵיכֵן מְצִינוּ
 בַּמִּדְבָּר וּמִבֵּיא קֶרְבֵּן. שְׁזֶה מִדְּבַר וּמִבֵּיא קֶרְבֵּן. שְׁבוּעָה
 שְׁלָא אוֹכֵל. וְאֹכֵל וְשָׁתָה אֵינוֹ חֵיב אֲלָא אַחַת. שְׁבוּעָה
 שְׁלָא אוֹכֵל וְשָׁלָא אֲשָׁתָה. וְאֹכֵל וְשָׁתָה חֵיב שְׁתִּים:

ב שְׁבוּעָה שְׁלָא אוֹכֵל. וְאֹכֵל פֶּת חֲטִין. וּפֶת שְׁעוֹרִין. וּפֶת
 כֶּסֶּמִּין. אֵינוֹ חֵיב אֲלָא אַחַת. שְׁבוּעָה שְׁלָא אוֹכֵל פֶּת חֲטִין.
 וּפֶת שְׁעוֹרִין. וּפֶת כֶּסֶּמִּין וְאֹכֵל. חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ג שְׁבוּעָה שְׁלָא אֲשָׁתָה. וְשָׁתָה מִשְׁקִין הֶרְבֵּה. אֵינוֹ חֵיב
 אֲלָא אַחַת. שְׁבוּעָה שְׁלָא אֲשָׁתָה יֵין וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ וְשָׁתָה.
 חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ד שְׁבוּעָה שְׁלָא אוֹכֵל. וְאֹכֵל אוֹכְלִים שְׁאֵינָן רְאוּיִן לְאֲכִילָה.
 וְשָׁתָה מִשְׁקִין שְׁאֵינָן רְאוּיִן לְשִׁתָּה. פָּטוּר. שְׁבוּעָה שְׁלָא
 אוֹכֵל וְאֹכֵל גְּבִלוֹת וּטְרֵפוֹת. שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים. חֵיב. רַבִּי
 שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר. אָמַר קוֹנֵם אֲשָׁתִי נִהְיִית לִי אִם אֹכְלָתִי
 הַיּוֹם. וְהוּא אֹכֵל גְּבִלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים. הָרִי
 אֲשָׁתוֹ אֲסוּרָה:

ה אחד דברים של עצמו. ואחד דברים של אחרים. ואחד דברים שיש בהן ממש. ואחד דברים שאין בהן ממש. כיצד. אמר שבועה שאתן לאיש פלוני. ושללא אתן. שנתתי ושללא נתתי. שאישן ושללא אישן. שישנתי ושללא ישנתי. שאזרוק צרור לים. ושללא אזרוק. שזרקתי ושללא זרקתי. רבי ישמעאל אומר אינו חייב אלא על העתיד לבא. שנאמר להרע או להטיב. אמר לו רבי עקיבא אם כן אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה. דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין. אמר לו מרבוי הכתוב. אמר לו אם רבה הכתוב לכך. רבה הכתוב לכך:

י נשבע לבטל את המצוה ולא בטל. פטור. לקיים (את המצוה) ולא קיים פטור. שהיה בדין שיהא חייב כדברי רבי יהודה בן בתירא. אמר רבי יהודה בן בתירא מה אם (שבועת) הרשות שאינו משבע עליה מהר סיני. הרי הוא חייב עליה. (שבועת) מצוה שהוא משבע עליה מהר סיני. אינו דין שיהא חייב עליה. אמרו לו לא. אם אמרת בשבועת הרשות שכן עשה בה לאו כהן. תאמר בשבועת מצוה. שלא עשה בה לאו כהן. שאם נשבע לבטל ולא בטל פטור:

י שבועה שלא אוכל כפר זו. שבועה שלא אוכלנה. (שבועה שלא אוכלנה) ואכלה. אינו חייב אלא אחת. זו היא שבועת בטוי. שחייבין על זדונה מכות. ועל שגגתה

קִרְבֵּן עוֹלָה וַיּוֹרֵד. שְׁבוּעַת שְׁוֹא חֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת.
וְעַל שְׁגָגָתָה פָּטוּר:

ח אֵיזוֹ הִיא שְׁבוּעַת שְׁוֹא. נִשְׁבַּע לְשַׁנּוֹת אֶת הַיְדוּעַ לְאָדָם.
אָמַר עַל הָעֵמּוּד שֶׁל אָבִן. שֶׁהוּא שֶׁל זָהָב. וְעַל הָאִישׁ
שֶׁהוּא אִשָּׁה. וְעַל הָאִשָּׁה שֶׁהִיא אִישׁ. נִשְׁבַּע עַל דְּבַר
שְׂאֵי אִפְשָׁר. (אִם) לֹא רָאִיתִי גָמַל פּוֹרֵחַ בְּאֵיּוֹר. אִם לֹא
רָאִיתִי נָחַשׁ בְּקוֹרֶת בֵּית הַבַּד. אָמַר לְעֵדִים בּוֹאוּ וְהַעֲדוּנִי.
שְׁבוּעָה שְׁלֹא נִעֲיֶדֶד. נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה. שְׁלֹא
לַעֲשׂוֹת סָכָה. וְשְׁלֹא לְטוֹל לִוְלָב. וְשְׁלֹא לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. זֶה
הִוא שְׁבוּעַת שְׁוֹא. שֶׁחֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת. וְעַל שְׁגָגָתָה
פָּטוּר:

ט שְׁבוּעָה שֶׁאֹכֵל כָּכַר זֶה. שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכְלָנָה.
הָרֵאשׁוֹנָה שְׁבוּעַת בָּטוּי. וְהַשְּׁנִיָּה שְׁבוּעַת שְׁוֹא. אֲכָלָה
עֵבֶר עַל שְׁבוּעַת שְׁוֹא. לֹא אֲכָלָה עֵבֶר עַל שְׁבוּעַת בָּטוּי:

י שְׁבוּעַת בָּטוּי. נוֹהֶגֶת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים. (בְּרַחוּקִים
וּבְקִרְוֵיבִים.) בְּכָשָׁרִין וּבְפָסוּלִין. בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְשְׁלֹא בְּפָנֵי
בֵּית דִּין. מִפִּי עֲצָמוֹ. וְחֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת. וְעַל שְׁגָגָתָה
קִרְבֵּן עוֹלָה וַיּוֹרֵד:

יא שְׁבוּעַת שְׁוֹא נוֹהֶגֶת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים. בְּרַחוּקִים
וּבְקִרְוֵיבִים. בְּכָשָׁרִים וּבְפָסוּלִים. בְּפָנֵי בֵּית דִּין. וְשְׁלֹא בְּפָנֵי
בֵּית דִּין. וּמִפִּי עֲצָמוֹ. וְחֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת. וְעַל שְׁגָגָתָה
פָּטוּר. אַחַת זֶה אֶתֶּת זֶה. הַמִּשְׁבָּע מִפִּי אַחֲרִים. חֵיב. כִּי־צַד.

אמר לא אכלתי היום ולא הנחתי תפלין היום משביעך
אני ואמר אמן חייב:

פרק ד

שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקים
ולא בקרובים בכשרים ולא בפסולים ואינה
נוהגת אלא בראוין להעיד בפני בית דין ושלא בפני בית
דין מפי עצמו ומפי אחרים אין חייבין עד שיכפרו בהן
בבית דין דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בין מפי עצמו
ובין מפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בבית דין:

^ב וחייבין על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון העדות
ואינן חייבין על שגגתה ומה הן חייבין על זדון השבועה
קרבן עולה ויורד:

^ג שבועת העדות כיצד אמר לשנים בואו והעידוני
שבועה שאין אנו יודעין לך עדות או שאמרו לו אין אנו
יודעין לך עדות משביע אני עליכם ואמרו אמן הרי אלו
חייבין השביע עליהן חמשה פעמים חוץ לבית דין ובאו
לבית דין והודו פטורין כפרו חייבין על כל אחת ואחת
השביע עליהן חמשה פעמים בפני בית דין וכפרו אינן
חייבין אלא אחת אמר רבי שמעון מה טעם הואיל ואינן
כולין לחזור ולהודות:

י כִּפְרוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד שְׁנִיָּהּ חִיבִין בְּזֶה אַחֵר זֶה הָרִאשׁוֹן
חִיב וְהַשְּׁנִי פָטוּר כִּפָּר אֶחָד וְהוּדָה אֶחָד הַכּוֹפֵר חִיב הָיוּ
שְׁתֵּי כְּתִי עֲדִים כִּפְּרָה הָרִאשׁוֹנָה וְאַחֵר כִּד כִּפְּרָה הַשְּׁנִיָּה
שְׁתִּיָּהּ חִיבוֹת מִפְּנֵי שֶׁעֲדוֹת יְכוּלָה לְהַתְקִים בְּשְׁתִּיָּהּ:

ה מִשְׁבִּיעַ אֲנִי אֲלֵיכֶם אִם לֹא תִבּוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שִׁישׁ לִי
בִּיד פְּלוּנִי פְקָדוֹן וְתִשׁוּמַת יָד וְגִזְל וְאַבְדָּה שְׁבוּעָה שְׁאִין
אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת אֵין חִיבִין אֲלָא אַחַת שְׁבוּעָה שְׁאִין
אָנוּ יוֹדְעִין שִׁישׁ לָךְ בִּיד פְּלוּנִי פְקָדוֹן וְתִשׁוּמַת יָד וְגִזְל
וְאַבְדָּה חִיבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִשְׁבִּיעַ אֲנִי אֲלֵיכֶם
אִם לֹא תִבּוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שִׁישׁ לִי בִּיד פְּלוּנִי פְקָדוֹן חֲטִין
וְשַׁעוּרִין וְכִסְמִין שְׁבוּעָה שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת אֵין
חִיבִין אֲלָא אַחַת שְׁבוּעָה שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת שִׁישׁ
לָךְ בִּיד פְּלוּנִי פְקָדוֹן חֲטִין וְשַׁעוּרִין וְכִסְמִין חִיבִין עַל כָּל
אַחַת וְאַחַת:

י מִשְׁבִּיעַ אֲנִי אֲלֵיכֶם אִם לֹא תִבּוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שִׁישׁ לִי
בִּיד פְּלוּנִי נֶזֶק וְחֲצִי נֶזֶק תִּשְׁלֹמִי כָּפֹל תִּשְׁלֹמִי אֶרְבָּעָה
וְחֲמִשָּׁה וְשֹׁאֵנס אִישׁ פְּלוּנִי אֶת בְּתִי וּפְתָה אֶת בְּתִי
וְשֶׁהֲכֵנִי בְּנִי וְשֶׁחָבַל בִּי חֲבֵרִי וְשֶׁהִדְלִיק אֶת גְּדִישֵׁי בֵּיזָם
הַכּוֹפְרִים הָרִי אֵלוֹ חִיבִין:

י מִשְׁבִּיעַ אֲנִי אֲלֵיכֶם אִם לֹא תִבּוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שְׁאִין כֹּהֵן
שְׁאִין לוֹי שְׁאִין בֶּן גְּרוּשָׁה שְׁאִין בֶּן חִלּוּצָה שְׁאִין פְּלוּנִי
כֹּהֵן שְׁאִין פְּלוּנִי לוֹי שְׁאִין בֶּן גְּרוּשָׁה שְׁאִין בֶּן חִלּוּצָה:

שְׁאֵנֶס אִישׁ פְּלוּנִי אֶת בֵּיתוֹ וּפָתָה אֶת בֵּיתוֹ וְשִׁחַבֵּל בִּי
בְנִי וְשִׁחַבֵּל בִּי חֲבִירִי וְשִׁהַדְלִיק גְּדִישֵׁי בִשְׁבַת הָרִי אֵלּוּ
פְּטוּרִין:

ח' מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שְׁאֵמַר אִישׁ
פְּלוּנִי לָתֵן לִי מֵאֲתִים זֶזוּ וְלֹא נָתַן לִי הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִים
שְׁאֵין חֲיִבִּים אֲלָא עַל תְּבִיעַת מָמוֹן כַּפְקָדוֹן:

ט' מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּשֶׁתִּדְּעוּ לִי עֵדוֹת שֶׁתָּבוֹאוּ
וְתַעֲדוּנִי הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִים מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמָה שְׁבוּעָה
לָעֵדוֹת:

י' עָמַד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאָמַר מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שְׂאֵם
אֲתֶם יוֹדְעִין לִי עֵדוֹת שֶׁתָּבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין
(עַד שִׁיְהִיָּה מִתְכַּוֵּן לָהֶם):

יא' אָמַר לְשָׁנִים מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִישׁ פְּלוּנִי וּפְלוּנִי שְׂאֵם
אֲתֶם יוֹדְעִין לִי עֵדוֹת שֶׁתָּבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי (שְׁבוּעָה שְׁאֵין
אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֵדוֹת) וְהֵם יוֹדְעִין לוֹ עֵדוֹת עַד מִפִּי עַד
אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין:

יב' שָׁלַח בֶּיַד עֶבְדּוֹ אוֹ שְׁאֵמַר לָהֶן הִנֵּתִבֵּעַ מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי
עֲלֵיכֶם שְׂאֵם אֲתֶם יוֹדְעִין לוֹ עֵדוֹת שֶׁתָּבוֹאוּ וְתַעֲדוּהוּ
הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִים עַד שִׁישְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ:

יג' מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם מִצָּוָה אֲנִי עֲלֵיכֶם אוֹסְרָכֶם אֲנִי
הָרִי אֵלּוּ חֲיִבִּין בְּשָׂמִים וּבְאַרְצָה הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין בְּאַלְף

דל"ת. ביו"ד ה"י. בְּשִׁדִּי. בְּצִבְאוֹת. בְּחֻנוֹן וְרוּחוֹם. בְּאַרְךְ
 אֶפֶס. בְּרַב חֶסֶד. וּבְכָל הַכְּנוּיִן. הֵרִי אֵלּוּ חֵיבִין. הַמְקַלֵּל
 בְּכָלֶן חֵיב. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל אָבִיו
 וְאִמּוֹ בְּכָלֶן חֵיב. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל
 עַצְמוֹ וְחִבֵּירוֹ בְּכָלֶן. עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. יִכָּכֶה יי אֱלֹהִים.
 וְכֵן יִכָּכֶה אֱלֹהִים זֶה הִיא אֵלֶּה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה. אֵל יִכָּד.
 וַיְבָרְכֵךְ וַיִּיטִיב לָךְ. רַבִּי מֵאִיר מְחִיב. וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין:

פרק ה

שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן. נוֹהֶגֶת בְּאֻנָּשִׁים וּבְנָשִׁים. בְּרוֹחוֹקִים
 וּבְקֵרוֹבִים. בְּכַשְׂרִים וּבְפָסוּלִין. בְּפָנֵי בֵּית דִּין
 וְשֵׁלֹא בְּפָנֵי בֵּית דִּין. מִפִּי עַצְמוֹ. וּמִפִּי אֲחֵרִים. אֵינּוּ חֵיב עַד
 שְׁיִכְפּוֹר (בו) בְּבֵית דִּין. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים
 בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ בֵּין מִפִּי אֲחֵרִים. כִּיּוֹן שֶׁכָּפַר בּוֹ חֵיב. וְחֵיב
 עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה וְעַל שְׁגָגָתָהּ. עִם זְדוֹן הַפְּקָדוֹן. וְאֵינּוּ
 חֵיב עַל שְׁגָגָתָהּ. וְמָה (הוא) חֵיב עַל זְדוֹנָהּ. אֲשֶׁם בְּכֶסֶף
 שְׁקָלִים:

^ב שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן כִּי־צַד. אָמַר לוֹ תֵּן לִי פְקָדוֹנִי שֵׁישׁ לִי
 בִּידֶךָ. שְׁבוּעָה שְׁאִין לָךְ בִּידִי. אוֹ שְׁאָמַר לוֹ אֵין לָךְ בִּידִי.
 מְשַׁבֵּיעַד אֵנִי וְאָמַר אִמֵּן הֵרִי זֶה חֵיב. הַשְּׁבִיעַ עָלָיו חֲמִשָּׁה
 פְּעָמִים. בֵּין בְּפָנֵי בֵּית דִּין וּבֵין שְׁלֹא בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְכָפַר.
 חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן מֶה טַעַם. מִפְּנֵי
 שְׁיָכוֹל לַחְזוֹר וּלְהוֹדוֹת:

א היו חמשה תובעין אותו. אמרו לו תן לנו פקדון שיש לנו בידך. שבועה שאין לךם בידים. אינו חייב אלא אחת. שבועה שאין לך בידים. ולא לך. ולא לך. חייב על כל אחת ואחת. רבי אליעזר אומר עד שיאמר שבועה באחרונה. רבי שמעון אומר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד. תן לי פקדון ותשומת יד גזל ואבדה שיש לי בידך. שבועה שאין לך בידים. אינו חייב אלא אחת. שבועה שאין לך בידים פקדון ותשומת יד גזל ואבדה. חייב על כל אחת ואחת. תן לי חטין ושעורין וכסמין שיש לי בידך. שבועה שאין לך בידים. אינו חייב אלא אחת. שבועה שאין לך בידים חטין ושעורין וכסמין. חייב על כל אחת ואחת. רבי מאיר אומר אפילו אמר חטה ושעורה וכסמת. חייב על כל אחת ואחת:

ז אנסת ופתית את בתי. והוא אומר לא אנסתי. ולא פתיתי. משביעך אני ואמר אמן. חייב. רבי שמעון פוטר. שאינו משלם קנס על פי עצמו. אמרו לו אף על פי שאינו משלם קנס על פי עצמו. משלם בשת ופגם על פי עצמו:

ח גנבת את שורי. והוא אומר לא גנבתי. משביעך אני ואמר אמן. חייב. גנבתי אבל לא טבחתי. ולא מכרתי. משביעך אני ואמר אמן פטור. המית שורך את שורי. והוא אומר לא המית. משביעך אני ואמר אמן. חייב. המית שורך את עבדי. והוא אומר לא המית. משביעך אני ואמר אמן. פטור. אמר לו חבירו חבלת בי. ועשית בי

חבורה. והוא אומר לא חבלתי. ולא עשיתי בך חבורה.
משביעך אני ואמר אמן. חייב. אמר לו עבדו. הפלת את
שני. וסמית את עיני. והוא אומר לא הפלתי ולא סמיתי.
משביעך אני ואמר אמן. פטור. זה הכלל כל המשלם על
פי עצמו חייב. ושאינו משלם על פי עצמו פטור:

פרק ו

שבועת הדינין. הטענה שתי כסף. וההודאה בשוה
פרוטה. ואם אין ההודאה ממין הטענה. פטור.
כיצד. שתי כסף יש לי בידך. אין לך בידי אלא פרוטה.
פטור. שתי כסף ופרוטה לי בידך. אין לך בידי אלא
פרוטה. חייב. מנה לי בידך. אין לך בידי. פטור. מנה לי
בידך. אין לך בידי אלא חמשים דינר. חייב. מנה לאבא
בידך. אין לך בידי אלא חמשים דינר. פטור. מפני שהוא
כמשיב אבדה:

^ב מנה לי בידך. אמר לו בפני עדים הן. למחר אמר לו
תנהו לי. נתתיו לך. פטור. אין לך בידי. חייב. מנה לי בידך.
אמר לו הן. אל תתנהו לי אלא בעדים. למחר אמר לו
תנהו לי. נתתיו לך. חייב. מפני שצריך לתנו לו בעדים:

^ג לטרא זהב יש לי בידך. אין לך בידי. אלא לטרא כסף.
פטור. דינר זהב יש לי בידך. אין לך בידי. אלא דינר
כסף. וטריסין ופונדיון ופרוטה חייב. שהכל מין מטבע
אחת. כור תבואה יש לי בידך. אין לך בידי. אלא לתך.

קטנית פטור. כור פירות יש לי בידך. אין לך בדי אלא לתך קטנית. חייב. שהקטנית בכלל פירות. טענו חטין והודה לו בשעורים. פטור. ורבן גמליאל מחייב. הטוען לחבירו בכדי שמן. והודה לו בקנקנים. אדמון אומר הואיל והודה לו מקצת ממין הטענה ישבע. וחכמים אומרים אין ההודאה ממין הטענה. אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון. טענו כלים וקרקעות. והודה בכלים. וכפר בקרקעות. בקרקעות וכפר בכלים. פטור. הודה במקצת הקרקעות פטור. במקצת הכלים חייב. שהנכסים שאין להן אחריות. זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות. לשבע עליהן:

ד אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן. ואין משביעין את הקטן. אבל נשבעין לקטן ולהקדש:

ה אלו דברים שאין נשבעין עליהן. העבדים. והשטרות. והקרקעות וההקדשות. אין בהן תשלומי כפל. ולא תשלומי ארבעה וחמשה. שומר חנם אינו נשבע. נושא שקר אינו משלם. רבי שמעון אומר קדשים שחייב באחריותן נשבעין עליהן. ושאינו חייב באחריותן אין נשבעין עליהן:

י רבי מאיר אומר יש דברים שהן בקרקע ואינן בקרקע. ואין חכמים מודים לו. כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך. והלה אומר אינן אלא חמש. רבי מאיר מחייב שבוטה.

וְחִכָּמִים אוֹמְרִים כָּל הַמַּחֲבֵר לְקַרְקַע הָרִי הוּא כְּקַרְקַע־
 אֵין נִשְׁבָּעִין אֲלָא עַל דְּבַר שְׂבַמְדָּה וְשְׂבַמְשָׁקֵל וְשְׂבַמְנִין־
 כִּיצַד בֵּית מִלָּא מְסַרְתִּי לָךְ כִּיס מִלָּא מְסַרְתִּי לָךְ וְהִלָּה
 אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אֲלָא מַה שֶּׁהִנַּחַת אֶתָּה נוֹטֵל פְּטוֹר זֶה
 אוֹמֵר עַד הַיּוֹזֵז וְזֶה אוֹמֵר עַד הַחֲלוֹן חֵיב:

י' הַמְלִיָּה אֶת חֲבִירוֹ עַל הַמִּשְׁכּוֹן וְאָבַד הַמִּשְׁכּוֹן אָמַר
 לוֹ סֵלַע הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְשָׁקֵל הִיא שְׁוֹה וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא
 כִּי אֲלָא סֵלַע הַלְוִיתִנִּי עָלָיו וְסֵלַע הִיא שְׁוֹה פְּטוֹר סֵלַע
 הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְשָׁקֵל הִיא שְׁוֹה וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא כִּי אֲלָא
 סֵלַע הַלְוִיתִנִּי עָלָיו וְשִׁלְשָׁה דִּינָרִים הִיא שְׁוֹה חֵיב סֵלַע
 הַלְוִיתִנִּי עָלָיו וְשִׁתִּים הִיא שְׁוֹה וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא כִּי אֲלָא
 סֵלַע הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְסֵלַע הִיא שְׁוֹה פְּטוֹר סֵלַע הַלְוִיתִנִּי
 עָלָיו וְשִׁתִּים הִיא שְׁוֹה וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא כִּי אֲלָא סֵלַע
 הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְחֲמִשָּׁה דִּינָרִים הִיא שְׁוֹה חֵיב וּמִי נִשְׁבָּע
 מִי שֶׁהִפְקִדוֹן אֶצְלוֹ שֶׁמָּא יִשְׁבַּע זֶה וְיוֹצִיא הִלָּה אֶת
 הַפְּקִדוֹן:

פרק ז

כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שְׁבִתוֹרָה. נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין. וְאִלּוּ
נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. הַשְּׂכִיר וְהַנִּגְזָל. וְהַנֶּחֱבֵל. וְשִׁכְנוּגְדוֹ
חֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבוּעָה. וְחֲנוּגִי עַל פְּנִקְסוֹ. הַשְּׂכִיר בִּיצֵד. אָמַר
לֹא תֵן לִי שְׂכָרִי שֵׁשׁ לִי בִידָד. הוּא אֹמֵר נִתְּתִי. וְהִלָּה
אֹמֵר לֹא נִטְלִיתִי. הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר
עַד שֶׁתֵּהָא שֵׁם מִקְצַת הוֹדָאָה. בִּיצֵד. אָמַר לֹא תֵן לִי שְׂכָרִי
חֲמִשִּׁים דִּינָר שֵׁשׁ לִי בִידָד. וְהוּא אֹמֵר הִתְקַבְּלָתָּ דִּינָר
זֶהָב:

ב הַנִּגְזָל בִּיצֵד. הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנָס לְבֵיתוֹ לְמִשְׁכָּנוֹ
שֶׁלֹא בְרִשּׁוֹת. הוּא אֹמֵר כָּלִי נִטְלִיתִי. וְהוּא אֹמֵר לֹא
נִטְלִיתִי (הָרִי זֶה) נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר עַד
שֶׁתֵּהָא שֵׁם מִקְצַת הוֹדָאָה. בִּיצֵד. אָמַר לֹא שְׁנֵי כָלִים
נִטְלִיתִי. וְהוּא אֹמֵר לֹא נִטְלִיתִי אֶלָּא אֶחָד:

ג הַנֶּחֱבֵל בִּיצֵד. הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנָס תַּחַת יָדוֹ שָׁלִם.
וַיֵּצֵא חֲבּוּל. וְאָמַר לֹא חֲבַלְתָּ בִּי וְהוּא אֹמֵר לֹא חֲבַלְתִּי.
הָרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר עַד שֶׁתֵּהָא שֵׁם
מִקְצַת הוֹדָאָה. בִּיצֵד אָמַר לֹא חֲבַלְתָּ בִּי שְׁתִּים. וְהִלָּה
אֹמֵר לֹא חֲבַלְתִּי בָד אֶלָּא אֶחָת:

ד וְשִׁכְנוּגְדוֹ חֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבוּעָה בִּיצֵד. אֶחָת שְׁבוּעַת
הַעֲדוּת וְאֶחָת שְׁבוּעַת הַפְּקֻדוֹן. וְאִפִּילוּ שְׁבוּעַת שְׁוֹא. הִיָּה
אֶחָד מֵהֶן מִשְׁחָק בְּקִבְיָא וּמִלֻּה בְּרַבִּית. וּמִפְּרִיחַ יוֹגִים.

וסוחר שביעית שפגגדו נשבע ונוטל היו שניהן חשודין.
חזרה שבועה למקומה דברי רבי יוסי רבי מאיר אומר
יחלוקו:

ה החנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב על
פנקסי שאתה חייב לי מאתים זוז. אלא אומר לו תן לבני
סאתים חטין. תן לפועלי בסלע מעות. הוא אומר נתתי.
והם אומרים לא נטלנו. הוא נשבע ונוטל. והם נשבעין
ונוטלין. אומר בן ננס כיצד אלו (ואלו) באין לידי שבועת
שוא אלא הוא נוטל שלא בשבועה. והם נוטלין שלא
בשבועה:

י אמר לחנוני. תן לי בדינר פירות. ונתן לו. אומר לו תן
לי את הדינר. אומר לו נתתיו לך. ונתתו באנפלי. ישבע
בעל הבית. נתן לו את הדינר. אומר לו תן לי את הפירות.
אמר לו נתתים לך. והולכתן לתוך ביתך. ישבע חנוני.
רבי יהודה אומר כל שהפירות בידו. ידו על העליונה.
אמר לשלחני. תן לי בדינר מעות. ונתן לו. אומר לו. תן
לי את הדינר. אומר לו נתתיו לך. ונתתו באנפלי. ישבע
בעל הבית. נתן לו את הדינר. אומר לו תן לי את המעות.
אמר לו נתתים לך. והשלכתם לתוך כיסך. ישבע שלחני.
רבי יהודה אומר אין דרך שלחני לתן איסר. עד שיטול
דינרו:

י כָּשֶׁם שֶׁאָמְרוּ הַפּוֹגְמֵת כְּתוּבָתָהּ לֹא תִפְרַע אֶלָּא
בְּשָׁבוּעָה. וְעַד אֶחָד מֵעִידָה שֶׁהִיא פְּרוּעָה. לֹא תִפְרַע
אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. מִנְּכָסִים מְשַׁעֲבָדִים וּמִנְּכָסֵי יְתוּמִים. לֹא
תִפְרַע אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. וְהַנִּפְרָעַת שְׁלֹא בִפְנֵיו לֹא תִפְרַע
אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. וְכֵן הֵיְתוּמִים לֹא יִפְרְעוּ אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה.
שְׁבוּעָה שְׁלֹא פִקְדָנוּ אָבִא. וְשְׁלֹא אָמַר לָנוּ אָבִא. וְשְׁלֹא
מְצִינוּ בֵּין שְׁטְרוֹתָיו שֶׁל אָבִא. שֶׁשְּׁטַר זֶה פְּרוּעַ. רַבִּי יוֹחָנָן
בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר אֶפִּילוּ נִוּלַד הֵבֶן לְאַחַר מִיתַת הָאָב. הֲרִי
זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אִם יֵשׁ עֲדִים
שֶׁאָמַר הָאָב בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ. שְׁטַר זֶה אֵינוֹ פְּרוּעַ. הוּא
נוֹטֵל שְׁלֹא בְּשָׁבוּעָה:

ח וְאֵלּוּ נִשְׁבָּעִין שְׁלֹא בְּטַעֲנָה. הַשּׁוֹתֵפִין. הָאֲרִיסִין.
וְהָאֲפוֹטְרוֹפִין. וְהָאִשָּׁה הַנּוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת בְּתוּךְ הַבֵּית.
וּבֶן הַבֵּית. אָמַר לוֹ מָה אַתָּה טוֹעֲנִי. רְצוֹנִי שֶׁתִּשְׁבַּע
לִי חֵיב. חֲלָקוּ הַשּׁוֹתֵפִין וְהָאֲרִיסִין. אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁבִּיעוֹ.
נִתְגַּלְגְּלָה לוֹ שְׁבוּעָה מִמָּקוֹם אַחֵר. מְגַלְגֵּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל.
וְהַשְּׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת הַשְּׁבוּעָה:

פרק ח

אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים הֵם. שׁוֹמֵר חֲנָם. וְהַשּׁוֹאֵל. נוֹשֵׂא
 שָׂכָר. וְהַשּׁוֹכֵר. שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל.
 וְהַשּׁוֹאֵל מִשְׁלֵם אֶת הַכֹּל. נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. נִשְׁבָּעִין
 עַל הַשְּׁבוּרָה. וְעַל הַשְּׁבוּיָה. וְעַל הַמֶּתָה. וּמִשְׁלֵמִין אֶת
 הָאֲבִידָה וְאֶת הַגְּנִיבָה:

ב אָמַר לְשׁוֹמֵר חֲנָם הֵיכָן שׁוֹרִי. אָמַר לוֹ מֵת. וְהוּא שֶׁנִּשְׁבַּר
 אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד. נִשְׁבַּר. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבָּה
 אוֹ נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד. נִשְׁבָּה. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִגְנַב
 אוֹ נֶאֱבַד. נִגְנַב. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נֶאֱבַד.
 נֶאֱבַד. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב. מִשְׁבִּיעֵךְ
 אֲנִי וְאָמַר אָמֵן. פְּטוּר:

ג הֵיכָן שׁוֹרִי. אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סָח. וְהוּא שְׁמֵת
 אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד. מִשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי וְאָמַר
 אָמֵן. פְּטוּר. הֵיכָן שׁוֹרִי. אָמַר לוֹ נֶאֱבַד. מִשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי וְאָמַר
 אָמֵן. וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאֵכְלוּ. מִשְׁלֵם אֶת הַקֶּרֶן.
 הוֹדָה מַעֲצָמוֹ. מִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֻמֶּשׁ וְאֶשֶׁם. הֵיכָן שׁוֹרִי. אָמַר
 לוֹ נִגְנַב. מִשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן. וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ
 שֶׁגָּנְבוּ. מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֹל. הוֹדָה מַעֲצָמוֹ מִשְׁלֵם קֶרֶן
 וְחֻמֶּשׁ וְאֶשֶׁם:

ד אָמַר לְאַחַד בְּשׁוּק. הֵיכָן שׁוֹרִי שֶׁגָּנְבְתָּ. וְהוּא אוֹמֵר לֹא
 גָּנְבְתִּי. וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁגָּנְבוּ. מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֹל.

טַבַּח וּמִכָּר מְשָׁלִם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רָאָה עֲדִים
שְׁמִמְשֻׁמִּין וּבְאִין. אָמַר גִּנְבֹּתִי אָבֵל לֹא טַבַּחְתִּי. וְלֹא
מִכַּרְתִּי. אֵינוֹ מְשָׁלִם אֵלָא קֶרֶן:

ה' אָמַר לְשׂוֹאֵל. הֵיכֵן שׁוּרִי. אָמַר לוֹ מֵת. וְהוּא שֶׁנִּשְׁבֵּר
אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ גִּנֵּב אוֹ נֶאֱבַד. נִשְׁבֵּר. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבָּה
אוֹ גִּנֵּב אוֹ נֶאֱבַד. נִשְׁבָּה. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ גִּנֵּב
אוֹ נֶאֱבַד. גִּנֵּב. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נֶאֱבַד.
נֶאֱבַד. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ גִּנֵּב. מִשְׁבִּיעֵךְ
אָנִי וְאָמַר אָמֵן. פְּטוּר:

י' הֵיכֵן שׁוּרִי. אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶתָּה סָח. וְהוּא שְׁמֵת
אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ גִּנֵּב אוֹ נֶאֱבַד. מִשְׁבִּיעֵךְ אָנִי וְאָמַר
אָמֵן. חֵיב. אָמַר לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׂוֹכֵר. הֵיכֵן שׁוּרִי. אָמַר
לוֹ מֵת. וְהוּא שֶׁנִּשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה. נִשְׁבֵּר. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ
נִשְׁבָּה. נִשְׁבָּה. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר. גִּנֵּב. וְהוּא שֶׁנֶּאֱבַד.
נֶאֱבַד. וְהוּא שֶׁנִּגְנֵב. מִשְׁבִּיעֵךְ אָנִי וְאָמַר אָמֵן. פְּטוּר. מֵת
אוֹ נִשְׁבֵּר. אוֹ נִשְׁבָּה. וְהוּא שֶׁנִּגְנֵב אוֹ נֶאֱבַד. מִשְׁבִּיעֵךְ אָנִי
וְאָמַר אָמֵן. חֵיב. נֶאֱבַד אוֹ גִּנֵּב. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר
אוֹ נִשְׁבָּה. מִשְׁבִּיעֵךְ אָנִי וְאָמַר אָמֵן. פְּטוּר. זֶה הַכֶּלֶל. כָּל
הַמְשֵׁנָה מִחוּבָה לְחוּבָה. וּמִפְטוּר לְפְטוּר. וּמִפְטוּר לְחוּבָה
פְּטוּר. מִחוּבָה לְפְטוּר. חֵיב. זֶה הַכֶּלֶל. כָּל הַנִּשְׁבָּע לְהַקֵּל
עַל עַצְמוֹ חֵיב. לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ פְּטוּר: סְלִיק

מסכת עדויות

פרק א

שְׁמַאי אומר כל הנשים דין שעתן והלל אומר
מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה וחכמים
אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת
ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה
ממעטת על יד מעת לעת כל אשה שיש לה וסת דיה
שעתה המשמשת בעדים הרי זו כפקידה וממעטת על
יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה:

^ב שְׁמַאי אומר מקב לחלה והלל אומר מקבים וחכמים
אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא קב ומחצה
חיבים בחלה ומשהגדילו המדות אמרו חמשת רביעים
חיבין רבי יוסי אומר חמשה פטורין חמשה ועוד חיבין:

^ג הלל אומר מלא הין מים שאובין פוסלין את המקוה
אלא שאדם חיב לומר בלשון רבו ושְׁמַאי אומר תשעה
קבין וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה
אלא עד שבאו שני גרדיים משער האשפות שבירושלים
והעידו משום שמעיה ואבטליון ששלשה לוגים מים
שאובין פוסלין את המקוה וקימו חכמים את דבריהם:

ד וְלָמָּה מְזַכִּירִין אֶת דְּבָרֵי שָׁמַאי וְהֵלֵל לְבִטּוֹלָהּ. לְלַמֵּד
לְדוֹרוֹת הַבָּאִים. שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו. שֶׁהֵרִי
אָבוֹת הָעוֹלָם. לֹא עָמְדוּ עַל דְּבָרֵיהֶם:

ה וְלָמָּה מְזַכִּירִין דְּבָרֵי הַיְיָחִיד בֵּין הַמֶּרְבִּין הַזֶּאֱיִל וְאֵין הֶלְכָּה
אֶלָּא כְּדִבְרֵי הַמֶּרְבִּין. שְׁאִם יֵרָאֶה בֵּית דִּין אֶת דְּבָרֵי הַיְיָחִיד
וְיִסְמֹךְ עָלָיו. שְׁאֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרֵי בֵּית דִּין
חֲבִירוֹ. עַד שִׁיְהִיָּה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהּ וּבִמְנֵן. הִיא גְדוֹל
מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהּ אֲבָל לֹא בִּמְנֵן. בִּמְנֵן אֲבָל לֹא בְּחֻקָּהּ.
אֵינּוּ יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרָיו. עַד שִׁיְהִיָּה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהּ
וּבִמְנֵן:

ו אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִם כֵּן לָמָּה מְזַכִּירִין דְּבָרֵי הַיְיָחִיד. בֵּין
הַמֶּרְבִּין לְבִטּוֹלָהּ. שְׁאִם יֹאמַר הָאָדָם כִּד אֲנִי מְקַבֵּל. יֹאמַר
לוֹ כְּדִבְרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי שְׁמַעְתָּ:

ז בֵּית שָׁמַאי אוֹמְרִים רִבְעַ עֲצָמוֹת מִן הָעֲצָמִים. בֵּין מִשְׁנֵים
בֵּין מִשְׁלָשָׁה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים רִבְעַ עֲצָמוֹת מִן הַגְּזִיָּה.
מְרֹב הַבִּנְיָן אוֹ מְרֹב הַמְּנֵן. שָׁמַאי אוֹמֵר אֶפִּילוּ מֵעֶצֶם
אַחַד:

ח כְּרִשְׁנֵי תְרוּמָה. בֵּית שָׁמַאי אוֹמְרִים שְׁזֵרִין וְשָׁפִין
בְּטֶהְרָה. וּמֵאֲכִילִין בְּטֶמְאָה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים שְׁזֵרִין
בְּטֶהְרָה. וְשָׁפִין וּמֵאֲכִילִין בְּטֶמְאָה. (שָׁמַאי אוֹמֵר יֹאכְלוּ
צָרִיד.) רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כֹּל מַעֲשִׂיהֶם בְּטֶמְאָה:

ט הפורט סלע ממעות מעשר שני בית שמאי אומרים
בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל
מעות. רבי מאיר אומר אין מחללין כסף ופירות על
הכסף. וחכמים מתירין:

י הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. בית שמאי
אומרים בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל
כסף. ובשקל מעות. הדנים לפני חכמים אומרים בשלשה
דינרים כסף. ובדינר מעות. רבי עקיבא אומר בשלשה
דינרים כסף. ובברביעית (כסף. ברביעית) מעות. רבי טרפון
אומר ארבע אספרי כסף. שמאי אומר יניחנה בחנות
ויאכל פנגדה:

יא כסא של כלה שנטלו חפזיו. בית שמאי מטמאין. ובית
הלל מטהרין. שמאי אומר אף מלבן של כסא טמא. כסא
שקבעו בעריבה. בית שמאי מטמאין. ובית הלל מטהרין.
שמאי אומר אף העשוי בה:

יב אלו דברים שחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.
האשה שבאה ממדינת הים. ואמרה מת בעלי תנשא.
מת בעלי תתיבם. דברי בית שמאי. ובית הלל אומרים
לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד. אמרו להם
בית שמאי אחת הבאה מן הקציר. ואחת הבאה מן
הזיתים. ואחת הבאה ממדינת הים. לא דברו בקציר
אלא בהווה. חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים תִּנָּשָׂא וְתִטּוֹל כְּתוּבָתָהּ. וּבֵית הֵלֵל
 אוֹמְרִים תִּנָּשָׂא וְלֹא תִטּוֹל כְּתוּבָתָהּ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית
 שְׁמַאי הִתְרַתֶּם אֶת הָעֶרְוָה הַחֲמוּרָה. לֹא תִתִּירוּ (אֵת)
 הַמָּמוֹן הַקָּל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הֵלֵל מְצִינוּ שְׂאִין הָאֲחִים
 נִכְנָסִין לְנַחֲלָה (עַל פִּיהֶּ). אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי. וְהֵלֵל
 מִסְפָּר כְּתוּבָתָהּ נִלְמֹד. שֶׁהוּא כּוֹתֵב לָהּ. שְׂאֵם תִּנָּשָׂא
 לְאַחֵר תִּטָּל מֶה שֶׁכָּתוּב לַיָּד. חֲזֹרוּ בֵּית הֵלֵל (לְהוֹרוֹת)
 כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי:

י"ג מִי שֶׁחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֶן חֹרִין עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד.
 וְאֵת עֲצָמוֹ יוֹם אֶחָד. דְּבַרֵּי בֵּית הֵלֵל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית
 שְׁמַאי. תִּקְנֶתֶם אֶת רַבּוֹ. וְאֵת עֲצָמוֹ לֹא תִקְנֶתֶם. לְשֵׂא
 שְׂפָחָה אֵינוֹ יָכוֹל. בֶּת חֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל. לְבָטֵל. וְהֵלֵל לֹא
 נִבְרָא הָעוֹלָם אֲלֵא לְפָרְיָהּ וְרַבִּיָּהּ. שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה
 לְשֶׁבֶת יִצְרָהּ. אֲלֵא מִפְּנֵי תִקּוֹן הָעוֹלָם. כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ.
 וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חֹרִין. וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל חֲצֵי דָמָיו. וְחֲזֹרוּ
 בֵּית הֵלֵל (לְהוֹרוֹת) כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי:

י"ד כָּלִי חֶרֶס מְצִיל עַל הַכֹּל כְּדַבְּרֵי בֵּית הֵלֵל. וּבֵית שְׁמַאי
 אוֹמְרִים אֵינוֹ מְצִיל אֲלֵא עַל הָאוֹכְלִין וְעַל הַמְשָׁקִין. וְעַל
 כָּלִי חֶרֶס. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הֵלֵל מִפְּנֵי מָה. אָמְרוּ לָהֶם
 בֵּית שְׁמַאי מִפְּנֵי שֶׁהוּא טָמֵא עַל גֵּב עִם הָאָרֶץ. וְאִין כָּלִי
 טָמֵא חוּצָין. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הֵלֵל וְהֵלֵל טִהַרְתֶּם אוֹכְלִים
 וּמְשָׁקִין שְׁבִתוֹכוֹ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי כְּשֶׁטִּהַרְנוּ
 אוֹכְלִים וּמְשָׁקִין שְׁבִתוֹכוֹ. לְעֲצָמוֹ טִהַרְנוּ. אֲבָל כְּשֶׁטִּהַרְתָּ

את הפלי. טהרת לך ולו. חזרו בית הלל להורות כדברי
בית שמאי:

פרק ב

רבי חנינא סגן הכהנים העיד ארבעה דברים. מימיהן
של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר. שנטמא
בולד הטמאה. עם הבשר שנטמא באב הטמאה. אף
על פי שמוסיפין טמאה על טמאתו. הוסיף רבי עקיבא
מימיהם של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן.
שנפסל בטבול יום. בנר שנטמא בטמא מת. אף על פי
שמוסיפין טמאה על טמאתו:

^ב אמר רבי חנינא סגן הכהנים. מימי לא ראיתי עזר
יוצא לבית השרפה. אמר רבי עקיבא מדבריו למדנו
שהמפשיט את הבכור ונמצא טרפה. שיאותו הכהנים
בעזרו. וחכמים אומרים (לא ראינו) אינו ראיה. אלא
יוצא לבית השרפה:

^ג אף הוא העיד על כפר קטן. שהיה בצד ירושלים. והיה
בו זקן אחד. והיה מלוה לכל בני הכפר. וכותב בכתב
ידו. ואחרים חותמין. ובא מעשה לפני חכמים והתירו.
לפי דרכך אתה למד. שהאשה כותבת את גטה. והאיש
כותב את שוברו. שאין קיום הגט אלא בחותמיו. ועל
מחט שנמצאת בבשר. שהספין והידים טהורות. והבשר
טמא. ואם נמצאת בפך. הכל טהור:

י' שלשה דברים אמר רבי ישמעאל לפני חכמים בפרם ביבנה. על ביצה טרופה. שהיא נתונה על גבי ירק של תרומה. שהיא חבור. ואם היתה כמין כבע אינה חבור. ועל שבילת שבקציר. וראשה מגעת לקמה. אם נקצרת עם הקמה הרי היא של בעל הבית. ואם לאו (הרי היא) של עניים. ועל גנה קטנה שהיא מוקפת ערים. אם יש בה כמלא בוצר וסלו מכאן. ומלא בוצר וסלו מכאן. תזרע. ואם לאו לא תזרע:

ה' שלשה דברים אמרו לפני רבי ישמעאל ולא אמר בהם לא איסור ולא התר. ופרשן רבי יהושע בן מתיא. המפס מרסא בשבת. אם לעשות לה פה חייב. ואם להוציא ממנה לחה פטור. ועל הצד נחש בשבת. אם מתעסק שלא ישכנו פטור. ואם לרפואה חייב. ועל לפסים אירוניות. שהם טהורות באהל המת. וטמאות במשא הזב. רבי אלעזר בן צדוק אומר אף במשא הזב טהורות מפני שלא נגמרה מלאכתן:

י' שלשה דברים אמר רבי ישמעאל ולא הודה לו רבי עקיבא. השום והבסר והמלילות שרסקן מבעוד יום. שרבי ישמעאל אומר יגמור משתחשך. ורבי עקיבא אומר לא יגמור:

י' שלשה דברים אמרו לפני רבי עקיבא. שנים משום רבי אליעזר. ואחד משום רבי יהושע. שנים משום רבי

אֵלֶּיָּעֶזֶר. יוֹצֵאָהּ אִשָּׁה בְּעִיר שֶׁל זָהָב. וּמִפְּרִיחֵי יוֹנִים
פְּסוּלִים לְעֵדוּת. וְאֶחָד מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. הַשָּׂרֵץ בְּפִי
חִלְדָּה וּמִהֲלָכֶת עַל גְּבִי כְּכֹרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה. סָפֵק נִגַּע סָפֵק
לֹא נִגַּע. סָפֵקוּ טְהוֹר:

ח' שֶׁלֹּשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא. עַל שְׁנַיִם הוֹדוּ לוֹ. וְעַל
אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ. עַל סִנְדֵּל שֶׁל סִידִּים. שֶׁהוּא טָמֵא מִדָּרַס.
וְעַל שִׁירֵי תִנּוֹר אֲרָבָעָה. שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים שֶׁלֹּשָׁה. וְהוֹדוּ לוֹ.
וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ. עַל כֶּסֶּא שֶׁנִּטְלוּ שְׁנַיִם מִחֻפּוֹיָּו זֶה
בְּצַד זֶה. שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחֻכָּמִים מְטַהְרִין:

ט' הוּא הָיָה אוֹמֵר הָאֵב זֹכָה לִבֶּן בְּנוֹי. וּבִפְתָּח. וּבַעֲשָׂר.
וּבַחֲכָמָה. וּבַשְּׁנַיִם. וּבַמִּסְפָּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו. וְהוּא הֶקֶץ
שֶׁנֶּאֱמַר קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ. אֵף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר וַעֲבָדוּם
וַעֲנּוּ אוֹתָם אֲרָבַע מֵאוֹת שָׁנָה. וְנֶאֱמַר וְדוֹר רַבִּיעִי יָשׁוּבוּ
הֵנָּה:

י' אֵף הוּא הָיָה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר
חֹדֶשׁ. מִשְׁפֹּט דּוֹר הַמִּבּוּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפֹּט אֵיזֵב
שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפֹּט הַמִּצְרִיִּים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ.
מִשְׁפֹּט גֹּג וּמִגּוֹג לְעֵתִיד לָבֵא שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפֹּט
רְשָׁעִים בְּגִיהֶנָּם שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ
בַּחֲדָשׁוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר מִן הַפֶּסַח עַד הָעֲצֵרֶת.
שֶׁנֶּאֱמַר וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ:

פרק ג

כָּל הַמְטָמְאִין בְּאֶהֱל שְׁנַחֲלָקוּ וְהַכְּנִיסֵן לְתוֹךְ הַבֵּית רַבִּי
 דּוֹסָא בֶּן הֶרְפִּינְס מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטָמְאִין כִּי־צַד
 הַנוֹגֵעַ בְּכַשְׂנִי חֲצָאִי זֵיתִים מִן הַנִּבְלָה אוֹ נוֹשָׁאֵן וּבִמַּת
 הַנוֹגֵעַ בְּכַחְצִי זֵית (וּמֵאֱהִיל עַל כַּחְצִי זֵית אוֹ נוֹגֵעַ בְּכַחְצִי
 זֵית) וְכַחְצִי זֵית מֵאֱהִיל עָלָיו וּמֵאֱהִיל עַל כַּשְׂנִי חֲצָאִי
 זֵיתִים מֵאֱהִיל עַל כַּחְצִי זֵית וְכַחְצִי זֵית מֵאֱהִיל עָלָיו רַבִּי
 דּוֹסָא בֶּן הֶרְפִּינְס מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטָמְאִין אֲבָל הַנוֹגֵעַ
 בְּכַחְצִי זֵית וְדָבָר אַחֵר מֵאֱהִיל עָלָיו וְעַל כַּחְצִי זֵית (אוֹ
 מֵאֱהִיל עַל כַּחְצִי זֵית וְדָבָר אַחֵר מֵאֱהִיל עָלָיו וְעַל כַּחְצִי
 זֵית) טְהוֹר אָמַר רַבִּי מֵאִיר אָף בָּזָה רַבִּי דּוֹסָא בֶּן
 הֶרְפִּינְס מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטָמְאִין הַכֹּל טָמֵא חוּץ מִן הַמַּגֵּעַ
 עִם הַמִּשָּׂא וְהַמִּשָּׂא עִם הָאֱהִל זֶה הַכֹּל כָּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם
 אֶחָד טָמֵא מִשְׁנֵי שְׁמוֹת טְהוֹר:

אֲכָל פָּרוֹד אֵינּוּ מִצְטָרֵף דְּבָרֵי רַבִּי דּוֹסָא וְחֻכְמִים
 אוֹמְרִים מִצְטָרֵף מְחַלְלִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי עַל אֲסִימוֹן דְּבָרֵי
 רַבִּי דּוֹסָא וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵין מְחַלְלִין מְטַבִּילִין יָדִים
 לַחֲטָאת דְּבָרֵי רַבִּי דּוֹסָא וְחֻכְמִים אוֹמְרִים נְטָמָא יָדָיו
 נְטָמָא גּוֹפוֹ:

מֵעִי אֲבִטִּיחַ וּקְנַבֶּת יֶרֶק שֶׁל תְּרוּמָה רַבִּי דּוֹסָא מְתִיר
 לְזָרִים וְחֻכְמִים אוֹסְרִין חֲמֵשׁ רְחֵלוֹת גְּזוּזוֹת מִנֶּה מִנֶּה

וּפְרַסְתָּ חֵיבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז. דְּבָרֵי רַבִּי דֹּסָא. וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים חֲמֵשׁ רַחֲלוֹת כָּל שָׁהֵן:

ד' כָּל הַחוּצָלוֹת טְמֵאוֹת טָמֵא מֵת. דְּבָרֵי רַבִּי דֹּסָא.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מִדֶּרֶס. כָּל הַקְּלִיעוֹת טְהוֹרוֹת חוּץ מִשָּׁל
גִּלְגִּילוֹן. דְּבָרֵי רַבִּי דֹּסָא. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּלֵם טְמֵאוֹת.
חוּץ מִשָּׁל צִמְרִים:

ה' הַקֶּלַע שְׂבִית קָבוּל שְׁלֵה אָרוּג טְמֵאָה. וְשֵׁל עוֹר רַבִּי
דֹּסָא בֶּן הֶרְפִּינָס מִטְהַר. וְחֲכָמִים מְטַמְּאִין. נִפְסַק בֵּית
אֶצְבַּע שְׁלֵה טְהוֹרָה. בֵּית הַפְּקִיעַ שְׁלֵה טְמֵאָה:

ו' הַשְּׁבוּיָה אוֹכֶלֶת בְּתֵרוֹמָה דְּבָרֵי רַבִּי דֹּסָא. וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים יֵשׁ שְׁבוּיָה אוֹכֶלֶת. וְיֵשׁ שְׁבוּיָה שְׂאִינָה אוֹכֶלֶת.
כִּיצַד. הָאִשָּׁה שְׂאֵמְרָה נִשְׁבִּיתִי וְטְהוֹרָה אָנִי אוֹכֶלֶת.
(שְׁהִפָּה שְׂאֵסֶר הוּא הִפָּה שְׁהִתִּיר.) וְאִם יֵשׁ יַעֲדִים
שְׁנִשְׁבִּית. וְהִיא אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אָנִי. אִינָה אוֹכֶלֶת:

ז' אַרְבָּעָה סְפִיקוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא. וְחֲכָמִים מְטַהְרִין.
כִּיצַד. הֵטְמֵא עוֹמֵד וְהִטְהוֹר עוֹבֵר. הִטְהוֹר עוֹמֵד וְהֵטְמֵא
עוֹבֵר. טְמֵאָה בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד וְטְהוֹרָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים.
טְהוֹרָה בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד. וְטְמֵאָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים. סָפַק נֶגַע
וְסָפַק לֹא נֶגַע. סָפַק הָאֵהִיל סָפַק לֹא הָאֵהִיל. סָפַק הַסֵּיט
סָפַק לֹא הַסֵּיט. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וְחֲכָמִים מְטַהְרִין:

ח' שֶׁלֹּשָׁה דְּבָרִים רַבִּי צְדוֹק מְטַמֵּא וְחֻכָּמִים מְטַהְרִין.
מִסְמֵר שֶׁל שְׁלַחְנִי וְאֶרֶז שֶׁל גְּרוֹסוֹת וּמִסְמֵר שֶׁל אֶבֶן
שְׁעוֹת רַבִּי צְדוֹק מְטַמֵּא וְחֻכָּמִים מְטַהְרִין:

ט' אַרְבָּעָה דְּבָרִים רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא וְחֻכָּמִים מְטַהְרִין.
כְּסוּי טָנִי שֶׁל מִתְכוֹת שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים וְתִלּוּי הַמַּגְרָדוֹת.
וְגִלְמֵי כָּלִי מִתְכוֹת וְטַבָּלָא שֶׁנֶּחֱלָקָה לְשָׁנִים וּמוֹדִים
חֻכָּמִים לְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּטַבָּלָא שֶׁנֶּחֱלָקָה לְשָׁנִים אֶחָד
גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן הַגָּדוֹל טָמֵא וְהַקָּטָן טָהוֹר:

י' שֶׁלֹּשָׁה דְּבָרִים רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מַחְמִיר כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי.
אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחֲמִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת וְאֵין זוֹקְפִין אֶת
הַמְּנוּרָה בְּיוֹם טוֹב וְאֵין אוֹפִין פֶּתִין גְּרִיצִין אֶלָּא רִקִּיקִין.
אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מִימִיהֶן שֶׁל בֵּית אַבָּא לֹא הָיוּ אוֹפִין
פֶּתִין גְּרִיצִין אֶלָּא רִקִּיקִין אָמְרוּ לוֹ מַה נַּעֲשֶׂה לְבֵית אַבִּיךָ.
שֶׁהָיוּ מַחְמִירִין עַל עֲצָמָן וּמְקִילִים עַל יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת
אוֹפִין פֶּתִין גְּרִיצִין וְחָרִי:

יא' אַף הוּא אָמַר שֶׁלֹּשָׁה דְּבָרִים לְהַקֵּל מַכְבֵּדִין בֵּין
הַמְּטוֹת וּמִנִּיחִין אֶת הַמַּגְמֵר בְּיוֹם טוֹב וְעוֹשִׂים גְּדִי מְקַלֵּס
בְּלִילֵי פְסָחִים וְחֻכָּמִים אוֹסְרִים:

יב' שֶׁלֹּשָׁה דְּבָרִים רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מַתִּיר וְחֻכָּמִים
אוֹסְרִין פָּרְתוּ יוֹצֵאָה בְּרִצּוּעָה שְׁבִין קַרְנֵיהָ וּמְקַרְדִּין אֶת
הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב וְשׁוֹחֲקִין אֶת הַפִּלְפְּלִין בְּרִיחִים שְׁלֵהֶן.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין מְקַרְדִּין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב מִפְּנֵי

שְׁהוּא עוֹשֶׂה חֲבוּרָה אֲבָל מְקַרְצֵפִין וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵין
מְקַרְדִּין אֵף לֹא מְקַרְצֵפִין:

יום יז

פרק ד

אֵלּוּ דְּבָרִים מְקוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וּמַחֲמֵרֵי בֵּית הֵלֵל בִּיצָה
שְׁנוּלָדָה בְּיוֹם טוֹב בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים תֹּאכֵל וּבֵית
הֵלֵל אוֹמְרִים לֹא תֹאכֵל בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שְׂאוֹר בְּכִזִּית
וְחֻמֶּץ בְּכֻכּוֹתֶתָּ וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים זֶה וְזֶה בְּכִזִּית:

ב (בְּהִמָּה שְׁנוּלָדָה בְּיוֹם טוֹב הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהִיא מוֹתֶרֶת
וְאַפְרוּחַ שִׁיָּצָא מִן הַבִּיצָה הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא אָסוּר)
הַשּׁוֹחֵט חֲתָה וְעוֹף בְּיוֹם טוֹב בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יַחֲפֹז
בְּדֶקֶר וַיִּכְסֶּה וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים לֹא יִשְׁחוּט אֲלֵא אִם כֵּן
הָיָה לוֹ עֶפֶר מוֹכֵן מִבְּעוֹד יוֹם וּמוֹדִים שֶׁאִם שָׁחַט שִׁיִּחֲפֹז
בְּדֶקֶר וַיִּכְסֶּה שְׂאֵפֶר כִּירָה מוֹכֵן הוּא:

ג בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים הֶבֶקֶר לַעֲנִים הֶבֶקֶר וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים אֵינוֹ הֶבֶקֶר עַד שִׁיּוֹבֵקֶר אֵף לַעֲשִׂירִים כְּשִׁמְטָה
כָּל עֲמִרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קֶב קֶב וְאַחַד שֶׁל אַרְבַּעַה קֶבִּין
וּשְׂכָחוּ בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שְׂכָחָה וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים שְׂכָחָה:

י העמר שהוא סמוך לגפה ולגדיש ולבקר ולכלים ושכחו בית שמאי אומרים אינו שכחה ובית הלל אומרים שכחה:

ה כרם רבעי בית שמאי אומרים אין לו חמש ואין לו ביעור ובית הלל אומרים יש לו (חמש ויש לו ביעור) בית שמאי אומרים יש לו פרט ויש לו עוללות והעניים פודים לעצמן ובית הלל אומרים כלו לגת:

י חבית של זיתים מגלגלים בית שמאי אומרים אינו צריך לנקב ובית הלל אומרים צריך לנקב ומודים שאם נקבה וסתמוה שמרים שהיא טהורה הסך בשמן טהור ונטמא ירד וטבל בית שמאי אומרים אף על פי שהוא מנטף טהור ובית הלל אומרים כדי סיכת אבר קטן ואם היה שמן טמא מתחלתו בית שמאי אומרים כדי סיכת אבר קטן ובית הלל אומרים משקה טופח רבי יהודה אומר משום בית הלל טופח ומטפח:

י האשה מתקדשת בדינר ובשוה דינר כדברי בית שמאי ובית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה וכמה היא פרוטה אחד משמונה באיסר האיטלקי בית שמאי אומרים פוטר את אשתו בגט ישן ובית הלל אוסרין איזהו גט ישן כל שנתיחד עמה אחר שכתבו לה המגרש את אשתו ולנה עמו בפנדקי בית שמאי אומרים אינה צריכה ממנו גט שני ובית הלל אומרים צריכה ממנו

גַּט שְׁנִי. אִימָתִי בְּזִמְזִי שְׁנֵת גְּרִשָּׁה מִן הַנְּשׂוּאִים. אָבֵל אִם
נִתְּגַרְשָׁה מִן הָאִירוֹסִין. אֵינָה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גַּט שְׁנִי. מִפְּנֵי
שְׂאִין לְבֹו גַּס בָּהּ:

ח בית שמאי מתירין הצרות לאחים ובית הלל אוסרין.
חלצו. בית שמאי פוסלין מן הכהנה. ובית הלל מכשירין.
נתיבמו. בית שמאי מכשירין. ובית הלל פוסלין. אף על
פי שאלו פוסלים ואלו מכשירין. לא נמנעו בית שמאי
מלשא נשים מבית הלל. ולא בית הלל מבית שמאי. כל
הטהרות והטמאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין. לא
נמנעו להיות עושין טהרות. אלו על גבי אלו:

ט שלשה אחים שנים מהם נשואים שתי אחיות. ואחד
מפנה. מת אחד מבְּעָלֵי אַחִיּוֹת. וַעֲשֶׂה בָּהּ מִפְּנֵה מֵאֶמְרִי.
ואחר כך מת אחיו השני. בית שמאי אומרים אשתו עמו.
והלה תצא משום אחות אשה. ובית הלל אומרים מוציא
את אשתו בגט ובחליצה. ואשת אחיו בחליצה. זו היא
שאמרו. אוי לו על אשתו. ואוי לו על אשת אחיו:

י המדיר את אשתו מתשמיש המטה. בית שמאי אומרים
שתי שבתות ובית הלל אומרים שבת אחת. המפלת
לאור שמונים ואחד. בית שמאי פוטרין מן הקרבן. ובית
הלל מחיבין. סדין בציצית בית שמאי פוטרין. ובית הלל
מחיבין. כלפלת השבת בית שמאי פוטרין. ובית הלל
מחיבין:

י"א מי שֶׁנָּזַר נְזִירוֹת מְרַבָּה וְהַשְׁלִים נְזִירוֹתָיו וְאַחֵר כָּדָּ
בָּא לְאַרְצָן בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבֵית
הַלֵּל אוֹמְרִים נָזִיר בִּתְחִלָּה מִי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִּתֵּי עֲדִים
מְעִידוֹת אוֹתוֹ אֵלּוּ מְעִידִים שֶׁנָּדָר שְׁתֵּים וְאֵלּוּ מְעִידִים
שֶׁנָּדָר חֶמֶשׁ בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נִחְלָקָה הָעֵדוּת וְאֵין כָּאֵן
נְזִירוֹת וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יֵשׁ בְּכֹלל חֶמֶשׁ שְׁתֵּים שִׁיְהִיָּה
נָזִיר שְׁתֵּים:

י"ב אָדָם שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַסֶּדֶק בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ
מֵבִיא אֶת הַטֶּמְאָה וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אָדָם חָלוּל הוּא
וְהֵצֵד הָעֲלִיּוֹן מֵבִיא אֶת הַטֶּמְאָה:

פרק ה

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁשֶּׁה דְּבָרִים מִקּוּלֵי בֵּית שְׁמַאי
וּמִחֻמְרֵי בֵּית הַלֵּל דָּם נִבְלָה בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין
וּבֵית הַלֵּל מְטַמְּאִין בִּיצַת הַנִּבְלָה אִם יֵשׁ כִּיּוֹצָא בָּהּ
נִמְכָּרַת בְּשׁוּק מִתְּרַת וְאִם לֹא אֲסוּרָה כְּדִבְרֵי בֵּית
שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל אוֹסְרִין וּמוֹדִים בְּבִיצַת טְרֵפָה שֶׁהִיא
אֲסוּרָה מִפְּנֵי שֶׁגִּדְּלָה בְּאִיסוּר דָּם שֶׁל נִכְרִית וְדָם טְהוֹרָה
שֶׁל מְצוּרַעַת בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים
כְּרוֹקָה וּכְמִימֵי רִגְלֶיהָ אוֹכְלִין פִּירוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה
וְשֹׁלֵא בְּטוֹבָה כְּדִבְרֵי בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אֵין
אוֹכְלִין (אֶלָּא) בְּטוֹבָה הַחֲמַת בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים צְרוּרָה
עוֹמֶדֶת וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אֵף עַל פִּי שְׂאִינָה צְרוּרָה:

ב רבי יוסי אומר ששה דברים מקולי בית שמאי ומחמרי בית הלל. העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל. כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים לא עולה ולא נאכל. תורמין זיתים על שמן. וענבים על יין כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים אין תורמין. הזורע ארבע אמות שבכרם. בית שמאי אומרים קדש שורה אחת. ובית הלל אומרים קדש שתי שורות. המעיסה בית שמאי פוטרין. ובית הלל מחיבין. מטבילין בחרדלית כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים אין מטבילין. גר שנתגר ערבי פסחים. בית שמאי אומרים טובל ואוכל את פסחו לערב. ובית הלל אומרים הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר:

ג רבי ישמעאל אומר שלשה דברים מקולי בית שמאי ומחמרי בית הלל. קהלת אינו מטמא את הידים כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים מטמא את הידים. מי חטאת שעשו מצותן. בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין. הקצח בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין. וכן למעשרות:

ד רבי אליעזר אומר שני דברים מקולי בית שמאי ומחמרי בית הלל. דם יולדת שלא טבלה. בית שמאי אומרים כרוקה וכמימי רגליה. ובית הלל אומרים (מטמא) לח ויבש. ומזדים ביולדת בזוב שהוא מטמא לח ויבש:

ה' אַרְבַּעַה אַחִים שְׁנַיִם (מֵהֶם) נִשְׁוֹאֵין שְׁתֵּי אַחִיּוֹת מֵתוּ
הַנִּשְׁוֹאִים אֶת הָאֲחִיּוֹת הָרִי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתִּיבְמוֹת.
וְאִם קָדְמוּ וּבִגְסוּ יוֹצִיאוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם בֵּית
שְׁמַאי יִקְיֻמוּ וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יוֹצִיאוּ:

י' עֶקְבִּיא בֶן מֵהֶלְלָאֵל הָעִיד אַרְבַּעַה דְּבָרִים אָמְרוּ לוֹ
עֶקְבִּיא חֲזוֹר בְּךָ בְּאַרְבַּעַה דְּבָרִים שְׁהֵייתָ אוֹמֵר וְנַעֲשֶׂה
אֵב בֵּית דִּין לְיִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם מוֹטֵב לִי לְהִקְרֹא שׁוֹטֵה
כָּל יָמִי וְלֹא לַעֲשׂוֹת שְׁעָה אַחַת רָשָׁע לִפְנֵי הַמָּקוֹם.
שְׁלֹא יִהְיוּ אוֹמְרִים בְּשִׁבִּיל שְׂרָרָה חֲזוֹר בּוֹ הוּא הָיָה
מִטְמֵא שְׁעַר הַפְּקוּדָה וְדָם הִירוֹק וְחֲכָמִים מְטַהְרִין הוּא
הָיָה מִתִּיר שְׁעַר בְּכוֹר בַּעַל מוֹם שֶׁנֶּשֶׁר וְהַנִּיחוֹ בַּחֲלוֹן
וְאַחֵר כְּךָ שְׁחָטוּ וְחֲכָמִים אוֹסְרִין הוּא הָיָה אוֹמֵר אֵין
מִשְׁקִין לֹא אֶת הַגִּיּוֹרֶת וְלֹא אֶת שַׁפְּחָה הַמִּשְׁחַרְרֶת.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מִשְׁקִין אָמְרוּ לוֹ מַעֲשֵׂה בְּכַרְפָּמִית
שַׁפְּחָה מִשְׁחַרְרֶת שְׁהֵייתָ בִּירוּשָׁלַיִם וְהַשְׁקוּהָ שְׁמַעְיָה
וְאַבְטָלְיוֹן אָמַר לָהֶם דִּגְמָא הַשְׁקוּהָ וְנִדְוָהּ וּמֵת בְּנִידְוִי.
וְסָקְלוּ בֵּית דִּין אֶת אֲרוֹנוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה חָס וְשָׁלוֹם
שְׁעֶקְבִּיא נִתְּנָדָה שְׁאִין הָעֲזָרָה נִגְעֶלֶת בְּפָנָי כָּל אָדָם
מִיִּשְׂרָאֵל בְּחֲכָמָה וּבִירְאָת חֹטֵא כְּעֶקְבִּיא בֶן מֵהֶלְלָאֵל.
וְאֶת מִי נָדוּ אֶת אֱלִיעֶזֶר בֶּן חֲנוּךְ שֶׁפָּקַד בְּטַהֲרֶת יָדָיִם.
וּכְשֶׁמֶת שָׁלְחוּ בֵּית דִּין וְהַנִּיחוּ אָבֶן עַל אֲרוֹנוֹ מִלְּמַד שְׁכָל
הַמִּתְנַדֶּה וּמֵת בְּנִידְוִי סוֹקְלִין אֶת אֲרוֹנוֹ:

י' בַּשְּׁעֵת מִיתָתוֹ אָמַר לְבָנוֹ בְּנֵי חֲזוֹר בְּךָ בְּאַרְבַּעָה דְּבָרִים
שְׁהִייתִי אוֹמֵר. אָמַר לוֹ וְלָמָּה לֹא חֲזַרְתָּ בְּךָ. אָמַר לוֹ
אֲנִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַמְּרַבִּין. וְהֵם שָׁמְעוּ מִפִּי הַמְּרַבִּין.
אֲנִי עֲמַדְתִּי בְּשִׁמוּעָתִי. וְהֵם עָמְדוּ בְּשִׁמוּעָתָן. אֲבָל אֶתָּה
שָׁמַעְתָּ מִפִּי הַיָּחִיד וּמִפִּי הַמְּרַבִּין. מוֹטֵב לְהַנִּיחַ דְּבָרִי
הַיָּחִיד וְלֶאֱחֹז בְּדְבָרֵי הַמְּרַבִּין. אָמַר לוֹ אָבִיא. פְּקוּדַ עָלִי
חֲבֵרִיד. אָמַר לוֹ אֲנִי מִפְּקִיד. אָמַר לוֹ שְׁמָא עִילָה מְצֵאתָ
בִּי. אָמַר לוֹ לֹא. מַעֲשִׂיךְ יִקְרְבוּךְ. וּמַעֲשִׂיךְ יִרְחֲקוּךָ:

פרק ו

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבַא הֵעִיד חֲמֵשֶׁה דְּבָרִים. שְׁמַמְאָנִים אֶת
הַקְּטָנוֹת. וְשִׁמְשִׁיאִים אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד.
וְשִׁנְסָקֵל תִּתְּנֶנָּה בִּירוּשָׁלַיִם. עַל שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ. וְעַל
הַיֵּזֶן בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם שְׁנַת־נֶסֶד עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ. וְעַל תַּמִּיד
שֶׁל שַׁחַר שֶׁקָּרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת:

ב' הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוֹנְיָא בֶּן אֱלִינָתָן אִישׁ כֶּפֶר
הַבְּבִלִי. עַל אֲבֵר מִן הַמֵּת שֶׁהוּא טָמֵא. שְׂרָבִי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא עַל אֲבֵר מִן הַחַי. אָמְרוּ לוֹ וְהֵלֵא קֵל
וְחָמַר. וּמָה מִן הַחַי שֶׁהוּא טָהוֹר. אֲבֵר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא.
הַמֵּת שֶׁהוּא טָמֵא אֵינוֹ דִּין שְׁיִהְיֶה אֲבֵר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ
טָמֵא. אָמַר לָהֶם לֹא אָמְרוּ אֶלָּא עַל אֲבֵר מִן הַחַי. דְּבָר
אֲחֵר מְרַבֶּה טָמְאָת הַחַיִּים מִטָּמְאָת הַמֵּתִים. שֶׁהַחַי עוֹשֶׂה

מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִתַּחֲתָיו לְטִמָּא אָדָם וּלְטִמָּא בְּגָדִים וְעַל
גִּבּוֹ מִדֶּף לְטִמָּא אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין מֶה שֶׁאֵין הֵמָּה מְטִמָּא:
^א כִּזְיַת בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן הַחֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטִמָּא
וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוֹנְיָא מְטַהְרִים עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ
מֵאֲבֵר מִן הַחֵי רַבִּי נְחוֹנְיָא מְטִמָּא וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ מְטַהְרִין אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֶה רְאִיתָ לְטִמָּא
כִּזְיַת בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן הַחֵי אָמַר לָהֶם מְצִינוּ אֲבֵר
מִן הַחֵי כִּמְת שָׁלֵם מֶה הֵמָּה כִּזְיַת בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ
טָמֵא אִף אֲבֵר מִן הַחֵי כִּזְיַת בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה
טָמֵא אָמְרוּ לוֹ לֹא (אִם) טִמְאַתְּ כִּזְיַת בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן
הֵמָּה שָׁכַן טִמְאַתְּ עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ תִּטְמָא
כִּזְיַת בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן הַחֵי שָׁכַן טַהֲרָתָּ עֶצֶם
כְּשֶׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ הֵימָּנוּ אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי נְחוֹנְיָא מֶה רְאִיתָ
לְטִמָּא עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן הַחֵי אָמַר לָהֶם
מְצִינוּ אֲבֵר מִן הַחֵי כִּמְת שָׁלֵם מֶה הֵמָּה עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא אִף אֲבֵר מִן הַחֵי עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא אָמְרוּ לוֹ לֹא (אִם) טִמְאַתְּ
עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִן הֵמָּה שָׁכַן טִמְאַתְּ כִּזְיַת בֶּשֶׂר
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ תִּטְמָא עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן
הַחֵי שָׁכַן טַהֲרָתָּ כִּזְיַת בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר מֶה רְאִיתָ לַחֲלוֹק מְדוּתִיד אוֹ טָמֵא בְּשִׁנֵּיהֶם אוֹ
טַהֵר בְּשִׁנֵּיהֶם אָמַר לָהֶם מְרַבָּה טִמְאַת הַבֶּשֶׂר מִטִּמְאַת
הָעֲצָמוֹת שֶׁהַבֶּשֶׂר נוֹהֵג בְּנִבְלוֹת וּבִשְׂרָצִים מֶה שֶׁאֵין

בֶּן בְּעֻצְמוֹת. דָּבָר אַחֵר אֵבֶר שֵׁישׁ עָלָיו בֶּשֶׁר כְּרָאוּי.
מְטֵמָא בְּמַגֵּעַ וּבִמְשָׁא וּבִאֵהָל. חֶסֶר הַבֶּשֶׁר טֵמָא. חֶסֶר
הָעֵצִים טְהוֹר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי נְחוֹנְיָא מָה רְאִיתָ לְחִלּוֹק
מִדּוֹתֶיךָ. אוֹ טֵמָא בְּשִׁנְיָהֶם. אוֹ טְהוֹר בְּשִׁנְיָהֶם. אָמַר לָהֶם
מִרְבֵּה טֵמָאָת הָעֻצְמוֹת מְטֵמָאָת הַבֶּשֶׁר. שֶׁהַבֶּשֶׁר הַפּוֹרֵשׁ
מִן הַחַי טְהוֹר. וְאֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ וְהוּא כְּבָרִיתּוֹ טֵמָא.
דָּבָר אַחֵר כְּזִית בֶּשֶׁר מְטֵמָא בְּמַגֵּעַ וּבִמְשָׁא וּבִאֵהָל. וְרוֹב
עֻצְמוֹת מְטֵמָאִים בְּמַגֵּעַ וּבִמְשָׁא וּבִאֵהָל. חֶסֶר הַבֶּשֶׁר
טְהוֹר. חֶסֶר רוֹב עֻצְמוֹת. אֵף עַל פִּי שֶׁטְהוֹר מְלִטְמָא
בִּאֵהָל. מְטֵמָא בְּמַגֵּעַ וּבִמְשָׁא. דָּבָר אַחֵר כֹּל בֶּשֶׁר הַמֵּת
שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכְזִּית טְהוֹר. רוֹב בְּנִינּוֹ וְרוֹב מְנִינּוֹ שֶׁל מֵת.
אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם רִבַּע טֵמָאִין. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
מָה רְאִיתָ לְטְהוֹר בְּשִׁנְיָהֶם. אָמַר לָהֶם לֹא. אִם אֲמַרְתֶּם.
בֵּימָת שֵׁישׁ בּוֹ רוֹב וְרִבַּע וְרָקֵב. תֹּאמְרוּ בְּחֵי שֵׁאִין בּוֹ רוֹב
וְרִבַּע וְרָקֵב:

פרק ז

הַעֵיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי צְדוֹק. עַל פְּדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר שְׁמֵת.
שֶׁאִין בּוֹ לִכְהֵן כָּלוּם. שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר חִיבִין
בְּאַחֲרֵיּוֹתָן כַּחֲמֵשׁ סִלָּעִים שֶׁל בֶּן. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין
חִיבִים בְּאַחֲרֵיּוֹתָן. אֲלָא כַּפְדִּיּוֹן שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי:

בַּהֲעִיד רַבִּי צְדוֹק עַל צִיר חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁהוּא טְהוֹר.
שֶׁמִּשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים
טְהוֹרִים. לֹא פָּסְלוּ צִירָן:

גַּ הַעֵיד רַבִּי צְדוֹק עַל זֹחֲלִים שֶׁרְבוּ עַל הַנוֹטְפִים שֶׁהֵם
כְּשָׂרִים. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּבִירַת אַפְלָיא. וּבֹא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי
חֲכָמִים וְהַכְשִׁירוּהוּ:

דַּ הַעֵיד רַבִּי צְדוֹק עַל זֹחֲלִים שֶׁקִּלְחָן בַּעֲלָה אֶגְזוֹ. שֶׁהֵן
כְּשָׂרִים. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאַהֲלִיָּה וּבֹא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי לְשַׁכַּת
הַגִּזִּית וְהַכְשִׁירוּהוּ:

הַ הַעֵיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי יָקִים אִישׁ הֶדֶר עַל קָלָל שֶׁל
חֲטָאת שְׁנִתְּנוּ עַל גְּבִי הַשָּׂרֵץ שֶׁהוּא טְמֵא. שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
מְטֵה־ר. הַעֵיד רַבִּי פַּפֵּיס עַל מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נִזְרוֹת. שֶׁאִם
גָּלַח אֶת הָרֵאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלֹשִׁים. שֶׁמִּגִּלַּח הַשְּׁנִיָּה יוֹם
שְׁשִׁים. וְאִם גָּלַח יוֹם שְׁשִׁים חָסֵר אֶחָת יֵצֵא. שְׁשִׁים שְׁלֹשִׁים
עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְחָן:

י העיד רבי יהושע ורבי פפיס על ולד של שלמים שיקרב
 שלמים. שרבי אליעזר אומר שולד שלמים לא יקרב
 שלמים וחקמים אומרים יקרב. אמר רבי פפיס אני מעיד
 שהיתה לנו פרת זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו
 ולדה שלמים בחג:

ז הם העידו על ארוכות של נחתומים שהן טמאות.
 שרבי אליעזר מטהר. הם העידו על תנור שחתכו חליות.
 ונתן חול בין חליא לחליא. שהוא טמא. שרבי אליעזר
 מטהר. הם העידו שמעברין את השנה בכל אדר. שהיו
 אומרים עד הפורים. הן העידו שמעברין את השנה
 על תנאי. ומעשה ברבן גמליאל שהלך לטול רשות
 מהגמון בסוריא. ושהה לבא. ועברו את השנה על
 תנאי לכשירצה רבן גמליאל. (וכשבא אמר רוצה אני)
 ונמצאת השנה מעברת:

ח העיד מנחם בן סגנאי על מוסף היורה של שולקי זיתים
 שהוא טמא. ושל צבעים שהוא טהור. שהיו אומרים
 חלוף הדברים:

ט העיד רבי נחניא בן גדגדא על החרשת שהשיאה
 אביה שהיא יוצאה בגט. ועל קטנה בת ישראל שנשאת
 לכהן שהיא אוכלת בתרומה. ואם מתה בעלה יורשה.
 ועל המריש הגזול שבנאו בבירה. שיתן את דמיו. (מפני

תִּקְנַת הַשְּׁבִים·) וְעַל חֲטָאת הַגְּזוּלָה שֶׁלֹּא נִזְדָּעָה לָרָבִים·
שֶׁהִיא מִכִּפָּרַת· מִפְּנֵי תִקּוּן הַמִּזְבֵּחַ:

פרק ח

הַעֵיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ (בֶּן בְּתִירָא) עַל דָּם גְּבִילוֹת שֶׁהוּא
טְהוֹר· הַעֵיד רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן בְּתִירָא עַל אֶפֶר
חֲטָאת שְׁנֵגַע טָמֵא בְּמִקְצָתוֹ· שֶׁטָּמֵא אֶת כָּלֹו הוֹסִיף רַבִּי
עָקִיבָא עַל הַסֵּלֶת וְעַל הַקְטָרֶת וְהַלְבוּנָה וְהַגָּחִלִים· שְׁנֵגַע
טָבֹול יוֹם בְּמִקְצָתָם· שֶׁפָּסַל אֶת כָּלָם:

^ב הַעֵיד רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא וְרַבִּי יְהוּדָה הַכֹּהֵן עַל קִטְנָה
בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאָת לִכְהֵן· שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה· כִּיּוֹן
שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲפָה אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעָלָה· הַעֵיד רַבִּי
יוֹסִי הַכֹּהֵן וְרַבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקָּצֵב עַל תִּינוּקָת שֶׁהִרְהָנָה
בְּאִשְׁקֻלוֹן· וְרִיחָקוּהָ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ· וְעִידֶיהָ מְעִידִים אוֹתָהּ
שֶׁלֹּא נִסְתָּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה· אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים אִם
מֵאֲמִינִים אַתֶּם שֶׁהִרְהָנָה· הָאֲמִינוּ שֶׁלֹּא נִסְתָּרָה וְשֶׁלֹּא
נִטְמְאָה· וְאִם אֵין אַתֶּם מֵאֲמִינִים שֶׁלֹּא נִסְתָּרָה וְשֶׁלֹּא
נִטְמְאָה· אַל תֵּאֲמִינוּ שֶׁהִרְהָנָה:

^ג הַעֵיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא עַל אֶלְמָנָת
עִיסָה שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה לִכְהוֹנָה· שֶׁהָעִיסָה כְּשֶׁרָה לְטָמֵא
וּלְטָהָר לְרַחֵק וּלְקַרֵּב· (אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל)
קִבְּלֵנוּ עֲדוּתְכֶם· אֲבָל מָה נַעֲשֶׂה שְׁגוֹר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי

שלא להושיב בתי דינין על כד. הכהנים שומעים לכם
לרחק. אבל לא לקרב:

העיד רבי יוסי בן יועזר איש צרידה. על איל קמצא דכן.
ועל משקה בית מטבחיא (דאינון) דכן. ודיקרב במיתא
מסתאב. וקרו ליה יוסי שריא:

העיד רבי עקיבא משום נחמיה איש בית דלי.
שמשיאים האשה על פי עד אחד. העיד רבי יהושע על
עצמות שנמצאו בדיר העצים. (שהם טמאים.) אמרו
חכמים מלקט עצם עצם והכל טהור:

אמר רבי אליעזר שמעתי כשהיו בונים בהיכל. עושים
קלעים להיכל וקלעים לעזרות. אלא שבהיכל בונים
מבחוץ ובעזרות בונים מבפנים. אמר רבי יהושע שמעתי
שמקריבין. אף על פי שאין בית. ואוכלין קדשי קדשים.
אף על פי שאין קלעים. קדשים קלים ומעשר שני. אף
על פי שאין חומה. שקדושה ראשונה קדשה לשעתה.
וקדשה לעתיד לבא:

אמר רבי יהושע מקבל אני מרבן יוחנן בן זכאי
ששמע מרבן ורבן מרבן הלכה למשה מסיני. שאין
אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב. אלא לרחק
המקורבין בזרוע. ולקרב המרוחקים בזרוע. משפחת
בית צריפה היתה בעבר הירדן. ורחקה בן ציון בזרוע.
ועוד אחרת היתה שם וקרבה בן ציון בזרוע. כגון אלו:

אֵלֶיהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר. לְרַחֵק וּלְקַרֵּב. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר לְקַרֵּב אֲבָל לֹא לְרַחֵק. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר לְהַשְׁוֹת
הַמַּחְלֶקֶת. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים לֹא לְרַחֵק וְלֹא לְקַרֵּב. אֶלָּא
לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר הִנְנִי שׁוֹלַח לָכֶם אֶת אֵלֶיהָ
הַנְּבִיא וְגוֹמֵר. וְהַשִּׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל
אֲבוֹתָם: סליק

מסכת עבודה זרה

פרק א

לפני אידיהן של עובדי אלילים. שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמם. להשאיל ולשאול מהן. להלוותן וללוות מהן. לפורען ולהפרע מהן. רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שהוא מיצר לו. אמרו לו אף על פי שמיצר הוא עכשיו. שמח הוא לאחר זמן:

^ב רבי ישמעאל אומר שלשה ימים לפניהם. ושלשה ימים לאחריהם. אסור. וחכמים אומרים לפני אידיהן אסור. לאחר אידיהן מתר:

^ג ואלו אידיהן של עבודת אלילים. קלנדא. וסטרנורא. וקרטיסים. ויום גנסיא של מלכים. ויום הלידה. ויום המיתה. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים כל מיתה שיש בה שריפה יש בה עבודת אלילים. שאין בה שריפה אין בה עבודת אלילים. יום תגלחת זקנו ובלוריתו. יום שעלה בו מן הים. ויום שיצא בו מבית האסורין. (וגוי שעשה משתה לבנו.) אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד:

^ד עיר שיש בה עבודת אלילים. חוצה לה מתר. היה חוצה לה עבודת אלילים תוכה מתר. מהו לילך לשם. בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור. ואם היה יכול להלך

בָּהּ לְמָקוֹם אַחֵר מִתֵּר. עִיר שֵׁישׁ בָּהּ עֲבוֹדַת אֱלִילִים וְהִיוּ
בָּהּ חֲנוּיֹת מַעֲטָרוֹת וְשֹׁאֵינָן מַעֲטָרוֹת. זֶה הָיָה מַעֲשֵׂה
בְּבֵית שֹׁאֵן. וְאָמְרוּ חֲכָמִים. הַמַּעֲטָרוֹת אֲסוּרוֹת. וְשֹׁאֵינָן
מַעֲטָרוֹת מִתֵּרוֹת:

ה' אֵלּוּ דְּבָרִים אֲסוּרִים לְמַכּוֹר לְעוֹבְדֵי אֱלִילִים. אִיצְטְרוּבְלִין.
וּבְנֹת שׁוּחַ. וּפְטוּטְרוֹתֵיהֶם. וּלְבוֹנָה. וְתִרְנַגּוּל הַלֶּכֶן. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר מִתֵּר לְמַכּוֹר לוֹ תִרְנַגּוּל לֶכֶן בֵּין הַתִּרְנַגּוּלִים.
וּבִזְמַן שֶׁהוּא בִּפְנֵי עֲצָמוֹ. קוֹטֵעַ אֶת אֶצְבָּעוֹ וּמוֹכְרוֹ לוֹ. לְפִי
שֹׁאֵן מִקְרִיבֵין חֹסֵר לְעֲבוֹדַת אֱלִילִים. וְשֹׁאֵר כָּל הַדְּבָרִים.
סֶתֶמֶן מִתֵּר וּפִירוּשָׁן אֲסוּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֵף דָּקֵל טַב.
וְחֶצֶב. וְנִקְלִיבָם. אֲסוּר לְמַכּוֹר לְעוֹבְדֵי אֱלִילִים:

י' מָקוֹם שֶׁנִּהְגָּה לְמַכּוֹר בְּהֵמָה דָּקָה לְעוֹבְדֵי אֱלִילִים מוֹכְרִין.
מָקוֹם שֶׁנִּהְגָּה שֶׁלֹּא לְמַכּוֹר אֵין מוֹכְרִין. וּבְכָל מָקוֹם אֵין
מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גְּסָה. עֲגָלִים. וְסִיחִים. שְׁלָמִים וּשְׁבוּרִין.
רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר בְּשִׁבוּרָה. וּבֵן בְּתִירָא מִתִּיר בְּסוֹס:

י' אֵין מוֹכְרִין לָהֶם דּוֹבִין וְאַרְיֹת וְכָל דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ גִּזְק
לְרַבִּים. אֵין בּוֹנִין עִמָּהֶם בְּסִילְקִי. וְגִרְדּוֹם. וְאִיצְטְדִיא.
וּבִימָה. אֲבָל בּוֹנִים עִמָּהֶם בִּימוּסִיאוֹת וּמִרְחֻצָּאוֹת. הִגִּיעוּ
לְכִיפָה שֶׁמַּעֲמִידִין בָּהּ עֲבוֹדַת אֱלִילִים. אֲסוּר לְבָנוֹתָהּ:

ח' (וְאֵין עוֹשִׂין תְּכֵשִׁיטִים לְעֲבוֹדַת אֱלִילִים קוֹטְלָאוֹת
וְנִזְמִים וְטַבְּעוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּשֹׁכֵר מוֹתֵר.) אֵין
מוֹכְרִין לָהֶם בְּמַחְבֵּר לְקִרְקַע. אֲבָל מוֹכֵר הוּא מְשִׁיקָצִי.

רבי יהודה אומר מוכר הוא לו על מנת לקוץ. אין משכירין להם בתים בארץ ישראל. ואין צריך לומר שדות. ובסוריא משכירין להם בתים אבל לא שדות. ובחוצה לארץ מוכרין להם בתים ומשכירין שדות. דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר בארץ ישראל משכירין להם בתים אבל לא שדות. ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות. ובחוצה לארץ מוכרין אלו ואלו:

^ט אף במקום שאמרו להשכיר. לא לבית דירה אמרו. מפני שהוא מכניס לתוכו עבודת אלילים. שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך. ובכל מקום לא ישכיר לו את המרחץ. מפני שהוא נקרא על שמו:

פרק ב

אין מעמידין בהמה בפנדקאות של עובדי אלילים. מפני שחשודים על הרביעה. ולא תתיחד אשה עמהן. מפני שחשודין על העריות. ולא יתיחד אדם עמהן. מפני שחשודין על שפיכות דמים. בת ישראל לא תילד את העובדת אלילים. מפני שמילדת בן לעבודת אלילים. אבל נכרית מילדת בת ישראל. בת ישראל לא תניק בנה של עובדת אלילים. אבל עובדת אלילים מניקה בנה של בת ישראל ברשותה. מתרפאין מהן רפוי ממון. אבל לא רפוי נפשות. ואין מסתפרין מהן בכל מקום. דברי רבי

מאיר. וחכמים אומרים ברשות הרבים מותר. אבל לא
בינו לבינו:

ב אלו דברים של עובדי אלילים אסורין ואסורן אסור
הנאה. היין והחמץ של עובדי אלילים שהיה מתחלתו
יין. וחרס הדריני. ועורות לבובין. רבן שמעון בן גמליאל
אומר בזמן שהקדש שלו עגול אסור. משוך מותר. בשר
הנכנס לעבודת אלילים מותר. והיוצא אסור. מפני שהוא
זבחי מתים. דברי רבי עקיבא. ההולכין לתרפות אסור
לשאת ולתת עמהן והבאין מותרין:

ג נודות העובדי אלילים. וקנקניהן ויין של ישראל כנוס
בהן. אסורין. ואסורן אסור הנאה. דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים אין אסורן אסור הנאה. החרצנים והזגין
של עובדי אלילים. אסורין ואסורן אסור הנאה. דברי
רבי מאיר. וחכמים אומרים לחין אסורין יבשין מותרין.
המרים וגבינת בית אנקי של עובדי אלילים אסורין.
(ואסורן) אסור הנאה. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים
אין אסורן אסור הנאה:

ד אמר רבי יהודה שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע
כשהיו מהלכין בדרך. אמר לו מפני מה אסרו גבינות
עובדי אלילים. אמר לו מפני שמעמידן אותה בקיבה
של גבילה. אמר לו והלא קיבת עולה חמורה מקיבת
גבילה. ואמרו בהן שדעתו יפה שזרפה חיה ולא הודו

לֹא אָבֵל אָמְרוּ לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין חָזַר וְאָמַר לוֹ מִפְּנֵי
שְׂמַעְמִידִין אוֹתָהּ בְּקִיבַת עֲגָלִי עֲבֹדַת אֱלִילִים אָמַר לוֹ
אִם כֵּן לָמָּה לֹא אֲסָרוּהָ בְּהִנָּאָה הִשְׁיֵאוּ לְדָבָר אַחֵר אָמַר
לוֹ יִשְׁמַעְיָאל אַחִי הִיאֲדָ אֶתָּה קוֹרֵא כִּי טוֹבִים דּוֹדִידָ מִיֵּין
אוֹ כִּי טוֹבִים דּוֹדִידָ אָמַר לוֹ כִּי טוֹבִים דּוֹדִידָ אָמַר לוֹ אֵין
הַדָּבָר בֶּן שְׁהֵרִי חֲבִירוֹ מְלַמֵּד עָלָיו לְרִיחַ שְׂמַנִּידָ טוֹבִים:

ה' אֵלֹו דְּבָרִים שֶׁל עוֹבְדֵי אֱלִילִים אֲסוּרִין וְאֵין אֲסוּרִין אֲסוּר
הִנָּאָה חֲלָב שְׁחֻלְבוֹ גּוֹי וְאֵין יִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ וְהַפֶּת וְהַשְׁמֵן
שְׁלֵהֵן רַבִּי וּבֵית דִּינֹו הִתִּירוּ בְּשֶׁמֶן (וְשִׁלְקוֹת) וּכְבָשִׂין
שְׁדַרְכֵּן לָתֵת לְתוֹכֵן יֵין וְחֶמֶץ וְטָרִית טְרוּפָה וְצִיר שְׂאִין
בָּהּ דָּגָה כְּלָבִית שׁוֹטְטֵת בּוֹ וְהַחִילֵק וְקוֹרֵט שֶׁל חֲלִתִית
וּמֶלַח סֶלְקוֹנְטִית הֵרִי אֵלֹו אֲסוּרִים וְאֵין אֲסוּרִין אֲסוּר
הִנָּאָה:

י אֵלֹו מוֹתָרִין בְּאֲכִילָה חֲלָב שְׁחֻלְבוֹ גּוֹי וְיִשְׂרָאֵל רוֹאֵהוּ
וְהַדָּבָשׁ וְהַדְּבַר נִיאוֹת אֶף עַל פִּי שְׂמַנְטִפִין אֵין בָּהֶם
מְשׁוּם הַכָּשֶׁר מִשְׁקָה וּכְבָשִׂין שְׂאִין דַּרְכֵּן לָתֵת לְתוֹכֵן יֵין
וְחֶמֶץ וְטָרִית שְׂאִינָה טְרוּפָה וְצִיר שֵׁישׁ בָּהּ דָּגָה וְעֵלָה
שֶׁל חֲלִתִית וְזֵתִים גִּלְסָקָאוֹת הַמְּגֻלְגִּין רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
הַשְּׁלוּחִין אֲסוּרִין הַחֲגָבִים הַבָּאִים מִן הַסְּלוּלָה אֲסוּרִין
מִן הַהִפְתָּק מוֹתָרִין וְכֵן לְתַרּוּמָה:

פרק ג

כָּל הַצִּלְמִים שֶׁל עֹבְדֵי אֱלִילִים אֲסוּרִים. מִפְּנֵי שֶׁהֵן
נֶעְבְּדִין פֶּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים אֵינּוּ אֲסוּר אֲלָא כָּל שֵׁישׁ בִּידּוֹ מִקָּל. אוֹ צִפּוֹר.
אוֹ כְּדוֹר. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כָּל שֵׁישׁ בִּידּוֹ כָּל
דְּבָר:

^ב הַמוֹצֵא שִׁבְרֵי צִלְמִים. הָרִי אֵלּוּ מוֹתָרִים. מִצָּא תִּבְנִית
יָד אוֹ תִּבְנִית רֶגֶל. הָרִי אֵלּוּ אֲסוּרִים. מִפְּנֵי שֶׁכִּיּוֹצֵא בָּהֶן
נֶעְבְּד:

^ג הַמוֹצֵא כָּלִים וְעֲלִיָּהֶם צוּרַת חֲמָה. צוּרַת לְבָנָה. צוּרַת
דֶּרֶקוֹן. יוֹלִיכֶם לַיִם הַמֶּלַח. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר
שֶׁעַל הַמִּכְבָּדִין אֲסוּרִין. שֶׁעַל הַמְּבֻזִין מוֹתָרִין. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר שׁוֹחֵק וְזוֹרֵחַ לְרוּחַ. אוֹ מְטִיל לַיִם. אָמְרוּ לוֹ אַף הוּא
נַעֲשֶׂה זָבֵל. שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִדְבַק בִּידָךְ מְאוּמָּה מִן הַחֶרֶם:

^ד שֶׁאֵל פְּרוֹקְלוֹס בֶּן פִּלוֹסְפוֹס. אֵת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּעֵכוֹ.
שֶׁהָיָה רוֹחֵץ בְּמֶרְחָץ שֶׁל אֶפְרוֹדִיטִי. אָמַר לוֹ כְּתוּב
בְּתוֹרַתְכֶם וְלֹא יִדְבַק בִּידָךְ מְאוּמָּה מִן הַחֶרֶם. מִפְּנֵי מָה
אַתָּה רוֹחֵץ בְּמֶרְחָץ שֶׁל אֶפְרוֹדִיטִי. אָמַר לוֹ אֵין מְשִׁיבִין
בְּמֶרְחָץ. וְכִשְׂיָצָא אָמַר לוֹ אֲנִי לֹא בָאתִי בְּגִבּוּלָה. הִיא
בָּאָה בְּגִבּוּלִי. אֵין אוֹמְרִים נַעֲשֶׂה מֶרְחָץ נוֹי לְאֶפְרוֹדִיטִי.
אֲלָא אוֹמְרִים נַעֲשֶׂה אֶפְרוֹדִיטִי נוֹי לְמֶרְחָץ. דְּבָר אַחֵר אִם
נוֹתְנִים לָךְ מִמּוֹן הֶרְבֵּה אִי אַתָּה נִכְנָס לַעֲבוּדַת אֱלִילִים

שֶׁלֶךְ עָרוֹם. וּבַעַל קָרִי וּמִשְׁתִּין בִּפְנֵיהָ. וְזוֹ עוֹמֶדֶת עַל פֵּי הַבֵּיב. וְכָל הָעַם מִשְׁתִּינִים לְפָנֶיהָ. לֹא נֹאמַר אֵלָּא אֱלֹהֵיהֶם. אֶת שְׁנוֹהֵג בּוֹ מִשּׁוּם אֱלוֹהֶי אֲסוּר. אֶת שְׁאִינוֹ נוֹהֵג בּוֹ מִשּׁוּם אֱלוֹהֶי מוֹתָר:

ה' הַגּוֹזִים הָעוֹבְדִים אֶת הַהָרִים וְאֶת הַגְּבָעוֹת. הֵן מוֹתָרִים וְהָאֵלֹהִים אֲסוּרִים. שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תַחֲמוֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלִקְחֹתָ לָךְ. רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר אֱלֹהֵיהֶם עַל הַהָרִים. וְלֹא הַהָרִים אֱלֹהֵיהֶם. אֱלֹהֵיהֶם עַל הַגְּבָעוֹת וְלֹא הַגְּבָעוֹת אֱלֹהֵיהֶם. וּמִפְּנֵי מָה אֲשֶׁרָּה אֲסוּרָה. מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תַּפְּסִיט יְדֵי אָדָם אֲסוּר. אֶמַר רַבִּי עֲקִיבָא אֲנִי אוֹבִין וְאֵדוֹן לְפָנֶיךָ. כָּל מְקוֹם שֶׁאֲתָה מוֹצֵא הֵר גְּבוּהָ וְגִבְעָה נִשְׁאַה וְעַץ רַעְנָן. דַּע שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲבוֹדַת אֱלִילִים:

י' מִי שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סְמוּךְ לְבֵית עֲבוֹדַת אֱלִילִים וְנָפַל. אֲסוּר לְבָנוֹתוֹ. כִּי־צַד יַעֲשֶׂה. כּוֹנֵס בְּתוֹךְ שְׁלוֹ (אֲרַבַּע אַמּוֹת) וּבּוֹנֶה. הָיָה שְׁלוֹ וְשֶׁל עֲבוֹדַת אֱלִילִים. נִדּוֹן מִחֲצָה עַל מִחֲצָה. אֲבָנָיו עֲצָיו וְעִפְרוֹ מְטַמְּאִין בְּשֶׁרֶץ. שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁקֶץ תִּשְׁקָצְנוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כִּנְדָּה. שֶׁנֶּאֱמַר תִּזְרַם כְּמוֹ דָּוָה צֵא תֹאמַר לוֹ. מָה נִדָּה מְטַמְּאָה בְּמִשְׁאֵי אֵף עֲבוֹדַת אֱלִילִים מְטַמְּאָה בְּמִשְׁאֵי:

י' שֶׁלֶּשָׁה בָּתִּים הֵן. בֵּית שְׁכֻנָּהּ מִתְחַלָּה לְעֲבוֹדַת אֱלִילִים. הָרִי זֶה אֲסוּר. סִידוֹ וְכִירוֹ לְעֲבוֹדַת אֱלִילִים וְחִדּוֹשׁ נוּטֵל

מה שחדש. הכנים לתוכה עבודת אלילים והוציאה.
 הרי זה מותר. שלש אבנים הן. אבן שחצבה מתחלה
 לבימוס. הרי זו אסורה. סידה וכירה לשם עבודת אלילים
 וחדש. נוטל מה שחדש. העמיד עליה עבודת אלילים
 וסלקה. הרי זו מותרת. שלש אשרות הן. אילן שנטעו
 מתחלה לשם עבודת אלילים. הרי זה אסור. גדעו ופסלו
 לשם עבודת אלילים והחליף. נוטל מה שהחליף. העמיד
 תחתיה עבודת אלילים. ובטלה. הרי זה מותר. איזו היא
 אשרה. כל שיש תחתיה עבודת אלילים. רבי שמעון
 אומר. כל שעובדין אותה. ומעשה בצידון באילן שהיו
 עובדין אותו. והיה תחתיו גל. אמר להן רבי שמעון בדקו
 את הגל הזה. ובדקוהו. ומצאו בו צורה. אמר להן. הואיל
 ולצורה הן עובדין. נתיר (לכם) את האילן:

ח לא ישב בצלה. ואם ישב טהור. ולא יעבור תחתיה.
 ואם עבר טמא. היתה גוזלת את הרבים ועבר תחתיה.
 טהור. וזורעין תחתיה ירקות בימות הגשמים. אבל לא
 בימות החמה. והחזרין לא בימות החמה ולא בימות
 הגשמים. רבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים.
 מפני שהנמיה נושרת עליהן. והוזה להן לזבל:

ט נוטל ממנה עצים. אסורין בהנאה. הסיק בהן את
 התנור. אם חדש יתן. ואם ישן יוצן. אפה בו את הפת.
 אסורה בהנאה. נתערבה באחרות ואחרות באחרות.
 כלן אסורות בהנאה. רבי אליעזר אומר (יוליך הנאה)

לִים הַמֶּלֶח. אָמְרוּ לוֹ אֵין פְּדִיּוֹן לַעֲבוֹדַת אֱלִילִים. נָטַל
הֵימָנָה כְּרַכּוֹר. אָסוּר בִּהֲנָאָה. אָרַג בּוֹ אֶת הַבֶּגֶד. הַבֶּגֶד
אָסוּר בִּהֲנָאָה. נִתְעַרַב בְּאַחֲרִים (וְאַחֲרִים בְּאַחֲרִים) כָּלֵן
אָסוּרִין בִּהֲנָאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר יוֹלִיד הֲנָאָה לִים
הַמֶּלֶח. אָמְרוּ לוֹ אֵין פְּדִיּוֹן לַעֲבוֹדַת אֱלִילִים:

׳ כִּיצַד מִבְטָלָהּ קֶרֶס וְזֶרֶד. נָטַל מִמָּנָה מִקָּל. אוֹ שְׂרָבִיט.
אֶפִּילוּ עָלָה הָרִי זֶה בְטָלָה. שְׂפִיָּה לְצִרְכָּה. אָסוּרָה. שְׁלֹא
לְצִרְכָּה. מוֹתֶרֶת:

פרק ד

רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אָמַר שְׁלֹשׁ אַבָּנִים זֶה בְּצַד זֶה. בְּצַד
מִרְקוּלִים אָסוּרוֹת. וְשֵׁתִים מוֹתֶרוֹת. וְחֻכָּמִים
אָמְרִים שֶׁנִּרְאוֹת עִמּוֹ אָסוּרוֹת. וְשֵׁאִין נִרְאוֹת עִמּוֹ
מוֹתֶרוֹת:

בִּמְצָא בְּרֹאשׁוֹ מָעוֹת. כָּסוֹת. אוֹ כָלִים. הָרִי אֵלּוּ מוֹתֶרִין.
פְּרָכִילִי גֻנָּבִים. וְעֵטְרוֹת שֶׁל שְׂבּוּלִים וְיֵינּוֹת. וְשִׁמְנִים.
וְסִלְתוֹת. וְכָל דָּבָר שֶׁכִּיּוֹצֵא בּוֹ קֶרֶב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ. אָסוּר:
גֵּ. עֲבוֹדַת אֱלִילִים שֶׁהָיָה לָּהּ גִּנָּה אוֹ מִרְחָץ. נִהְיִין מִהֵן שְׁלֹא
בְטוֹבָה. וְאֵין נִהְיִין מִהֵן בְטוֹבָה. הָיָה שְׁלָה וְשֶׁל אַחֲרִים.
נִהְיִין מִהֵן בֵּין בְטוֹבָה וּבֵין שְׁלֹא בְטוֹבָה:

דִּ. עֲבוֹדַת אֱלִילִים שֶׁל נִכְרִי אָסוּרָה מִיָּד. וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינָה
אָסוּרָה עַד שֶׁתֵּעָבֵד. נִכְרִי מִבְטֵל עֲבוֹדַת אֱלִילִים שְׁלֹו

וְשֶׁל חֲבִירוֹ (יִשְׂרָאֵל) וְיִשְׂרָאֵל אֵין מִבְטֵל עֲבוֹדַת אֱלִילִים
 שֶׁל נֶכְרִי. הַמִּבְטֵל עֲבוֹדַת אֱלִילִים בִּטֵּל מִשְׁמִשְׁיָהּ. בִּטֵּל
 מִשְׁמִשְׁיָהּ. מִשְׁמִשְׁיָהּ מוֹתְרִין. וְהִיא אֲסוּרָה:

ה' בִּיצַד מִבְטֵלָה. קִטַּע רֹאשׁ אֲזָנָה. רֹאשׁ חֲטָמָה. רֹאשׁ
 אֶצְבָּעָה. פְּחָסָה אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא חֲסָרָה. בְּטֵלָה. רֶקֶק
 בְּפָנֶיהָ. הַשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ. גָּרָרָה וְזָרַק בָּהּ אֶת הַצּוֹאָה. הֵרִי זֹו
 אֵינָה בְטֵלָה. מִכָּרָה אוֹ מִשְׁכָּנָה. רַבִּי אוֹמֵר בִּטֵּל. וְחֻכָּמִים
 אוֹמְרִים לֹא בִטֵּל:

י' עֲבוֹדַת אֱלִילִים שֶׁהִנִּיחוּ עוֹבְדֶיהָ. בְּשַׁעַת שְׁלוֹם.
 מוֹתְרַת. בְּשַׁעַת מִלְחָמָה אֲסוּרָה. בִּימּוּסִיאוֹת שֶׁל מַלְכִּים.
 הֵרִי אֵלוֹ מוֹתְרִין. מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָם. בְּשַׁעַת
 שֶׁהַמַּלְכִּים עוֹבְרִים:

י' שֶׁאֵלוֹ אֶת הַזְקָנִים בְּרוֹמִי אִם אֵין רְצוֹנוֹ בְּעֲבוֹדַת אֱלִילִים
 לָמָּה אֵינּוּ מִבְטֵלָה. אָמְרוּ לָהֶן אֵלוֹ לְדָבָר שֶׁאֵין צָרָךְ
 לָעוֹלָם בּוֹ. הָיוּ עוֹבְדִין הִיא מִבְטֵלוֹ. הֵרִי הֵן עוֹבְדִים לַחֲמָה
 וְלִלְבָנָה. וְלַפּוֹכְבִּים וְלַמְזֻלוֹת. יֵאבֵד עוֹלָם מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים.
 אָמְרוּ לָהֶם אִם כֵּן יֵאבֵד דָּבָר שֶׁאֵין צָרָךְ לָעוֹלָם בּוֹ. וַיִּנָּיֵחַ
 דָּבָר שֶׁצָּרָךְ לָעוֹלָם בּוֹ. אָמְרוּ לָהֶן אֶף אֲנִי מַחֲזִיקִין יְדֵי
 עוֹבְדֶיהֶן שֶׁל אֵלוֹ. שְׂאוֹמְרִים תִּדְעוּ שֶׁהֵן אֱלוֹהוֹת. שֶׁהֵרִי
 הֵן לֹא בִטְלוּ:

ח לזקחין גת בעוטה מן הגוי. אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח. ואינו נעשה יין נסך עד שירד לבור. ירד לבור. מה שבבור אסור. והשאר מתיר:

ט דורכין עם הגוי בגת. אבל לא בוצרין עמו. ישראל שהוא עושה בטמאה. לא דורכין ולא בוצרין עמו. אבל מוליכין עמו. חביות לגת. ומביאין עמו מן הגת. נחתום שהוא עושה בטמאה. לא לשין ולא עורכין עמו. אבל מוליכין עמו פת לפלטר:

י גוי שנמצא עומד בצד הבור של יין. אם יש לו עליו מלוח אסור. אין לו עליו מלוח מותר. נפל לבור ועלה ומדדו בקנה. התז את הצרעה בקנה. או שהיה מטפח על פי חבית מרתחת. בכל אלו היה מעשה ואמרו ימכור ורבי שמעון מתיר. נטל את החבית וזרקה (בחמתו) לבור. זה היה מעשה (בבית שאן) והכשירו:

יא המטהר יינו של נכרי. ונותנו ברשותו בבית הפתוח לרשות הרבים. בעיר שיש בה גוים וישראלים. מותר. בעיר שכלה גוים. אסור. עד שיושיב שומר. ואין השומר צריך להיות יושב ומשמר. אף על פי שהוא יוצא ונכנס. מותר. ורבי שמעון בן אלעזר אומר (כל) רשות גוים אחת היא:

יב המטהר יינו של גוי. ונותנו ברשותו. והלה כותב לו התקבלתי ממך מעות מותר. אבל אם ירצה ישראל

לְהוֹצִיאֻּוּ וְאִינוּ מְנִיחוּ עַד שְׂתֵּתָן לוֹ אֶת מְעוֹתָיו. זֶה הָיָה
מַעֲשֵׂה בַּבֵּית שְׁאָן וְאָסְרוּ חֲכָמִים:

פרק ה

הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בֵּינָן נֶסֶד. שְׂכָרוֹ אָסוּר.
שְׂכָרוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ מִלֵּאכָה אַחֲרָת. אִף עַל פִּי
שְׁאֵמֵר לוֹ הָעֶבֶר לִי חֲבִית שֶׁל יֵין נֶסֶד מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.
שְׂכָרוֹ מוֹתֵר. הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהָבִיא עָלֶיהָ יֵין נֶסֶד.
שְׂכָרָה אָסוּר. שְׂכָרָה לִישֵׁב עָלֶיהָ. אִף עַל פִּי שֶׁהֵנִיחַ גּוֹי
לְגִינוֹ עָלֶיהָ. שְׂכָרָה מוֹתֵר:

^ב יֵין נֶסֶד שֶׁנֶּפֶל עַל גְּבִי עֲנָבִים. יֶדְחָן וְהֵם מוֹתְרוֹת. וְאִם
הָיוּ מִבְּקָעוֹת אָסוּרוֹת. (נֶפֶל עַל גְּבִי תְּאֵנִים. אוֹ עַל גְּבִי
תְּמָרִים. וְיֵשׁ בָּהֶם בְּנוֹתָן טַעַם אָסוּר.) מַעֲשֵׂה בְּבִיתֹס
בֶּן זִוְנָן שֶׁהָבִיא גְרוֹגְרוֹת בְּסָפִינָה. וְנִשְׁתַּבְּרָה חֲבִית שֶׁל יֵין
נֶסֶד וְנֶפֶל עַל גְּבִיָּהֶן. וְשָׂאֵל לְחֲכָמִים וְהִתִּירוּם. זֶה הַכֹּל
כָּל שֶׁבִּהְנֵאתוֹ בְּנוֹתָן טַעַם אָסוּר. כָּל שֶׁאִין בִּהְנֵאתוֹ בְּנוֹתָן
טַעַם מוֹתֵר. כְּגוֹן חֲמֵץ שֶׁנֶּפֶל עַל גְּבִי גְּרִיסִין:

^ג גּוֹי שֶׁהָיָה מַעֲבִיר עִם יִשְׂרָאֵל בְּדִי יֵין מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. אִם
הָיָה בַּחֲזָקָת הַמִּשְׁתַּמֵּר מוֹתֵר. אִם הוֹדִיעָיו שֶׁהוּא מִפְּלִיג.
כְּדִי שִׁישְׁתּוֹם וְיִסְתּוֹם וַיִּגְוֹב. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר
כְּדִי שִׁיפְתַּח וַיִּגּוֹף וַתִּגְוֹב:

י המניח יינו בקרון או בספינה והלך לו בקפנדריא.
נכנס למדינה ורחץ מותר. אם הודיעו שהוא מפליג כדי
שישתום ויסתום ויגוב רבן שמעון בן גמליאל אומר כדי
שיפתח את החבית ויגוף ותגוב המניח גוי בחנות. אף
על פי שהוא יוצא ונכנס מותר. אם הודיעו שהוא מפליג.
כדי שישתום ויסתום ויגוב רבן שמעון בן גמליאל אומר
כדי שיפתח (את החבית) ויגוף ותגוב:

ה היה אוכל עמו על השלחן והניח לגין על השלחן.
ולגין על הדולבקי והניחו ויצא מה שעל השלחן אסור.
ומה שעל הדולבקי מותר. ואם אמר לו הוי מוזג ושיתה.
אף מה שעל הדולבקי אסור. חביות פתוחות אסורות.
סתומות כדי שיפתח ויגוף ותגוב:

י בלשת גוים שנכנסה לעיר בשעת שלום. חביות
פתוחות אסורות. סתומות מותרות. בשעת מלחמה. אלו
ואלו מותרות. לפי שאין פנאי לנסד:

י אומנין (של) ישראלים ששלח להם גוי חביות של יין
נסד בשכרן. מותרים לומר לו תן לנו את דמיה. ואם
משנכנסה לרשותן אסור. המוכר יינו לגוי. פסק עד שלא
מדד. דמיו מותרין. מדד על שלא פסק דמיו אסורין. נטל
את המשפך. ומדד לתוך צלוחיתו של גוי. וחזר ומדד
לתוך צלוחיתו של ישראל. אם יש בו עכבת יין אסור.

הַמַּעֲרָה מִכָּלִי אֶל כָּלִי אֵת שְׁעָרָה מִמֶּנּוּ מוֹתֵר וְאֵת שְׁעָרָה
לְתוֹכוֹ אָסוּר:

ח' יֵין נִסְדָּךְ אָסוּר וְאוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא יֵין בֵּינָן וּמִים בְּמִים
בְּכָל שֶׁהוּא יֵין בְּמִים וּמִים בֵּינָן בְּנוֹתֵן טַעַם זֶה הַכָּלָל מִן
בְּמִינוֹ בְּמִשְׁהוֹ וְשֵׁלָא בְּמִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם:

ט' אֵלוֹ אֲסוּרִין וְאוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהֵן יֵין נִסְדָּךְ וְעֵבֻדָּת אֱלִילִים
וְעוֹרוֹת לְבוּבִין וְשׁוֹר הַנִּסְקָל וְעִגְלָה עֲרוּפָה וְצִפּוֹרִי
מְצוֹרֵעַ וְשֹׁעֵר נֶזִיר וּפֶטֶר חֲמוֹר וּבֶשֶׁר בְּחֶלֶב וְשֹׁעִיר
הַמִּשְׁתַּלַּח וְחוֹלִין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בַּעֲזָרָה הֵרִי אֵלוֹ אֲסוּרִין
וְאוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהֵן:

' יֵין נִסְדָּךְ שֶׁנֶּפֶל לְבוֹר כִּלּוֹ אָסוּר בִּהְנֵאָה רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר יִמְכֹּר כִּלּוֹ לְגוֹיִם חוּץ מִדְּמִי יֵין נִסְדָּךְ שָׁבוּ:

י"ג גֵּת שֶׁל אֶבֶן שֶׁזָּפְתָה גוֹי מִנִּגְבָּה וְהִיא טְהוֹרָה וְשֵׁל עֵץ
רַבִּי אוֹמֵר יִנָּגֵב וְחֻכְמִים אוֹמְרִים יִקְלוֹף אֵת הַזָּפֶת וְשֵׁל
חֶרֶס אֶף עַל פִּי שֶׁקָּלַף אֵת הַזָּפֶת הֵרִי זֶה אֲסוּרָה:

י"ד הַלּוֹקַח כָּלִי תִשְׁמִישׁ מִן הַגּוֹי אֵת שֶׁדִּרְכוֹ לְהִטְבִּיל
יְטַבִּיל לְהַגְעִיל יִגְעִיל לְלַבֵּן בָּאוֹר יִלְבֵּן בָּאוֹר הַשְּׁפּוֹד
וְהָאֲסִיפְלָה מְלַבֵּן בָּאוֹר וְהַסִּכִּין שֶׁפָּה וְהִיא טְהוֹרָה: סליק

מסכת אבות

פרק א

מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי. וּמִסֵּרָה לִיהוֹשֻׁעַ. וִיהוֹשֻׁעַ
לְזִקְנִים. וְזִקְנִים לְנָבִיאִים. וְנָבִיאִים מִסְרוּהָ לְאַנְשֵׁי
כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים. הוּא מְתוּנִים
בַּדִּין. וְהֶעֱמִידוּ תִלְמִידִים הֶרְבֵּה. וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה:

^ב שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מְשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. הוּא הָיָה
אוֹמֵר עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד. עַל הַתּוֹרָה. וְעַל
הַעֲבוּדָה. וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים:

^ג אֲנָטִיגְנוֹס אִישׁ סוֹכּוֹ קִבֵּל מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק. הוּא הָיָה
אוֹמֵר. אַל תְּהִי כְּעַבְדִּים. הַמְשַׁמְשִׁין אֶת הָרֵב עַל מִנֵּת
לְקַבֵּל פָּרֶס. אֲלֹא הוּא כְּעַבְדִּים הַמְשַׁמְשִׁין אֶת הָרֵב. עַל
מִנֵּת שְׁלֹא לְקַבֵּל פָּרֶס. וְיִהְיֶה מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם:

^ד יוֹסִי בֶן יוֹעָזָר אִישׁ צָרִידָה וְיוֹסִי בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם
קִבְּלוּ מֵהֶם יוֹסִי בֶן יוֹעָזָר (אִישׁ צָרִידָה) אוֹמֵר. יְהִי בֵיתְךָ
בֵּית וְעַד לַחֲכָמִים. וְהָיוּ מִתְאַבֵּק בַּעֲפֹר רַגְלֵיהֶם. וְהָיוּ
שׂוֹתֶה בַּצֵּמָא אֶת דְּבָרֵיהֶם:

^ה יוֹסִי בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר. יְהִי בֵיתְךָ פְּתוּחַ
לְרוּחָה. וְיִהְיוּ עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתְךָ. וְאַל תִּרְבֶּה שִׁיחָה עִם
הָאִשָּׁה בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ. קַל וְחֹמֶר בְּאִשְׁת׃ חֲבִירוֹ. מִכָּאן
אָמְרוּ חֲכָמִים. כָּל זְמַן שֶׁאָדָם מִרְבֶּה שִׁיחָה עַל הָאִשָּׁה.

גורם רעה לעצמו. ובוטל מדברי תורה. וסופו יורש גיהנם:

^י יהושע בן פרחיא ונתאי הארבלי קבלו מהם. יהושע בן פרחיה אומר. עשה לך רב. וקנה לך חבר. והוי דן את כל האדם לכף זכות:

^י נתאי הארבלי אומר. הרחק משכן רע. ואל תתחבר לרשע. ואל תתיאש מן הפורענות:

^ח יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם. יהודה בן טבאי אומר. אל תעש עצמך כעורכי הדיינין. וכשיהיו בעלי דינים עומדים לפניך יהיו בעיניך ברשעים. וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאין. לכשקבלו עליהן את הדין:

^ט שמעון בן שטח אומר. הוי מרבה לחקור את העדים. והוי זהיר בדבריך. שמא מתוכם ילמדו לשקר:

^י שמעיה ואבטליון קבלו מהם. שמעיה אומר. אהוב את המלאכה. ושנא את הרבנות. ואל תתודע לרשות:

^{יא} אבטליון אומר. חכמים הזהרו בדבריכם. שמא תחובו חובת גלות. ותגלו למקום מים הרעים. וישתו התלמידים הבאים אחרים וימותו. ונמצא שם שמים מתחלל:

יב הלל ושמאי קבלו מהם. הלל אומר. הוי מתלמידיו
של אהרן. אוהב שלום ורודף שלום. אוהב את הבריות
ומקרבן לתורה:

יג הוא היה אומר. נגד שמא. אבד שמיה. ודלא מוסיף.
יסיף. ודלא יליף קטלא חיב. ודישתמש בתגא חלף:

יד הוא היה אומר אם אין אני לי. מי לי. וכשאני לעצמי
מה אני. ואם לא עכשיו אימתי:

טו שמאי אומר עשה תורתך קבע. אמור מעט ועשה
הרבה. והוי מקבל את כל האדם. בסבר פנים יפות:

יז רבן גמליאל אומר עשה לך רב. והסתלק מן הספק.
ואל תרבה לעשר אומדות:

יח שמעון בנו אומר. כל ימי גדלתי בין החכמים. ולא
מצאתי לגוף טוב אלא שתירה. ולא המדרש הוא העקר
אלא המעשה. וכל המרבה דברים מביא חטא:

יח רבן שמעון בן גמליאל אומר. על שלשה דברים העולם
עומד. על הדין. ועל האמת. ועל השלום. שנאמר אמת
ומשפט שלום שפטו בשעריכם:

פרק ב

רבי אומר: איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם. כל
שהיא תפארת לעושיה. ותפארת לו מן האדם. והוי
זהיר במצוה קלה כבחמורה. שאין אתה יודע מתן שכרן
של מצוות. והוי מחשב הפסד מצוה. כנגד שכרה. ושכר
עבירה כנגד הפסדה. והסתכל בשלשה דברים ואין אתה
בא לידי עבירה. דע מה למעלה ממך. עין רואה ואזן
שומעת. וכל מעשיך בספר נכתבין:

ב רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר. יפה
תלמוד תורה עם דרך ארץ. שיגיעת שניהם משכחת עון.
וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה. וגוררת עון.
וכל העמלים עם הצבור. יהיו עמלים עמהם לשם שמים.
שזכות אבותם מסייעתם. וצדקתם עומדת לעד. ואתם
מעלה אני עליכם. שכר הרבה כאלו עשיתם:

ג הווי זהירין ברשות. שאין מקרבין לו לאדם. אלא לצורך
עצמן. נראין פאוהבין בשעת הנאתו. ואין עומדין לו
לאדם בשעת דוחקו:

ד הוא היה אומר. עשה רצונו כרצונך. כדי שיעשה רצונך
כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו. כדי שיבטל רצון אחרים
מפני רצונך. הלל אומר אל תפרוש מן הצבור. ואל תאמן
בעצמך עד יום מותך. ואל תדין את חברך עד שתגיע

למקומו. ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו להשמע. ואל תאמר לכשאפנה אשנה. שמא לא תפנה:

ה הוא היה אומר אין בור ירא חטא. ולא עם הארץ חסיד. ולא הבישן למד. ולא הקפדן מלמד. ולא כל המרבה בסחורה מחכים. ובמקום שאין אנשים. השתדל להיות איש:

י אף הוא ראה גלגלת אחת. שעצפה על פני המים. אמר לה (על) דאטפת אטפוד. וסוף מטיפיד. יטופון:

י הוא היה אומר. מרבה בשר מרבה רמה. מרבה נכסים מרבה דאגה. מרבה נשים מרבה כשפים. מרבה שפחות מרבה זמה. מרבה עבדים מרבה גזל. מרבה תורה מרבה חיים. מרבה ישיבה מרבה חכמה. מרבה עצה מרבה תבונה. מרבה צדקה מרבה שלום. קנה שם טוב. קנה לעצמו. קנה לו דברי תורה. קנה לו חיי העולם הבא:

י רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה. אל תחזיק טובה לעצמך. כי לכך נוצרת. חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי. ואלו הן. רבי אליעזר בן הורקנוס. ורבי יהושע בן חנניה. ורבי יוסי הכהן. ורבי שמעון בן נתנאל. ורבי אלעזר בן ערך. הוא היה מונה שבחן. רבי אליעזר (בן הורקנוס) בור סיד. שאינו מאבד טפה. רבי יהושע בן חנניה אשרי יולדתו. רבי יוסי (הכהן) חסיד. רבי שמעון בן נתנאל

יֵרָא חֲטָא וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְדִּי כַּמַּעֲזִין הַמִּתְגַּבֵּר. הוּא הָיָה
 אוֹמֵר אִם יֵהיוּ כָּל חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֻזְנִים וְאֱלִיעֶזֶר בֶּן
 הוֹרְקָנוֹס בְּכַף שְׁנֵיָהּ. מִכְרִיעַ הוּא אֶת כָּלָם. אָבֹא שְׂאוּל
 אוֹמֵר מִשְׁמוֹ. אִם יֵהיוּ כָּל חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֻזְנִים וְרַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס אֶף עִמָּהֶם. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְדִּי בְּכַף
 שְׁנֵיָהּ מִכְרִיעַ הוּא אֶת כָּלָם:

ט אָמַר לָהֶם צֵאוּ וּרְאוּ. אִיזוּהִי דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל שִׁידְבַּק בָּהּ
 הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר עֵין טוֹבָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר
 חָבֵר טוֹב. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר שָׁכֵן טוֹב. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר
 הַרְּזָאָה אֶת הַנּוֹלֵד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לֵב טוֹב. אָמַר
 לָהֶם רוֹזָאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְדִּי מִדְּבָרֵיכֶם.
 שֶׁבְּכָלֵל דְּבָרָיו דְּבָרֵיכֶם. אָמַר לָהֶם צֵאוּ וּרְאוּ אִיזוּהִי דֶּרֶךְ
 רָעָה שִׁיתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר עֵין רָעָה.
 רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר חָבֵר רָע. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר שָׁכֵן רָע. רַבִּי
 שְׁמַעוֹן אוֹמֵר הַלּוֹה וְאִינוּ מְשַׁלֵּם. אֶחָד הַלּוֹה מִן הָאָדָם
 כְּלוֹה מִן הַמָּקוֹם. שֶׁנֶּאֱמַר לוֹה רָשָׁע וְלֹא יִשְׁלַם וְצָדִיק
 חוֹנֵן וְנוֹתֵן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לֵב רָע. אָמַר לָהֶם רוֹזָאָה אֲנִי
 אֶת דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶרְדִּי מִדְּבָרֵיכֶם. שֶׁבְּכָלֵל דְּבָרָיו
 דְּבָרֵיכֶם:

י הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יְהִי כְבוֹד
 חֲבִירְךָ חָבִיב עָלֶיךָ כְּשֶׁלֶךְ. וְאֵל תְּהִי נֹחַ לְכַעֲוִס. וְשׁוֹב יוֹם
 אֶחָד לִפְנֵי מִיתָתְךָ. וְהוּא מִתְחַמֵּם כְּנֶגֶד אוֹרֵן שֶׁל חֻכְמִים.
 וְהוּא זֶהִיר בְּגַחֲלָתָן שֶׁלֹּא תִכְוֶה. שֶׁנֶּשְׁכִּיתָן נְשִׁיכֶת שׁוּעֵל.

וְעִקֵּיצְתָּן עִקֵּיצַת עֲקָרָב וְלִחִישְׁתָּן לִחִישַׁת שָׂרָף וְאִף כָּל
דְּבָרֵיהֶם כְּגִחְלֵי אֵשׁ:

י"א רַבִּי יְהוֹשֻעַ אֹמֵר עֵין הָרַע וְיֵצֵר הָרַע וְשִׁנְאָת הַבְּרִיּוֹת
מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם:

י"ב רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר יְהִי מָמוֹן חֲבֵרָךְ חֲבִיב עֲלֶיךָ כְּשֶׁלֶךְ
וְהִתְקֵן עֲצָמְךָ לְלִמּוּד תּוֹרָה שְׂאִינָה יְרוּשָׁה לָךְ וְכָל
מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם:

י"ג רַבִּי שִׁמְעוֹן אֹמֵר הָיוּ זֵהִיר בְּקִרְיַת שְׁמַע וּבִתְפִּלָּה
וּכְשֶׁאָתָה מִתְפַּלֵּל אַל תַּעֲשֶׂה תְפִלָּתְךָ קִבֵּעַ אֶלָּא רַחֲמִים
וְתַחֲנוּגִים לִפְנֵי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא שְׁנֹאֲמַר כִּי אַתָּה אֵל
חַנוּן וְרַחוּם אָרְךָ אֲפִים וְרַב חֶסֶד וְנָחֵם עַל הָרָעָה וְאֵל
תָּהִי רַשָּׁע בְּפָנַי עֲצָמְךָ:

י"ד רַבִּי אֶלְעָזָר אֹמֵר הָיוּ שְׁקוּד לְלִמּוּד תּוֹרָה (וְדַע מַה
שֶׁתְּשִׁיב לְאַפִּיקוֹרוֹס) וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עֹמֵל וְנֶאֱמָן הוּא
בְּעַל מְלָאכְתְּךָ (שִׁישְׁלֵם לָךְ שְׂכָר פְּעוּלָתְךָ):

טו רַבִּי טַרְפוֹן אֹמֵר הַיּוֹם קָצֵר וְהַמָּלְאכָה מְרֻבָּה
וְהַפּוֹעֲלִים עֲצָלִים וְהַשְׂכָּר הֶרְבֵּה וּבְעַל הַבֵּית דּוֹחֵק:

י"ו הוּא הִיא אֹמֵר לֹא עֲלֶיךָ הַמָּלְאכָה לְגִמּוֹר וְלֹא אַתָּה
בֶּן חוֹרִין לְבָטֵל (מִמְּנָה) אִם לְמַדְתָּ תּוֹרָה הֶרְבֵּה נֹתְנִים
לָךְ שְׂכָר הֶרְבֵּה וְנֶאֱמָן הוּא בְּעַל מְלָאכְתְּךָ שִׁישְׁלֵם לָךְ
שְׂכָר פְּעוּלָתְךָ וְדַע מִתֵּן שְׂכָרְךָ שֶׁל צְדִיקִים לַעֲתִיד לְבֹא:

פרק ג

עֶקְבִּיא בֶן מִהֶלְלָאֵל אוֹמֵר. הִסְתַּפֵּל בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים
וְאִין אֶתָּה בָּא לִיְדֵי עֲבִירָה. דַּע מַאֲזִין בָּאתָ. וְלֹאֲזִין
אֶתָּה הוֹלֵךְ. וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עָתִיד לֵתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן. מַאֲזִין
בָּאתָ מִטְּפָה סְרוּחָה. וְלֹאֲזִין אֶתָּה הוֹלֵךְ לְמָקוֹם עֹפֵר רְמָה
וְתוֹלְעָה. וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עָתִיד לֵתֵן דִּין וְחֶשְׁבוֹן. לִפְנֵי מֶלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:

^ב רַבִּי חֲנִינָא סָגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר הָיוּ מִתְפַּלְלִים בְּשְׁלוֹמָה
שֶׁל מַלְכוּת. שְׁאֵלְמָלָא מוֹרָאָה אִישׁ אֶת רַעְהוּ חַיִּים בָּלְעוּ.
רַבִּי חֲנִינָא בֶן תְּרַדְיוֹן אוֹמֵר. שְׁנַיִם שְׂיֹשְׁבִין וְאִין בִּינֵיהֶם
דְּבָרֵי תוֹרָה. הָרִי זֶה מוֹשֵׁב לְצִים. שְׁנַאֲמַר וּבְמוֹשֵׁב לְצִים
לֹא יֵשֵׁב. אָבֵל שְׁנַיִם שְׂיֹשְׁבִין וַיֵּשׁ בִּינֵיהֶם דְּבָרֵי תוֹרָה.
(כְּאִילוּ) שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בִּינֵיהֶם. שְׁנַאֲמַר אֲזִי נִדְּבָרוּ יִרְאֵי יי
אִישׁ אֶל רַעְהוּ וַיִּקְשֹׁב יי וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לִפְנֵיו
לִירְאֵי יי וְלַחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. אִין לִי אֵלָּא שְׁנַיִם. וּמִנֵּן שְׁאֲפִילוּ
אֶחָד שְׂיֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹבֵעַ
לוֹ שָׂכָר. שְׁנַאֲמַר יֵשֵׁב בְּדָד וַיִּדּוּם כִּי נִטַּל עָלָיו:

^ג רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה שְׁאֲכָלוּ עַל שְׁלֶחֶן אֶחָד. וְלֹא
אָמְרוּ עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה. כְּאִילוּ אֲכָלוּ מִזִּבְחֵי מִתִּים. שְׁנַאֲמַר
כִּי כָּל שְׁלֶחָנוֹת מְלָאוּ קִיא צוּאָה. בְּלִי מָקוֹם. אָבֵל שְׁלֹשָׁה
שְׁאֲכָלוּ עַל שְׁלֶחֶן אֶחָד. וְאָמְרוּ עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה. כְּאִילוּ

אָכלוּ מִשְׁלַחְנוּ שֶׁל מָקוֹם בָּרוּךְ הוּא. שֶׁנֶּאֱמַר וַיְדַבֵּר אֵלַי
זֶה הַשְּׁלַחן אֲשֶׁר לִפְנֵי יי:

ד רבי חנינא בן חכינאי אומר. הַנֶּעֱזָר בְּלִילָה. וְהַמְהִלָּךְ
בְּדֶרֶךְ יְחִידִי. וְהַמְפַנֶּה לְבוֹ לְבִטְלָה. הֵרִי זֶה מִתְחַיֵּב
בְּנִפְשׁוֹ:

ה רבי נחוניא בן הקנה אומר. כָּל הַמְקַבֵּל עָלָיו עוֹל תּוֹרָה
מִמְּבִירִין מִמֶּנּוּ עוֹל מַלְכוּת וְעוֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ. (שֶׁנֶּאֱמַר חֲרוֹת
עַל הַלְחוֹת אֶל תִּקְרִי חֲרוֹת אֶלָּא חֲרוֹת.) וְכָל הַפּוֹרֵק
מִמֶּנּוּ עוֹל תּוֹרָה. נוֹתֵינִן עָלָיו עוֹל מַלְכוּת וְעוֹל דֶּרֶךְ אֶרֶץ:

ו רבי חלפתא איש כפר חנניה אומר. עֲשֶׂרָה שְׁיוּשְׁבִין
וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בֵּינֵיהֶם. שֶׁנֶּאֱמַר אֱלֹהִים
נִצָּב בַּעֲדַת אֶל. וּמִנִּין אֶפִּילוֹ חֲמִשָּׁה. שֶׁנֶּאֱמַר וְאֶגְדָּתוֹ עַל
אֶרֶץ יִסְדָּה. וּמִנִּין אֶפִּילוֹ שְׁלֹשָׁה שֶׁנֶּאֱמַר בִּקְרֵב אֱלֹהִים
יִשְׁפּוּט. וּמִנִּין אֶפִּילוֹ שְׁנַיִם שֶׁנֶּאֱמַר אִזְּנֵי נִדְּבָרוּ יְרֵאִי יי אִישׁ
אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב יי וַיִּשְׁמַע וְגוֹמֵר. וּמִנִּין שְׁאֶפִּילוֹ אֶחָד.
שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי אָבָא אֵלַיךְ
וּבִרְכָתֶיךָ:

ז רבי אליעזר בן יהודה איש ברתותא אומר. תֵּן לוֹ מִשְׁלוֹ
שְׂאֵתָה וְשִׁלְךָ שְׁלוֹ. וְכֵן בְּדוֹד הוּא אֹמֵר. כִּי מִמֶּךָ הַכֹּל.
וּמִיָּדֶךָ נִתְּנוּ לָךְ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אֹמֵר הַמְהִילָךְ בְּדֶרֶךְ וְשׁוֹנָה.
וּמִפְּסִיק מִמִּשְׁנָתוֹ וְאֹמֵר מָה נָּאָה אֵילָן זֶה וּמָה נָּאָה נִיר
זֶה מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כָּאֵלּוּ מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ:

ח רבי דוסתאי בר ינאי משום רבי מאיר אומר כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו. שנאמר רק השמר לך ושמור נפשך מאוד. פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך. יכול אפילו תקפה עליו משנתו. תלמוד לומר. ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך. הא אינו מתחייב בנפשו. עד שישב ויסירם מלבו:

ט רבי חנינא בן דוסא אומר. כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו. חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו. אין חכמתו מתקיימת. הוא היה אומר כל שמעשיו מרבין מחכמתו. חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו מרבה ממעשיו. אין חכמתו מתקיימת:

י הוא היה אומר כל שרוח הבריות נוחה הימנו. רוח המקום נוחה הימנו. וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו. אין רוח המקום נוחה הימנו. רבי דוסא בן הרבינס אומר. שינה של שחרית. ויין של צהרים. ושיחת ילדים. וישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ. מוציאין את האדם מן העולם:

יא רבי אלעזר המודעי אומר. המחליל את הקדשים. והמבזה את המועדות. והמלבין פני חברו ברבים. והמפר בריתו של אברהם אבינו עליו השלום. והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה. אף על פי שיש בידו (תורה) ומעשים טובים. אין לו חלק לעולם הבא:

יב רבי ישמעאל אומר הוי קל לראש ונוח לתשחרת ויהוי
מקבל את כל האדם בשמחה:

יג רבי עקיבא אומר שחוק וקלות ראש מרגילין את
האדם לערוה מסרת סיג לתורה מעשרות סיג לעשר
גדרים סיג לפרישות סיג לחכמה שתיקה:

יד הוא היה אומר חביב אדם שנברא בצלם חבה יתירה
נודעת לו שנברא בצלם שנאמר כי בצלם אלהים עשה
את האדם חביבין ישראל שנקראו בנים למקום חבה
יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום שנאמר בנים
אתם ליי אלהיכם חביבין ישראל שנתן להם כלי חמדה
חבה יתירה נודעת להם שנתן להם כלי חמדה שבו
נברא העולם שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורת
אל תעזובו:

טו הכל צפוי והרשות נתונה ובטוב העולם גדון והכל
לפי רוב המעשה:

יז הוא היה אומר הכל נתון בערבון ומצודה פרוסה על
כל החיים החנות פתוחה והחנוני מקיף והפנקס פתוח
והיד בותבת וכל הרוצה ללוות יבא וילוה והגבאים
מחזירין תדיר (בכל יום) ונפרעין מן האדם מדעתו
ושלא מדעתו ויש להם על מה שיסמוכו והדין דין אמת
והכל מתקן לסעודה:

" רבי אלעזר בן עזריה אומר: אם אין תורה אין דרך ארץ. אם אין דרך ארץ אין תורה. אם אין חכמה אין יראה. אם אין יראה אין חכמה. אם אין בינה אין דעת. אם אין דעת אין בינה. אם אין קמח אין תורה. אם אין תורה אין קמח. הוא היה אומר כל שחכמתו מרבה ממעשיו למה הוא דומה. לאילן שענפיו מרבין ושרשיו מועטין. והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו. (שנאמר והיה כערער בערבה. ולא יראה כי יבא טוב. ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב.) אבל כל שמעשיו מרבין מחכמתו למה הוא דומה לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרבין. שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו. שנאמר והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו. ולא יראה כי יבא חום. והיה עליהו רענן. ובשנת בצורת לא ידאג. ולא ימיש מעשות פרי:

" רבי אלעזר (בן) חסמא אומר קנין ופתחי נדה. הן הן גופי הלכות. תקופות וגמטריאות פרפראות לחכמה:

פרק ד

בן זומא אומר איזהו חכם. הלומד מכל אדם. שנאמר
מכל מלמדי השכלתי (בי עדותיך שיחה לי.) איזהו
גבור. הכובש את יצרו. שנאמר טוב ארך אפים מגבור.
ומושל ברוחו מלוצד עיר. איזהו עשיר. השמח בחלקו.
שנאמר יגיע כפיד כי תאכל. אשריך וטוב לך. אשריך
בעולם הזה. וטוב לך לעולם הבא. איזהו מכבד. המכבד
את הבריות. שנאמר כי מכבדי אכבד ובוזי יקל:

בן עזאי אומר. הוי רץ למצוה קלה (כבחמורה.) ובזרחה
מן העבירה. שמצוה גוררת מצוה. ועבירה גוררת עבירה.
ששכר מצוה מצוה. ושכר עבירה עבירה:

הוא היה אומר אל תהי בז לכל אדם. ואל תהי מפליג
לכל דבר. שאין לך אדם שאין לו שעה. ואין לך דבר שאין
לו מקום:

רבי לויטס איש יבנה אומר. מאד מאד הוי שפל רוח
(בפני כל אדם.) שתקנות אנוש רמה. רבי יוחנן בן ברוקא
אומר. (כל) המחיל שם שמים בסתר. נפרעין ממנו
בגלוי. אחד שוגג ואחד מזיד בחלול השם:

ה רבי ישמעאל (בנו) אומר הלומד על מנת ללמד.
מספיקין בידו ללמוד וללמד. והלומד על מנת לעשות.
מספיקין בידו ללמוד וללמד (לשמור) ולעשות. רבי

צדוק אומר אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום
 לחפור בהם וכך היה הלל אומר ודאשתמש בתגא חלף
 (הא למדת) כל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן
 העולם:

י רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה גופו מכבד
 על הבריות וכל המחלל את התורה גופו מחלל על
 הבריות:

י רבי ישמעאל בנו של רבי יוסי אומר החושד עצמו מן
 הדין פורק ממנו איבה וגזל ושבועת שוא והגס לבו
 בהוראה שוטה רשע וגס רוח:

ח הוא היה אומר אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא
 אחד ואל תאמר קבלו דעתי שהן רשאים ולא אתה:

ט רבי יונתן אומר כל המקיים את התורה מעני סופו
 לקימה מעשר וכל המבטל את התורה מעשר סופו
 לבטלה מעני:

י רבי מאיר הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה והוי
 שפל רוח בפני כל אדם אם בטלת מן התורה יש לך
 בטלים הרבה כנגדך ואם עמלת בתורה יש (לך) שכר
 הרבה לתן לך:

יא רבי אליעזר (בן יעקב) אומר העושה מצוה אחת
 קונה לו פרקליט אחד והעובר עברה אחת קונה

ל' קטיגור אחד. תשובה ומעשים טובים כתרים בפני הפורענות. רבי יוחנן הסנדלר אומר כל כנסיה שהיא לשם שמים סופה להתקיים. ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים:

י" רבי אלעזר בן שמוע אומר. יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשליך. וכבוד חברך כמורא רבך. ומורא רבך כמורא שמים:

י" רבי יהודה אומר הוי זהיר בתלמוד. ששגגת התלמוד עולה זדון. רבי שמעון אומר שלשה כתרים הם. כתיר תורה. וכתיר כהונה. וכתיר מלכות. וכתיר שם טוב עולה על גביהן:

י" רבי נהוראי אומר. הוי גולה למקום תורה. ואל תאמר שיהא תבוא אחריך שחברך יקימוה בידיך. ואל בינתך אל תשען:

י" רבי ינאי אומר. אין בידינו לא משלות הרשעים. ואף לא מיסורי הצדיקים. רבי מתיא בן חרש אומר. הוי מקדים בשלום כל אדם. והוי זנב לאריות. ואל תהי ראש לשועלים:

י" רבי יעקב אומר העולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא. התקן עצמך בפרוזדור. כדי שתכנס לטרקלין:

^ז הוא הִיָּה אוֹמֵר. יָפָה שְׁעָה אַחַת בְּתַשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הֵבֵא. וַיָּפָה שְׁעָה אַחַת שֶׁל קוֹרֶת רוּחַ בְּעוֹלָם הֵבֵא. מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה:

^ח רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר. אֵל תִּרְצֶה אֶת חִבְרֶךְ בְּשַׁעַת בְּעָסוֹ. וְאֵל תִּנְחַמְנוּ בְּשַׁעַת שְׁמִתוֹ מִטַּל לְפָנָיו. וְאֵל תִּשְׁאֵל לוֹ בְּשַׁעַת נִדְרוֹ. וְאֵל תִּשְׁתַּדֵּל לְרֹאוֹתוֹ בְּשַׁעַת קִלְקֻלָּתוֹ:

^ט שְׁמוּאֵל הַקָּטָן אוֹמֵר. בְּנִפּוּל אוֹיְבֶךָ אֵל תִּשְׁמַח. וּבִכְשָׁלוֹ אֵל יִגַּל לְבָדְךָ. פֶּן יֵרָאֶה יְיָ וְרַע בְּעֵינָיו וְהָשִׁיב מֵעָלָיו אָפוֹ:

^כ אֶלְיָשָׁע בֶּן אֲבוּיָה אוֹמֵר הַלּוֹמֵד (תּוֹרָה) יֵלֵד לָמָּה הוּא דוֹמָה. לְדָוִד כְּתוּבָה עַל גֵּר חֲדָשׁ. וְהַלּוֹמֵד תּוֹרָה זָקֵן לָמָּה הוּא דוֹמָה. לְדָוִד כְּתוּבָה עַל גֵּר מַחּוּק. רַבִּי יוֹסִי בֶר יְהוּדָה אִישׁ כָּפַר הַבְּבִלִי אוֹמֵר. הַלּוֹמֵד מִן הַקְּטָנִים לָמָּה הוּא דוֹמָה. לְאוֹכֵל עֲנָבִים קֹהוֹת. וְשׁוֹתָה יַיִן מִגֵּתוֹ. וְהַלּוֹמֵד מִן הַזְּקֵנִים. לָמָּה הוּא דוֹמָה. לְאוֹכֵל עֲנָבִים בְּשׁוּלוֹת. וְשׁוֹתָה יַיִן יֶשֶׁן. רַבִּי אוֹמֵר אֵל תִּסְתַּכֵּל בְּקִנְקוֹן. אֲלֵא בָמָּה שִׁישׁ בּוֹ. יֵשׁ קִנְקוֹן חֲדָשׁ מִלֵּא יֶשֶׁן. וַיֶּשֶׁן שְׁאִפִּילוֹ חֲדָשׁ אֵין בּוֹ:

^{כא} רַבִּי אֶלְעָזָר הַקָּפָר אוֹמֵר. הַקְּנָאָה. וְהַתְּאָוָה. וְהַכְּבוֹד. מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם:

^{כב} הוא הִיָּה אוֹמֵר הַיְּלוּדִים לָמוֹת. וְהַמֵּתִים לְהַחֲיוֹת. וְהַחַיִּים לְדוֹן. לִידַע לְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדַע. שֶׁהוּא אֵל. הוּא

הַיּוֹצֵר. הוּא הַבּוֹרֵא. הוּא הַמְּבִין. הוּא הַדִּין. הוּא הַעֵד.
הוּא הַבֶּעַל דִּין. וְהוּא עֲתִיד לְדוֹן. בְּרוּךְ הוּא שֶׁאֵין לְפָנָיו
עוֹלָה. וְלֹא שְׂכָחָהּ. וְלֹא מִשּׁוּא פָּנִים. וְלֹא מִקַּח שָׂחָד.
שֶׁהַכֹּל שָׁלוּ. וְדַע שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֲשָׁבוֹן. וְאַל יִבְטִיחַ יִצְרָךְ.
שֶׁהַשְּׂאוֹל בֵּית מְנוּס לָךְ. שֶׁעַל כָּרְחֶךְ אֶתָּה נּוֹצֵר. (וְעַל
כָּרְחֶךְ אֶתָּה נּוֹלֵד.) וְעַל כָּרְחֶךְ אֶתָּה חַי. וְעַל כָּרְחֶךְ אֶתָּה
מֵת. וְעַל כָּרְחֶךְ אֶתָּה עֲתִיד לִתֵּן דִּין וְחֲשָׁבוֹן. לְפָנֶי מֶלֶךְ
מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:

פרק ה

בַּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וּמָה תִּלְמוּד לזוֹמֵר
וְהֵלֵא בְּמֵאֶמֶר אֶחָד (הִיָּה) יָכוֹל לְהַבְרִאות.
אֶלֹא לְהַפְרֵעַ מִן הָרָשָׁעִים. שֶׁמֵּאַבְדִּין אֶת הָעוֹלָם. שֶׁנִּבְרָא
בַּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת. וְלִתֵּן שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים שֶׁמְקִימִין אֶת
הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת:

^ב עֲשֶׂרָה דוֹרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ. לְהוֹדִיעַ כְּמָה אָרְךְ אִפִּים
לְפָנָיו. שְׁכָל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מִכְעִיסִין (לְפָנָיו) וּבֹאִין. עַד
שֶׁהִבִּיא עָלֵיהֶם אֶת מִי הַמַּבּוּל. עֲשֶׂרָה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד
אַבְרָהָם. לְהוֹדִיעַ כְּמָה אָרְךְ אִפִּים לְפָנָיו. שְׁכָל הַדּוֹרוֹת
הָיוּ מִכְעִיסִין (לְפָנָיו) וּבֹאִין עַד שֶׁבֶא אַבְרָהָם אָבִינוּ וְקִבֵּל
(עָלָיו) שָׂכָר כָּלָם:

^ג עֲשֶׂרָה נְסִיּוֹנוֹת נִתְּנָסָה אַבְרָהָם אָבִינוּ (עָלָיו הַשָּׁלוֹם)
וְעָמַד בְּכָלֶם לְהוֹדִיעַ כְּמָה חִיבָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ
(עָלָיו הַשָּׁלוֹם):

^ד עֲשֶׂרָה נְסִים נַעֲשׂוּ לְאַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. וְעֲשֶׂרָה עַל
הֵיִם. (עֲשֶׂר מִכּוֹת הַבֵּיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרִיִּים
בְּמִצְרַיִם. וְעֲשֶׂר עַל הֵיִם). עֲשֶׂרָה נְסִיּוֹנוֹת נָסוּ אַבּוֹתֵינוּ אֶת
הַמָּקוֹם (בְּרוּךְ הוּא) בַּמִּדְבָּר. שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּנָּסוּ אוֹתֵי זֶה עֲשֶׂר
פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:

^ה עֲשֶׂרָה נְסִים נַעֲשׂוּ לְאַבּוֹתֵינוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. לֹא הִפִּילָה
אִשָּׁה מִרִּיחַ בָּשָׂר הַקָּדֵשׁ. וְלֹא הִסְרִיחַ בָּשָׂר הַקָּדֵשׁ
מֵעוֹלָם. וְלֹא נִרְאָה זָבוּב בְּבֵית הַמִּטְבָּחִים. וְלֹא אִירַע
קָרִי לִכְהֵן גָּדוֹל בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים. (וְלֹא כָבוּ הַגִּשְׁמִים אֵשׁ
שֶׁל עֵצֵי הַמַּעֲרָכָה. וְלֹא נִצְחָה הָרוּחַ אֶת עַמּוּד הָעֵשָׂן).
וְלֹא נִמְצָא פָּסוּל בְּעֹמֶר. וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם. וּבְלֶחֶם הַפָּנִים.
עוֹמְדִים צְפוּפִים וּמִשְׁתַּחֲוִים רוּחִים. וְלֹא הִזִּיק נָחַשׁ
וְעִקָּרָב בִּירוּשָׁלַיִם מֵעוֹלָם. וְלֹא אָמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ צֹר לִי
הַמָּקוֹם שֶׁאֵלֵין בִּירוּשָׁלַיִם:

^ו עֲשֶׂרָה דְּבָרִים נִבְרָאוּ בְּעֶרֶב שֶׁבֶת בֵּין הַשְּׁמֵשׁוֹת.
וְאֵלּוּ הֵן. פִּי הָאָרֶץ. וּפִי הַבְּאֵר. וּפִי הָאֶתוֹן. וְהַקֶּשֶׁת.
וְהַמֶּן. וְהַמָּטָה. וְהַשְּׁמִיר. וְהַכֶּתֶב. וְהַמִּכְתָּב. וְהַלּוּחוֹת. וַיֵּשׁ
אוֹמְרִים אֵף הַמִּזְקִין. וְקִבּוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. וְאֵלּוּ שֶׁל
אַבְרָהָם אָבִינוּ. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אֵף הַצֵּבֶת בְּצֵבֶת עֲשׂוּיָה:

י' שְׁבַעַה דְּבָרִים בְּגִלְס וְשִׁבְעָה בְּחָכְס. חָכְס אֵינוֹ מְדַבֵּר
בְּפָנָיו מִי שֶׁהוּא גָדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה (וּבְמִנּוּן). וְאֵינוֹ נִכְנָס
לְתוֹךְ דְּבָרֵי חֲבִירוֹ. וְאֵינוֹ נִבְהֵל לְהָשִׁיב. שׁוֹאֵל כְּעִנְיָן
וּמְשִׁיב כִּהְלָכָה. וְאוֹמֵר עַל רֹאשׁוֹן רֹאשׁוֹן. וְעַל אַחֲרוֹן
אַחֲרוֹן. וְעַל מֶה שֶׁלֹּא שָׁמַע אוֹמֵר לֹא שָׁמַעְתִּי. וּמוֹדָה עַל
הָאֻמָּת. וְחִלּוּפֶיהֶן בְּגִלְס:

ח' שְׁבַעַה מִיָּנִי פּוֹרְעָנוּת בָּאִין לְעוֹלָם עַל שְׁבַעַה גּוֹפִי
עֲבִירוֹת. מְקַצֵּת מַעֲשָׂרִין וּמְקַצֵּת שְׁאִינָן מַעֲשָׂרִין. רָעַב
שֶׁל בְּצֶרֶת בָּאָה. מְקַצֵּת רָעִבִים. וּמְקַצֵּת שְׁבַעִין. גָּמְרוּ
שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת. רָעַב שֶׁל מְהוּמָה וְשֶׁל בְּצֶרֶת בָּאָה. וְשֶׁלֹּא
לְטוֹל אֶת הַחֲלָה. רָעַב שֶׁל כְּלִיָּה בָּאָה. דְּבָר בָּא לְעוֹלָם
עַל מִיתוֹת הָאֻמּוֹרוֹת בְּתוֹרָה שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין. וְעַל
פִּירוֹת שְׁבִיעִית. חָרַב בָּא לְעוֹלָם עַל עֲגוּי הַדִּין. וְעַל עֲוֹת
הַדִּין. וְעַל הַמּוֹרִים בְּתוֹרָה שֶׁלֹּא כִּהְלָכָה:

ט' חִיָּה רָעָה בָּאָה לְעוֹלָם עַל שְׁבוּעַת שְׁוֹא. וְעַל חֲלוּל
הַשֵּׁם. גְּלוּת בָּא לְעוֹלָם עַל עוֹבְדֵי עֲבֹדַת אֱלִילִים. וְעַל גְּלוּי
עֲרִיּוֹת. וְעַל שְׁפִיכוֹת דָּמִים. וְעַל שְׁמִטַּת הָאָרֶץ. בְּאַרְבַּעַה
פְּרָקִים הַדְּבָר מִתְּרַבֶּה. בִּרְבִיעִית. וּבְשִׁבְעִית. וּבְמוֹצָאֵי
שְׁבִיעִית. וּבְמוֹצָאֵי הַחֹג שֶׁבֶכֶל שָׁנָה וְשָׁנָה. בִּרְבִיעִית
מִפְּנֵי מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁבְּשִׁלִּישִׁית. בְּשִׁבְעִית מִפְּנֵי מַעֲשֵׂר
עָנִי שֶׁבְּשִׁשִּׁית. וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִפְּנֵי פִירוֹת שְׁבִיעִית.
וּבְמוֹצָאֵי הַחֹג שֶׁבֶכֶל שָׁנָה וְשָׁנָה. מִפְּנֵי גִזּוֹל וּמִתְּנוּת עֲנִיִּים:

י' אַרְבַּע מִדּוֹת בְּאָדָם. הָאוֹמֵר שְׁלִי שְׁלִי וְשִׁלְךָ שִׁלְךָ. זֶה מִדָּה בִּינוּנִית. וַיֵּשׁ אֹמְרִים זֶה מִדַּת סְדוּם. שְׁלִי שִׁלְךָ וְשִׁלְךָ שְׁלִי עִם הָאֶרֶץ. שְׁלִי שִׁלְךָ וְשִׁלְךָ שִׁלְךָ חֲסִיד. שְׁלִי שְׁלִי וְשִׁלְךָ שְׁלִי רָשָׁע:

יא' אַרְבַּע מִדּוֹת בִּדְעוֹת. נוֹחַ לִכְעוֹס וְנוֹחַ לְרַצּוֹת. יֵצֵא שְׂכָרוֹ בְּהִפְסְדוֹ. קָשָׁה לִכְעוֹס וְקָשָׁה לְרַצּוֹת. יֵצֵא הִפְסְדוֹ בְּשְׂכָרוֹ. קָשָׁה לִכְעוֹס וְנוֹחַ לְרַצּוֹת חֲסִיד. נוֹחַ לִכְעוֹס וְקָשָׁה לְרַצּוֹת רָשָׁע:

יב' אַרְבַּע מִדּוֹת בְּתַלְמִידִים. מַהֵר לְשִׁמוּעַ וּמַהֵר לְאַבֵּד. יֵצֵא שְׂכָרוֹ בְּהִפְסְדוֹ. קָשָׁה לְשִׁמוּעַ וְקָשָׁה לְאַבֵּד. יֵצֵא הִפְסְדוֹ בְּשְׂכָרוֹ. מַהֵר לְשִׁמוּעַ וְקָשָׁה לְאַבֵּד חָכָם. קָשָׁה לְשִׁמוּעַ וּמַהֵר לְאַבֵּד זֶה חֵלֶק רָע:

יג' אַרְבַּע מִדּוֹת בְּנוֹתָנִי צְדָקָה. הָרוּצָה שְׂתִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אַחֲרִים עֵינֵינוּ רָעָה בְּשֵׁל אַחֲרִים. יִתְּנוּ אַחֲרִים וְהוּא לֹא יִתֵּן עֵינֵינוּ רָעָה בְּשֵׁלוֹ. יִתֵּן וְיִתְּנוּ אַחֲרִים חֲסִיד. לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אַחֲרִים רָשָׁע:

יד' אַרְבַּע מִדּוֹת בְּהוֹלֵכֵי לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. הוֹלֵךְ וְאִינוּ עוֹשֶׂה. שׂוֹכֵר הַלֵּיקָה בִּידּוֹ. עוֹשֶׂה וְאִינוּ הוֹלֵךְ. שׂוֹכֵר מַעֲשֶׂה בִּידּוֹ. הוֹלֵךְ וְעוֹשֶׂה חֲסִיד. לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא עוֹשֶׂה רָשָׁע:

טו' אַרְבַּע מִדּוֹת בְּיוֹשְׁבֵי לִפְנֵי חֲכָמִים. סְפּוּג וּמִשְׁפָּךְ. מִשְׁמֶרֶת וְנִפְהָ. סְפּוּג שֶׁהוּא סוֹפֵג אֶת הַכֹּל. מִשְׁפָּךְ

שְׁמִכְנִיס בָּזוּ וּמוֹצִיא בָּזוּ. מְשַׁמֶּרֶת שְׁמוּצִיָּאָה אֶת הַיֵּין
וְקוֹלְטֵת אֶת הַשְּׁמָרִים. נָפָה שְׁמוּצִיָּאָה אֶת הַקֶּמַח.
וְקוֹלְטֵת אֶת הַסֵּלֶת:

י' כָּל אֲהָבָה שֶׁהִיא תְלוּיָה בְּדָבָר. בָּטֵל דָּבָר בְּטֵלָה אֲהָבָה.
וְשֵׂאִינָה תְלוּיָה בְּדָבָר. אֵינָה בְּטֵלָה לְעוֹלָם. אֵיזוֹ הִיא
אֲהָבָה הַתְלוּיָה בְּדָבָר. זֶה אֲהָבַת אֲמֶנוֹן וְתָמָר. וְשֵׂאִינָה
תְלוּיָה בְּדָבָר. זֶה אֲהָבַת דָּוִד וִיהוֹנָתָן:

י" כָּל מַחֲלָקֶת שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם. סוֹפָה לְהִתְקַיֵּם. וְשֵׂאִינָה
לְשֵׁם שָׁמַיִם. אֵין סוֹפָה לְהִתְקַיֵּם. אֵיזוֹ הִיא מַחֲלָקֶת שֶׁהִיא
לְשֵׁם שָׁמַיִם. זֶה מַחֲלָקֶת הַלֵּל וְשִׁמְאִי. וְשֵׂאִינָה לְשֵׁם שָׁמַיִם.
זֶה מַחֲלָקֶת קָרַח וְכָל עֲדָתוֹ:

י"י כָּל הַמְזֻכָּה אֶת הָרַבִּים. אֵין חָטָא בָּא עַל יְדוֹ. וְכָל
הַמְּחַטִּיא אֶת הָרַבִּים. אֵין מְסַפִּיקִין בִּידוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.
מִשֶּׁה זָכָה וְזָכָה אֶת הָרַבִּים. זְכוּת הָרַבִּים תְּלוּי בּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר
צִדְקָת יי עָשָׂה. וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל. יִרְבְּעַם חָטָא.
וְהַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים. חָטָא הָרַבִּים תְּלוּי בּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר עַל
חַטָּאוֹת יִרְבְּעַם בֶּן נִבְט אֲשֶׁר חָטָא וְאֲשֶׁר הִחֲטִיא אֶת
יִשְׂרָאֵל:

י" כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בִּידוֹ שְׁלֵשָׁה דְּבָרִים הִלְלוּ מִתְלַמִּידוֹ שֶׁל
אַבְרָהָם אַבִּינוּ. וְשְׁלֵשָׁה דְּבָרִים אַחֲרֵים מִתְלַמִּידוֹ שֶׁל
בְּלָעַם הָרָשָׁע. עֵין טוֹבָה. וְרוּחַ נְמוּכָה. וְנֶפֶשׁ שְׁפֵלָה.
מִתְלַמִּידוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַבִּינוּ. עֵין רָעָה. וְרוּחַ גְּבוּהָה.

וּנְפֹשׁ רַחֲבָהּ מִתְלַמִּידוֹ שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע. מֵה בֵּין
תְּלַמִּידוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידוֹ שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע.
תְּלַמִּידוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ אוֹכְלִין בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחְלִין
לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁנֵאֵמַר לְהַנְחִיל לְאוֹהֲבֵי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם
אִמְלֵא. אָבֵל תְּלַמִּידוֹ שֶׁל בִּלְעָם הָרָשָׁע יוֹרְשִׁים גִּיהֶנֶם
וְיוֹרְדִין לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֵאֵמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידִם לְבָאָר
שְׁחַת אֲנָשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יַחֲצוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

ב יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ
כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים. הוא
היה אומר עז פנים לגיהנם ובשת פנים לגן עדן. יהי
רצון מלפניך יי אלהינו שתבנה עירך במהרה בימינו ותן
חלקנו בתורתך:

כא הוא היה אומר בן חמש שנים למקרא. בן עשר
שנים למשנה. בן שלש עשרה למצות. בן חמש עשרה
לתלמוד. בן שמונה עשרה לחפה. בן עשרים לרדוף. בן
שלשים לכח. בן ארבעים לבינה. בן חמשים לעצה. בן
ששים לזקנה. בן שבעים לשובה. בן שמונים לגבורה. בן
תשעים לשוח. בן מאה כאלו מת ועבר ובטל מן העולם:

כב בן בג בג אומר הפוך בה והפוך בה דכלא בה. ובה
תחזי וסיב ובילה בה ומינה לא תזוע שאין לך מדה טובה
הימנה:

כג בן הא הא אומר לפום צערא אגרא: סליק

ברייתא

שְׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בְּרוּךְ שֶׁבָּחַר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם:

רַבִּי מֵאִיר אָמַר כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּהּ זֹכֶה
לְדַבָּרִים הַרְבֵּה. וְלֹא עוֹד אֲלֵא שֶׁכָּל הָעוֹלָם כְּדִי
הוּא לוֹ. נִקְרָא רִיעַ. אֶהוּב. אוֹהֵב אֶת הַמָּקוֹם. אוֹהֵב
אֶת הַבְּרִיּוֹת. מְשַׁמֵּחַ אֶת הַמָּקוֹם. מְשַׁמֵּחַ אֶת הַבְּרִיּוֹת.
מְלַבֵּשְׁתוֹ עֲנוּה וִירָאָה. וּמְכַשְׂרֵתוֹ לִהְיוֹת צַדִּיק וְחָסִיד.
וַיֵּשֶׁר. וְנֶאֱמַן. וּמְרַחֲקֵתוֹ מִן הַחֲטָא. וּמְקַרְבֵּתוֹ לִידֵי זְכוּת.
וְנִהְיֵן מִמֶּנּוּ עֲצָה וְתַשְׁיָה וּבִינָה וּגְבוּרָה. שֶׁנֶּאֱמַר לִי עֲצָה
וְתַשְׁיָה אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה:

ב וְנוֹתַנָּת לוֹ מַלְכוּת וּמִמְשָׁלָה וְחֻקּוֹר דִּין. וּמַגְלִין לוֹ רִזֵּי
תּוֹרָה. וְנַעֲשֶׂה כַּמַּעֲזֵן הַמִּתְגַּבֵּר. וּכְנֶהֱרָ שְׁאִינוֹ פּוֹסֵק. וְהוּי
צָנוּעַ וְאֶרֶךְ רוּחַ. וּמוֹחֵל עַל עֲלֻבוֹנוֹ. וּמַגְדִּילתוֹ וּמְרוֹמְמֵתוֹ.
עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים (כָּלֶם). אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי בְּכָל יוֹם
וַיּוֹם בֵּית קוֹל יוֹצֵאת מֵהָר חוֹרֵב. (וּמְכַרְזֵת) וְאוֹמֶרֶת. אוֹי
לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מֵעֲלֻבוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה. שֶׁכָּל מִי שְׁאִינוֹ עוֹסֵק
בַּתּוֹרָה (תַּדִּיר) נִקְרָא נְזוּף. שֶׁנֶּאֱמַר גָּזַם זֶהָב בְּאֵף חֲזִיר
אִשָּׁה יָפָה וְסֶרֶת טַעַם. וְאוֹמַר וְהַלּוּחוֹת מַעֲשֶׂה אֱלֹהִים
הַמָּה. וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוֹת עַל הַלּוּחוֹת. אֵל
תִּקְרִי חֲרוֹת אֲלֵא חֲרוֹת. שְׁאִין לָךְ בֶּן חוֹרִין (מִדִּינָה) שֶׁל
גִּיהֶנָּם) אֲלֵא מִי שֶׁעוֹסֵק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה. וְכָל מִי שֶׁעוֹסֵק

בְּתַלְמוּד תּוֹרָה הָרִי זֶה מִתְעַלָּה שְׁנֵאמַר וּמִמַּדְבַּר מִתְנַה
וּמִמִּתְנַה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בְּמוֹת:

ג' הַלּוּמֵד מַחְבִּירוֹ פָּרַק אֶחָד. אוֹ הִלְכָּה אֶחָת. אוֹ פְּסוּק
אֶחָד. אוֹ דְּבוּר אֶחָד. אוֹ אֶפִּילוֹ אוֹת אֶחָת צָרִיד לְנִהוּג
בּוֹ כְּבוֹד. שְׁכֵן מְצִינוֹ בְּדוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. שְׁלֹא לָמַד
מֵאֲחִיתָפֶל אֶלֶּא שְׁנֵי דְּבָרִים בְּלִבָּד. וּקְרָאוּ רַבּוֹ אֱלוֹפוֹ
וּמִידְעוֹ. שְׁנֵאמַר וְאַתָּה אֲנוֹשׁ כְּעַרְכִּי אֱלוֹפִי וּמִידְעִי. וְהִלָּא
דְּבָרִים קָל וַחֲמֹר. וְמָה דּוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא לָמַד
מֵאֲחִיתָפֶל אֶלֶּא שְׁנֵי דְּבָרִים בְּלִבָּד. קְרָאוּ רַבּוֹ אֱלוֹפוֹ
וּמִידְעוֹ. הַלּוּמֵד מַחְבִּירוֹ פָּרַק אֶחָד. אוֹ הִלְכָּה אֶחָת. אוֹ
פְּסוּק אֶחָד. (אוֹ דְּבוּר אֶחָד) אוֹ אֶפִּילוֹ אוֹת אֶחָת. עַל
אֶחָת כַּמָּה וְכַמָּה שְׁצָרִיד לְנִהוּג בּוֹ כְּבוֹד. וְאִין כְּבוֹד אֶלֶּא
תּוֹרָה שְׁנֵאמַר כְּבוֹד חֲכָמִים יִנָּחֲלוּ וְתַמִּימִים יִנָּחֲלוּ טוֹב.
וְאִין טוֹב אֶלֶּא תּוֹרָה שְׁנֵאמַר כִּי לְקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם
תּוֹרָתִי אֵל תַּעֲזוּבוּ:

ד' כִּךְ הִיא דִּרְכָּה שֶׁל תּוֹרָה. פֶּת בְּמִלַּח תֹּאכֵל. וּמִים
בְּמִשׁוֹרָה תִּשְׁתֶּה. וְעַל הָאָרֶץ תִּישֶׁן. וְחַיִּי צֶעַר תַּחֲיָה.
וּבִתּוֹרָה אַתָּה עֹמֵל. וְאִם אַתָּה עוֹשֶׂה כֵּן אֲשֶׁרִיד (וְטוֹב
לָךְ. אֲשֶׁרִיד) בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְטוֹב לָךְ לְעוֹלָם הַבָּא. אֵל
תִּבְקֶשׁ גְּדוּלָּה לְעַצְמְךָ. וְאַל תַּחֲמוֹד כְּבוֹד. יוֹתֵר מִלְּמוֹדֶךָ
עֲשֵׂה. וְאַל תִּתְאַוֶּה לְשַׁלְּחָנִם שֶׁל מְלָכִים. שְׁשַׁלְּחָנְךָ
גְּדוֹל מִשְׁלַחָנִם. וְכִתְרֶךָ גְּדוֹל מִכְתָּרִם. וְנֶאֱמַן הוּא בַּעַל
מְלֹאכְתְּךָ. שִׁישְׁלֵם לָךְ שֹׁכֵר פְּעוּלְתְּךָ:

ה גדולה תורה יותר מן הבהונה ומן המלכות שהמלכות
 (היא) בשלשים מעלות. והבהנה בעשרים וארבעה.
 והתורה (נקנית) בארבעים ושמנה דברים ואלו הן.
 בתלמוד. בשמיעת האזן. בעריכת שפתיים. בבינת
 הלב. בשכלות הלב. באימה. ביראה. בענוה. בשמחה.
 בשמוש חכמים. בדקדוק חברים. ובפלפול התלמידים.
 בשוב במקרא. במשנה. במיעוט סחורה. במיעוט שינה.
 במיעוט שיחה. במיעוט תענוג. במיעוט שחוק. במיעוט
 דרך ארץ. בארץ אפים. ובלב טוב. באמונת חכמים.
 ובקבלת היסורין:

י המפיר את מקומו. והשמיח בחלקו. והעושה סיג
 לדבריו. ואינו מחזיק טובה לעצמו. אהוב. אוהב את
 המקום. אוהב את הבריות. אוהב את הצדקות. אוהב
 את התוכחות. אוהב את המישרים. מתרחק מן הכבוד.
 ולא מגיס לבו בתלמודו. ואינו שמיח בהוראה. נושא
 בעול עם חברו. מכריע לכף זכות. מעמידו על האמת.
 מעמידו על השלום. מתישב בתלמודו. שואל ומשיב.
 שומע ומוסיף. הלומד על מנת ללמד. והלומד על מנת
 לעשות. המחכים את רבו. והמכוין את שמועתו. והאומר
 דבר בשם אומרו. הא למדת שכל האומר דבר בשם
 אומרו. מביא גאולה לעולם שנאמר ותאמר אסתר למלך
 בשם מרדכי:

י גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא. שנאמר כי חיים הם למוצאייהם ולכל בשרו מרפא. ואומר רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך. ואומר עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאשר. ואומר כי לזית חן הם לראשך. וענקים לגרגרותיך. ואומר תתן לראשך לזית חן עטרת תפארת תמגנה. ואומר ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ואומר כי ארך ימים ושנות חיים ושלוש יוסיפו לך:

ח רבי שמעון בן מנסיא אומר משום רבי שמעון בן יוחאי הנזיר והפח והעשר והכבוד והחכמה והזקנה והשיבה והבנים נאה לצדיקים ונאה לעולם. שנאמר עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא. ואומר עטרת זקנים בני בנים. ותפארת בנים אבותם. ואומר תפארת בחורים כחם והדר זקנים שיבה. ואומר וחפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך יי צבאות בהר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד:

ט רבי שמעון בן מנסיא אומר. אלו שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים כלם נתקומו ברבי ובבניו. אמר רבי יוסי בן קסמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך. ופגע בי אדם אחד. ונתן לי שלום. והחזרתי לו שלום. אמר לי רבי מאיזה מקום אתה. אמרתי לו מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני. אמר לי רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו. ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב.

וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמִרְגְּלִיּוֹת אָמַרְתִּי לוֹ בְּנֵי אָם אַתָּה נוֹתֵן לִי
כָּל כֶּסֶף וְזָהָב (וְאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמִרְגְּלִיּוֹת) שְׁבַע עוֹלָם אֵינִי
דָּר אֶלָּא בְּמָקוֹם תּוֹרָה לִפִּי שְׁבַשַּׁעַת פְּטִירְתּוֹ שֶׁל אָדָם
אֵין מְלוּיִן אוֹתוֹ לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת
וּמִרְגְּלִיּוֹת אֶלָּא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּלִבְדּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
בְּהִתְהַלֵּכְךָ תִּנְחָה אֶתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עָלֶיךָ וְהִקִּיצוֹתָ
הִיא תְּשִׁיחֶךָ בְּהִתְהַלֵּכְךָ תִּנְחָה אֶתְךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּשִׁכְבְּךָ
תִּשְׁמַר עָלֶיךָ בִּקְבֻרָתְךָ וְהִקִּיצוֹתָ הִיא תְּשִׁיחֶךָ לְעוֹלָם הַבָּא
וְכֵן כָּתוּב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים עַל יְדֵי דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל טוֹב לִי
תוֹרַת פִּיךָ מֵאֲלֹפֵי זָהָב וְכֶסֶף וְאוֹמֵר לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב
נֶאֱמַר יִי צְבָאוֹת:

יְחֻמָּשָׁה קִנְיָנִים קָנָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ וְאֵלּוּ
הֵן תּוֹרָה קִנְיֵן אֶחָד שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיֵן אֶחָד אֲבֵרָהֶם קִנְיֵן
אֶחָד יִשְׂרָאֵל קִנְיֵן אֶחָד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיֵן אֶחָד תּוֹרָה
קִנְיֵן אֶחָד מִנֵּן דְּכֻתִּיב יִי קִנְיֵן רֵאשִׁית דְּרִכּוֹ קָדָם מִפְּעֻלּוֹ
מֵאֲזֻ שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיֵן אֶחָד מִנֵּן שֶׁנֶּאֱמַר כֹּה אָמַר יִי
הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלִי אֵי זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ
לִי וְאֵי זֶה מָקוֹם מְנוּחָתִי וְאוֹמֵר מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ יִי כֻּלָּם
בְּחֻכְמָה עָשִׂיתָ מִלֵּאָה הָאָרֶץ קִנְיֵנְךָ אֲבֵרָהֶם קִנְיֵן אֶחָד
מִנֵּן דְּכֻתִּיב וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לֹאֵל עֲלִיּוֹן קָנָה
שָׁמַיִם וָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל קִנְיֵן אֶחָד מִנֵּן דְּכֻתִּיב עַד יַעֲבֹר עִמָּךְ
יִי עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קָנִיתִי וְאוֹמֵר לְקַדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ
הַמָּה וְאֲדִירִי כָּל חִפְצֵי בֶם בֵּית מִקְדָּשׁ קִנְיֵן אֶחָד מִנֵּן

שֶׁנֶאֱמַר מִקְדָּשׁ אֲדֹנִי בּוֹנְנוּ יְדִידִי וְאֹמֵר וַיְבִיֵּאֵם אֶל גְּבוּל
קִדְשׁוֹ הֵר זֶה קִנְיָתָהּ יְמִינוֹ:

” וְכָל מֶה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ לֹא בָרָא
אֶלָּא לְכְבוֹדוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכְבוֹדִי בְּרֵאִיתִיו
יִצְרָתִיו אֲףִי עָשִׂיתִיו וְאֹמֵר יי יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד (אֶמֶר)
רַבִּי חֲנִנְיָא בֶּן עֲקִשָּׁא רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת
יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁנֶּאֱמַר יי חֲפִץ
לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר: סליק

מסכת הוריות

פרק א

הורו בית דין לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה. והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם. בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן. בין שלא עשו ועשה פטור. מפני שתלה בבית דין. הורו בית דין וידע אחד מהן שטעו. או תלמיד והוא ראוי להוראה. והלך ועשה על פיהן. בין שעשו ועשה עמהן. בין שעשו ועשה אחריהן. בין שלא עשו ועשה. הרי זה חייב. מפני שלא תלה בבית דין. זה הכלל התולה בעצמו חייב. והתולה בבית דין פטור:

ב הורו בית דין וידעו שטעו וחזרו בהן. בין שהביאו כפרתן ובין שלא הביאו כפרתן. והלך ועשה על פיהן. רבי שמעון פוטר. ורבי אליעזר אומר ספק. איזהו ספק. ישב לו בתוך ביתו חייב. הלך לו למדינת הים פטור. אמר רבי עקיבא מודה אני בזה שהוא קרוב לפטור מן החובה. אמר לו בן עזאי מה שנא זה מן היושב בביתו. שהיושב בביתו אפשר היה לו שישמע. וזה לא היה אפשר לו שישמע:

ג הורו בית דין לעקור את כל הגוף. אמרו אין נדה בתורה. אין שבת בתורה. אין עבודת אלילים בתורה. הרי אלו פטורין. הורו לבטל מקצת ולקיים מקצת. הרי אלו חייבין.

כִּיצַד אָמְרוּ יֵשׁ נִדָּה בַּתּוֹרָה אֲבָל הֵבֵא עַל שׁוֹמֶרֶת יוֹם
כְּנָגֵד יוֹם פָּטוֹר יֵשׁ שֶׁבֶת בַּתּוֹרָה אֲבָל הַמוֹצֵיא מִרְשׁוֹת
הַיְחִיד לְרִשׁוֹת הָרַבִּים פָּטוֹר יֵשׁ עֲבוֹדַת אֱלִילִים בַּתּוֹרָה
אֲבָל הַמְשַׁתַּחֲוֶה פָּטוֹר הֲרִי אֵלּוּ חִיבִין שֶׁנֶּאֱמַר וְנִעְלַם
דָּבָר דָּבָר וְלֹא כָּל הַגּוֹף:

ד' הוֹרוּ בֵּית דִּין וַיֵּדַע אֶחָד מֵהֶן שֶׁטָּעוּ וְאָמַר לָהֶן טוֹעִין
אִתָּם אוֹ שְׁלֹא הָיָה מִפְּלֵא שֶׁל בֵּית דִּין שֵׁם אוֹ שֶׁהָיָה
אֶחָד מֵהֶן גֵּר אוֹ מִמְזֵר אוֹ נָתִין אוֹ זִקֵּן שְׁלֹא רָאָה (לוֹ)
בָּנִים הֲרִי אֵלּוּ פְטוּרִין שֶׁנֶּאֱמַר כָּאֵן עֵדָה וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן
עֵדָה מֵה עֵדָה הָאֲמוּרָה לְהֵלֵן עַד שִׁיְהִיו כָּלֶם רְאוּיִם
לְהוֹרָאָה אִף עֵדָה הָאֲמוּרָה כָּאֵן עַד שִׁיְהִיו כָּלֵן רְאוּיִם
לְהוֹרָאָה הוֹרוּ בֵּית דִּין שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ כָּל הַקֹּהֵל שׁוֹגְגִין
מִבִּיאִין פֶּר מִזִּידִין וְעָשׂוּ שׁוֹגְגִין מִבִּיאִין כְּשֶׁבָה וּשְׁעִירָה
שׁוֹגְגִין וְעָשׂוּ מִזִּידִין הֲרִי אֵלּוּ פְטוּרִין:

ה' הוֹרוּ בֵּית דִּין וְעָשׂוּ כָּל הַקֹּהֵל אוֹ רֶבֶן עַל פִּיהֶם מִבִּיאִין
פֶּר וּבַעֲבוֹדַת אֱלִילִים מִבִּיאִין פֶּר וּשְׁעִיר דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים מִבִּיאִים שְׁנַיִם
עֶשֶׂר פָּרִים וּבַעֲבוֹדַת אֱלִילִים מִבִּיאִין שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים
וּשְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁעִירִים רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר
פָּרִים וּבַעֲבוֹדַת אֱלִילִים שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר פָּרִים וּשְׁלֹשָׁה
עֶשֶׂר שְׁעִירִים פֶּר וּשְׁעִיר לְכָל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט פֶּר וּשְׁעִיר
לְבֵית דִּין:

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך.

הדרן עלך מסכת (פלוני) והדרך עלן דעתן עלך מסכת (פלוני) ודעתך
עלן לא נתנשי מינך מסכת (פלוני) ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין
ולא בעלמא דאתי:

ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו
בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא חנניה בר פפא רמי בר פפא
נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרס בר פפא
רכיש בר פפא סרחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית
ישראל ונהיה אנחנו כלנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי
שםך ולומדי תורתך:

מאיבי תחכמי מצותך כי לעולם היא לי:

יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש:

לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתיני:

ברוך אתה יהוה למדי חקיך: